Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MPSV

SOCIÁLNĚ ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

metodika

„Odpovědnost je cena za velikost.“
Winston Churchill

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

metodika

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

METODIKA

Autorský tým: David Novák, Leona Gergelová Šteigrová, Monika Dobrovodská, Petra Ingerová, Eva Chvalkovská, Marie Janečková, Jan Beránek, Markéta Matysíková, Hana Látalová, Adam Gromnica, Gabriela Kurková, Petr Kocián
Grafická úprava: Zora Sokolová

Za podnětné připomínky děkujeme JUDr. Jiřímu Buryanovi, LL.M., Ph.D., seniornímu advokátovi advokátní kanceláře Havel, Holásek & Partners.

Vydalo: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2
1. vydání, Praha 2017

Metodika byla zpracována ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, coby gestorem zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, a to s cílem její plné kompatibility s uvedeným zákonem.

ISBN 978-80-7421-134-8

Obsah

Úvodní slovo 5

Úvod do odpovědného veřejného zadávání 6

1. Právní úprava odpovědného veřejného zadávání 9
   I. Stručný úvod k právnímu zakotvení OVZ 10
   II. Komentovaný přehled k OVZ v právních předpisech 12
   III. OVZ v mezinárodních dokumentech a rozhodovací praxi 30

2. Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce 45

3. Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací 61

4. Podpora důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce 69

5. Podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách 81

6. Podpora malých a středních podniků a dodavatelské vztahy 93

7. Etické nakupování 105

8. Ekologicky šetrná řešení ve veřejných zakázkách 117

9. Implementace odpovědného zadávání v rámci organizace 131
   I. Pilotní veřejná zakázka s prvky odpovědného zadávání 132
   II. Implementace odpovědného veřejného zadávání v organizaci 134

10. Namísto závěru - mýty o odpovědném veřejném zadávání 139

Přílohy 151
   Příloha I 152
   Příloha II 162

O projektu 172

Náš tým 173

Úvodní slovo

K odpovědnému veřejnému zadávání se Ministerstvo práce a sociálních věcí hlásí již od roku 2014. Jako orgán veřejné správy považujeme za důležité, aby prostředky v rámci veřejného nakupování byly vynakládány také v souladu s našimi prioritami v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí.

Chceme tento strategický přístup prosadit i do kultury zadávání veřejných zakázek v České republice, a proto již společensky či sociálně odpovědné principy ve všech vhodných případech zohledňujeme. Chceme v praxi ukázat, že to jde i u nás. Například v zakázce na dodávky potravinové a materiální pomoci hrazené z Fondu evropské pomoci nejchudším osobám MPSV vyžadovalo, aby byly zohledněny ekologicky šetrné a etické aspekty. Etické aspekty se týkaly výroby nabízeného a dodávaného textilního zboží. Důraz je přitom kladen především na dodržování zákazu nucené práce a zákazu dětské práce. Vyžadovány jsou také bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, platné pracovní smlouvy.

Dalším tématem je pro nás podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce. Nejedná se přitom jen o dlouhodobě nezaměstnané a osoby se zdravotním postižením, ale jde i o absolventy, osoby starší 55 let, osoby po rodičovské dovolené, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a další. Požadavek na jejich zapojení jsme uplatnili při realizaci zakázky na zajištění ekologického úklidu a zakázky na poskytování služeb fyzické ostrahy objektů. Důležitá je pro nás také podpora důstojných/férových pracovních podmínek.Témat i dobrých příkladů je ale více, najdete je uvnitř této publikace. Jsem samozřejmě velice ráda, že v tom nejsme sami a že přibývá veřejných subjektů, které se k principům společensky odpovědného veřejného zadávání hlásí a které mají stejně jako my vůli něco měnit.

Ráda bych také poděkovala partnerům našeho projektu na podporu rozvoje tohoto přístupu. V České republice jsme v této oblasti stále na začátku. V příkladech ze zahraničí, se kterými jsem se seznámila, však můžeme vidět, kam až se dá dojít – jak z malých dílčích požadavků udělat strategický přístup k veřejným zakázkám, kdy vedle prospěchu pro společnost vidíme i výrazný dopad na hospodárnost a efektivitu vynaložených prostředků. Tam bychom měli směřovat – jakkoli se jedná o nelehkou cestu.

Metodická publikace, kterou držíte v rukách, vznikla jako jeden z nástrojů pro podporu a rozvoj odpovědného zadávání veřejných zakázek. Odborné i laické veřejnosti přináší souborné a praktické informace. Naším cílem bylo, aby veřejným zadavatelům umožnila rychlou orientaci v problematice, seznámila je s příležitostmi, které společensky odpovědný přístup přináší, a v neposlední řadě vysvětlila praktické postupy jeho použití. Neměli bychom již uvažovat pouze o nejnižší nabídkové ceně, ale i o celkových nákladech, ekonomických konsekvencích v daném místě, o lidech, kteří se na realizaci zakázky podílejí, o dopadech na životní prostředí.

Doufám, že se nám společně povede zrušit přetrvávající stereotypy a že strategický přístup k veřejným zakázkám, který zohledňuje společenské a sociální aspekty, bude brzy standardem.

Michaela Marksová
ministryně práce a sociálních věcí

Úvod
do odpovědného veřejného zadávání

Veřejné zakázky je zcela legální a možné efektivně zadávat tak, že zadavatel nejen nakoupí potřebné zboží, služby a stavební práce, ale současně zohlední související společenské (sociální), širší ekonomické a environmentální aspekty. Často může tímto způsobem zadavatel (spolu)naplňovat cíle, které jinak řeší v rámci jiných politik s využitím dalších prostředků.

Odpovědné veřejné zadávání přitom má, při úhrnných ročních výdajích na veřejné zakázky v České republice v objemu více než 500 miliard Kč, velký potenciál pro využití a podporu hodnot vnímaných jako společensky významné. Takovými tématy může být například v některých oblastech ČR zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, v některých oborech důstojné pracovní podmínky zaměstnanců podílejících se na plnění veřejné zakázky, podpora sociálního podnikání, podpora malých a středních podniků a férových dodavatelských vztahů, etické nakupování a další.

Aspekty odpovědného veřejného zadávání bylo možné využít již za předchozí právní úpravy, nicméně zásadní podpory se jim dostalo přijetím směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/24/EU, o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice č. 2004/18/ES (dále též jen „směrnice č. 2014/24/EU“). Strategickými cíli směrnice č. 2014/24/EU jsou vedle inovací právě sociální a environmentální aspekty veřejného zadávání. Směrnice také v řadě ustanovení podporuje malé a střední podniky, které mají často vliv na místní zaměstnanost.

Směrnice č. 2014/24/EU byla transponována do zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění (dále též jen „ZZVZ“), účinného od 1. 10. 2016. Přijetím směrnice č. 2014/24/EU a následně jejím zapracováním do ZZVZ byly právě prvky odpovědného veřejného zadávání (dále též jen „OVZ“) značně posíleny a zdůrazněny. Přijetím ZZVZ se tak otevírá cesta pro překonání dosavadního přístupu zadavatelů, kteří veřejné zakázky hodnotili ponejvíce na cenu. V několika známých případech bylo sice přistoupeno k odpovědnému veřejnému zadávání, zadavatelé však ani v těchto případech většinou nevyužili hodnotící kritéria jiná než nejnižší nabídková cena.

Odpovědné veřejné zadávání není v právní úpravě definováno. V této metodice vnímáme **odpovědné veřejné zadávání jako proces, při kterém zadavatel nakupuje produkty, služby a stavební práce, které potřebuje, přičemž získává maximální hodnotu za peníze vytvářením prospěchu pro společnost a ekonomiku, a minimalizací negativních dopadů na životní prostředí.**

Responsible Public Procurement – a process whereby organisations meet their needs for goods, service, works and utilities in a way that achieves value for money on a whole life basis in terms of generating benefits to society and the economy, whilst minimising damage to the environment.

Sustainable Procurement Task Force UK (2006)

Tuto širokou definici odpovědného zadávání preferujeme proto, že propojuje ekonomické, sociální i environmentální aspekty a má tak blízko k tzv. principu 3E, který zahrnuje hospodárnost (economy), účelnost (efficiency) a efektivnost (effectiveness). Jedná se o přístup, který se nesoustředí pouze na některé, úzce vymezené, společenské aspekty, ale jeho přesah je právě v komplexnosti jeho pojetí.

Podstatou odpovědného veřejného zadávání je snaha racionálně využít vlivu, který mohou veřejní zadavatelé svou tržní silou na trhu uplatňovat. Veřejní zadavatelé tak mohou prostřednictvím chytrých nákupů napomoci řešení nejen problémů, které by stejně museli řešit (a vynakládali by na ně další finanční prostředky), např. zaměstnanost osob znevýhodněných na trhu práce, ať už se jedná o osoby se zdravotním postižením, dlouhodobě nezaměstnané, mladé lidi či absolventy bez praxe, osoby po rodičovské dovolené, osoby ve věku nad 55 let, osoby bez kvalifikace či s nízkou kvalifikací, osoby ze sociálně vyloučených lokalit a další. Odpovědným veřejným zadáváním je ale možné i nasměrovat rozvoj svého regionu, zejména pokud je zadavatelem subjekt územní samosprávy, dát podnět místním podnikům k zelenějším technologiím a jiné. V každém případě, pokud by všichni veřejní zadavatelé nakupovali v souladu s definicí OVZ, bylo by prostřednictvím finančních prostředků zmíněných výše možno získat značný přínos navíc (*angl. value for money*).

Pro úplnost dodáváme, že ve vztahu k odpovědnému veřejnému zadávání se lze setkat i s jinými názvy, které většinou zdůrazňují pouze některé ze shora uvedených aspektů nebo nevystihují celou komplexní šíři odpovědného veřejného zadávání, jako je například:

- sociálně odpovědné veřejné zadávání (soustředí se na sociální aspekty odpovědného zadávání, jako je např. podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, důstojných pracovních podmínek apod., obdobně viz společensky odpovědné veřejné zadávání),
- společensky odpovědné veřejné zadávání (angl.: Socially Responsible Public Procurement; podle příručky Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek vydané P3 – People, Planet, Profit, o.p.s. se jedná o postupy zohledňující sociální kritéria, důraz je tedy kladen na otázky sociální inkluze, problematiky v oblasti sociálních a pracovních práv, fair trade apod.),
- udržitelné zadávání veřejných zakázek (angl.: Sustainable Public Procurement; zahrnuje jak sociální, tak environmentální aspekty, i když název v češtině může evokovat spíše environmentální aspekty, název používá například Strategie Evropa 2020) http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/inclusive-growth/index_cs.htm),
- zelené zadávání veřejných zakázek (angl.: Green Public Procurement; zaměřené pouze na environmentální aspekty, viz např. GPP kritéria Evropské komise http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm).

V metodice jsou nejprve podrobně popsána právní ustanovení a rozhodovací praxe, které umožňují zohledňování aspektů odpovědného veřejného zadávání. Dále jsou rozvedena témata, která lze odpovědným zadáváním podpořit, konkrétně:

- zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce,
- důstojné pracovní podmínky,
- vzdělávání, praxe a rekvalifikace,
- sociální podniky,
- malé a střední podniky (které mají často vliv na místní zaměstnanost),
- etické nakupování a
- ekologicky šetrná řešení.

V rámci jednotlivých témat se seznámíte i s příležitostmi pro odpovědné veřejné zadávání v zakázkách a jak je rozpoznat.

V závěru metodiky potom najdete konkrétní kroky, jak si vyzkoušet pilotní odpovědnou veřejnou zakázku a postup vedoucí k zavedení odpovědného veřejného zadávání ve vaší organizaci.

PRÁVNÍ ÚPRAVA ODPOVĚDNÉHO VEŘEJNÉHO ZADÁVÁNÍ

I. Stručný úvod k právnímu zakotvení OVZ

II. Komentovaný přehled k OVZ v právních předpisech

III. OVZ v mezinárodních dokumentech a rozhodovací praxi

I. Stručný úvod k právnímu zakotvení OVZ

Při nakupování zboží a pořizování služeb či stavebních prací, které veřejní zadavatelé poptávají, lze zohledňovat společenské hodnoty v podobě např. podpory zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, získávání praxe či zvyšování dovedností, dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce, podpory malých a středních podniků a tím často i místní ekonomiky, zohlednění aspektů etického nakupování.

Užití sociálních a environmentálních hledisek ve veřejném zadávání je legální, a to jak z pohledu platných právních předpisů Evropské unie, tak i České republiky.

Právní úprava a odpovědné veřejné zadávání v ČR a EU

Odpovědné veřejné zadávání zakázek je v Evropské unii běžným trendem, který posiluje směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/24/EU, o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice č. 2004/18/ES (dále též jen „směrnice č. 2014/24/EU"). V České republice je odpovědné veřejné zadávání dosud méně využívané, ač ve skutečnosti nic nebrání tomu, aby se zadavatelé veřejných či sektorových zakázek tímto směrem ubírali častěji. Zadávat veřejné zakázky dle principů odpovědného veřejného zadávání umožňuje platný a účinný zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále též jen „ZZVZ"), který vstoupil v účinnost 1. 10. 2016, a do kterého byla shora uvedená směrnice transponována. Nicméně zadávat společensky odpovědně umožňoval již zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále též jen „ZVZ").

Zadávat veřejné zakázky odpovědně je tedy možné a legální též v ČR.

Předpokladem je správná volba předmětu plnění a vhodných požadavků a jejich reflexe v zadávacích podmínkách. V praxi může zadavatel společenská hlediska zohlednit v podmínkách účasti v zadávacím řízení nebo v pravidlech pro hodnocení nabídek.

V České republice zadávání dle principů odpovědného zadávání umožňuje a zohledňuje ZZVZ zejména v těchto zásadních zákonných ustanoveních:

Podmínky účasti v zadávacím řízení - ustanovení § 37 ZZVZ:
„(1) Podmínky účasti v zadávacím řízení může zadavatel stanovit jako
[…]
c) obchodní nebo jiné smluvní podmínky, nebo
d) zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí, sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky, hospodářské oblasti nebo inovací.
[…]"

Kritéria hodnocení - Ustanovení § 114 a § 116 ZZVZ:

§ 114 ZZVZ:
„(1) Zadavatel v zadávací dokumentaci stanoví, že nabídky budou hodnoceny podle jejich ekonomické výhodnosti.
(2) Ekonomická výhodnost nabídek se hodnotí na základě nejvýhodnějšího poměru nabídkové ceny a kvality včetně poměru nákladů životního cyklu a kvality. Zadavatel může ekonomickou výhodnost nabídek hodnotit také podle nejnižší nabídkové ceny nebo nejnižších nákladů životního cyklu.
(3) […]"

§ 116 ZZVZ:
„(1) Pro hodnocení ekonomické výhodnosti nabídky podle kvality je zadavatel povinen stanovit kritéria, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky.
(2) Kritériem kvality mohou být zejména
[…]
d) sociální, environmentální nebo inovační aspekty,
e) organizace, kvalifikace nebo zkušenost osob, které se mají přímo podílet na plnění veřejné zakázky v případě, že na úroveň plnění má významný dopad kvalita těchto osob,
[…]
(3) Kritéria kvality musí být vymezena tak, aby podle nich nabídky mohly být porovnatelné a naplnění kritérií ověřitelné. Kritériem kvality nesmí být smluvní podmínky, jejichž účelem je utvrzení povinností dodavatele, nebo platební podmínky.
(4) Zadavatel může rovněž stanovit pevnou cenu a hodnotit pouze kvalitu nabízeného plnění.
(5) Má se za to, že kritéria kvality souvisejí s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi životního cyklu předmětu veřejné zakázky."

Směrnice č. 2014/24/EU podpořila odpovědné zadávání na mnoha místech své preambule i ve své normativní části.

Bod 2 a 47 preambule směrnice č. 2014/24/EU obsahuje následující sdělení (zkrácený popis):

Dle strategie „Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění" patří mezi základní hybné síly budoucího růstu výzkumu a inovací, včetně ekoinovací a sociálních inovací. Jedná se o jeden z tržně založených nástrojů, jenž se dá využít k dosažení inteligentního, udržitelného růstu podporujícího začlenění a zároveň k zajištění nejefektivnějšího využití veřejných prostředků. Za tímto účelem musí být současná pravidla pro zadávání veřejných zakázek přijatá podle Směrnice č. 2014/24/EU revidována a modernizována, aby se zvýšila efektivita veřejných výdajů, zejména usnadněním účasti malých a středních podniků na veřejných zakázkách, a aby zadavatelé měli možnost lépe využívat veřejných zakázek na podporu společných společenských cílů.

Je možné shrnout, že jedním ze základních cílů směrnice je právě umožnit a podpořit odpovědné veřejné zadávání. Směrnice pak byla zapracována do ZZVZ a v České republice tak existuje jednoznačný zákonný základ pro odpovědné veřejné zakázky.

II. Komentovaný přehled k OVZ v právních předpisech

Jak již bylo řečeno, uskutečňovat veřejné nákupy s využitím aspektů odpovědného veřejného zadávání v souladu s právními předpisy evropskými i českými lze, přičemž chcete-li získat ucelený přehled o relevantních ustanoveních právních předpisů, včetně komentáře o jejich praktickém využití, je pro vás určena tato kapitola.

Tato část metodiky obsahuje podstatné body preambule směrnice č. 2014/24/EU (jejich zkrácený popis) týkající se odpovědného veřejného zadávání. V příloze „Body preambule směrnice č. 2014/24/EU týkající se OVZ a jejich celé znění" jsou pak obsaženy celé citace níže popsaných bodů a další body preambule dotýkající se odpovědného veřejného zadávání.

Dále v této části metodiky naleznete citace článků směrnice č. 2014/24/EU podporující odpovědné veřejné zadávání a ustanovení ZZVZ, do nichž byly uvedené body preambule směrnice č. 2014/24/EU transponovány.

Ke každému ustanovení zákona, které je pro odpovědné veřejné zadávání využitelné, je uveden komentář popisující praktické možnosti jeho aplikace, příp. další užitečné informace. Ustanovení zákona jsou pro snazší orientaci řazena vzestupně, jak jsou uvedena v ZZVZ (nikoli podle jejich důležitosti pro OVZ).

I. ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ V PREAMBULI SMĚRNICE Č. 2014/24/EU:

Preambule směrnice č. 2014/24/EU potvrdila dosavadní judikaturu Soudního dvora Evropské unie a vyšla vstříc možnosti uplatňování sociálních a environmentálních aspektů ve veřejných zakázkách, včetně možnosti požadovat výrobky spravedlivého obchodu (fair trade). Ač preambule není normativní částí směrnice, má význam při interpretaci jednotlivých ustanovení směrnice č. 2014/24/EU a osvětluje důvody jejich přijetí.

Pozn.: Níže je uvedena krácená verze bodů preambule směrnice č. 2014/24/EU týkající se odpovědného veřejného zadávání. Jejich přesné znění je k dispozici v příloze *„Body preambule směrnice č. 2014/24/EU týkající se OVZ a jejich celé znění".*

Bod 2 a 47 preambule směrnice č. 2014/24/EU

Dle strategie „Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění" patří mezi základní hybné síly budoucího růstu výzkumu a inovací, včetně ekoinovací a sociálních inovací. Jedná se o jeden z tržně založených nástrojů, jenž se dá využít k dosažení

inteligentního, udržitelného růstu podporujícího začlenění a zároveň k zajištění nejefektivnějšího využití veřejných prostředků. Za tímto účelem musí být současná pravidla pro zadávání veřejných zakázek přijata podle směrnice č. 2014/24/EU revidována a modernizována, aby se zvýšila efektivita veřejných výdajů, zejména usnadněním účasti malých a středních podniků na veřejných zakázkách, a aby zadavatelé měli možnost lépe využívat veřejných zakázek na podporu společných společenských cílů.

Bod 3 preambule směrnice č. 2014/24/EU

Při provádění směrnice č. 2014/24/EU by měla být zohledněna Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, a to zejména v souvislosti s výběrem komunikačních prostředků, technickými specifikacemi, kritérii pro zadání a podmínkami plnění veřejné zakázky.

Bod 37 preambule směrnice č. 2014/24/EU

S cílem začlenit do zadávacích řízení náležitě požadavky týkající se životního prostředí, sociální oblasti a pracovních podmínek, je zvláště důležité, aby členské státy a veřejní zadavatelé přijali příslušná opatření, jimiž zajistí dodržování povinností v oblasti environmentálního, sociálního a pracovního práva, které jsou platné v místě provádění stavebních prací nebo poskytování služeb, a které vyplývají ze zákonů, nařízení, vyhlášek a rozhodnutí na vnitrostátní úrovni i na úrovni Unie, jakož i z kolektivních smluv, pokud jsou taková pravidla i jejich uplatňování v souladu s právem Unie a z mezinárodních smluv, které byly ratifikovány všemi členskými státy. To by však žádným způsobem nemělo bránit uplatňování pracovních podmínek, které jsou pro pracovníky příznivější.

Bod 40 preambule směrnice č. 2014/24/EU

V příslušných fázích zadávacího řízení by mělo docházet ke kontrole dodržování environmentálních, sociálních a pracovněprávních předpisů.

Bod 97 preambule směrnice č. 2014/24/EU

S ohledem na začlenění sociálních a environmetálních aspektů by měli mít veřejní zadavatelé možnost využívat kritéria pro zadání nebo podmínky plnění ve všech ohledech a v kterékoli fázi životního cyklu dodávaného/poptávaného plnění (od těžby surovin po likvidaci, včetně faktorů spojených s konkrétním výrobním procesem, poskytováním nebo obchodem). Příklad podmínek/požadavků: při výrobě nebyly použity toxické chemické látky; kritéria pro zadání nebo podmínky plnění souvisejí s dodávkami nebo používáním výrobků spravedlivého obchodu (fair trade).

Bod 98 preambule směrnice č. 2014/24/EU

Kritéria pro zadání nebo podmínky plnění zakázky v oblasti sociálních aspektů výrobního procesu se musí týkat stavebních prací, dodávek nebo služeb poskytovaných v rámci plnění předmětné zakázky. Nutno uplatňovat tato kritéria tak, aby nedocházelo k přímé či nepřímé diskriminaci hospodářských subjektů z jiných členských států nebo třetích zemí, jež jsou stranami dohody (proto by požadavky na pracovní podmínky typu minimální mzda měly zůstat na úrovni stanovené vnitrostátními předpisy). Lze podporovat též prosazování rovnosti žen a mužů v pracovním prostředí, posílení účasti žen na trhu práce, dodržení základních zásad základních úmluv MOP, zapojení více znevýhodněných osob než vyžadují vnitrostátní předpisy.

Bod 99 preambule směrnice č. 2014/24/EU

Opatření zaměřená např. na ochranu zdraví zaměstnanců, podporu sociálního začlenění znevýhodněných osob, odbornou přípravu v oblasti dovedností potřebných pro danou veřejnou zakázku mohou být rovněž předmětem kritérií pro zadání nebo podmínek plnění veřejné zakázky pokud se týkají plnění poskytovaného v rámci veřejné zakázky. Příklad kritérií: zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných, opatření v oblasti odborné přípravy pro nezaměstnané nebo mladé osoby v průběhu plnění předmětné veřejné zakázky.

II. ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ V USTANOVENÍCH ZZVZ A V ČLÁNCÍCH SMĚRNICE Č. 2014/24/EU, VČETNĚ KOMENTÁŘŮ K JEJICH PRAKTICKÉMU POUŽITÍ:

Výjimka pro plnění poskytované Vězeňskou službou ČR České republice

§ 30 písm. b) ZZVZ: *„Zadavatel není povinen zadat v zadávacím řízení podlimitní veřejnou zakázku* *b) na dodávky, služby nebo stavební práce poskytované Vězeňskou službou České republiky České republice,“*	

Komentář: Smyslem výjimky týkající se pouze podlimitních veřejných zakázek je podpořit zaměstnávání odsouzených v tzv. střediscích hospodářské činnosti.

Příklad z praxe: Možnosti nakoupit nábytek tímto způsobem využilo např. Ministerstvo spravedlnosti, více viz v kapitole Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce.

Předběžné tržní konzultace

§ 33 ZZVZ: *„Zadavatel je oprávněn vést tržní konzultace s odborníky či dodavateli s cílem připravit zadávací podmínky a informovat dodavatele o svých záměrech a požadavcích, pokud to nenarušuje hospodářskou soutěž; ustanovení § 211 odst. 1 se použije obdobně.“*	**Čl. 40 směrnice č. 2014/24/EU:** *„Před zahájením zadávacího řízení mohou veřejní zadavatelé vést tržní konzultace s cílem připravit zadání veřejné zakázky a informovat hospodářské subjekty o svých plánech a požadavcích při zadávání veřejných zakázek. Za tímto účelem mohou veřejní zadavatelé například vyhledat nebo přijmout poradenství od nezávislých odborníků nebo orgánů či účastníků trhu. Toto poradenství mohou využít při plánování a vedení zadávacího řízení, pokud toto poradenství nenarušuje hospodářskou soutěž a nevede k porušení zásady zákazu diskriminace a zásady transparentnosti.“*

Komentář: Zadavatel může při předběžných tržních konzultacích představit trhu či odborníkům svůj záměr, včetně navrhovaných detailů jak předmětu veřejné zakázky, tak celkového zadávacího řízení. Dodavatelé či odborníci se pak mohou k navrhovaným parametrům zakázky vyjádřit. Zadavatel tak získá potřebné informace o možnostech trhu nebo možných řešeních, s jejichž pomocí může co nejpřesněji specifikovat vhodné řešení svých potřeb a vymezit konkrétní předmět veřejné zakázky. Více informací k předběžným tržním konzultacím viz str. 28.

Veřejné zakázky rozdělené na části

§ 35 ZZVZ: *„Zadavatel může rozdělit veřejnou zakázku na více částí, pokud tím neobejde povinnosti stanovené tímto zákonem. Pokud zadavatel zadává více částí veřejné zakázky v jednom zadávacím řízení, vymezí rozsah těchto částí a stanoví pravidla pro účast dodavatele v jednotlivých částech a pro zadání těchto částí.“*	**Čl. 46 směrnice č. 2014/24/EU:** *„(1) Veřejní zadavatelé mohou rozhodnout o zadání veřejné zakázky tak, že ji rozdělí na jednotlivé části, a mohou vymezit rozsah a předmět těchto částí.* *S výjimkou veřejných zakázek, jejichž rozdělení se stalo povinným na základě odstavce 4 tohoto článku, uvedou veřejní zadavatelé*

§ 101 odst. 2, 3 a 4 ZZVZ: *„(2) Zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast podle § 58 odst. 5 stanoví, zda dodavatel může podat nabídku na jednu, několik nebo na všechny části veřejné zakázky.* *(3) Pokud je připuštěno podání nabídek na více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast omezit počet částí, které lze zadat jednomu účastníku zadávacího řízení. V takovém případě zadavatel vymezí pravidla pro výběr částí, které budou zadány účastníku zadávacího řízení, kterému by podle pravidel pro hodnocení jinak mělo být zadáno více částí.* *(4) Lze-li jednomu účastníku zadávacího řízení zadat více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádostí o účast stanovit pravidla pro určení částí, které si vyhrazuje k případnému zadání jednomu účastníku zadávacího řízení.“* **§ 217 odst. 2 písm. m) ZZVZ:** *„(2) Písemná zpráva musí obsahovat alespoň* *m) pokud zadavatel nadlimitní veřejnou zakázku nerozdělí na části, uvede zadavatel odůvodnění tohoto postupu, pokud je neuvedl v zadávací dokumentaci,”*	*hlavní důvody pro rozhodnutí o zadání veřejné zakázky bez rozdělení na části; toto odůvodnění je součástí zadávací dokumentace nebo samostatné zprávy podle článku 84.* *(2) Veřejní zadavatelé uvedou v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu, zda lze nabídky podávat pro jednu, několik nebo všechny části.* *Veřejní zadavatelé mohou i v případech, kdy lze nabídky podávat pro několik nebo všechny části, omezit počet částí, které lze zadat jedinému uchazeči, pokud je tento maximální počet částí na uchazeče uveden v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu. Veřejní zadavatelé uvedou v zadávací dokumentaci objektivní a nediskriminační kritéria či pravidla, jež hodlají uplatnit k určení toho, které části budou zadány, pokud by použití kritérií pro zadání vedlo k tomu, že by jednomu uchazeči byl zadán vyšší než maximální možný počet částí.* *(3) Členské státy mohou stanovit, že pokud lze jednomu uchazeči zadat více než jednu část, mohou veřejní zadavatelé zadávat veřejné zakázky kombinující několik nebo všechny části, pokud si v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu tuto možnost vyhradili, a uvést části nebo jejich skupiny, které lze kombinovat.* *(4) Členské státy mohou provést odst. 1 druhý pododstavec stanovením povinnosti rozdělit veřejné zakázky na jednotlivé části za podmínek stanovených v souladu s jejich vnitrostátním právem a s ohledem na právo Unie. Za těchto okolností se použije také odst. 2 první pododstavec a podle okolností i odstavec 3.“*

Komentář: Možnost daná směrnicí č. 2014/24/EU stanovit pro určité zakázky povinnost jejich rozdělení na části nebyla v ZZVZ využita. Zadavatelé však mají povinnost u nadlimitních veřejných zakázek uvést důvod nerozdělení zakázky na části. To v praxi znamená, že u nadlimitních veřejných zakázek musí zadavatelé důsledněji zvažovat rozdělení veřejné zakázky na části, resp. zamyslet se nad tím, zda vůbec existují důvody pro nerozdělení veřejné zakázky na části.

Rozdělení zakázky na části často povede k vyšší účasti malých a středních podniků, včetně místních dodavatelů a tím též k rozšíření soutěže (účast více dodavatelů) s následnými pozitivními dopady na ekonomiku ČR, a z toho plynoucí pozitivní sociální dopady díky snižování nezaměstnanosti, zvýšení konkurence s případným dopadem na výši vysoutěžených cen při zachování stejné kvality plnění.

Plnění může být rozděleno do různých částí v rámci jediné zakázky, nebo do více samostatných zakázek. Vždy je však nutno respektovat související ustanovení právních předpisů (např. § 18 ZZVZ ve vztahu k předpokládané hodnotě veřejné zakázky rozdělené na části; obecně lze říct, že se předpokládaná hodnota stanoví podle součtu předpokládaných hodnot všech částí).

Podmínky účasti v zadávacím řízení – absolutní zadávací podmínky

§ 37 odst. 1 písm. c) a d) ZZVZ: *„(1) Podmínky účasti v zadávacím řízení může zadavatel stanovit jako* *c) obchodní nebo jiné smluvní podmínky vztahující se k předmětu veřejné zakázky, nebo*	**Čl. 70 směrnice č. 2014/24/EU:** *„Veřejní zadavatelé mohou stanovit zvláštní podmínky pro plnění veřejné zakázky za předpokladu, že souvisí s předmětem veřejné zakázky ve smyslu čl. 67 odst. 3 a že jsou*

d) zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí, sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky, hospodářské oblasti nebo inovací."	*uvedeny ve výzvě k účasti v soutěži nebo v zadávací dokumentaci. Tyto podmínky mohou zahrnovat hospodářské, inovační, environmentální, sociální nebo se zaměstnáním související aspekty."* *Čl. 67 odst. 2 a 3 směrnice č. 2014/24/EU:* *„2) Ekonomicky nejvýhodnější nabídka z hlediska veřejného zadavatele se stanoví na základě ceny nebo nákladů prostřednictvím nákladové efektivnosti, například podle nákladů životního cyklu v souladu s článkem 68, a může zahrnovat nejlepší poměr mezi cenou a kvalitou, který je posuzován na základě kritérií, jež zahrnují kvalitativní, environmentální a sociální hlediska spojená s předmětem dané veřejné zakázky. Mezi tato kritéria může patřit například:* *a) kvalita, včetně technické úrovně, estetických a funkčních vlastností, přístupnosti, konceptu pro všechny uživatele, sociálních, environmentálních a inovačních vlastností, obchodu a jeho podmínek;* *[…]* *Prvek související s náklady může mít také podobu pevné ceny nebo nákladů, kdy hospodářské subjekty budou soutěžit pouze z hlediska kritérií kvality.* *Členské státy mohou stanovit, že veřejní zadavatelé nemohou použít pouze cenové či pouze nákladové kritérium jakožto jediné kritérium pro zadání veřejné zakázky nebo omezit jejich použití na určité kategorie veřejných zadavatelů nebo na určité typy veřejných zakázek.* *(3) Má se za to, že kritéria pro zadání jsou spojena s předmětem veřejné zakázky, pokud se týkají stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být poskytnuty v rámci dané veřejné zakázky, v jakémkoli ohledu a v kterékoli fázi jejich životního cyklu, a to včetně faktorů ve spojitosti s:* *a) konkrétním procesem výroby, poskytování stavebních prací, dodávek nebo služeb či obchodování s nimi nebo* *b) konkrétním procesem pro jinou fázi jejich životního cyklu, a to i v případě, že tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty."*

Komentář: Zvláštními podmínkami plnění veřejné zakázky jsou podmínky, které zohledňují sociální, hospodářské, environmentální aspekty a inovace. Zadavatel může tyto podmínky využít například v oblasti podpory osob dlouhodobě nezaměstnaných, osob jinak znevýhodněných na trhu práce, osob, které potřebují získat či zvýšit svou odbornost apod. Tyto podmínky však musejí mít souvislost s předmětem veřejné zakázky. Nelze tedy například vyžadovat kvalifikaci, která je při plnění veřejné zakázky nepoužitelná, nebo plnění podmínek bez souvislosti s plněním veřejné zakázky (například sponzorství kulturních, sportovních nebo společenských aktivit určených zadavatelem). Podmínky v souladu s § 37 odst. 1 ZZVZ se stanovují jako absolutní zadávací podmínky, které je nezbytné v nabídce dodavatele reflektovat pod podmínkou vyloučení účastníka ze zadávacího řízení.

Příklad z praxe: V zakázce s názvem „Zajištění ekologického úklidu v objektu MPSV" s předpokládanou hodnotou 10 mil. Kč bez DPH bylo požadováno jako podmínka účasti v zadávacím řízení zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných osob a ekologicky šetrné plnění. Více viz kapitola Ekologicky šetrná řešení ve veřejných zakázkách.

Zakázky vyhrazené určitým dodavatelům

§ 37 odst. 6 ZZVZ:
„Zadavatel může vyhradit účast v zadávacím řízení určitým dodavatelům podle § 38."

§ 38 ZZVZ
„(1) Stanoví-li tak zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání nabídek ve zjednodušeném podlimitním řízení, může se zadávacího řízení účastnit pouze dodavatel zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců.
(2) Skutečnost, že v rámci dodavatele je na chráněných pracovních místech zaměstnáno alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců podle odstavce 1, musí být uvedena v nabídce společně s potvrzením Úřadu práce České republiky; rozhodným je průměrný přepočtený počet zaměstnanců za kalendářní čtvrtletí předcházející zahájení zadávacího řízení.
(3) Splnění podmínek podle odstavce 1 není možné prokázat prostřednictvím jiných osob. Při společné účasti v zadávacím řízení prokazuje splnění podmínek podle odstavce 1 každý účastník zadávacího řízení samostatně."

Čl. 20 směrnice č. 2014/24/EU:
„(1) Členské státy mohou vyhradit právo na účast v zadávacím řízení chráněným dílnám a hospodářským subjektům, jejichž hlavním cílem je sociální a profesní začlenění osob s postižením nebo osob znevýhodněných, nebo mohou vyhradit plnění veřejných zakázek v rámci programů chráněného zaměstnání, pokud alespoň 30 % zaměstnanců těchto dílen, hospodářských subjektů nebo programů jsou osoby s postižením nebo osoby znevýhodněné.
(2) Výzva k účasti v soutěži musí odkazovat na tento článek."

Komentář: ZZVZ umožňuje vyhradit, za splnění podmínek shora uvedených ustanovení, účast v zadávacím řízení pouze dodavatelům zaměstnávajícím na chráněných pracovních místech alespoň 50 % osob se zdravotním postižením. Účast v zadávacím řízení tak dle ZZVZ nelze (ač směrnice č. 2014/24/EU tak umožňuje) vyhradit chráněným dílnám a hospodářským subjektům, jejichž hlavním cílem je sociální a profesní začlenění osob znevýhodněných jinak než svým zdravotním postižením. Tyto subjekty lze ve vhodných případech a při dodržení ZZVZ zvýhodnit v rámci hodnocení (kritérium kvality dle § 116 odst. 2 písm. d) ZZVZ – sociální, environmentální nebo inovační aspekty).

Příklad z praxe: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže realizoval nadlimitní veřejnou zakázku na služby spočívající v ostraze a úklidu sídla Úřadu a péči o zeleň, přičemž využil možnosti stanovit zvláštní podmínku na plnění veřejné zakázky, a to že možnost soutěžit o tuto veřejnou zakázku bude vyhrazena dodavatelům, kteří v souladu s § 101 ZVZ zaměstnávali více než 50 % osob se zdravotním postižením. Více viz kapitola Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce.

Pravidla pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení nebo snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení nebo hodnocení nabídek

§ 39 odst. 3 písm. a) a b) ZZVZ:
„Pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení nebo snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení nebo hodnocení nabídek zadavatel stanoví kritéria, která vyjadřují objektivní a ověřitelné skutečnosti související s
a) předmětem veřejné zakázky, včetně vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí nebo sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky, nebo
b) kvalifikací dodavatele."

Čl. 65 směrnice č. 2014/24/EU:
„(1) V užších řízeních, jednacích řízeních, v soutěžním dialogu a inovačním partnerství mohou veřejní zadavatelé omezit počet zájemců splňujících kvalifikační kritéria pro výběr, které vyzvou k podání nabídky nebo k dialogu, za předpokladu, že je k dispozici minimální počet kvalifikovaných zájemců v souladu s odstavcem 2.
(2) Veřejní zadavatelé uvedou v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu objektivní a nediskriminační

§ 111 ZZVZ:
„(1) Zadavatel může snížit počet účastníků zadávacího řízení, pokud tak stanoví v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě uvedené v příloze č. 6 a současně uvede minimální počet účastníků zadávacího řízení, které vyzve k doručení nabídek, a kritéria pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení.
(2) Minimální počet účastníků zadávacího řízení stanovený podle odstavce 1 musí zajistit dostatečnou hospodářskou soutěž a činí alespoň 3 účastníky zadávacího řízení.
(3) Jako kritéria pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení zadavatel stanoví kritéria technické kvalifikace.
(4) Snížení počtu účastníků zadávacího řízení provede zadavatel podle míry naplnění úrovně kritérií pro snížení počtu účastníků zadávacího řízení tak, aby počet vyzvaných účastníků zadávacího řízení odpovídal počtu nebo způsobu jeho stanovení, který uvedl v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast. V případě, že by počet účastníků zadávacího řízení byl nižší nebo roven minimálnímu počtu, snížení počtu účastníků zadávacího řízení se neprovede a zadavatel může pokračovat v zadávacím řízení.
(5) Není-li dále stanoveno jinak, zadavatel není oprávněn provést snížení počtu účastníků zadávacího řízení v otevřeném nebo v užším řízení.“

§ 112 ZZVZ:
„(1) Zadavatel může snížit počet předběžných nabídek v jednacím řízení s uveřejněním nebo řešení v řízení se soutěžním dialogem, pokud tak stanoví v zadávací dokumentaci a současně uvede kritéria pro snížení počtu nabídek.
(2) Jako kritéria pro snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení zadavatel stanoví kritéria kvality stanovená pro zadávací řízení.
(3) Po snížení musí minimální počet nabídek nebo řešení zajistit dostatečnou hospodářskou soutěž a musí činit alespoň 3 předběžné nabídky nebo řešení, pokud je k dispozici dostatek předběžných nabídek nebo řešení.
(4) Zadavatel po provedení snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení vyloučí ty účastníky zadávacího řízení, jejichž předběžné nabídky nebo řešení nebyly podle odstavce 3 vybrány.“

§ 53 odst. 4 ZZVZ (zjednodušené podlimitní řízení):
„[…] Zadavatel není oprávněn provést snížení počtu účastníků zadávacího řízení podle § 111 nebo snížení počtu předběžných nabídek podle § 112. […]“

kritéria nebo pravidla, která mají v úmyslu použít, minimální počet zájemců, které mají v úmyslu vyzvat, a případně jejich maximální počet.
V užším řízení je minimální počet pět zájemců. V jednacím řízení, v soutěžním dialogu a v inovačním partnerství je minimální počet tři. V každém případě musí být počet vyzvaných zájemců dostatečný, aby zajistil skutečnou hospodářskou soutěž.
Veřejní zadavatelé vyzvou takový počet zájemců, který je přinejmenším roven minimálnímu počtu. Je-li však počet zájemců, kteří splňují kvalifikační kritéria pro výběr a minimální úroveň způsobilosti uvedenou v čl. 58 odst. 5, nižší než minimální počet, může veřejný zadavatel pokračovat v řízení tím, že vyzve zájemce, kteří mají požadovanou způsobilost. Veřejný zadavatel nesmí zařadit do stejného řízení hospodářské subjekty, které nepožádaly o účast, ani zájemce, kteří nemají požadovanou způsobilost.“

Čl. 66 směrnice č. 2014/24/EU:
„Jestliže veřejní zadavatelé využijí možnosti snížit počet nabídek k jednání podle čl. 29 odst. 6 nebo počet řešení k diskusi podle čl. 30 odst. 4, učiní tak na základě kritérií pro zadání uvedených v zadávací dokumentaci. V konečné fázi musí být výsledný počet dostatečný pro zajištění skutečné hospodářské soutěže, pokud je k dispozici dostatek nabídek, řešení nebo kvalifikovaných zájemců.“

Komentář: Zadavatel může snížit počet účastníků zadávacího řízení v souladu s § 111 nebo snížit počet předběžných nabídek/řešení v souladu s § 112 za podmínek stanovených zákonem.

Institut snížení počtu účastníků zadávacího řízení **nelze** využít v otevřeném řízení, zjednodušeném podlimitním řízení a užším řízení (s výjimkou veřejných zakázek v oblasti obrany nebo bezpečnosti). Institut snížení počtu předběžných nabídek nebo řešení **lze** využít pouze v jednacím řízení s uveřejněním a v řízení se soutěžním dialogem.

Zadavatel si musí možnost snížit počet účastníků nebo předběžných nabídek/řešení vyhradit v dokumentu, jímž je zahajováno předmětné zadávací řízení (např. v oznámení o zahájení zadávacího řízení) a musí uvést veškerá kritéria, na základě kterých takové snižování provede. Má-li dojít ke snižování počtu účastníků, je nezbytné uvést též minimální počet účastníků, kteří budou vyzváni k podání nabídek.

V případě snižování počtu účastníků zadávacího řízení je snižování prováděno na základě kritérií technické kvalifikace a v případě snížení počtu předběžných nabídek/řešení je snižování prováděno na základě kritérií kvality stanovených pro zadávací řízení. Kritéria musí vždy vyjadřovat objektivní a ověřitelné skutečnosti související:

- v případě snižovaní počtu předběžných nabídek/řešení **s předmětem** veřejné zakázky (včetně vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí nebo sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky)
- v případě snižování počtu účastníků zadávacího řízení **s kvalifikací** dodavatele.

Snižování počtu předběžných nabídek v rámci jednacího řízení s uveřejněním se provádí v rámci jednání o předběžných nabídkách účastníků zadávacího řízení, kteří podali předběžné nabídky. V řízení se soutěžním dialogem se snižování počtu předložených řešení provádí v rámci jednotlivých fází soutěžního dialogu.

Vyloučení účastníka zadávacího řízení pro nezpůsobilost	
§ 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ: *Zadavatel může vyloučit účastníka zadávacího řízení pro nezpůsobilost, pokud prokáže, že* *a) plnění nabízené dodavatelem by vedlo k nedodržování povinností vyplývajících z předpisů práva životního prostředí, sociálních nebo pracovněprávních předpisů nebo kolektivních smluv vztahujících se k předmětu plnění veřejné zakázky,* **§ 48 odst. 8 ZZVZ:** *Vybraného dodavatele zadavatel vyloučí z účasti v zadávacím řízení, pokud zjistí, že jsou naplněny důvody vyloučení podle odstavce 2 nebo může prokázat naplnění důvodů podle odstavce 5 písm. a) až c).*	**Čl. 57 odst. 4 písm. a) směrnice č. 2014/24/EU:** *Veřejní zadavatelé mohou z účasti v zadávacím řízení vyloučit nebo po nich mohou členské státy požadovat, aby vyloučili hospodářský subjekt, který se nachází v některé z těchto situací:* *a) může-li veřejný zadavatel jakýmikoli vhodnými prostředky prokázat porušení příslušných povinností podle čl. 18 odst. 2;* **Čl. 18 odst. 2 směrnice č. 2014/24/EU:** *Členské státy přijmou vhodná opatření k zajištění toho, aby hospodářské subjekty při plnění veřejných zakázek dodržovaly příslušné povinnosti v oblasti práva životního prostředí a sociálního a pracovního práva, jež vyplývají z práva Unie, vnitrostátních právních předpisů, kolektivních smluv nebo z ustanovení mezinárodního sociálního a pracovního práva a práva v oblasti životního prostředí uvedených v příloze X.* **Pozn.:** úmluvy Mezinárodní organizace práce a úmluvy o životním prostředí uvedené v příloze X směrnice č. 2014/24/EU, v podrobnostech viz níže v kapitole OVZ v mezinárodních dokumentech a rozhodovací praxi

Komentář: Shora uvedená ustanovení se týkají vyloučení účastníka zadávacího řízení a vybraného dodavatele pro nezpůsobilost.

Ustanovení § 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ upravuje oprávnění (nikoli povinnost) zadavatele vyloučit účastníka zadávacího řízení, pokud by plnění předmětu veřejné zakázky, které tento nabízí, vedlo k porušení předpisů práva životního prostředí, sociálních nebo pracov-

něprávních předpisů nebo kolektivních smluv. K vyloučení účastníka zadávacího řízení podle tohoto ustanovení je možné přistoupit pouze tehdy, může-li zadavatel takové porušení prokázat. Smyslem tohoto důvodu pro vyloučení je umožnit zadavateli předcházet uzavření smlouvy s dodavatelem, který při plnění veřejné zakázky porušuje předpisy, jejichž dodržování je ve veřejném zájmu, a zabránit tak případné deformaci soutěže. V ustanovení § 48 odst. 8 ZZVZ je pak stanovena povinnost (nikoli pouze oprávnění) vyloučit vybraného dodavatele ze zadávacího řízení pokud může zadavatel prokázat, mimo jiné, důvody pro vyloučení podle § 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ.

Jednací řízení se soutěžním dialogem	
§ 60 ZZVZ *„(1) Zadavatel může použít jednací řízení s uveřejněním, pokud* *a) potřeby zadavatele nelze uspokojit bez úpravy na trhu dostupných plnění,* *b) součástí plnění veřejné zakázky je návrh řešení nebo inovativní řešení,* *c) veřejná zakázka nemůže být zadána bez předchozího jednání z důvodu zvláštních okolností vyplývajících z povahy, složitosti nebo právních a finančních podmínek spojených s předmětem veřejné zakázky, nebo* *d) nelze stanovit technické podmínky odkazem na technické dokumenty podle § 90 odst. 1 a 2.* *(2) Zadavatel může použít jednací řízení s uveřejněním také tehdy, jestliže předchozí otevřené řízení nebo užší řízení bylo zrušeno podle § 127 odst. 1.“* **§ 68 odst. 1 až 6 ZZVZ** *„(1) Zadavatel s účastníky zadávacího řízení vede soutěžní dialog s cílem nalézt řešení způsobilá splnit potřeby zadavatele (dále jen „řešení").* *(2) Zadavatel může během soutěžního dialogu projednat veřejnou zakázku ze všech hledisek.* *[…]* *(4) Soutěžní dialog může probíhat v postupných fázích s cílem snížit počet řešení, o nichž se bude jednat, podle § 112, pokud si tak zadavatel vyhradil v oznámení o zahájení zadávacího řízení.* *(5) Zadavatel pokračuje v soutěžním dialogu do doby, než rozhodne, zda předložená řešení jsou vhodná. Účastníka zadávacího řízení, jehož řešení není vhodné, ze zadávacího řízení vyloučí.* *(6) O ukončení soutěžního dialogu zadavatel neprodleně informuje účastníky zadávacího řízení a vyzve každého z účastníků zadávacího řízení k podání nabídek na nalezená řešení. Výzva k podání nabídek musí obsahovat náležitosti stanovené v příloze č. 6 k tomuto zákonu. Nabídka musí obsahovat všechny aspekty řešení.“*	**Článek 29 směrnice č. 2014/24/EU** *Jednací řízení s uveřejněním* *„(1) V jednacím řízení může kterýkoli hospodářský subjekt jako odpověď na výzvu k účasti v soutěži, jež obsahuje informace uvedené v příloze V části B a C, podat žádost o účast tím, že předloží informace pro výběr na základě kvalifikace požadované veřejným zadavatelem.* *Veřejný zadavatel v zadávací dokumentaci vymezí předmět veřejné zakázky pomocí popisu svých potřeb a požadovaných vlastností dodávek, stavebních prací nebo služeb, jež mají být dodány, a stanoví kritéria pro zadání veřejné zakázky. Zároveň uvede, které prvky popisu představují minimální požadavky, jež musí splňovat všechny nabídky.* *Poskytnuté informace musí být dostatečně přesné, aby hospodářským subjektům umožnily zjistit povahu a rozsah veřejné zakázky a rozhodnout se, zda podají žádost o účast v zadávacím řízení.* *Minimální lhůta pro podání žádostí o účast je 30 dnů ode dne, kdy bylo odesláno oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo výzva k potvrzení zájmu, je-li jako výzva k účasti v soutěži použito předběžné oznámení. Minimální lhůta pro podání předběžných nabídek je 30 dnů ode dne, kdy byla odeslána výzva. Použije se čl. 28 odst. 3 až 6.* *2. Předběžnou nabídku, jež představuje základ pro následná jednání, mohou předložit jen ty hospodářské subjekty, které k tomu byly veřejným zadavatelem vyzvány na základě jeho posouzení předložených informací. Veřejní zadavatelé mohou v souladu s článkem 65 omezit počet vhodných zájemců, kteří budou vyzváni k účasti v zadávacím řízení.* *3. Není-li v odstavci 4 stanoveno jinak, jednají veřejní zadavatelé s uchazeči o předběžné nabídce a všech následných jimi předložených nabídkách s výjimkou konečných nabídek ve smyslu odstavce 7, aby dosáhli zlepšení obsahu nabídek.* *Minimální požadavky a kritéria pro zadání veřejné zakázky nesmí být předmětem jednání.* *4. Veřejní zadavatelé mohou zadat veřejnou zakázku bez jednání na základě předběžné nabídky, pokud v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu uvedli, že si vyhrazují právo tak učinit.*

	5. V průběhu jednání veřejní zadavatelé zajistí rovné zacházení se všemi uchazeči. Za tímto účelem neposkytují informace diskriminačním způsobem, který by mohl zvýhodnit některé uchazeče oproti jiným. Informují písemně všechny uchazeče, jejichž nabídky nebyly vyloučeny v souladu s odstavcem 6, o jakýchkoli změnách technických specifikací nebo jiných částí zadávací dokumentace, jež se netýkají stanovení minimálních požadavků. V návaznosti na tyto změny veřejní zadavatelé poskytnou uchazečům potřebný dostatek času na změnu a opětovné předložení pozměněných nabídek. *V souladu s článkem 21 veřejní zadavatelé nesmějí ostatním účastníkům zpřístupnit důvěrné informace sdělené zájemcem nebo uchazečem, který se účastní jednání, bez jeho souhlasu. Tento souhlas nesmí mít podobu obecného prohlášení, nýbrž musí být vydán s odkazem na zamýšlené sdělení konkrétních informací.* *6. Jednací řízení se může konat v postupných fázích s cílem snížit počet nabídek, o nichž se bude jednat, za použití kritérií pro zadání uvedených v oznámení o zahájení zadávacího řízení, ve výzvě k potvrzení zájmu nebo v jiné části zadávací dokumentace. Veřejný zadavatel uvede v oznámení o zahájení zadávacího řízení, výzvě k potvrzení zájmu nebo jiné části zadávací dokumentace, zda této možnosti využije.* *7. Pokud má veřejný zadavatel v úmyslu ukončit jednání, informuje o tom zbývající uchazeče a stanoví společnou lhůtu pro podání nových nebo upravených nabídek. Ověří soulad konečných nabídek s minimálními požadavky a s čl. 56 odst. 1, posoudí konečné nabídky na základě kritérií pro zadání veřejné zakázky a zadá veřejnou zakázku v souladu s články 66 až 69.* **Článek 30 směrnice č. 2014/24/EU** *Soutěžní dialog* *1. V soutěžním dialogu může kterýkoli hospodářský subjekt jako odpověď na oznámení o zahájení zadávacího řízení podat žádost o účast tím, že předloží informace pro výběr na základě kvalifikace, které požaduje veřejný zadavatel.* *Minimální lhůta pro podání žádostí o účast je 30 dnů ode dne, kdy bylo odesláno oznámení o zahájení zadávacího řízení.* *Dialogu se mohou zúčastnit jen ty hospodářské subjekty, které k tomu byly veřejným zadavatelem vyzvány na základě posouzení předložených informací. Veřejní zadavatelé mohou v souladu s článkem 65 omezit počet vhodných zájemců, kteří budou vyzváni k účasti v zadávacím řízení. Veřejná zakázka se zadává výhradně na základě kritéria nejlepšího poměru mezi cenou a kvalitou v souladu s čl. 67 odst. 2.*

	2. Veřejní zadavatelé stanoví své potřeby a požadavky v oznámení o zahájení zadávacího řízení a upřesní je v uvedeném oznámení nebo v popisné dokumentaci. Zároveň v týchž dokumentech stanoví a definují zvolená kritéria pro zadání veřejné zakázky a stanoví orientační časový rozvrh. *3. S účastníky vybranými v souladu s odpovídajícími ustanoveními článků 56 až 66 zahájí veřejní zadavatelé dialog, jehož cílem je určit a vymezit řešení, která jsou nejvíce způsobilá ke splnění jejich potřeb. Během tohoto dialogu mohou s vybranými účastníky projednat všechny aspekty zadání veřejné zakázky.* *V průběhu dialogu veřejní zadavatelé zajistí rovné zacházení se všemi účastníky. Za tímto účelem neposkytují informace diskriminačním způsobem, který by mohl zvýhodnit některé účastníky oproti jiným.* *V souladu s článkem 21 veřejní zadavatelé nesmějí zpřístupnit ostatním účastníkům navrhovaná řešení nebo jiné důvěrné informace sdělené zájemcem nebo uchazečem, který se účastní dialogu, bez jeho souhlasu. Tento souhlas nesmí mít podobu obecného prohlášení, nýbrž musí být vydán s odkazem na zamýšlené sdělení konkrétních informací.* *4. Soutěžní dialog se může konat v postupných fázích s cílem snížit počet řešení, jež budou během jednotlivých fází dialogu projednávána, za použití kritérií pro zadání veřejné zakázky stanovených v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo v popisné dokumentaci. Veřejný zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo v popisné dokumentaci uvede, zda této možnosti využije.* *5. Veřejný zadavatel pokračuje v dialogu do té doby, než nalezne jedno nebo více řešení, která jsou způsobilá ke splnění jeho potřeby.* *6. Poté, co byl dialog prohlášen za ukončený, a poté, co o tom byli informováni zbývající účastníci, vyzve veřejný zadavatel každého z účastníků k podání jejich konečných nabídek na základě jednoho nebo více řešení předložených a upřesněných během dialogu. Tyto nabídky musí obsahovat všechny prvky, které jsou nezbytné a požadované pro realizaci projektu.* *Na žádost veřejného zadavatele mohou být tyto nabídky objasněny, upřesněny a přizpůsobeny. Toto objasnění, upřesnění a přizpůsobení nebo dodatečné informace však nesmí měnit základní prvky nabídky nebo veřejné zakázky, a to včetně potřeb a požadavků uvedených v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo v popisné dokumentaci, pokud by změny těchto prvků, potřeb a požadavků pravděpodobně narušily hospodářskou soutěž nebo vyvolaly diskriminační účinky.* *(7) Veřejní zadavatelé posuzují doručené nabídky na základě kritérií pro zadání veřejné zakázky stanovených v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo v popisné dokumentaci.*

	Na žádost veřejného zadavatele může být s uchazečem, jehož nabídka představuje nejlepší poměr mezi cenou a kvalitou v souladu s článkem 67, vedeno jednání za účelem potvrzení finančních závazků nebo jiných podmínek obsažených v nabídce sjednáním konečných podmínek veřejné zakázky, pokud to nezpůsobí zásadní změnu podstatných prvků nabídky nebo veřejné zakázky, včetně potřeb a požadavků stanovených v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo v popisné dokumentaci, a nevznikne riziko narušení hospodářské soutěže nebo diskriminace. *8. Veřejní zadavatelé mohou stanovit ceny nebo platby pro účastníky dialogu.*

Komentář: Jednání s potenciálními dodavateli může být pro zadavatele velmi efektivní a přínosné, neboť ti mohou přijít s novými řešeními, které zadavateli přinesou větší přidanou hodnotu. Z hlediska sociálních aspektů mohou být např. dodavatelé schopni naplnit více společenských cílů zadavatele, než by zadavatel očekával. Jednání s potenciálními dodavateli tak otevírá prostor trhu, aby soutěžil o co nejlepší řešení pro zadavatele, včetně sociálních benefitů.

Zakázky vyhrazené určitým dodavatelům

§ 94 ZZVZ:	**Čl. 43 směrnice č. 2014/24/EU:**
„(1) Jestliže má zadavatel požadavky na vlastnosti dodávek, služeb nebo stavebních prací například z hlediska environmentálního nebo sociálního, může v zadávací dokumentaci požadovat předložení určitého osvědčení, že příslušné stavební práce, služby nebo dodávky požadovaným vlastnostem vyhovují, pokud *a) se požadavky na označení štítkem týkají výhradně kritérií, která souvisejí s předmětem veřejné zakázky,* *b) jsou štítky vhodné pro vymezení vlastností stavebních prací, dodávek nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky,* *c) podmínky pro přidělení štítku vycházejí z objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií,* *d) byl systém přidělování štítků zaveden v otevřené a transparentní proceduře, na které se mohly podílet všechny relevantní zúčastněné strany, včetně orgánů státní správy, spotřebitelů, sociálních partnerů, výrobců, distributorů a nevládních organizací,* *e) jsou štítky přístupné všem osobám, které o to mají zájem, a* *f) jsou podmínky pro přidělení štítku stanoveny osobou, nad níž dodavatel žádající o štítek nemůže vykonávat rozhodující vliv.* *(2) Zadavatel musí přijmout jakýkoli jiný vhodný štítek osvědčující, že dodávky, služby nebo stavební práce splňují rovnocenné požadavky.* *(3) Pokud dodavatel prokazatelně neměl možnost požadovaný štítek nebo rovnocenný*	*„(1) Pokud veřejní zadavatelé mají v úmyslu nakoupit stavební práce, dodávky nebo služby, které mají zvláštní environmentální, sociální nebo jiné vlastnosti, mohou v technických specifikacích, kritériích pro zadání nebo podmínkách plnění veřejné zakázky vyžadovat zvláštní štítek coby doklad, že příslušné stavební práce, služby nebo dodávky požadovaným vlastnostem vyhovují, jsou-li splněny všechny následující podmínky:* *a) požadavky na označení štítkem se týkají výhradně kritérií, která souvisejí s předmětem veřejné zakázky a která jsou vhodná pro definování vlastností stavebních prací, dodávek nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky;* *b) požadavky na označení štítkem vycházejí z objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií;* *c) štítky jsou zavedeny v otevřeném a transparentním řízení, na kterém se mohou podílet všechny relevantní zúčastněné strany, včetně orgánů státní správy, spotřebitelů, sociálních partnerů, výrobců, distributorů a nevládních organizací;* *d) štítky jsou přístupné všem subjektům, které o to mají zájem;* *e) požadavky na označení štítkem jsou stanoveny třetí stranou, nad níž hospodářský subjekt žádající o štítek nemůže vykonávat rozhodující vliv.* *Pokud veřejný zadavatel nevyžaduje, aby stavební práce, dodávky nebo služby splňovaly veškeré požadavky na označení štítky, uvede, o které požadavky se jedná.*

štítek získat a předložit, zadavatel přijme jakýkoli jiný vhodný důkaz, že dodávky, služby nebo stavební práce splňují požadavky na označení štítkem nebo konkrétní požadavky uvedené v zadávací dokumentaci, například technickou dokumentaci výrobce. *(4) Zadavatel může požadovat splnění pouze některých vlastností osvědčovaných štítkem.* *(5) Pokud štítek osvědčuje i vlastnosti, které nesouvisejí s předmětem veřejné zakázky, zadavatel nesmí požadovat štítek, může však požadovat osvědčení technických vlastností odkazem na jednotlivé specifikace štítku, které souvisejí s předmětem veřejné zakázky a jsou vhodné pro definování jeho vlastností."* **§ 89 odst. 1 ZZVZ:** *„(1) Technické podmínky jsou požadavky na vlastnosti předmětu veřejné zakázky, které zadavatel stanoví prostřednictvím* *a) parametrů vyjadřujících požadavky na výkon nebo funkci, popisu účelu nebo potřeb, které mají být naplněny,* *b) odkazu na normy nebo technické dokumenty, nebo* *c) odkazu na štítky."*	*Veřejný zadavatel vyžadující konkrétní štítek musí přijmout všechny štítky, jež potvrzují, že stavební práce, dodávky nebo služby splňují rovnocenné požadavky na štítky.* *Pokud hospodářský subjekt prokazatelně neměl možnost získat v příslušné lhůtě konkrétní štítek uvedený veřejným zadavatelem nebo štítek jemu rovnocenný z důvodů, jež mu nelze přičítat, přijme veřejný zadavatel jiné vhodné doklady, jako například technickou dokumentaci výrobce, pokud příslušný hospodářský subjekt prokáže, že stavební práce, dodávky nebo služby, jež má poskytnout, splňují požadavky na označení konkrétním štítkem nebo konkrétní požadavky uvedené veřejným zadavatelem.* *(2) Pokud štítek splňuje podmínky stanovené v odst. 1 písm. b), c), d) a e), avšak zahrnuje i požadavky, které nesouvisejí s předmětem veřejné zakázky, nevyžadují veřejní zadavatelé štítek jako takový, avšak mohou definovat technické specifikace odkazem na ty podrobné specifikace štítku nebo v případě potřeby jejich části, které souvisejí s předmětem veřejné zakázky a jsou vhodné pro definování jeho vlastností.*
Komentář: Pokud má zadavatel požadavky na environmentální, sociální nebo jiné vlastnosti veřejné zakázky, může v zadávací dokumentaci požadovat předložení štítku jako osvědčení o tom, že nabízené plnění odpovídá takovým požadavkům zadavatele. Podmínkou takového postupu je, aby požadavek zadavatele odpovídal předmětu veřejné zakázky, a aby byl štítek přidělován na základě objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií osobou, nad níž dodavatel nemůže vykonávat rozhodující vliv. Požadovaný štítek musí být vhodný pro vymezení vlastností veřejné zakázky. Štítkem může být např. ekoznačka, certifikát Fairtrade apod.	

Další podmínky pro uzavření smlouvy:	
§ 104 odst. 1 písm. a) a e) ZZVZ: *„(1) Zadavatel může v zadávací dokumentaci požadovat od vybraného dodavatele jako další podmínky pro uzavření smlouvy* *a) předložení dokladů nebo vzorků vztahujících se k předmětu plnění veřejné zakázky nebo kvalifikaci dodavatele,* *e) bližší podmínky součinnosti před uzavřením smlouvy."* **§ 122 odst. 3 b) ZZVZ:** *„(3) Zadavatel odešle vybranému dodavateli výzvu k předložení* *b) dokladů nebo vzorků, jejichž předložení je podmínkou uzavření smlouvy, pokud si je zadavatel vyhradil podle § 104."*	
Komentář: Jedná se o další podmínky, které má vybraný dodavatel splnit před uzavřením smlouvy. Toto ustanovení zákona umožnuje klást některé požadavky (požadavky na předložení dokumentů nebo vzorků) pouze na vybraného dodavatele (jak ve vztahu ke kvalifikaci, tak ve vztahu k předmětu plnění), kdy povinnost k jejich předložení či k poskytnutí součinnosti nastává v období mezí výběrem dodavatele a uzavřením smlouvy. Zákon tuto možnost výslovně stanovuje zcela nově. V tomto ustanovení lze hledat velký potenciál pro doklady, které by mohly příliš zatěžovat dodavatele, bylo-li by požadováno jejich předložení v nabíd-	

kách, nicméně je vhodné podmínit jejich předložením uzavření smlouvy. Lze očekávat velkou využitelnost v odpovědném veřejném zadávání. Požadavky dle tohoto ustanovení je nezbytné uvést již v zadávacích podmínkách.

Přímé platby poddodavatelům

§ 106 ZZVZ:	**Čl. 71 odst. 3 Směrnice:**
Zadavatel může v zadávací dokumentaci stanovit podmínky, při jejichž splnění budou na žádost poddodavatele převedeny splatné částky úhrady veřejné zakázky přímo poddodavateli, tím nejsou dotčeny jiné právní předpisy.	*Členský stát může stanovit, že na žádost subdodavatele a pokud to povaha veřejné zakázky umožňuje, veřejný zadavatel převede splatné částky přímo subdodavateli služeb, dodávek nebo stavebních prací poskytnutých subdodavatelem hospodářskému subjektu, kterému byla veřejná zakázka zadána (hlavní dodavatel). Tato opatření mohou zahrnovat příslušné mechanismy umožňující hlavnímu dodavateli podat námitku proti neoprávněně vyplaceným částkám. Úprava týkající se tohoto způsobu plateb musí být stanovena v zadávací dokumentaci.*

Komentář: Zadavatel může v zadávací dokumentaci stanovit podmínky, za nichž bude na žádost poddodavatele splatné částky úhrady za plnění veřejné zakázky platit přímo poddodavateli. Smyslem připuštění přímých plateb poddodavatelům je zejména podpora malých a středních podniků. Aby s přímými platbami poddodavatelům dodavatelé počítali při sestavení svých nabídek, je nutné, aby tuto podmínku zadavatel stanovil přímo v zadávací dokumentaci.

Existuje též možnost, aby zadavatelé přímo v zadávací dokumentaci stanovili i pravidla pro posuzování žádostí poddavatelů a mechanismus poskytování přímých plateb poddodavatelům, včetně případné možnosti dodavatele rozporovat přímou platbu poddodavateli.

Toto zákonné ustanovení již neupravuje konkrétní formu smluvních podmínek, kterými by měly být realizovány platby poddodavatelům, je tedy na zadavateli, aby v případě, že této možnosti využije, vymezil konkrétní způsob realizace takových plateb a nastavil mechanismus vztahů mezi zadavatelem, dodavatelem a poddodavatelem.

Kritéria hodnocení

§ 114 ZZVZ:	**Čl. 67 odst. 1 až 4 směrnice č. 2014/24/EU:**
„(1) Zadavatel v zadávací dokumentaci stanoví, že nabídky budou hodnoceny podle jejich ekonomické výhodnosti. *(2) Ekonomická výhodnost nabídek se hodnotí na základě nejvýhodnějšího poměru nabídkové ceny a kvality včetně poměru nákladů životního cyklu a kvality. Zadavatel může ekonomickou výhodnost nabídek hodnotit také podle nejnižší nabídkové ceny nebo nejnižších nákladů životního cyklu.* *(3) Zadavatel nesmí stanovit ekonomickou výhodnost pouze na základě nejnižší nabídkové ceny* *a) v řízení se soutěžním dialogem nebo v řízení o inovačním partnerství, […]"* **§ 116 ZZVZ** *„(1) Pro hodnocení ekonomické výhodnosti nabídky podle kvality je zadavatel povinen stanovit kritéria, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky.* *(2) Kritériem kvality mohou být zejména*	*„(1) Aniž jsou dotčeny vnitrostátní právní a správní předpisy týkající se ceny některých dodávek nebo odměňování za určité služby, vycházejí veřejní zadavatelé při zadávání veřejných zakázek z ekonomicky nejvýhodnější nabídky.* *(2) Ekonomicky nejvýhodnější nabídka z hlediska veřejného zadavatele se stanoví na základě ceny nebo nákladů prostřednictvím nákladové efektivnosti, například podle nákladů životního cyklu v souladu s článkem 68, a může zahrnovat nejlepší poměr mezi cenou a kvalitou, který je posuzován na základě kritérií, jež zahrnují kvalitativní, environmentální a sociální hlediska spojená s předmětem dané veřejné zakázky. Mezi tato kritéria může patřit například:* *a) kvalita, včetně technické úrovně, estetických a funkčních vlastností, přístupnosti, konceptu pro všechny uživatele, sociálních, environmentálních a inovačních vlastností, obchodu a jeho podmínek;* *[…]"*

[…]
d) sociální, environmentální nebo inovační aspekty,
e) organizace, kvalifikace nebo zkušenost osob, které se mají přímo podílet na plnění veřejné zakázky v případě, že na úroveň plnění má významný dopad kvalita těchto osob,
[…]
(3) Kritéria kvality musí být vymezena tak, aby podle nich nabídky mohly být porovnatelné a naplnění kritérií ověřitelné. Kritériem kvality nesmí být smluvní podmínky, jejichž účelem je utvrzení povinností dodavatele, nebo platební podmínky.
(4) Zadavatel může rovněž stanovit pevnou cenu a hodnotit pouze kvalitu nabízeného plnění.
(5) Má se za to, že kritéria kvality souvisejí s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi životního cyklu předmětu veřejné zakázky.“

§ 117 ZZVZ
„Náklady životního cyklu musí zahrnovat nabídkovou cenu a mohou zahrnovat
a) náklady zadavatele nebo jiných uživatelů v průběhu životního cyklu předmětu veřejné zakázky, kterými mohou být zejména
1. ostatní pořizovací náklady,
2. náklady související s užíváním předmětu veřejné zakázky,
3. náklady na údržbu, nebo
4. náklady spojené s koncem životnosti, nebo
b) náklady způsobené dopady na životní prostředí, které jsou spojeny s předmětem plnění veřejné zakázky kdykoli v průběhu jeho životního cyklu, a to v případě, že lze vyčíslit jejich peněžní hodnotu; mohou jimi být zejména náklady na emise skleníkových plynů nebo jiných znečišťujících látek nebo jiné náklady na zmírnění změny klimatu.“

(3) Má se za to, že kritéria pro zadání jsou spojena s předmětem veřejné zakázky, pokud se týkají stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být poskytnuty v rámci dané veřejné zakázky, v jakémkoli ohledu a v kterékoli fázi jejich životního cyklu, a to včetně faktorů ve spojitosti s:
a) konkrétním procesem výroby, poskytování stavebních prací, dodávek nebo služeb či obchodování s nimi nebo
b) konkrétním procesem pro jinou fázi jejich životního cyklu,
a to i v případě, že tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty.
(4) Kritéria pro zadání veřejné zakázky nesmějí ponechávat veřejnému zadavateli neomezenou volnost výběru. Musí zajistit možnost účinné hospodářské soutěže a být doplněna specifikacemi, které umožňují účinné ověření informací poskytovaných uchazeči, aby bylo možno posoudit, jakou měrou nabídky splňují kritéria pro zadání. V případě pochybností veřejní zadavatelé fakticky ověří správnost informací a dokladů, které uchazeči poskytli.“

Komentář: Společenské aspekty lze použít též v rámci hodnocení jako kritérium kvality, a to především tam, kde není vhodné nebo z pohledu zadavatele žádoucí podmínit takovým požadavkem účast dodavatele v zadávacím řízení ve smyslu § 37 odst. 1 ZZVZ. Kritérii kvality rozumí ZZVZ obecně taková kritéria, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky. Jednotlivým dílčím kritériím se v souladu s § 115 ZZVZ přiřadí určitá váha a dodavatel splňující požadovaný společenský aspekt získává v hodnocení body. Tím získává v daném dílčím hodnotícím kritériu (potažmo v rámci celého hodnotícího schématu) výhodu oproti dodavatelům nesplňujícím takové dílčí kritérium. Jedná se, stejně jako v případě zvláštních podmínek pro plnění dle § 37 odst. 1 ZZVZ, o sociální, environmentální nebo inovační aspekty. Rozdílem je, že vítězem takové veřejné zakázky se může stát i dodavatel, který v rámci kritéria zohledňující společenské aspekty obdržel nula bodů, a to v případě, kdy toto kritérium nedokáže převážit například cenový rozdíl oproti vítězné nabídce. Při použití stejného požadavku, avšak dle § 37 odst. 1 ZZVZ, by takový dodavatel byl vyloučen ze soutěže o předmětnou veřejnou zakázku. Naopak v případě cenově rovnocenných nabídek budou dodavatelé při použití hodnocení ve veřejné zakázce soutěžit o rozsah přidané společenské hodnoty.

Příklad z praxe: Městská část Praha 12 ve veřejné zakázce s předpokládanou hodnotou 24 917 000 Kč bez DPH s názvem „*Údržba veřejné zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12*“ požadovala:

- zakázka vyhrazena pouze pro dodavatele, který zaměstnává více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců dodavatele (vyhrazená zakázka, viz § 37 odst. 6, § 38 ZZVZ)
- minimálně 30 % faktického plnění osobami se zdravotním postižením z celkového plnění zakázky (absolutní zadávací podmínka pod sankcí vyloučení, § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ)
- hodnocení procentuální výše podílu účasti osob se zdravotním postižením na celkovém plnění – váha 20 % v hodnocení (kritérium hodnocení, viz § 114 a § 116 ZZVZ)
- zpracování metodiky řešení veřejné zakázky, kde dodavatelé ukazovali, jak budou pracovat s osobami se zdravotním postižením – váha 20 % v hodnocení (kritérium hodnocení, viz § 114 a § 116 ZZVZ).

Přílohy:
Body preambule směrnice č. 2014/24/EU týkající se OVZ a jejich celé znění
Srovnávací tabulka ZVZ x ZZVZ x směrnice č. 2014/24/EU

Předběžné tržní konzultace

§ 33 ZZVZ - Zadavatel je oprávněn vést tržní konzultace s odborníky či dodavateli s cílem připravit zadávací podmínky a informovat dodavatele o svých záměrech a požadavcích, pokud to nenarušuje hospodářskou soutěž; ustanovení § 211 odst. 1 se použije obdobně.

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ“) zavádí do české právní praxe nový institut, tzv. předběžné tržní konzultace, které umožňují zadavateli v přípravné fázi před zahájením zadávání veřejné zakázky využít poradenství od dodavatelů či nezávislých odborníků. I když v praxi docházelo k předběžným tržním konzultacím i dříve, zákonodárce nyní v zákoně výslovně vyjádřil, že předběžné tržní konzultace jsou přirozenou součástí zadávacího procesu.

Využití:

Zadavatel nejčastěji využije předběžné tržní konzultace v rámci přípravy zadávacích podmínek, zejména ke specifikaci předmětu plnění veřejné zakázky, zjišťování reakce trhu na záměr a požadavky zadavatele, pokud nedisponuje nezbytnými odbornými informacemi sám, případně pokud má obavu, aby nedefinoval předmět veřejné zakázky diskriminačním způsobem. Zadavatel nemusí být dostatečně obeznámen se stavem trhu nebo požadované informace nejsou v potřebném rozsahu veřejně dostupné. Předběžné tržní konzultace jsou proto vhodným nástrojem pro zjištění možností trhu. Díky nim je možné se seznámit s návrhy a variantami řešení či novými inovativními postupy, které jsou na trhu k dispozici a docílit efektivnější hospodářské soutěže.

Průběh:

Zadavatel sdělí svůj předběžný záměr o zadání veřejné zakázky, včetně navrhovaných parametrů (parametry zboží, dodací lhůty, rozsah zakázky, logistická řešení) dodavatelům či nezávislým odborníkům, kteří následně mohou reagovat, komentovat některé parametry či navrhovat vhodnější potenciální řešení. Zadavatel obdržené informace kriticky vyhodnotí a rozhodne se, zda a jakým způsobem je při přípravě zadávací dokumentace využije.

Forma:

Komunikace mezi zadavatelem a dodavateli či nezávislými odborníky probíhá písemně, a nestanoví-li ZZVZ jinak, i ústně. V takovém případě je však nutné zdokumentovat průběh předběžných tržních konzultací a zajistit tak transparentnost a reálnou přezkoumatelnost postupu. Zadavatel může využít zápisy, zvukové nahrávky nebo souhrny hlavních prvků komunikace (§ 211 odst. 1 ZZVZ).

Výhody:

- Otevřená a efektivní metoda zlepšující informovanost zadavatele o možnostech plnění veřejné zakázky a umožňující přiměřené nastavení zadávacích podmínek.
- Transparentní a přezkoumatelný postup, postavený na přesném zdokumentování průběhu předběžné tržní konzultace.
- Zpětná vazba trhu, včetně např. ověření zda nastavení parametrů umožňuje vstup do soutěže i malým a středním dodavatelům.
- Dosažení „value for money“.

Podmínky využití:

- Pořádání předběžných tržních konzultací je vhodné oznámit například prostřednictvím webu zadavatele, předběžného oznámení uveřejněného ve Věstníku veřejných zakázek a Úředním věstníku Evropské unie (je žádoucí zejména u nadlimitních veřejných zakázek), profilu zadavatele, tiskovou zprávou apod.
- Účast na předběžných tržních konzultacích je vhodné umožnit co největšímu počtu účastníků.
- Dodavatelé, kteří se zúčastní předběžných tržních konzultací, nesmí být zvýhodněni oproti těm, kteří se jich nezúčastní; např. lhůty pro doručení nabídek musí poskytnout dostatečný čas na přípravu nabídek i nezúčastněným dodavatelům.
- Povinnost označit v zadávací dokumentaci tu část, která byla formulována na základě předběžných tržních konzultací, identifikovat osoby, které se jich zúčastnily, a uvést všechny podstatné informace, které byly obsahem předběžných tržních konzultací (§ 36 odst. 4 ZZVZ).
- Zápis, záznam nebo souhrn hlavních prvků komunikace z předběžných tržních konzultací je pro zajištění transparentnosti žádoucí zpřístupnit všem účastníkům zadávacího řízení, nejlépe učinit je součástí zadávací dokumentace.
- Zadávací dokumentaci je vhodné doplnit o zdůvodnění použití předběžných tržních konzultací a postupu při nich.
- Zákaz narušení hospodářské soutěže ve prospěch konzultovaných. V krajním případě má zadavatel možnost vyloučit účastníka, jehož podíl na přípravě zadávacích podmínek vedl k narušení hospodářské soutěže, pokud jiné opatření k nápravě není možné a účastník na výzvu zadavatele neprokázal, že k narušení hospodářské soutěže nedošlo (§ 48 odst. 5 písm. c) ZZVZ).

Zkušenosti Ministerstva zemědělství

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) bylo prvním zadavatelem, který u nás s podporou směrnice 2014/24/EU, o zadávání veřejných zakázek, uvedl už v roce 2014 předběžné konzultace v život. MZe využilo institut předběžných tržních konzultací již u 10 zadávacích řízení, např. v rámci veřejných zakázek „Agribus“, „Pojištění motorových vozidel“, „Zajištění jazykové výuky“, „Nákup kancelářských potřeb“ nebo „Poskytování služeb mobilního operátora“.

„Právo komunikovat s dodavateli před soutěží upravovala už dřívější směrnice 2004/18/ES. Již z prvních zkušeností jsme byli nadšeni, zpětná vazba od dodavatelů přispěla k zpřesnění zadávacích podmínek i prevenci rizik. O průběhu předběžných tržních konzultací jsme pořizovali audio a video záznam, který kdykoli zpětně může prokázat regulérnost námi zvoleného postupu.“

Mgr. Jiří Šimon, ředitel Odboru pro veřejné zakázky,
Ministerstvo zemědělství

Zkušenosti Ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) bylo dalším ze zadavatelů, kteří využili předběžné tržní konzultace v praxi již před vstupem ZZVZ v účinnost.

Poprvé se tak stalo v rámci přípravy veřejné zakázky s názvem „Dodávky potravinové a materiální pomoci“ hrazené z Fondu evropské pomoci nejchudším, s předpokládanou hodnotou 52 mil. Kč bez DPH a později zadané formou nadlimitního otevřeného řízení. Účelem předběžných tržních konzultací bylo získat informace potřebné pro správné nastavení zadávacích podmínek. Podklady pro předběžné tržní konzultace a informace o veřejné zakázce zadavatel uveřejnil v Oznámení předběžných informací ve Věstníku veřejných zakázek, na profilu zadavatele a na webových stránkách MPSV. Kromě základních organizačních informací uvedl zadavatel účel veřejné zakázky a zběžný popis předmětu a rozsahu plnění. Zadavatel dále upozornil, že průběh a výsledek předběžné tržní konzultace bude zaznamenán v samostatné zprávě, která bude součástí zadávacích podmínek veřejné zakázky.

Zadavatel mimo jiné v rámci předběžných tržních konzultací upozornil, že stanovenou část potravinových balíčků bude nutné sestavit z potravin s tzv. vyšším standardem kvality potravin v režimu jakosti zemědělských produktů a potravin uvedených v článku 16 nařízení č. 1305/2013, jako např. dobrovolný režim certifikace KLASA, regionální potravina či produkt biologického zemědělství.

„Zadavatel v rámci veřejné zakázky „Dodávky potravinové a materiální pomoci“ potřeboval zjistit reálnou situaci na českém trhu. Zejména zda jím poptávané plnění dokáží dodavatelé v požadovaném rozsahu, času a kvalitě dodat, včetně dopravy. Předběžné tržní konzultace se zdály být efektivním řešením. Jejich užití se vyplatilo.“

Mgr. David Novák, ředitel oddělení veřejných zakázek,
Ministerstvo práce a sociálních věcí

Inspirace ze zahraničí

V zahraničí si skutečnost, že v některých případech je strategické přizvat při přípravě zadávacích podmínek ke konzultacím i trh, uvědomili již před mnoha lety a vytvořili proto metody a postupy umožňující zadavateli získat efektivním způsobem podstatné informace pro zadání veřejné zakázky. Je totiž nutné vědět, kdo je na trhu a čím se zabývá.

„Zadavatelé by si měli s dodavateli vytvořit jiný vztah a stát se hybnou silou inovativnějšího, odpovědnějšího a komerčněji zaměřeného přístupu k veřejnému nakupování a zadávání veřejných zakázek. To znamená, že by s potenciálními dodavateli měli společně pracovat na koncepci veřejných nákupů, jakož i na svém přístupu k trhu jako takovému. Dodávky, služby či stavební práce tak lépe splní očekávání zadavatele a trh přirozeně nabídne nejlepší hodnoty za vynaložené finanční prostředky. Nové evropské směrnice o zadávání veřejných zakázek tento přístup podporují s tím, že musí být férový a transparentní. Dodavatelský trh je bohatým zdrojem informací o tom, jak nejlépe uspokojit potřeby zadavatele, a proto si jej nemůžeme dovolit ignorovat.“

Genine Whitehorne, Head of SCC
(Resources), Croydon, Velká Británie

III. OVZ v mezinárodních dokumentech a rozhodovací praxi

V předchozích kapitolách o právní úpravě odpovědného veřejného zadávání se metodika věnovala základním ustanovením evropských i tuzemských právních předpisů upravujících nebo souvisejících s OVZ. V této části metodiky jsou shromážděny další důležité dokumenty, judikatura a zdroje OVZ. V úvodu této části metodiky jsou vyjmenovány hlavní mezinárodní úmluvy vážící se k sociální oblasti a oblasti organizace práce, které byly ratifikovány Českou republikou a které se vztahují k odpovědnému veřejnému zadávání, dále jsou pak uvedeny zásadní Směrnice Evropského parlamentu a Rady a Usnesení Evropského parlamentu zohledňující odpovědné veřejné zadávání a jejich obsahové shrnutí týkající se požadavků OVZ. Tyto směrnice jsou podrobněji rozvedeny v části II. metodiky.

Tato kapitola se však především věnuje rozhodovací praxi, a to jak evropské tak i tuzemské. Z rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie („SDEU“, dříve nazývaný Evropský soudní dvůr) jsou uvedena zásadní rozhodnutí SDEU, která se váží k oblasti odpovědného veřejného zadávání. Rozhodnutí jsou strukturována dle rozličných požadavků OVZ a shrnují problematické body týkající se OVZ s odkazem, kde je možné se s těmito rozhodnutími SDEU podrobněji seznámit. Detailněji jsou popsána rozhodnutí SDEU týkající se zejména sociální oblasti OVZ, jako je minimální mzda a zaměstnanost. Závěrem jsou pak uvedena vybraná rozhodnutí a zásadní stanoviska Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže („ÚOHS“) shrnující problematické body, s nimiž se zadavatelé setkali v rámci odpovědného veřejného zadávání.

Odpovědné zadávání veřejných zakázek, které je v České republice vymezeno zákonem č. 134/2016 Sb., je slučitelné s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a s právními akty Evropské unie, zejména s evropskými zadávacími směrnicemi Evropského parlamentu a Rady, jejímž cílem je harmonizovat zadávací postupy v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Zásadní ustanovení ZZVZ týkající se odpovědného zadávání veřejných zakázek jsou podrobně popsána v kapitole II. Komentovaný přehled k OVZ v právních předpisech, včetně srovnání s jednotlivými ustanoveními předchozí právní úpravy zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách uvedené v tabulce v příloze.

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY PRO OBLAST OVZ

ÚMLUVY MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE A ÚMLUVY O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ uvedené v čl. 18 odst. 2 směrnice č. 2014/24/EU

Úmluva 87: Svoboda sdružování a ochrana práva, 1948

Úmluva 98: Právo na sdružování a kolektivní vyjednávání, 1949
Úmluva 29: Nucená práce, 1930
Úmluva 105: Úmluva o odstranění nucené práce, 1957
Úmluva 100: Úmluva o rovném odměňování, 1951
Úmluva 111: Diskriminace (zaměstnání a povolání) z roku 1958
Úmluva č. 138: Minimální věk, 1973
Úmluva č. 182: Zákaz a okamžité opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce, 1999
Vídeňská úmluva o ochraně ozonové vrstvy a Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu
Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování (Basilejská úmluva)
Stockholmská úmluva o perzistentních organických znečišťujících látkách
Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu (UNEP/FAO) (Rotterdamská úmluva) a její tři regionální protokoly, 1998

EVROPSKÉ PRÁVO A OVZ

SMĚRNICE

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/24/EU ze dne 26. 2. 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES	*Směrnice jak ve své preambuli, tak v konkrétních ustanoveních vyšla vstříc možnosti zadávat odpovědné veřejné zakázky, a potvrdila tak předchozí judikaturu Soudního dvora EU. Směrnice již ve své preambuli (čl. 97) výslovně zmiňuje možnost zadávat veřejné zakázky na dodávky zboží pocházejícího ze spravedlivého obchodu (trade). Zadávání odpovědných veřejných zakázek pak umožňuje řada ustanovení s normativním významem, zejména čl. 18, čl. 43 a čl. 57 Směrnice*	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0024
Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/23/EU ze dne 26. 2. 2014 o udělování koncesí	*Směrnice jak ve své preambuli, tak v konkrétních ustanoveních vyšla vstříc možnosti zohlednění principů společenské odpovědnosti v koncesích.*	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0023
Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/25/EU ze dne 26. 2. 2014, o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES	*Směrnice zohledňuje možnosti zadávat odpovědné veřejné zakázky i v rámci úpravy zvláštností či odlišností veřejných zakázek zadávaných subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb.*	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0025

USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU		
Usnesení Evropského parlamentu ze dne 6. 7. 2006 o Spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI))	*Evropský parlament se přihlásil k podpoře fair trade. Konstatoval, že se princip fair trade ukázal jako účinný způsob podpory udržitelného rozvoje, protože přispívá ke zvýšení ekologických a sociálních standardů a má ambici uvádět na trh, prodávat a propagovat obchod s výrobky, které jsou v souladu s určitými společenskými, ekologickými a rozvojovými kritérii. Podporou principu fair trade přitom Evropský parlament sleduje dosažení dvou souvisejících cílů: jednak podpořit drobné výrobce a zaměstnance v rozvojových zemích (mohou své zboží prodávat přímo na evropský trh, a přitom si zachovat svůj tradiční způsob života a výroby), a jednak podpořit systém mezinárodního obchodu, aby fungoval lépe a spravedlivěji.*	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2006-0207+0+DOC+XML+V0//CS
Usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. 5. 2010 o novém vývoji v oblasti veřejných zakázek (2009/2175 (INI))	*Evropský parlament potvrdil podporu fairtradovým veřejným zakázkám. Evropský parlament poukázal na to, že právní úprava zadávání veřejných zakázek je příliš komplikovaná, a že veřejní zadavatelé proto preferují právní jistotu zvolením nejnižší ceny coby základního hodnoticího kritéria namísto výběru ekonomicky nejvýhodnější nabídky.*	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0173+0+DOC+XML+V0//CS

ROZHODOVACÍ PRAXE SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

POŽADAVEK NA ZAMĚSTNÁVÁNÍ NEZAMĚSTNANÝCH

1988 - Beentjes (Rozsudek C-31/87 Beentjes v Nizozemí (1988) ECR 463) http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/GA/ALL/?uri=CELEX:61987CJ0031	**Posuzovaný požadavek:** Soulad podmínky zaměstnat osoby dlouhodobě nezaměstnané s právními předpisy.

Shrnutí bodů 30 a 36 rozsudku:
Podmínka zaměstnat dlouhodobě nezaměstnané osoby by mohla mimo jiné porušit zákaz diskriminace na základě národnosti stanovený v čl. 7 odst. 2 Smlouvy, pokud by bylo zjevné, že taková podmínka může být splněna pouze uchazeči z daného členského státu anebo, že by pro uchazeče z jiných členských států bylo obtížné ji splnit. Určení toho, zda může jít o přímou nebo nepřímou diskriminaci je po zvážení všech okolností případu na národních soudech. Podmínka typu zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných osob je dodatečná zvláštní podmínka a musí proto být uvedena v oznámení o zakázce, aby se o ní dodavatelé dozvěděli.

Výrok SDEU:
„(iii) podmínka týkající se zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných osob je kompatibilní se směrnicí v případě, že nemá přímý nebo nepřímý diskriminační dopad na uchazeče z jiných členských států Společenství. Zvláštní dodatečná podmínka tohoto druhu musí být uvedena v oznámení o zakázce.“

2000 – Nord-Pas-de-Calais (Rozsudek C-225/98 Komise v Francie (2000) – ECR I-7445) http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TX/?uri=CELEX%3A61998CJ0225	**Posuzovaný požadavek:** Dodatečná podmínka veřejné zakázky na stavební práce spojená s programy proti nezaměstnanosti.

Shrnutí bodů 46 – 54 rozsudku:
SDEU odkázal na své rozhodnutí ve věci Beentjes. SDEU, po potvrzení nesprávnosti postupu ve vztahu k informování o kritériích pro zadání, v daném případě konstatuje, že podmínku spojenou s programy proti nezaměstnanosti nelze vyloučit, pokud je v souladu se všemi základními zásadami práva ES, zvláště se zásadou nediskriminace vyplývající z práva usazování a svobody poskytovat služby. Kritérium pro zadání spojené s programy proti nezaměstnanosti musí být výslovně zmíněno v oznámení o zakázce, aby se o něm dodavatelé dozvěděli.

Pozn.: výrok SDEU se nezaměstnanosti netýkal, když žalobu Komise SDEU v této části zamítl proto, že v ní Komise brojila pouze proti tomu, aby podmínka spojená s programy nezaměstnanosti mohla být „kritériem pro zadání", Komise měla za to, že taková podmínka může být pouze „podmínkou plnění". To SDEU s odkazem na bod 14 rozsudku Beentjes odmítl.

POŽADAVEK NA UDRŽITELNOST

1999 - Concordia Bus
(Rozsudek C-513/99 Concordia Bus Finland Oy Ab. (dříve Stagecoach Finland Oy Ab. v Helsingin Kaupinki and HKL-Bussiliikenne (2002) ECR I – 07213)
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:61999CJ0513&from=EN

Posuzovaný požadavek:
Město Helsinki zadávalo veřejnou zakázku na autobusovou dopravu s hodnocením dle ekonomické výhodnosti nabídky se třemi kategoriemi hodnocení:
1. celková cena požadovaná pro provoz
2. kvalita parku autobusů
3. řízení dodavatele v oblasti kvality a životního prostředí.

A) Přípustnost zařazení neekonomických hledisek mezi kritéria pro hodnocení nabídek v zakázce na provoz autobusové veřejné dopravy v Helsinkách:
Jedním z dílčích hodnotících kritérií byla ekologičnost provozu autobusu (dodavatelé získali dodatečné body, pokud produkce oxidu uhličitého a hlukové emise způsobené provozem autobusů byly pod stanoveným limitem).

B) Společnost Concordia Bus namítala, že emisní hodnoty požadované v předmětném dílčím hodnotícím kritériu dokáže splnit jediný subjekt.

Shrnutí bodů 53 – 67 a 81 – 86 rozsudku:
Hodnotící kritéria nemusí mít ekonomickou povahu, ale mohou se vztahovat k jiným aspektům zakázky a jejího předmětu, tedy i ke kritériu ochrany životního prostředí. Tato kritéria lze použít pouze za určitých předpokladů.

A) Lze za následujících podmínek
- kritérium bezprostředně souvisí s předmětem zakázky,
- kritérium nedává zadavateli neomezenou možnost volby vítězné nabídky,
- kritérium je jasně vyjádřeno v oznámení veřejné zakázky a zadávací dokumentaci,
- kritérium není diskriminační ani není v jiném rozporu s právem Evropského společenství.

B) Skutečnost, že jednomu z dílčích hodnotících kritérií dokáže vyhovět jen malý počet firem, není sama o sobě diskriminační.

Právní věta rozsudku: *„Článek 36 odst. 1 písm. a) směrnice Rady 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby musí být vykládán v tom smyslu, že pokud zadavatel rozhoduje v rámci veřejné zakázky týkající se poskytování služeb městské autobusové dopravy o zadání této zakázky uchazeči, který předložil ekonomicky nejvýhodnější nabídku, může vzít v úvahu taková ekologická kritéria, jako jsou úroveň emisí oxidu dusíku nebo úroveň hlučnosti autobusů, v rozsahu, v němž tato kritéria souvisí s předmětem zakázky, neposkytují uvedenému zadavateli neomezenou svobodu výběru, jsou výslovně uvedena v zadávací dokumentaci nebo ve vyhlášení zakázky a jsou v souladu se všemi základními zásadami práva Společenství, zejména se zásadou nediskriminace."*

2001 – ENV Wienstorm (Rozsudek C-448/01 ENV AG a Wienstrom GmbH v Rakouská republika (2003) ECR I – 14527) http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48779&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2217497	**Posuzovaný požadavek:** Přípustnost zařazení neekonomických hledisek mezi kritéria pro hodnocení nabídek v zakázce na nákup elektrické energie. Dílčím hodnotícím kritériem - pořízení elektrické energie z obnovitelných zdrojů.

Shrnutí bodů 66 – 72 rozsudku:
SDEU potvrdil svůj závěr z případu Concordia Bus, že je možno stanovit „ekologická" hodnotící kritéria, a doplnil, že to lze i v případě, pokud dané kritérium jako takové nemá pro zadavatele přímý ekonomický přínos. SDEU připustil, aby zadavatel takovým specifickým hodnotícím kritériím přidělil váhu 45 % při hodnocení. Předmětné rozhodnutí doplnilo další dvě základní zásady pro hodnocení zakázek na základě specifických hodnotících kritérií:

- zadavatel musí v zadávacích podmínkách stanovit požadavky na doložení dokumentů či informací, na základě nichž bude možné ověřit splnění hodnocených parametrů
- hodnotící kritéria musí mít přímý vztah k předmětu veřejné zakázky, nikoliv ke schopnostem či kapacitě uchazeče (v daném případě neuspěl požadavek zadavatele, aby uchazeči sdělili, jaké množství elektrické energie z obnovitelných zdrojů mohou poskytnout nespecifikovaným spotřebitelům nad rámec energie poskytnuté v rámci veřejné zakázky zadavateli)

V šetřeném případě nebyla soudem stanovená kritéria splněna.

POŽADAVEK NA MINIMÁLNÍ MZDU OSOB PODÍLEJÍCÍCH SE NA PLNĚNÍ ZAKÁZKY

2006 – Rűffert (Rozsudek C – 346/06 Dirk Rűffert, jako likvidátor společnosti Objekt und Bauregie GmbH &Co. KG v Spolková země Dolní Sasko (2008) ECR I – 01989) http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62006CJ0346&from=EN	**Posuzovaný požadavek:** Německá právní úprava stanovila, že veřejné zakázky na stavební práce mohou být od určité hodnoty zadány pouze subjektům, které se zaváží svým zaměstnancům vyplácet minimální mzdu ve výši předepsané kolektivní smlouvou v odvětví stavebnictví. Požadavek se vztahoval na všechny dodavatele - domácí i z jiného členského státu. To dodavatele z jiných členských států připravovalo o jejich komparativní výhodu nižších mezd.

Shrnutí rozsudku:
SDEU vyhodnotil, že zákonný požadavek dodržování kolektivní smlouvy je neslučitelný s volným pohybem služeb dle článku 49 Smlouvy o založení ES.

SDEU mj. konstatoval, že kolektivní smlouvou stanovená minimální mzda je platná pouze pro určitou oblast, tj. nemá univerzální platnost.

Taková podmínka představuje překážku volného pohybu služeb a pracovníků, když neodůvodněně ztěžuje účast zahraničních podniků na veřejné zakázce. Takový požadavek způsobuje, že stavební podniky jiných členských států ztrácejí svou výhodu v hospodářské soutěži založenou na nízkých mzdových nákladech a tedy povinnost dodržovat kolektivní smlouvu představuje překážku vstupu na trh pro fyzické a právnické osoby z jiných členských států než SRN. Závazek dodržovat kolektivní smlouvu neumožňuje dosáhnout skutečné rovnosti mezi nimi a německými pracovníky, ale brání tomu, aby pracovníci pocházející z jiného členského státu než SRN byli zaměstnáni na území tohoto státu, jelikož jejich zaměstnavatel nemůže uplatnit svou výhodu v hospodářské soutěži založenou na nákladech.

2013 – Bundesdruckerei (Rozsudek C – 549/2013 Bundesdruckerei GmbH v Stadt Dortmund (2013) ECR – 2235) http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CJ0549&from=EN	**Posuzovaný požadavek:** Německá společnost Bundesdruckerei v rámci své nabídky informovala zadavatele, že pokud jí bude zakázka zadána, budou plnění, která jsou předmětem

	zakázky, poskytována výlučně v Polsku, a to polským poddodavatelem. Polský poddodavatel by byl tedy vázán polskými předpisy o minimální mzdě, a nikoliv německými. Nesplňoval by ale požadavek zadavatele na dodržení německé minimální mzdy.

Shrnutí rozsudku:
Rozhodnutí SDEU navazuje na případ Rüffert a dále rozvíjí argumentaci tak, že minimální mzdu stanovenou předpisy státu, jimiž se řídí zadávání veřejných zakázek, nelze rozšířit na pracovníky poddodavatele, jenž je usazen v jiném členském státě, pokud tito pracovníci plní dotčenou zakázku výlučně v tomto státě.

SDEU mj. konstatoval, že právní úprava tím, že stanoví pevnou minimální mzdu, která odpovídá mzdě požadované pro účely zajištění přiměřeného odměňování pracovníků členského státu, z něhož pochází zadavatel, s ohledem na životní náklady v tomto členském státě, avšak která neodpovídá životním nákladům v členském státě, v němž budou služby realizovány, zbavuje poddodavatele se sídlem v jeho členském státě možnosti využít výhody plynoucí z rozdílů existujících mezi danou výší mezd. Takový požadavek jde nad rámec toho, co je nezbytné k zajištění dosažení cíle ochrany pracovníků.

Požadavek výplaty minimální mzdy bez ohledu na životní náklady v tomto členském státě proto není slučitelný s volným pohybem služeb.

Opatření na ochranu mezd nemůže být odůvodněno ani s ohledem na cíl stability sociálního zabezpečení. Pokud by pracovníci z jiného členského státu (Polska) neobdrželi přiměřenou odměnu a byli by v důsledku toho nuceni využít systému sociálního zabezpečení, aby si tak zachovali minimální kupní sílu, měli by nárok na polské sociální dávky a takový důsledek by tudíž zjevně nepředstavoval zátěž pro německý systém sociálního zabezpečení.

2015 – SDEU ve věci C-115/14 RegioPost GmbH & Co. KG17	**Posuzovaný požadavek:** Ve veřejné zakázce týkající se poštovních služeb města Landau (předmětem zejména sběr, přeprava a doručování listovních zásilek, balíků a balíčků) bylo požadováno: Úspěšný uchazeč je povinen dodržet § 3 zákona spolkové země Porýní-Falc o zajištění dodržování kolektivních smluv a minimální mzdy při zadávání veřejných zakázek ze dne 1. prosince 2010 (dále jen „LTTG“). Ustanovení § 3 LTTG: *„Za předpokladu, že nelze vyžadovat dodržování kolektivních smluv podle § 4, veřejné zakázky lze zadat pouze těm podnikům, které se při podání nabídky písemně zavážou, že budou za poskytování plnění vyplácet svým zaměstnancům mzdu ve výši alespoň 8,50 eura hrubého za hodinu (minimální mzdu) a že po dobu poskytování těchto plnění budou ve prospěch zaměstnanců zohledňovat změny minimální mzdy […]. […] Pokud bude prohlášení o minimální mzdě chybět při podání nabídky a nebude předloženo ani po výzvě, nabídka se vyloučí z posuzování. Zveřejnil-li [příslušný] orgán […] vzorová prohlášení o minimální mzdě, mohou být použita tato prohlášení.“* Po přijetí nařízení vlády spolkové země Porýní-Falc dne 11. prosince 2012 se minimální hodinová mzda podle § 3 odst. 1 LTTG

	napříště zvýšila na částku 8,70 eura hrubého za hodinu. Společnost RegioPost nepředložila v nabídce prohlášení k požadavku zadavatele podle § 3 odst. 1 LTTG, a to ani po dodatečné výzvě k jejímu předložení ve lhůtě 14 dnů. Město Landau společnost RegioPost z tohoto důvodu vyloučila.

Shrnutí bodů 7, 54, 55, 66, 75, 77, 83 rozsudku:
Vnitrostátní ustanovení, jako je § 3 LTTG, musí být v rozsahu, v němž stanoví každému uchazeči a subdodavateli povinnost se vůči veřejnému zadavateli zavázat, že bude zaměstnancům pověřeným plněním dotčené veřejné zakázky vyplácet minimální mzdu stanovenou zákonem, kvalifikováno jako „zvláštní podmínka pro plnění zakázky“, která se týká „sociálních faktorů“ ve smyslu článku 26 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby (dále jen „směrnice 2004/18/ES“).

Článek 26 směrnice 2004/18/ES stanoví:
„Veřejní zadavatelé mohou stanovit zvláštní podmínky pro plnění zakázky za předpokladu, že jsou slučitelné s právem Společenství a jsou uvedeny v oznámení o zakázce nebo v zadávací dokumentaci. Podmínky, kterými se řídí plnění zakázky, se mohou týkat zejména sociálních faktorů a životního prostředí.“

Podmínka dle § 3 LTTG byla uvedena jak v oznámení o zakázce, tak v zadávací dokumentaci, tudíž byla splněna podmínka transparentnosti.

Článek 26 směrnice 2004/18, ve spojení se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb umožňuje hostitelskému členskému státu, aby v rámci zadávání veřejné zakázky stanovil takové kogentní pravidlo minimální ochrany podle čl. 3 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 96/71/ES, jako je pravidlo dotčené v původním řízení, které stanoví, že podniky se sídlem v jiných členských státech musí ve vztahu ke svým pracovníkům vyslaným na území hostitelského členského státu za účelem plnění této veřejné zakázky dodržovat minimální mzdu. Takové pravidlo je totiž součástí úrovně ochrany, která musí být zmíněným pracovníkům zaručena.

Minimální mzda upravená opatřením dotčeným v řízení je stanovena právním předpisem (LTTG), který se jako kogentní pravidlo minimální ochrany použije v zásadě obecně na zadávání jakékoliv veřejné zakázky ve spolkové zemi Porýní-Falc bez ohledu na dotčené odvětví (na rozdíl od rozsudku Rüffert, kde se jednalo o kolektivní smlouvu použitelnou pouze na odvětví stavebnictví, která se nevztahovala na soukromé zakázky a nebyla prohlášena za všeobecně použitelnou).

SDEU učinil závěr, že článek 26 směrnice 2004/18 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání takové právní úpravě regionálního celku členského státu, jako je v § 3 LTTG, která ukládá uchazečům a jejich subdodavatelům, aby se prostřednictvím písemného prohlášení, které musí být přiloženo k jejich nabídce, zavázali, že budou zaměstnancům pověřeným poskytováním plnění, které je předmětem dotyčné veřejné zakázky, vyplácet minimální mzdu stanovenou v této právní úpravě.

Vyloučení z účasti na zakázce je důsledkem porušení požadavku, který byl transparentně formulován v předmětném oznámení o veřejné soutěži a jehož cílem bylo hned zpočátku vyzdvihnout význam dodržování kogentního pravidla minimální ochrany, jehož stanovení výslovně povoluje článek 26 směrnice 2004/18 – spočívajícího v tom, že k nabídce nebyly přiloženy písemné závazky vyžadované v § 3 odst. 1 LTTG.

POŽADAVEK NA FAIR TRADE	
2008 - Provincie North Holland označení (Rozsudek C-368/10 Evropská komise v Nizozemské království) http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=122644&doclang=EN	**Posuzovaná podmínka:** Provincie North Holland požadovala zajištění dodávky nápojových automatů s certifikační značkou Max Havellar (holandská značka označující fairtradové výrobky) a EKO.

Shrnutí rozsudku:
Podle soudního rozhodnutí mohou veřejní zadavatelé v zadávacích podmínkách zohledňovat „zda je produkt fairtradového původu".

Veřejní zadavatelé mohou též odkazovat na environmentální vlastnosti fair trade (např. žádné pesticidy, žádné geneticky modifikované organismy).

Podle SDEU zadavatel v šetřeném případě nepostupoval správně v tom, že odkazoval na konkrétní certifikační značku bez detailní specifikace požadavků (základních fairtradových principů), které značka naplňuje. Mezi ně patří například zákaz nucené a dětské práce, ochrana lidských a pracovních práv, výkupní ceny pokrývající produkční náklady či šetrnost k životnímu prostředí. Tyto požadavky je třeba při zadávacím řízení uvádět. Jednotlivé certifikační značky (Fairtrade, Max Havelaar) považuje Evropský soudní dvůr za platný prostředek k ověření naplnění požadavků, přičemž zadavatel musí umožnit i jiné důkazní prostředky.

Výrok SDEU, bod 1):
Nizozemské království tím, že v rámci zadávání veřejné zakázky na dodání a provoz automatů na kávu, provincie Severní Holandsko:

- stanovila technickou specifikaci neslučitelnou s čl. 23 odst. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, ve znění nařízení Komise (ES) č. 1422/2007 ze dne 4. prosince 2007, když vyžadovala, aby některé dodávané výrobky byly opatřeny danou ekoznačkou, místo aby použila podrobné specifikace;—stanovila kritéria pro zadání zakázky neslučitelná s čl. 53 odst. 1 písm. a) uvedené směrnice, když stanovila, že opatření některých dodávaných výrobků danou značkou vede k přiznání určitého počtu bodů v rámci volby hospodářsky nejvýhodnější nabídky, aniž provedla výčet kritérií, na nichž jsou tyto značky založeny, a povolila, aby skutečnost, že výrobek tato kritéria splňuje, byla prokázána jakýmkoliv vhodným způsobem;
- stanovila minimální úroveň technické způsobilosti nepovolenou čl. 44 odst. 2 a článkem 48 téže směrnice, když v rámci požadavků na vhodnost a minimální úroveň způsobilosti v zadávací dokumentaci k uvedené zakázce stanovila podmínku, podle které musejí uchazeči dodržovat „kritéria trvalé udržitelnosti nákupů a společensky odpovědného jednání podniků“ a uvést, jakým způsobem tato kritéria dodržují a „přispívají ke zlepšení udržitelnosti trhu s kávou a k odpovědné produkci kávy z hlediska životního prostředí a společenského a hospodářského hlediska“, a
- stanovila požadavek, který nerespektuje povinnost transparentnosti zavedenou článkem 2 téže směrnice, když uložila podmínku, podle které musejí uchazeči dodržovat „kritéria trvalé udržitelnosti nákupů a společensky odpovědného jednání podniků“ a uvést, jakým způsobem tato kritéria dodržují a „přispívají ke zlepšení udržitelnosti trhu s kávou a k odpovědné produkci kávy z hlediska životního prostředí a společenského a hospodářského hlediska“,nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z uvedených ustanovení.

VYBRANÁ SOUDNÍ ROZHODNUTÍ EVROPSKÝCH SOUDŮ

Gronigen 2007 x Douwe Egberts (Douwe Egberts vs. Province of Groningen. 97093 / KG ZA 07-320 - Groningen District Court, 23. 11. 2007)	Dodavatel Douwe Egberts neúspěšně žaloval provincii Groningen za to, že diskriminuje výrobce kávy tím, že po nich požaduje naplňování kritérií fair trade. Dodavatel Douwe Egberts nabízel kávu certifikovanou jako UTZ, která byla zadavatelem shledána jako nedostatečná. Soudce uvedl, že UTZ certifikovaná káva je srovnatelná s bio certifikovanou kávou, pokud jde o environmentální aspekty, ale nepovažuje se za stejně přísnou v oblasti sociálních kritérií. Bylo uvedeno, že držitelem fair trade se může stát kdokoliv, pokud splní požadavky kladené na tyto držitele (principy fair trade), stejně tak společnost Douwe Egberts a nejedná se tedy o diskriminační požadavek. Groningen soudní spor vyhrál, jelikož bylo potvrzeno, že požadavek na vyhovění kritériím fair trade neporušuje pravidla volné soutěže, protože Douwe Egberts může licenci obdržet stejně tak, jako ostatní dodavatelé, pokud bude chtít.

Alkmaar 2010 x Douwe Egberts (Civil-law section NB/HE.KG number 117231 / KG ZA 10-44)	V soudním rozhodnutí bylo stanoveno, že zásada rovného zacházení není v rozporu s použitím takového kritéria, které sice omezuje okruh oprávněných osob, avšak je objektivně odůvodnitelné, jako jsou např. veřejné zakázky na základě fair trade standardů. Závěrem bylo potvrzeno, že taková kritéria jsou přijatelná.

VYBRANÁ ROZHODOVACÍ PRAXE A STANOVISKA ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	
Rozhodnutí ÚOHS S152/2012/VZ-19922/2012/550/GST ze dne 23. 10. 2012 **§ 44 odst. 10 ZVZ**	Zadavatel požadoval zvláštní podmínku plnění veřejné zakázky, a to v oblasti životního prostředí. Předmět plnění VZ - tříděný sběr, svoz, využívání a odstraňování některých nebezpečných složek komunálního odpadu na území hl.m. Prahy.

Shrnutí důležitých bodů rozhodnutí (pozn.: zdůraznění v textu přidáno):

Z bodu 74:
„K tvrzení navrhovatele, že požadavek zadavatele, aby sběrné nádoby byly vybaveny záchytnou vanou, nebo dvojitým dnem souvisí s kvalifikací uchazečů a nelze jej stanovit jinak než v souladu s § 56 zákona, přičemž se nejedná o požadavek týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky v oblasti životního prostředí podle 44 odst. 10 zákona. Úřad konstatuje, že otázka zařazení požadavku zadavatele na vybavení sběrných nádob záchytnou vanou nebo dvojitým dnem mezi požadavek týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky podle 44 odst. 10 zákona, nebo mezi kvalifikační požadavek podle 56 odst. 2 zákona není v daném případě podstatná. Zadavatel totiž jednoznačně zařadil požadavek na vybavení sběrných nádob záchytnou vanou nebo dvojitým dnem i mezi technické kvalifikační předpoklady, a to podle 56 odst. 2 písm. h) zákona, když z bodu C.7) kapitoly č. 11 zadávací dokumentace jednoznačně vyplývá, že prokazování technické způsobilosti uchazeče se týká sběrných nádob (kontejnerů), které slouží k zajištění předmětu zakázky, a které jsou určeny k realizaci zakázky.“

Z bodu 75:
„Úřad uvádí, že ust. 5 odst. 1 vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady stanoví, že jako shromažďovací prostředky nebezpečných odpadů mohou sloužit zejména speciální nádoby, kontejnery, obaly, jímky a nádrže, které splňují technické požadavky kladené na shromažďovací prostředky nebezpečných odpadů touto vyhláškou a které splňují požadavky stanovené zákonem o odpadech, a zvláštními právními předpisy na ochranu životního prostředí a zdraví lidí. Úřad dodává, že těmito zvláštními předpisy, na které uvedená vyhláška příkladmo odkazuje, jsou: vodní zákon, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami (zákon o ovzduší), ve znění pozdějších předpisů.“

Z bodu 76:
„Z výše uvedeného vyplývá, že vzhledem k tomu, že předmětem plnění veřejné zakázky je nakládání s některými nebezpečnými složkami komunálního odpadu (konkrétně předmět plnění viz body 2 a 48 tohoto rozhodnutí), je nutno dodržet rovněž právní předpisy související s ochranou životního prostředí. ***Úřad dodává, že na požadavek zadavatele na vybavení sběrných nádob záchytnou vanou nebo dvojitým dnem tak, jak byl zadavatelem definován v zadávací dokumentaci lze tedy pohlížet i jako na požadavek, který se týká zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to v oblasti životního prostředí.*** *Zadavatel však stanovil, že uvedený požadavek musí být prokázán i v rámci technických kvalifikačních předpokladů podle 56 odst. 2 písm. h) zákona.“*

K bodu 77:
„K argumentu navrhovatele, podle něhož žádný právní předpis nestanoví, že nebezpečné odpady mohou být shromažďovány pouze ve sběrných nádobách vybavených dvojitým dnem či záchytnou vanou Úřad uvádí následující. Sběrné nádoby vyba-

vené dvojitým dnem či záchytnou vanou, patří mezi obaly, které jsou certifikovány, a které lze využívat ke sběru, shromažďování a přepravě nebezpečných odpadů. V této souvislosti Úřad poznamenává, že konkrétní vymezení předmětu veřejné zakázky prostřednictvím technických parametrů je v kompetenci zadavatele. V případě, že zadavatel požaduje přepravu nebezpečného odpadu je přitom pochopitelný požadavek, aby tento odpad byl převážen v bezpečných sběrných nádobách, přičemž nádoby vybavené dvojitým dnem nebo záchytnou vanou lze chápat jako pojistný prvek při havárii a tím i prvkem zvyšujícím bezpečnost nádoby. Úřad tedy konstatuje, že vzhledem k bezpečnosti při nakládání s nebezpečnými odpady a vzhledem k ochraně životního prostředí při realizaci veřejné zakázky, lze požadavek zadavatele na vybavení sběrných nádob dvojitým dnem či záchytnou vanou považovat za opodstatněný. *Je zřejmé, že sběrné nádoby takto vybavené jsou z hlediska bezpečnosti při manipulaci s nebezpečnými odpady a z hlediska ochrany životního prostředí adekvátnější než sběrné nádoby, které dvojitým dnem či záchytnou vanou vybaveny nejsou."*

Z bodu 78:
„S ohledem na výše uvedené Úřad konstatuje, že při vymezení požadavku na vybavení sběrných nádob záchytnou vanou nebo dvojitým dnem, nedošlo ze strany zadavatele k porušení 44 a 56 –d207/2011odst. 7 zákona*, neboť z dokumentace o veřejné zakázce srozumitelně vyplývá, že uchazeči měli předložit seznam sběrných nádob, přičemž se jednalo o sběrné nádoby určené k realizaci veřejné zakázky a k zajištění předmětu veřejné zakázky, a tudíž bylo povinností uchazečů předložit seznam sběrných nádob vybavených tak, jak zadavatel požadoval v zadávací dokumentaci.[…]"*

Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k dotazu ÚOHS-D207/2011/VZ-12349/2011/510/EMa ze dne 15. 8. 2011 **§ 44 odst. 8 ZVZ**	Zadavatel vznesl k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dotaz, zda může v zadávacích podmínkách stanovit požadavek, aby alespoň 10 % z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. uchazečů o zaměstnání, kteří byli bezprostředně před započetím plnění veřejné zakázky evidováni úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve svém stanovisku k dotazu uvedl, že zadavatel může podle § 44 odst. 8 ZVZ v zadávacích podmínkách uvést též požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v sociální oblasti, v oblasti zaměstnanosti nebo v oblasti životního prostředí. Zákon stanoví obligatorní náležitosti zadávací dokumentace, přičemž zadavatel může v zadávací dokumentaci uvést jakékoliv objektivní, transparentní a nediskriminační požadavky na plnění veřejné zakázky. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže konstatoval, že ustanovení § 44 odst. 8 ZVZ dává zadavateli možnost takovou zvláštní podmínku stanovit. Současně upozornil, že je nezbytné, aby taková podmínka zaručovala rovný přístup ke všem potenciálním uchazečům a nebyla teritoriálně omezená. Dále upozornil na možné potíže v souvislosti s kontrolou plnění takové podmínky v průběhu plnění a tedy na nezbytnost zvážit, zda uvedená podmínka bude plnit funkci, která je takovým požadavkem sledována.

Rozhodnutí ÚOHS-S496,497/2011/VZ-17874/2011/510/Krk ze dne 13. 4. 2012 **§ 77 ZVZ**	**Výběr dodavatele úklidové služby pro vybrané objekty, areály a pozemky ve vlastnictví Statutárního města Brna, ve správě Odboru správy majetku** - k postupu zadavatele v případě mimořádně nízké nabídkové ceny Navrhovatel namítal, že se *„v případě nabídky vybraného uchazeče jedná o případ mimořádně nízké nabídkové ceny ve smyslu ustanovení § 77 zákona. V daném případě, však hodnocení nabídkové ceny neobsahuje zdůvodnění mimořádně nízké nabídkové ceny, podle ustanovení § 77 odst. 2 zákona. Chybí též doložení průkazu skutečnosti, že vybranému uchazeči byla poskytnuta veřejná podpora v souladu s právními akty Evropských společenství, ve smyslu ustanovení § 77 odst. 5 zákona o veřejných zakázkách".*

Shrnutí důležitých bodů rozhodnutí:

Z bodu 57:
„Na základě výše uvedeného Úřad uvádí, že hodnotící komise postupovala v souladu s ust. § 77 odst. 1 zákona, když si vyžádala od vybraného uchazeče písemné vysvětlení k možné mimořádně nízké nabídkové ceně a po obdržení písemného vysvětlení a následném ústním projednání tohoto písemného vysvětlení s vybraným uchazečem podle § 77 odst. 3 zákona akceptovala vysvětlení vybraného uchazeče s tím, že výše nabídkové ceny vybraného uchazeče je dána jeho zapojením do programu Úřadu práce ve smyslu ust. § 78, § 113 a § 116 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a do dalších projektů, vyhlašovaných Evropskou unií.“

Rozhodnutí ÚOHS-S12/2013/VZ-11730/2013/521/VČe ze dne 24. 6. 2013 **§ 6, 77 ZVZ**	**Poskytování služeb souvisejících s provozem ubytovacího zařízení ČNB** - k námitce navrhovatele stran nerovnosti účastníků zadávacího řízení v důsledku pobírání příspěvku podle § 78 ZoZam (v situaci mimořádně nízké nabídkové ceny) Podle navrhovatele: *„vybraný uchazeč nedokázal dostatečně odůvodnit svoji mimořádně nízkou nabídkovou cenu, resp. toto zdůvodnění není v souladu s důvodem uvedeným v § 77 odst. 2 písm. e) zákona, tzn., že poskytování příspěvků na zaměstnávání osob se zdravotním postižením nenaplňuje všechny znaky veřejné podpory poskytnuté v souladu s právními akty Evropské unie.“*

Shrnutí důležitých bodů rozhodnutí:

Z bodu 54:
„Dle názoru Úřadu z příslušných ustanovení zákona o zaměstnanosti, Smlouvy o založení Evropského společenství a nařízení komise (viz body 33, 34, 38-40 tohoto rozhodnutí) vyplývá, že příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném pracovním místě poskytovaný podle § 78 zákona o zaměstnanosti je poskytován v souladu s právními akty Evropské unie, neboť na něj dopadá obecné nařízení komise o blokových výjimkách, a zaměstnavateli na něj proto při splnění zákonných podmínek vzniká nárok. Z příslušných ustanovení zákona o zaměstnanosti (viz body 35-37 tohoto rozhodnutí) pak dále vyplývá, že zaměstnavatel může na základě dohody s Úřadem práce rovněž získat další příspěvky. Lze v tomto ohledu uzavřít, že zákon zaměstnavateli objektivně umožňuje získání příspěvků (veřejné podpory) na mzdové náklady na zaměstnance, které jsou v souladu s právními akty Evropské unie.“

Z bodu 55:
„Objektivní příčiny, jež může vzít hodnotící komise v úvahu jako zdůvodnění mimořádně nízké nabídkové ceny, upravuje ustanovení § 77 odst. 2 zákona, přičemž výčet objektivních příčin uvedený v citovaném ustanovení zákona je pouze demonstrativní. Vzhledem k výše uvedenému tak lze konstatovat, že pokud má vybraný uchazeč možnost uvedené příspěvky (veřejnou podporu) získat a je reálně schopen zadavateli nižší nabídkovou cenu nabídnout a zdůvodnit, jedná se o objektivní příčinu zdůvodňující mimořádně nízkou nabídkovou cenu předvídanou v ustanovení § 77 odst. 2 písm. e) zákona, tj. potenciální možnost uchazeče získat veřejnou podporu. Pokud by naopak měla být taková nabídka z důvodu mimořádně nízké nabídkové ceny vyřazena, jak se domnívá navrhovatel, mohlo by tím fakticky dojít k neodůvodněné diskriminaci těch uchazečů, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, a v této souvislosti je jim poskytována podpora, neboť by jejich nabídky byly vyřazovány jako mimořádně nízké, ačkoliv by takoví dodavatelé mohli být reálně schopni veřejnou zakázku za nižší nabídkovou cenu realizovat.“

Rozhodnutí ÚOHS-R226/2014/VZ-22995/2015/321/BRy ze dne 14. 8. 2015 **§ 77 ZVZ**	**Správa, úklid a ostraha nemovitostí RRTV Praha** - k námitce navrhovatele stran nedostatečného prokázání příspěvku podle § 78, § 113 a § 116 ZoZam v rámci zdůvodňování mimořádně nízké nabídkové ceny Podle navrhovatele *„měl zadavatel po vybraném uchazeči požadovat prokázání možnosti získat veřejnou podporu na danou veřejnou zakázku v konkrétním časovém úseku a současně odkázal na usta-*

	novení § 101 zákona, kde je k prokázání způsobilosti dodavatele pro uplatnění zvýhodnění požadováno potvrzení místně příslušené krajské pobočky Úřadu práce. Podle navrhovatele tak zadavatel porušil ust. § 77 odst. 2 zákona, neboť se spokojil s pouhým odkazem vybraného uchazeče na ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů".

Shrnutí důležitých bodů rozhodnutí:

Z bodu 33:
„[…] Nelze totiž po uchazeči o veřejnou zakázku požadovat předložení jakéhokoliv důkazu, který by prokazoval, že pokud získá veřejnou zakázku, bude pobírat veřejnou podporu, neboť jde o nejisté budoucí skutečnosti, které ani z logiky věci nemohou být prokázány. Z uvedeného vyplývá, že není možné po uchazeči o veřejnou zakázku žádat prokázání skutečností, které by mohly nastat až v budoucnosti, o to víc za situace, kdy to zda tyto skutečnosti nastanou, nezávisí na vůli uchazeče o veřejnou zakázku."

Sdělení ÚOHS k problematice zadávání veřejných zakázek v oblasti dopravní obslužnosti se zohledněním sociálních aspektů ze dne 20. 3. 2017	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v souvislosti s diskuzí o možnostech změn smluv o veřejných službách v regionální autobusové dopravě, uzavřených mezi kraji a poskytovateli dopravních služeb, se vyjádřil mimo jiné i k problematice zohlednění sociálních aspektů při zadávání veřejných zakázek.

…„V současné době probíhají četná výběrová a nabídková řízení na výběr dopravců zajišťujících provozování regionálních autobusových linek. Zadavatelé, resp. objednatelé, v tomto případě zpravidla kraje, přitom veřejně proklamují, že chtějí v nových zadávacích řízeních akcentovat kvalitní mzdové ohodnocení práce řidičů. Pokud se však v zadávací dokumentaci omezují toliko na to, že dodavatel musí garantovat, že řidič má dostat minimální mzdu a jakékoli případné navýšení minimální mzdy, k níž při změně právních předpisů dojde, je třeba uvést, že tato ustanovení garantují pouze to, že řidič dostává od svého zaměstnavatele mzdu alespoň v minimální výši stanovené právním předpisem. Mylně je pak často určitými subjekty namítáno, že právní předpisy určující podmínky zadání neumožňují zadavatelům, resp. objednatelům v tomto zohledňovat více. Příslušné právní předpisy umožňují zohlednit sociální aspekty spojené s poskytováním poptávaného plnění nebo eventuální potřebu modifikace ustanovení smlouvy při změně právní úpravy již v zadávací dokumentaci. ***Uvedené přitom tak neznamená, že by zadavatelé za situace, kdy právní předpis nebo zadávací dokumentace stanoví minimální zaručenou úroveň pracovních podmínek zaměstnanců podílejících se na realizaci veřejné zakázky či mechanismus úpravy smluvních vztahů pro případ změn právních předpisů regulujících pracovněprávní vztahy, nebyli oprávněni nastavit zadávací podmínky takovým způsobem, aby byla legitimně zvýhodněna nabídka, která tuto minimální úroveň požadovaných parametrů převyšuje. Sociální aspekt zadávání pak lze spatřovat především v tom, že zadavatel umožní získat veřejnou zakázku takovému dodavateli, který stanoveným sociálním kritériím dostojí v nejvyšší míře.***

Zohlednění sociálních aspektů při výběru dodavatele umožňovala již úprava směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES, která navazuje na předchozí úpravu, stanoví standardní povinnosti zadavatelů, ***akcentuje sociální, ekologické a inovativní aspekty a bere v potaz faktory jako celková nákladová efektivita, kvalita, environmentální a sociální aspekty, obchodní podmínky a podmínky dodání, čímž umožňuje zohlednit sociální a environmentální kritéria – platí, že kritériem kvality mohou být mimo jiné sociální, environmentální nebo inovační aspekty, přičemž se má za to, že kritéria kvality souvisejí s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi životního cyklu předmětu veřejné zakázky.***

Ustanovení směrnic pak byla v obou případech řádně transponována do vnitrostátní právní úpravy, tj. do již neúčinného zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, a do zákona

č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, tzn. obdobná oprávnění plynou zadavatelům i z vnitrostátních právních předpisů.

Současně však platí, že zadavatel je za všech okolností povinen postupovat tak, aby byly dodrženy základní zásady zadávání veřejných zakázek uvedené v § 6 ZZVZ. V případě stanovení zadávacích podmínek zohledňujících vybrané sociální aspekty tak musí zadavatel zajistit, aby tímto nedocházelo k neodůvodněné diskriminaci některých dodavatelů nebo zneužívání zákonných institutů v neodůvodněných případech. Zadavatel pak musí být schopen jím zvolený postup řádně odůvodnit.

Výše uvedené oprávnění zadavatele zahrnout sociální aspekty do zadávání veřejné zakázky ostatně potvrdil též Soudní dvůr Evropské unie, když ve svém rozhodnutí ve věci C-513/99 Concordia Bus ze dne 17. 9. 2002 konstatoval, že „zahrnutí sociálních/environmentálních hledisek do zadávání je naprosto legální, a to bez ohledu na to, zda je určitý požadavek zadavatelem zahrnut mezi zadávací podmínky, smluvní podmínky, kvalifikační předpoklady nebo hodnotící kritéria. Vždy však musí mít souvislost s předmětem veřejné zakázky, musí být formulován dostatečně jasně a hodnotitelně, nesmí zakládat diskriminaci nebo rozpor s právem Evropského společenství a musí být závazně oznámen již na samém začátku zadávacího řízení.“

Je pak samozřejmé, že faktická vymahatelnost požadavků zadavatele je odvislá od kvality jejich zpracování a důsledného včlenění jejich obsahu do smluvních ujednání. Je třeba též při tvorbě těchto podmínek důkladně promyslet nastavení parametrů, neboť i parametry sociálních aspektů mají svůj strop, kde již neplní v rámci soutěže svou funkci, ba naopak, může docházet k nezákonnému stavu.

ÚOHS bude vždy ***zkoumat okolnosti jednotlivého případu, zda byly zadávací podmínky nastaveny v souladu se zákonem tak, aby určitým dodavatelům bezdůvodně přímo nebo nepřímo nezaručovaly konkurenční výhodu nebo nevytvářely bezdůvodné překážky hospodářské soutěže.***“

V následujících kapitolách jsou rozvedena témata,
která lze odpovědným zadáváním podpořit, konkrétně:

- **podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce,**
- **podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací,**
- **podpora důstojných pracovních podmínek,**
- **podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách,**
- **podpora malých a středních podniků a dodavatelské vztahy,**
- **etické nakupování a**
- **ekologicky šetrná řešení ve veřejných zakázkách.**

PODPORA ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB ZNEVÝHODNĚNÝCH NA TRHU PRÁCE

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Zapojení osob znevýhodněných na trhu práce do plnění veřejné zakázky je jedním z nejtypičtějších sociálních aspektů, který lze odpovědným veřejným zadáváním podpořit. Takový postup umožňuje ZZVZ, do něhož jsou transponovány evropské směrnice v oblasti veřejných zakázek (zejména směrnice č. 2014/24/EU). Zadavatel může například ve veřejných zakázkách poměrně jednoduše požadovat, aby určitý počet či procento osob znevýhodněných na trhu práce dodavatel zapojil do plnění veřejné zakázky.

Skupin osob znevýhodněných na trhu práce je přitom široká škála. Jen namátkou můžeme jmenovat (níže v tabulce jsou skupiny osob více specifikované) mladé lidi do 24 let věku či absolventy bez praxe, osoby po rodičovské dovolené, osoby ve věku nad 55 let, osoby se zdravotním postižením, osoby bez kvalifikace či s nízkou kvalifikací, osoby ze sociálně vyloučených lokalit, dlouhodobě nezaměstnané, osoby po skončení výkonu trestu odnětí svobody apod. Vedle toho se může jednat o skupiny osob, které z různých důvodů nemohou vykonávat práci ve standardně předpokládaném rozsahu stanovené týdenní pracovní doby podle § 79 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, ačkoli v rozsahu nižším by zaměstnání vykonávat mohly, jako např. rodiče na rodičovské dovolené, matky s dětmi do 15 let apod. Specifickou skupinou jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, pro něž může zařazení do pracovního procesu znamenat významný příspěvek k prevenci opakování společensky závadného chování. Přitom je zřejmé, že je to zadavatel, který si bude muset cílovou skupinu, kterou hodlá v souladu se svými potřebami veřejnou zakázkou podpořit, nadefinovat. Je možné využít definice uvedené v následující tabulce (níže uvedené definice jsou inspirativní, nikoli závazné).

Definice cílových skupin

Zadávací podmínky budou předpokládat vznik nových pracovních míst a jejich obsazování osobami z cílových skupin – zpravidla při jejich vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání (prokazování splnění podmínky zaměstnávání osob z cílové skupiny doklady vztahujícími se ke stávajícím zaměstnancům dodavatele nebude přípustné).

Název cílové skupiny	Definice jednotlivce
Osoby se zdravotním postižením	Osoba splňující některou ze zákonných definic podle ustanovení § 67 odst. 2, 3 nebo 4 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
Osoby s vypracovaným individuálním akčním plánem	Osoba, které vypracovala Krajská pobočka Úřadu práce v souladu s ustanovením § 33 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, individuální akční plán (např.: osoba zařazená do evidence uchazečů o zaměstnání nepřetržitě po dobu nejméně 5 měsíců. *Přitom evidenci po dobu přesahující uvedený časový úsek lze bonifikovat v rámci hodnocení (například zvláštní hodnocení pro osoby evidované po dobu delší 12 měsíců)*).
Osoby nekvalifikované či s nízkou kvalifikací	Osoba, která dosáhla v rámci systému CZ-ISCED 2011 nejvýše stupně vzdělání 2 (tedy završila alespoň: 2. stupeň základní školy, 1. – 4. ročník osmiletých, resp. 1. – 2. ročník šestiletých středních škol).
Osoby starší 55 let	Osoba, která překročila věk 55 let.
Absolventi	Osoba bez pracovní zkušenosti po skončení její soustavné přípravy na budoucí povolání. *Přitom obor a případnou úroveň vzdělání dodavatel stanoví „na míru" předmětu veřejné zakázce.*
Mladí do 24 let	Osoba bez pracovní zkušenosti, která dosud nedosáhla věkové hranice 24 let.
Osoby po skončení rodičovské dovolené	Osoba, která ztratila zaměstnání nejpozději do 6 měsíců ode dne skončení rodičovské dovolené.
Osoby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	Osoba, která se octla bez zaměstnání bezprostředně po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (i podmíněném).
Osoby se záznamem v evidenci rejstříku trestů	Osoba s nenulovým záznamem v evidenci rejstříku trestů.

Zadavatel by si měl stanovit cíle v oblasti zaměstnanosti, jichž chce prostřednictvím odpovědného veřejného zadávání dosáhnout, a prostředky k jejich naplnění, již před zahájením zadávacího řízení. Jako optimální se jeví, aby jednotlivé zakázky vycházely ze strategie zadavatele v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob, opíraly se o data z hlediska struktury (ne)zaměstnanosti v daném místě a propojily tak investované prostředky s podporou zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce v daném regionu.

Zadavatel by dále měl při přípravě veřejné zakázky zjistit, které veřejné zakázky je možné pro podporu zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce využít. Obzvláště vhodné se pro podporu zaměstnanosti jeví rozsáhlejší veřejné zakázky na stavební práce a některé služby (např. úklid, péče o zeleň), jejichž plnění probíhá po delší dobu. U těchto zakázek lze totiž předpokládat, že dodavatel (případně poddodavatel) by osoby podílející se přímo na plnění veřejné zakázky hledal mimo své stávající personální kapacity v každém případě, a tedy, že by vytvořil nová pracovní místa.

Zadavatel může také stanovit požadavky na formu a délku spolupráce dodavatele s osobami znevýhodněnými na trhu práce. Preferovat by přitom měl spolupráci na základě pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti, pokud je to možné s trváním po celou dobu plnění veřejné zakázky tak, aby se vliv podpory osob znevýhodněných na trhu práce prostřednictvím veřejné zakázky projevil co nejvýrazněji.

Pokud jde o veřejné zakázky zvýhodňující zapojení sociálních podniků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením nebo jinak znevýhodněné na trhu práce, tyto jsou rozpracovány v kapitole Podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách.

Důraz na zaměstnání je možné propojit rovněž se vzděláváním, zvyšováním kvalifikace či rekvalifikací. Pokud bude zadavatel požadovat kromě zaměstnávání osob ohrožených na trhu práce také jejich proškolování a zvyšování kvalifikace, může tím přispět k jejich lepší uplatnitelnosti na trhu práce v případě skončení zaměstnání u vybraného dodavatele. Podpoře vzdělávání se věnuje kapitola Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací.

Podmínka zaměstnání místních nezaměstnaných

Zejména subjekty územní samosprávy často potřebují řešit otázku nezaměstnanosti nebo ztíženého přístupu některých skupin osob na trh práce ve svém regionu. Proto se objevují snahy některých zadavatelů podmínku zaměstnání osob znevýhodněných na trhu práce omezit v zadávací dokumentaci na zaměstnání místních osob.

Jakkoli je snaha subjektů územní samosprávy řešit místní nezaměstnanost pochopitelná, nelze dle názoru Evropské komise, ale též Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále též jen „ÚOHS“) podmínku zaměstnání jmenovitě místních nezaměstnaných uplatnit v zadávací dokumentaci. Argumentace Evropské komise spočívá v otázce omezení základních komunitárních svobod, ÚOHS pak v otázce rovného zacházení ve smyslu ustanovení § 6 ZZVZ.

To však neznamená, že zadavatel nemůže využít dalších možností, jak napomoci vlastní investiční aktivitou místní zaměstnanosti, aniž by se dopustil porušení právních předpisů.

Zadavatel tak může stanovit cíle odpovědného veřejného zadávání s ohledem na místní specifika (například cílovou skupinu nebo cílové skupiny zvolit tak, aby dodavatel měl dostatek možností, z nichž si může vybírat), intenzivně, dlouhodobě a široce komunikovat své záměry ohledně požadavku na zapojení uvedených osob, nabídnout podporu místní pobočky Úřadu práce při hledání nejvhodnějších osob pro danou zakázku, dále může požadovat zveřejnění inzerce volných pracovních příležitostí souvisejících s plněním veřejné zakázky v daném místě, čímž umožní lokálním zájemcům přístup k informacím o pracovních příležitostech s plněním veřejné zakázky spojených a může tak zvýšit jejich šanci na uplatnění. Stejně tak lze požadovat, aby byly veškeré případné volné pracovní pozice související s plněním veřejné zakázky hlášeny dodavatelem kontaktnímu pracovišti Úřadu práce České republiky.

Pro některé zadavatele může být vhodným nepřímým podpůrným krokem pro řešení otázek zaměstnávání místních obyvatel zvýšení povědomí místních, zejména pak drobných, dodavatelů o veřejných zakázkách, přičemž lze očekávat, že tito dodavatelé budou pro plnění veřejné zakázky využívat lokální pracovní sílu. Zvyšování informovanosti zejména menších hráčů na trhu přitom není opatřením zacíleným na podporu konkrétního dodavatele, ale cílí na odstranění potenciálních bariér účasti menších místních dodavatelů na veřejných zakázkách. Tímto postupem navíc může dojít k rozšíření okruhu dodavatelů a tedy k zintenzivnění soutěže.

V každém případě je vhodné podrobně analyzovat jak potřeby zadavatele (situaci na trhu práce, skladbu osob znevýhodněných na trhu práce v jeho územním obvodu), tak znát možnosti trhu, k čemuž mohou zadavatelé v souladu s § 33 ZZVZ využít předběžné tržní konzultace. Více informací k předběžným tržním konzultacím viz str. 28.

Zadávací řízení

V obecné rovině je nutné, aby parametry veřejné zakázky směřující k zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce byly v zadávací dokumentaci stanoveny dostatečně jasně, souvisely s plněním veřejné zakázky, nezakládaly mezi dodavateli nedůvodnou nerovnost a nebyly diskriminační.

Podmínky zaměstnávání znevýhodněných osob je namístě vymezit jednoznačně již v oznámení o zahájení zadávacího řízení.

Dále je nutné podmínky zaměstnávání znevýhodněných osob vymezit dostatečně i v zadávací dokumentaci, jakož i v dokumentaci smluvní. V případě dokumentace zadávací je namístě stanovit prostředky pro prokázání splnění příslušného požadavku zadavatele. Ve smlouvě je pak nezbytné stanovit systém kontroly dodržování podmínek. Vhodné je nastavit mechanismus pro nahrazení znevýhodněných osob v případě potřeby a sankce za nedodržování podmínek (zpravidla smluvní pokuty či možnost odstoupení zadavatele od smlouvy).

Splnění zadavatelem vymezených podmínek společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek je namístě adekvátně kontrolovat. V zadávacím řízení obecně postačí, pokud se dodavatelé k plnění podmínek zaváží čestným prohlášením. Před podpisem smlouvy s vybraným dodavatelem by již měl zadavatel k prokázání splnění podmínky odpovědné veřejné zakázky požadovat konkrétní doklady, jako seznamy zaměstnanců, kteří se mají podílet na plnění veřejné zakázky, a způsob prokázání příslušnosti těchto osob ke skupině znevýhodněné na trhu práce. Dále je vhodné si ve smlouvě vyhradit možnost prokázání aktuálního stavu zaměstnaných znevýhodněných osob v průběhu plnění veřejné zakázky a způsob jejich nahrazení dalšími znevýhodněnými osobami pro případ potřeby.

Údaje o příslušnosti osob ke skupině osob znevýhodněných na trhu práce lze považovat za osobní údaje podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, proto zadavatel musí při jejich zpracování postupovat v souladu s tímto zákonem.

MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ HLEDISKA ZAMĚSTNANOSTI V ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Vyhrazení veřejné zakázky

Dle ustanovení § 37 odst. 6 a § 38 ZZVZ je možné veřejnou zakázku v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání nabídek ve zjednodušeném podlimitním řízení vyhradit pro dodavatele zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti

alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců. Tomuto tématu je věnována pozornost také v kapitole Podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách.

Zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky

V praxi lze dále v zadávacím řízení využít formu zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky v oblasti zaměstnanosti v souladu s § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ, tedy požadavku, aby určitý počet nebo procento osob podílejících se na realizaci veřejné zakázky (nikoli procento osob z celkového počtu zaměstnanců) pocházelo z řad osob znevýhodněných na trhu práce.

Pravidla pro hodnocení nabídek

Podle obecného ustanovení § 39 odst. 3 písm. a) ZZVZ zadavatel stanoví pro hodnocení nabídek kritéria, která vyjadřují objektivní a ověřitelné skutečnosti související s předmětem veřejné zakázky. V souladu s ustanovením § 116 ZZVZ je zadavatel oprávněn stanovit kritéria kvality. Odst. 2 písm. d) tohoto ustanovení pak upřesňuje, že kritériem kvality mohou mj. být sociální aspekty. § 116 odst. 3 ZZVZ stanoví, že tato kritéria musí být „vymezena tak, aby podle nich nabídky mohly být porovnatelné a naplnění kritérií ověřitelné“. V souladu s ustanovením § 116 odst. 5 ZZVZ se má přitom „za to, že kritéria kvality souvisejí s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi životního cyklu předmětu veřejné zakázky“.

V některých případech je také vhodnější zařadit podporu širších společenských zájmů do multikriteriálního hodnocení a tedy míru nebo způsob naplnění ponechat na rozmyslu a možnostech dodavatele. Například lze jako dílčí hodnotící kritérium hodnotit počet osob z cílové skupiny (zejm. osob se zdravotním postižením, dlouhodobě nezaměstnaných osob, osob ve věku nad 55 let, apod.), které dodavatel po dobu plnění veřejné zakázky zaměstná, s tím, že čím více osob takto zaměstná, tím více bodů v hodnocení získá. Hodnotící kritéria uvedená v nabídce a následně hodnocená zadavatelem v hodnocení musí být v průběhu realizace veřejné zakázky plněna a jejich nedodržení je důvodem pro odstoupení zadavatele od smlouvy.

Řízení se soutěžním dialogem

Je také možné využít řízení se soutěžním dialogem, a to za předpokladu a v takových situacích, kdy by použití otevřeného či užšího řízení pro zadavatele pravděpodobně nevedlo k uspokojivým výsledkům zadávacího řízení. Použití řízení se soutěžním dialogem ve smyslu § 68 a § 69 ZZVZ je podmíněno splněním taxativních zákonných podmínek uvedených v § 60 ZZVZ. Pokud je splněna jedna z taxativních podmínek ve vztahu k předmětu plnění, může zadavatel při hledání vhodného řešení plnění veřejné zakázky požadovat po dodavatelích doplnění příslušné nabídky o návrhy podpory zaměstnanosti, ale i jiných aspektů, které mohou být při plnění zakázky podpořeny. Jedná se o příležitost, jak ponechat na samotných dodavatelích, aby sami promysleli a navrhli vlastní řešení s ohledem na společenský přínos, přičemž, jak se ukazuje v zahraničních příkladech, řešení navržená samotnými dodavateli mohou být komplexnější a pro zadavatele přínosnější, než kdyby konkrétní řešení taxativně určil sám.

Výjimka pro podlimitní veřejné zakázky

V souladu s ustanovením § 30 písm. b) ZZVZ nemusí být v zadávacím řízení zadávány zakázky na dodávky, služby ani stavební práce poskytované Vězeňskou službou České republiky. Odběrem zboží, služeb nebo stavebních prací od tohoto dodavatele může zadavatel podpořit zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, čímž přispěje k tvorbě a upevňování jejich pracovních návyků a tedy k lepším podmínkám pro jejich resocializaci a adaptaci na podmínky po skončení výkonu trestu.

PŘÍKLADY DOPORUČENÉ TEXTACE:

Zadávací dokumentace

„Ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ"), zadavatel požaduje, aby alespoň X osob z celkového počtu zaměstnanců dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. osob, které byly bezprostředně před započetím plnění zakázky vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadem práce po dobu alespoň 5 po sobě jdoucích měsíců, a to minimálně na dobu celého trvání plnění veřejné zakázky. Podmínku dodavatel splní, pokud prokazatelně dojde k vyřazení těchto osob z evidence uchazečů o zaměstnání vedené úřadem práce v souvislosti se vznikem pracovněprávního vztahu s dodavatelem.

Uvedená podmínka bude považována za splněnou, pokud v průběhu zadávacího řízení:

- *každý účastník zadávacího řízení předloží čestné prohlášení o splnění podmínky,*
- *vybraný dodavatel předloží seznam osob, s nimiž založil pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, potvrzený místně příslušným úřadem práce, a zároveň předloží prohlášení o celkovém počtu osob, které se budou na plnění zakázky podílet.*

V případě nedoložení výše uvedených dokladů, resp. nesplnění podmínky ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ, bude vybraný účastník zadávacího řízení vyloučen podle ustanovení § 48 ZZVZ."

Pozn.: Sociální podmínka musí být jednoznačně stanovena při zahájení zadávacího řízení. Jako vhodnější se přitom jeví určit počet osob z řad dlouhodobě nezaměstnaných pevným číslem. Oproti stanovení podílu účasti osob z cílových skupin v procentech, se tím zadavatel vyvaruje situacím, kdy by se na plnění mělo podílet například 1,75 osoby apod.

Smlouva

„Poskytovatel se, ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ"), zavazuje, že za účelem zajištění předmětu plnění dle čl. XX této smlouvy bude mít k dispozici po celou dobu trvání této smlouvy členy realizačního týmu, z jejichž celkového počtu bude nejméně XX osob pocházet z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. osob, které byly bezprostředně před započetím plnění dle této smlouvy vedeny úřadem práce v evidenci uchazečů o zaměstnání po dobu alespoň 5 po sobě jdoucích měsíců. Poskytovatel splňuje závazek dle přechozí věty, pokud byly tyto osoby prokazatelně vyřazeny z evidence uchazečů o zaměstnání vedené úřadem práce v souvislosti s uzavřením pracovněprávního vztahu s Poskytovatelem. Poskytovatel je oprávněn prokázat splnění povinnosti dle první věty tohoto odstavce i prostřednictvím poddodavatele, tj. pokud budou osoby pocházející z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob zúčastněné na plnění dle této smlouvy v pracovněprávním vztahu (pracovní poměr) k poddodavateli Poskytovatele."

Dále:

„Poskytovatel se zavazuje poskytovat plnění dle této smlouvy pouze prostřednictvím zaměstnanců - členů realizačního týmu uvedených v nabídce Poskytovatele, resp. v Seznamu členů realizačního týmu doplněného o osoby pocházející z řad dlouhodobě nezaměstnaných dle čl. XX této smlouvy. V případě, že dojde ke změně osob či osoby poskytujících plnění dle této smlouvy (realizační tým) v průběhu trvání této smlouvy, zavazuje se Poskytovatel předložit Objednateli aktualizovaný Seznam členů realizačního týmu a pracovněprávní smlouvu uzavřenou s novým členem realizačního týmu, a to bez zbytečného odkladu.

Poskytovatel se zavazuje provádět změny ve složení realizačního týmu pouze s předchozím písemným souhlasem Objednatele, přičemž při změně ve složení realizačního týmu musí být zachováno splnění stanovených zadávacích podmínek veřejné zakázky. Výše uvedená povinnost Poskytovatele se vztahuje rovněž na případ změny v poddodavatelském systému, tzn. změny v příloze č. XX této smlouvy – Seznam poddodavatelů Poskytovatele. Poskytovatel se zavazuje provádět změny v Seznamu poddodavatelů jen s předchozím písemným souhlasem Objednatele a předložit v takovém případě Objednateli aktualizovaný Seznam poddodavatelů Poskytovatele."

Propojení se sankcí:

„Poskytovatel je povinen po celou dobu plnění veřejné zakázky na žádost Objednatele do 7 dnů ode dne doručení žádosti Objednateli doložit, že osoby dříve dlouhodobě nezaměstnané zaměstnává po celou dobu plnění veřejné zakázky. Pokud je v prodlení s doložením skutečnosti podle první věty, má se za to, že po dobu prodlení nesplnil povinnost podle čl. XX Smlouvy. V případě nesplnění povinnosti dle čl. XX této smlouvy spočívající v zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných v rámci realizačního týmu zavazuje se Poskytovatel zaplatit Objednateli smluvní pokutu ve výši XX ,- Kč (slovy: XX korun českých), a to za každý započatý den trvání jednotlivého případu porušení příslušné povinnosti.“

Pozn.: Je vhodné sankční ustanovení adaptovat na danou veřejnou zakázku, zejména s ohledem na její cenu, povahu plnění apod.

Pro účely podání nabídky dodavatel předloží čestné prohlášení k dané povinnosti.

Prohlášení ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů

„Prohlašuji, že nejméně X osob z celkového počtu zaměstnanců, kteří se budou podílet na plnění zakázky …, bude pocházet z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob. Bude se jednat o uchazeče o zaměstnání, kteří jsou evidováni Úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců, s nimiž bude sjednán pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, tak, aby došlo k jejich vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání vedené Úřadem práce. Pracovní pozice budou obsazeny (nebo v případě nutné změny v osobách zaměstnanců obsazovány) po celou dobu plnění veřejné zakázky.*

Zavazuji se k tomu, že před podpisem smlouvy předložím zadavateli seznam osob z řad dlouhodobě nezaměstnaných, s nimiž byl uzavřen pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, a potvrzení od příslušného kontaktního pracoviště Úřadu práce, spolu s uvedením celkového počtu osob, které se na plnění zakázky budou podílet.

V …….. dne …… razítko společnosti, podpis“

Pozn.: V případě nutnosti lze osoby zaměnit, přesný mechanismus je nutno popsat ve smlouvě.

Zadavatel poskytuje vzor tohoto čestného prohlášení jako přílohu zadávací dokumentace. Předložení vzoru čestného prohlášení výrazně usnadní přípravu nabídky dodavateli a minimalizuje chybovost při jeho formulaci. Nepředložení tohoto čestného prohlášení je důvodem pro vyloučení účastníka zadávacího řízení podle § 48 ZZVZ.

Před podpisem smlouvy

Dodavatel předloží doklady a požadované dokumenty před podpisem smlouvy, tj. minimálně požadovaný seznam osob, s nimiž založil pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, potvrzený místně příslušným úřadem práce, a zároveň předloží prohlášení o celkovém počtu osob, které se budou na plnění zakázky podílet. Nepředložení těchto dokladů a dokumentů je důvodem k vyloučení účastníka zadávacího řízení podle ustanovení § 48 ZZVZ.

Nelze však vyloučit, že povinnost předložit doklady bude v závislosti na specifikách plnění konkrétní veřejné zakázky vhodné stanovit na jiný okamžik. V každém případě je namístě provázat nepředložení dokladů se sankčními mechanismy smlouvy.

Kontrola plnění

Zadavatel by měl průběžně kontrolovat, zda plnění probíhá v souladu s podmínkami stanovenými smlouvou, tj. včetně ověřování, zda se na plnění veřejné zakázky a po celou jeho dobu podílejí osoby z řad dlouhodobě nezaměstnaných v počtu smlouvou stanoveném. V případě zjištění porušení smlouvy by zadavatel měl striktně uplatňovat sankce stanovené pro tyto účely ve smlouvě.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Zakázky na dodávky

Podpořit zaměstnanost v rámci zakázek na dodávky je možné podporou sociálních podniků i malých a středních podniků, které mají často vliv na místní zaměstnanost. V podrobnostech odkazujeme na kapitolu Podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách a Podpora malých a středních podniků a dodavatelské vztahy. Také lze veřejnými zakázkami např. na nákup nábytku postupovat podle ustanovení § 30 písm. b) ZZVZ, tedy uskutečnit přímý nákup od Vězeňské služby České republiky (zákon předpokládá využití této možnosti i při veřejných zakázkách na služby, jakož i na stavební práce).

Zakázky na služby

Zakládání, údržba veřejné zeleně a záležitosti související se zahradnickými či technickými potřebami a službami jsou běžnou oblastí zadávání veřejných zakázek zejména na úrovni místních samospráv, při kterých lze podpořit zaměstnanost osob znevýhodněných na trhu práce. Dobře využitelné pro odpovědné veřejné zadávání jsou také služby spočívající v ostraze, bezpečnostní služby, úklidové služby, služby spočívající v praní a čištění, oprava a údržba kancelářských strojů, osobních počítačů a telekomunikačních zařízení apod.

V této oblasti lze velmi dobře použít výhradu dle § 37 odst. 6 a § 38 ZZVZ, tj. zadávacího řízení se může účastnit pouze dodavatel, který zaměstnává alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců dodavatele. Zadavatel může ale stanovit jako zadávací podmínku i minimální podíl rozsahu faktického plnění osobami znevýhodněnými na trhu práce (určité procento z celkového plnění nebo určitá činnost), přičemž v případě nabídky menšího podílu osob se zdravotním postižením je povinen nabídku vyřadit. Další variantou je pojmout požadavek zaměstnávání jako kritérium hodnocení, kdy v případě nesplnění nedojde k vyřazení nabídky, nýbrž k neobdržení bodů v hodnocení, které byly v zadávací dokumentaci takovému dílčímu hodnotícímu kritériu přiřazeny.

Zakázky na stavební práce

Veřejné zakázky na projektovou a stavební činnost mohou být významným nástrojem zadavatele, kterým lze snadno podpořit zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce. Je to zejména proto, že plnění probíhá po delší dobu.

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Judikatura SDEU:
Rozsudek C-31/87 Beentjes v Nizozemí (1988)ECR 463,
Rozsudek C-225/98 Komise v Francie (2000) – ECR I-7445 (v podrobnostech viz kapitola Právní úprava OVZ).

Rozhodovací praxe a stanoviska Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže:
Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k dotazu na požadavek zaměstnávání 10 % nezaměstnaných ÚOHS-D207/2011/VZ-12349/2011/510/EMa ze dne 15. 8. 2011,
Rozhodnutí ÚOHS-S496,497/2011/VZ-17874/2011/510/Krk ze dne 13. 4. 2012,
Rozhodnutí ÚOHS-S12/2013/VZ-11730/2013/ 521/VČe ze dne 24. 6. 2013,
Rozhodnutí ÚOHS-R226/2014/VZ-22995/2015/321/BRy ze dne 14. 8. 2015 (v podrobnostech viz kapitola Právní úprava OVZ).

Sociální nakupování. Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek:
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/z_socialni-nakupovani-pruvodce-zohlednovanim-socialnich-hledisek-pri-zadavana-verejnych-zakazek.pdf

Příručka Agentury pro sociální začleňování:
Podmínka zaměstnávání 10 % dlouhodobě nezaměstnaných osob ve veřejných zakázkách
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/z_prirucka_asz_podminka-zamestnavani-10-procent.pdf
http://www.socialni-zaclenovani.cz/podminka-zamestnavani-deseti-procent-dlouhodobe-nezamestnanych-osob-ve-verejnych-zakazkach

Příručka Strategic Investment Board Limited (UK, Severní Irsko) je dostupná v anglickém jazyce:
http://www.buysocialni.org/sites/default/files/Buy-Social-Toolkit.pdf

Příklady dobré praxe

IPRM DEMOS (Integrovaný plán rozvoje města – Deprivované mostecké zóny a občanské soužití) Rekonstrukce jednotlivých bloků bytových domů a úprava veřejných prostranství v lokalitě Most-Chanov

Statutární město Most realizovalo několik veřejných zakázek v lokalitě Chanov. Spočívaly v úklidu veřejných prostranství, jakož i rekonstrukci obytných budov. Do prací byli zapojováni dlouhodobě nezaměstnaní lidé ze sociálně vyloučených lokalit.

V zadávací dokumentaci použil zadavatel tuto podmínku:
„Ve smyslu § 44 odst. 10 (dříve 8) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách zadavatel požaduje, aby alespoň 10 % z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. uchazečů o zaměstnání, kteří byli bezprostředně před započetím plnění zakázky evidováni úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců. Podmínku dodavatel splní, pokud tyto osoby prokazatelně ukončí evidenci na úřadě práce v souvislosti s uzavřením pracovněprávního vztahu s dodavatelem.

Součástí nabídky musí být prohlášení uchazeče o tom, že nejméně 10 % osob, které se budou podílet na plnění zakázky, přijme do pracovního poměru či na dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr, z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob (viz příloha č. …)

Vítězný uchazeč o zakázku před podpisem smlouvy se zadavatelem předloží seznam osob, s nimiž uzavřel pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky potvrzený místně příslušným úřadem práce, a zároveň předloží prohlášení o celkovém počtu osob, které se budou na plnění zakázky podílet.“

V rámci jedné za zakázek se vybraný dodavatel (obchodní společnost ze SRN) nejprve snažil sám zajistit co nejvyšší počet nezaměstnaných podílejících se na plnění veřejné zakázky a uspořádal pro ně schůzku. Tito se však přesto, že vyjádřili o zaměstnání zájem, k podpisu smlouvy nedostavili. Proto dodavatel využil možnosti spolupráce s místní pobočkou Úřadu práce. Splnění podmínky nenavýšilo cenu veřejné zakázky.

Pozn.: Úřad práce evidující nezaměstnané je s to identifikovat uchazeče vhodné pro dodavatelem nabízenou pozici jak z hlediska profilu profesního, tak osobnostního. Kromě toho disponuje v některých případech možností vyřazení z evi-

dence uchazečů o zaměstnání dle ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zejména pro případ odmítnutí vhodného zaměstnání.

http://www.mesto-most.cz/rekonstrukce-bloku-2-v-chanove/ds-3330/p1=2747
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/dp_cs__euromont_-most_dodavatele.pdf

MPSV
- zajištění servisu tiskových a multifunkčních zařízení

Ministerstvo práce a sociálních věcí poptávalo zajištění servisu tiskových a multifunkčních zařízení. Řízení probíhalo od června 2016 formou otevřeného nadlimitního řízení s předpokládanou hodnotou přesahující 13 mil. Kč bez DPH. S vybraným dodavatelem byla uzavřena smlouva na 3 roky. Tuto zakázku MPSV jednak vyhradilo pro zaměstnavatele OZP, ale vedle toho si jako zvláštní podmínku vymínilo konkrétní podíl účasti OZP na plnění veřejné zakázky. V zadávací dokumentaci pak svůj požadavek vymezilo následovně:

„Ve smyslu § 44 odst. 10 zákona zadavatel požaduje, aby nejméně 30 % osob z celkového počtu pracovníků vybraného uchazeče, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky, pocházelo z řad osob se zdravotním postižením.

Osobami se zdravotním postižením se ve smyslu § 67 zákona č. 432/2004, o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů rozumí fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány plně invalidními (osoby s těžším zdravotním postižením), orgánem sociálního zabezpečení uznány částečně invalidními a/nebo rozhodnutím úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými.

Uchazeč, se kterým bude uzavírána smlouva na plnění veřejné zakázky, bude v rámci součinnosti před podpisem smlouvy ve smyslu § 82 zákona povinen prokázat, že nejméně 30 % osob z celkového počtu pracovníků, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky, pochází z řad osob se zdravotním postižením.

Vítězný uchazeč bude povinen předložit zadavateli do 1 týdne od oznámení o výběru nejvhodnější nabídky, nejpozději však do doby uzavření smlouvy na plnění veřejné zakázky, čestné prohlášení o celkovém počtu osob, které se budou na plnění veřejné zakázky podílet, a doklady prokazující, že v min. podílu 30 % se na plnění veřejné zakázky budou podílet osoby se zdravotním postižením, tzn. předložit potvrzení či rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení, která se týkají daných osob se zdravotním postižením.

Nedoložení výše uvedených dokladů bude považováno za nesplnění podmínky ve smyslu § 44 odst. 10 zákona, resp. součinnosti dle § 82 odst. 4 zákona a s vybraným dodavatelem nebude uzavřen smluvní vztah.“

https://mpsv.ezak.cz/contract_display_2285.html

Postup Města Kadaň v kontextu Strategického plánu sociálního začleňování Kadaň pro roky 2015-2018

Postup Města Kadaň představuje ukázku promyšleného komplexního přístupu, kdy si město zvolí veřejně prospěšné cíle a následně mj. využívá pro podporu dosažení tohoto cíle i potenciál odpovědně zadaných veřejných zakázek.

Strategický plán v bodě 1.3.3.3 stanoví:
„1.3.3.3 10 absolventů je ročně zaměstnáno prostřednictvím veřejných zakázek města s podmínkou 10 %

i. Podmínka 10 % je vyzkoušena pilotně na dlouhodobě nezaměstnaných (2014, Město)
ii. Je rozšířena o absolventy a včleněna do Zásad zadávání veřejných zakázek (2014, Město)
iii. Podmínka je uplatňována (Od 2015, Město)“

Blíže ke strategickému plánu viz:
http://www.mesto-kadan.cz/dokumenty/agentura/SPSZ_Kadan2015.pdf

Stavební práce zadané městem Kadaň v rámci rekonstrukce Studentského náměstí

Stavební práce zadané podle ZVZ městem Kadaň v rámci rekonstrukce Studentského náměstí byly podlimitní zakázkou s předpokládanou hodnotou 28 milionů Kč bez DPH a délkou plnění 9 měsíců. Samotný projekt rekonstrukce uvedeného veřejného prostoru zpracoval student místní Střední průmyslové školy stavební.

Zadavatel uplatnil tuto podmínku:
„Ve smyslu par. 44 odst. 10 Zákona zadavatel požaduje, aby alespoň 10 % z celkového počtu pracovníků – minimálně však jeden, kteří se budou podílet na plnění shora uvedené veřejné zakázky, bude pocházet z řad nezaměstnaných absolventů škol. Bude se jednat o absolventy škol do dvou let od ukončení přípravy na povolání, kteří jsou evidováni úřadem práce, s nimiž uzavřou pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním veřejné zakázky formou zakládající ukončení jejich evidence na úřadu práce.“

https://old.vestnikverejnychzakazek.cz/cs/Form/Display/619008

Dodávky nábytku ze Střediska hospodářské činnosti Věznice Mírov

Ministerstvo spravedlnosti využilo možnost dodávky nábytku ze strany Vězeňské služby ČR, jmenovitě Věznice v Mírově. Více viz na: http://data.justice.cz/Lists/Smlouvy%20Ministerstva%20spravedlnosti/Attachments/1628/3-2016.PDF

K nabídkám zboží a služeb Střediska hospodářské činnosti Vězeňské služby České republiky je možné se více dozvědět na:
http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/zamestnavani-odsouzenych-1864/

Veřejná zakázka na ostrahu a úklid sídla ÚOHS

V roce 2016 vyhlásil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se sídlem v Brně veřejnou zakázku na služby spočívající v ostraze a úklidu sídla Úřadu a péči o zeleň, a to na období 2016 až 2020. O zakázku se soutěžilo v otevřeném nadlimitním řízení podle § 27 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Předpokládaná hodnota zakázky byla 13.500.000,- Kč bez DPH.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže využil možnosti stanovit zvláštní podmínku na plnění veřejné zakázky, a to že možnost soutěžit o tuto veřejnou zakázku bude vyhrazena dodavatelům, kteří v souladu s § 101 ZVZ zaměstnávali více než 50 % osob se zdravotním postižením. Prokázání této skutečnosti prostřednictvím jiných osob bylo vyloučeno.

O zakázku soutěžilo celkem 5 uchazečů, z čehož vyplývá, že splnění podmínky zaměstnávání 50 % osob se zdravotním postižením nepředstavovalo pro trh problém. Jediným hodnotícím kritériem pak byla cena. Ačkoliv se zadávací řízení prodloužilo z důvodu podání námitek a následně z důvodu odstoupení uchazeče s nejnižší nabídkovou cenou od podpisu smlouvy, Úřad podepsal smlouvu o dílo s uchazečem druhým v pořadí, jehož nabídková cena činila necelých 13 mil. Kč bez DPH.

Více informací k veřejné zakázce ÚOHS najdete na profilu zadavatele:
https://www.vhodne-uverejneni.cz/zakazka/ostraha-a-uklid-sidla-uradu-pro-ochranu-hospodarske-souteze-a-pece-o-zelen-na-obdobi-2016-az-2020

Zkušenosti ze Severního Irska:

Severoirský přístup zahrnuje více aspektů – zejména otázku zlepšování kvalifikace a přípravy k dalšímu působení v procesu výkonu práce.

V materiálu Buy Social, A practical guide to socially responsible public procurement je v případě větších stavebních zakázek uveden požadavek, aby dodavatelé doložili ověřitelné a měřitelné výstupy v oblasti přijímání a zaučování zaměstnanců. V tomto smyslu měli doložit, že v souvislosti s každým fakturovaným milionem liber vzniklo 60 „člověkotýdnů“ pro „new entrant trainees“ (jimiž se rozumí například osoby ukončující vzdělání nebo nejdéle 12 měsíců po skončení vzdělávacího procesu, osoby starší 25 let, které byly v evidenci uchazečů o zaměstnání vedeny nejméně 26 týdnů). Lokální aspekty se tento přístup pokouší řešit inzerováním pracovních příležitostí v místě realizace zakázky.

Město Derry užívalo ve smlouvách na stavební práce doložku, na jejímž základě museli vybraní uchazeči akceptovat například podmínku zaměstnání jednoho dlouhodobě nezaměstnaného (definován jako osoba vedená 6 a více měsíců v evidenci uchazečů o zaměstnání) na každý milion liber ceny stavební zakázky. Tento přístup naznačuje jeden z možných způsobů, jak se vypořádat s problematikou potřeby stanovení kvantifikovatelných sociálních kritérií v související dokumentaci.

Více informací je dostupné v anglickém jazyce v příručce:
http://www.buysocialni.org/sites/default/files/Buy-Social-Toolkit.pdf

PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ, PRAXE A REKVALIFIKACÍ

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

V posledních letech je ze strany zaměstnavatelů opakovaně zdůrazňován požadavek na kvalifikované zaměstnance především v technických a přírodovědných oborech na nižších, středních i vyšších kvalifikačních úrovních. Za důležité téma lze v současné době považovat také změny kvalifikační struktury trhu práce a podporu dalšího vzdělávání.

Jde o problematiku, k jejímuž řešení může přispět právě odpovědné zadávání veřejných zakázek. Stejně jako můžou veřejní zadavatelé požadovat po svých dodavatelích, aby v rámci zakázek zaměstnávali osoby dlouhodobě nezaměstnané či jinak znevýhodněné na trhu práce, můžou tito využít svých zakázek, aby v jejich rámci podporovali absolventy vybraných oborů či zajišťovali zvyšování dovedností osob s horším uplatněním na trhu práce.

O možnosti využít odpovědné zadávání i pro řešení uvedené problematiky se zmiňuje publikace Evropské komise Sociální nakupování – Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek. Ve výčtu možností, jak v rámci zadávání veřejných zakázek podporovat vzdělávání a zaměstnanost, jsou uvedeny tyto příklady sociálních hledisek, která lze zahrnout do smluvních ustanovení o plnění zakázky:

„Mohou mít za cíl zejména podporu odborné přípravy na daném místě, zaměstnávání osob, které čelí zvláštním obtížím v procesu začlenění, boj proti nezaměstnanosti … zaměstnat dlouhodobě nezaměstnané nebo provádět vzdělávací opatření pro nezaměstnané nebo pro mládež.“

Tím, že si osoby s horším uplatněním na trhu práce zvýší kvalifikaci nebo ji přizpůsobí potřebám trhu, anebo že absolventi získají odbornou praxi v oboru, se přirozeně zvyšuje jejich možnost uplatnění na trhu práce. Požadavky zadané v rámci veřejné zakázky tak mohou mít multiplikační efekt, kdy podpora vzdělání či zvýšení kvalifikace vede k zaměstnanosti podpořených osob (viz příklad dobré praxe Povodí Morava uvedený níže). Pokud zadavatelé začnou používat požadavky v souvislosti se vzděláváním, praxí či rekvalifikací ve velkých zakázkách a v širším měřítku, mohou podpořit i zaměstnanost v rámci daného regionu.

Pokud uvažují veřejní zadavatelé o zohlednění vzdělávacích příležitostí ve svých zakázkách, měli by nejdříve znát specifika vybrané obce nebo regionu, aby dokázali posoudit, které typy vzdělávání, praxe či zvyšování dovedností je vhodné v rámci zadání zakázek podporovat. V případě, že se rozhodnou pro podporu absolventů, je vhodné definovat si, jaká je současná struktura absolventů, kteří se uplatňují hůře na trhu práce a proč, a které vzdělávací obory nebo kvalifikace jsou z hlediska rozvoje obce či regionu klíčové. Současné uplatnění absolventů na trhu práce v České republice popisuje aktuální studie Národního ústavu pro vzdělávání Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2015 (viz níže).

Podpora vzdělávání nabízí širokou škálu možností. Může se například jednat o zvyšování atraktivity některých oborů, kdy zhotovitel stavby umožní exkurze žákům místních škol. Nebo může jít o stáže pro vysokoškolské studenty vybraných oborů, například u zhotovitele projekčních prací. Pokud je pro plnění veřejné zakázky nezbytná vysoká odbornost osob, které se na ní podílí, a například student tak nemůže vykonávat projekční či jiné práce související s plněním veřejné zakázky, lze aplikovat podmínku účasti studenta na odborném studijním pobytu. Student sice nebude moci práce sám vykonávat, ale bude se moci seznámit s tím, jak při těchto odborných pracích postupují již kvalifikované osoby, což může být pro jeho studia a pozdější využití studijních poznatků v praxi velmi přínosné. Požadováno může ale také být zvyšování kvalifikací zaměstnanců anebo poskytování rekvalifikací dodavatelem veřejné zakázky.

Podporu vzdělávání, praxe a rekvalifikace (či obecně získávání nových dovedností) však nelze zahrnout do jakékoli zadávací dokumentace. Požadavky vyjádřené v tzv. zvláštní podmínce plnění (viz níže) musí mít přímou souvislost s předmětem plnění zakázky, tedy nelze po dodavateli požadovat např. poskytnutí praxe v oboru, který nesouvisí s plněním zakázky apod. Pro použití zvláštní podmínky plnění spojené s podporou vzdělávání, praxe a rekvalifikace je vhodné vybírat především veřejné zakázky, jejichž plnění probíhá po delší dobu, a které nejsou v průběhu realizace přerušovány.

Zadávací řízení

Zadavatel musí mít vždy na paměti, že při definování podmínek, požadavků nebo kritérií hodnocení v zadávacím řízení je nutné v souladu s § 6 ZZVZ dodržovat základní zásady zadávání veřejných zakázek, tedy i v ZZVZ nově výslovně definovanou zásadu přiměřenosti.

Předpokladem vhodného nastavení požadavků v zadávací dokumentaci, a tedy efektivního řešení, je také znalost trhu. Při definování zadávacích podmínek lze využít institut tzv. předběžných tržních konzultací ve smyslu § 33 ZZVZ, při kterých může zadavatel získat zpětnou vazbu od potenciálních dodavatelů. Může se dozvědět, zda jsou požadavky na zapojení studentů, absolventů nebo osob s nízkou kvalifikací vhodně a přiměřeně nastaveny a zda jsou pro potenciální dodavatele splnitelné. Z předběžných tržních konzultací může vyplynout i jiné, vhodnější řešení.

V praxi se vzdělávání, praxe a rekvalifikace v zadávacím řízení nejčastěji podporují formou kombinace zadávací podmínky, tzv. „**zvláštní podmínky plnění**“ v zadávací dokumentaci ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ, a obchodní podmínky ve smlouvě, přičemž nedodržení takového smluvního ujednání při plnění veřejné zakázky může být sankcionováno smluvní pokutou nebo odstoupením zadavatele od smlouvy.

V některých případech může být vhodnější zařadit podporu tohoto společenského tématu do multikriteriálního hodnocení a tedy míru nebo způsob naplnění ponechat na rozmyslu a možnostech dodavatele a toto následně hodnotit. Například lze jako dílčí hodnotící kritérium hodnotit počet osob z cílové skupiny (studenti, absolventi, osoby s nízkou kvalifikací apod.), kterým dodavatel po dobu plnění veřejné zakázky poskytne praxi, zvýší kvalifikaci či poskytne rekvalifikaci, s tím, že čím více osob takto zadavatel do veřejné zakázky zapojí, tím více bodů v hodnocení získá. Hodnotící kritéria uvedená v nabídce a následně hodnocená zadavatelem v hodnocení musí být v průběhu realizace veřejné zakázky plněna a jejich nedodržení bývá sankcionováno smluvními pokutami nebo může být důvodem pro odstoupení zadavatele od smlouvy.

Je také možné využít **řízení se soutěžním dialogem**, a to za předpokladu a v takových situacích, kdy by použití otevřeného či užšího řízení pro zadavatele pravděpodobně nevedlo k uspokojivým výsledkům zadávacího řízení. Použití řízení se soutěžním dialogem ve smyslu § 68 a § 69 ZZVZ je podmíněno splněním taxativních zákonných podmínek uvedených v § 60 ZZVZ.

Pokud je splněna jedna ze shora uvedených podmínek ve vztahu k předmětu plnění, může zadavatel při hledání vhodného řešení plnění veřejné zakázky požadovat po dodavatelích doplnění své nabídky o návrhy zohlednění vzdělávacích, ale i jiných aspektů, které mohou být při plnění zakázky podpořeny.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Příležitosti k podpoře vzdělávání, praxe a rekvalifikace (příp. získávání nových dovedností) se velmi vhodně nacházejí například v zakázkách na stavební práce a v zakázkách na služby projektantů a architektů.

Ve veřejných zakázkách na **projektovou činnost** lze požadovat zapojení studentů, kteří tak mohou absolvovat studijní pobyt, či absolventů, kteří si mohou zvýšit odbornou kvalifikaci a prakticky si ověřit své dovednosti v projektové činnosti. To jim pak umožní lepší uplatnění na trhu práce.

V rámci veřejných zakázek na **stavební práce** je pak vhodné uplatnit např. podmínku poskytnutí odborné praxe učňům či zapojení nekvalifikovaných zaměstnanců, kteří si mohou zvýšit či získat kvalifikaci v oborech potřebných při realizaci stavby. Tím se zlepší jejich postavení na trhu práce i po skončení plnění dané veřejné zakázky.

Obecně tedy existuje mnoho příležitostí na podporu vzdělávání, praxe a rekvalifikací – vytvoření míst k učňovské praxi, studentské a pracovní stáže (zaměřené na absolventy škol, kteří zatím nemají delší pracovní zkušenost tak, aby získali vhodné pracovní návyky), výchovné a vzdělávací aktivity ve formě návštěv učňů a studentů na staveništi, školení zaměstnanců (zvyšování jejich kvalifikace v průběhu veřejné zakázky) apod. Vždy je však třeba vzít v potaz konkrétní potřeby zadavatele a zohlednit předmět, rozsah a místo plnění veřejné zakázky. V tomto ohledu je vhodné spolupracovat se školami, univerzitami či krajskými pobočkami Úřadu práce ČR.

Najít příležitost k podpoře vzdělávání, praxe a rekvalifikací je možné i v zakázkách s jinými předměty plnění, zejména půjde-li o plnění, která vyžadují určitou odbornost na nižších, středních i vyšších kvalifikačních úrovních, a to nejen v technických oborech, a která probíhají nepřerušeně po delší dobu.

Většina zakázek je teritoriálně spojena s místem dodávky, místem poskytování služeb a u stavebních zakázek s místem, kde se provádí stavební práce. Zejména v rámci veřejných zakázek na stavební práce nebo služby jsou často najímány přímo v místě stavby či poskytování služby nekvalifikované osoby nebo osoby s nižší kvalifikací, např. stavební dělníci, osoby provádějící úklid apod. Zavedením podmínky zvýšení kvalifikace či rekvalifikace takových osob v průběhu plnění veřejné zakázky tak bude často podpořeno právě zvýšení kvalifikace osob v daném regionu nebo přizpůsobení jejich kvalifikace potřebám daného regionu.

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Sociální nakupování Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek, Evropská komise 2010:
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/z_socialni-nakupovani-pruvodce-zohlednovanim-socialnich-hledisek-pri-zadavana-verejnych-zakazek.pdf

Studie Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2015, Národní ústav pro vzdělávání 2015:
http://www.nuv.cz/t/uplatneni-absolventu-skol-na-trhu-prace-2015

Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek Příručka P3, People, Planet, Profit, o.p.s. 2016:
http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/P3_Spolecensky_odpovedne_zadavani_VZ.pdf

Pouze v anglickém jazyce je dostupný Buy Social ToolKit - A practical guide to socially responsible public procurement (Metodická pomůcka pro sociální nákupy - Praktický průvodce sociálně odpovědným veřejným zadáváním) – 2016, Strategic Investment Board:
http://www.buysocialni.org/sites/default/files/Buy-Social-Toolkit.pdf

Příklady dobré praxe

Budování škol pro budoucnost (Londýnská městská část Islington, Velká Británie)

V zahraničí existuje řada zadavatelů, kteří zohledňují otázky vzdělávání ve svých zakázkách. Příkladem může být okres Inslington ve Velké Británii. Zde využili celonárodní program na budování škol pro budoucnost (Building Schools for the Future) ku prospěchu jak svých škol, tak na podporu zaměstnanosti a sociální inkluze. Celkový pětiletý kontrakt za 140 milionů liber byl zaměřen na přestavbu 8 z 10 místních středních škol a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při zadávání bylo využito několika nástrojů: předběžné dotazníkové šetření (zaměřené na schopnosti a kvality potenciálního dodavatele), soutěžní dialog, během něhož byli uchazeči vyzváni, aby doplnili svou nabídku o sociální přínosy, které podle nich okres potřebuje. Ty se pak staly součástí dohody o projektu. Vedle přestavby škol tak okres rovněž získal řadu sociálních výhod: 50 nekvalifikovaných pracovníků získalo každý rok zácvik v dovednostech ve stavebnictví (50 % z nich bylo místních či dlouhodobě nezaměstnaných), zapojeno bylo 28 učňů, 500 pracovníků získalo kvalifikaci, 15 zkušených pracovníků ročně si zvýšilo svou kvalifikaci atd. K veřejné zakázce je zpracována případová studie, kterou naleznete na:
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/10/dp_cs_budouvani-skol-pro-budoucnost_islington.pdf

Vybrané zakázky Povodí Moravy, s. p., do kterých byla zahrnuta podmínka podporující pracovní integraci „osob se ztíženým přístupem na trh práce“

Příklady podpory vzdělávání a praxe lze najít i v českém prostředí. Povodí Moravy s. p. (dále také „PM“) od roku 2014 usiluje o transparentní a sociálně odpovědné zadávání veřejných zakázek. S účinností k 15. 9. 2014 vydalo PM strategický dokument Interní protikorupční program a tím zahájilo intenzivní proces postupného zavádění inovativních prvků do zadávání veřejných zakázek. Do vybraných zakázek byla zahrnuta podmínka podporující pracovní integrace „osob se ztíženým přístupem na trh práce“. Pod tímto pojmem PM rozumí nejen osoby, které byly alespoň 5 měsíců v evidenci uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce, ale i absolventy bez praxe. Již u dvou nadlimitních zakázek a u tří

stavebních zakázek byla stanovena podmínka zaměstnání minimálně jedné z řad těchto osob. Například v zadávací dokumentaci k veřejné zakázce „VD Boskovice – rekonstrukce, zvýšení bezpečnosti VD za povodní, projektová dokumentace pro stavební řízení a projektová dokumentace pro provedení stavby“ (zadávací dokumentace je dostupná na: https://zakazky.eagri.cz/contract_display_3723.html) je stanovena podmínka:

> *„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň jeden student magisterského stupně studia např. v oboru vodních staveb, a dalších příbuzných oborů. Podmínky zařazení této osoby jsou podrobně popsány v čl. V návrhu smlouvy.“*

Čl. V smlouvy zní:

> *„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň 1 student magisterského stupně studia např. v oboru vodních staveb, a dalších příbuzných oborů. Splnění této povinnosti doloží zhotovitel písemným potvrzením příslušného ústavu či katedry vysoké školy o vykonání odborné studijní praxe s uvedením jména studenta včetně jeho studijního oboru, a to nejpozději při předání díla.“*

U zakázek na dodávky projektové dokumentace aplikuje PM povinnost realizovat veřejnou zakázku s účastí studenta na odborné praxi. Tato povinnost je zahrnována přímo do smluv o dílo a podmíněna smluvní pokutou. PM přitom nezaznamenalo žádný negativní vliv na počet podaných nabídek. PM využívá připomínky a poznatky z předběžných tržních konzultací k získání relevantních informací o možnostech na trhu. Pomocí jejich využití pak optimálně specifikuje nastavení daného zadávacího řízení (zadávací dokumentace je dostupná na: https://zakazky.eagri.cz/ contract_display_3723.html)

Veřejnou zakázku na vypracování projektové dokumentace pro územní řízení pro rekonstrukci vodního díla Letovice získala v roce 2015 společnost HG Partner. S podmínkou poskytnout při práci na zakázce odbornou praxi vysokoškolskému studentu se ve společnosti HG Partner setkali poprvé, ale žádnou překážku účasti v tendru to nepředstavovalo. Z minulosti měla společnost HG Partner zkušenost se zaměstnáním studentů na brigádu, takže jí bylo zřejmé, co tato podmínka obnáší. Společnost HG Partner studenta zaměstnala na dohodu, přibližně na poloviční úvazek, aby mohl práci vykonávat flexibilně podle studijních povinností. Ačkoliv studijní praxe nemusí být kompenzována odměnou, student dostával mzdu ve výši 150 Kč na hodinu. Studijní praxe na zakázce trvala přes půl roku, student mezitím dokončil studium na vysoké škole, a protože s ním byl dodavatel spokojen, nakonec ho po studiu zaměstnal jako stálého zaměstnance. Společnost HG Partner musela zadavateli doložit splnění podmínky přijetí studenta na stáž, včetně potvrzení od stavební fakulty.

PODPORA DŮSTOJNÝCH PRACOVNÍCH PODMÍNEK A BEZPEČNOSTI PRÁCE

4.

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Kdo se na plnění veřejné zakázky podílí v praxi? A za jakých pracovních podmínek? Mají tyto osoby zajištěnou i odpovídající bezpečnost práce? To jsou otázky, které si řada zadavatelů již určitě položila. U některých zakázek se tak stává častěji než u jiných. Je přitom naprosto legitimní, že **zadavatel požaduje, aby se při realizaci plnění za veřejné prostředky dodržovaly všechny předpisy v oblasti pracovněprávní, zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a podporuje dodržování důstojných pracovních podmínek**. Jak uvádí například příručka Sociální nakupování, koncept důstojných pracovních podmínek vychází z přesvědčení, že lidé mají právo na produktivní zaměstnání v podmínkách svobody, slušnosti, bezpečnosti a lidské důstojnosti, a propojuje čtyři stejně důležité a vzájemně propojené části:

- právo na produktivní a svobodně zvolenou práci,
- základní zásady a práva v práci,
- zaměstnání zajišťující důstojný příjem,
- sociální ochrana a sociální dialog.

V kontextu sociálně odpovědného veřejného zadávání je nejčastěji podporováno zejména:

- dodržování základních pracovních standardů;
- důstojná odměna;
- bezpečnost a ochrana zdraví při práci;
- sociální dialog;
- přístup ke vzdělání;
- rovnost mužů a žen a zákaz diskriminace;
- přístup k základní sociální ochraně.

Zadavatel se proto aktivně podílí **na kontrole dodržování předpisů v oblasti pracovněprávní, zaměstnanosti, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci apod., a za tím účelem přijímá vhodná opatření**. Kontrolu provádí zadavatel sám nebo prostřednictvím veřejných institucí k takové kontrole určených, tedy například Státní úřad inspekce práce, finanční úřad, cizinecká policie atd. Vydání pravomocného rozhodnutí potvrzujícího porušení uvedených předpisů pak může být dle smluvních podmínek důvodem k nápravným opatřením (např. jednání mezi dodavatelem a zadavatelem, jehož cílem je přijmout taková systémová opatření, aby se situace znovu neopakovala) nebo sankčním opatřením (smluvní pokuty nebo ukončení smlouvy na plnění).

Zajištění důstojných pracovních podmínek je akcentováno i ve směrnici č. 2014/24/EU v čl. 18 odst. 2 - Zásady zadávání veřejných zakázek, kde se uvádí:

> *„Členské státy přijmou vhodná opatření k zajištění toho, aby hospodářské subjekty při plnění veřejných zakázek dodržovaly příslušné povinnosti v oblasti práva životního prostředí a sociálního a pracovního práva, jež vyplývají z práva Unie, vnitrostátních právních předpisů,*

kolektivních smluv nebo z ustanovení mezinárodního sociálního a pracovního práva a práva v oblasti životního prostředí uvedených v příloze X.“

Příloha X směrnice zmiňuje tyto Úmluvy Mezinárodní organizace práce v sociální oblasti:

- Úmluva MOP č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat;
- Úmluva MOP č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat;
- Úmluva MOP č. 29 o nucené nebo povinné práci;
- Úmluva MOP č. 105 o odstranění nucené práce;
- Úmluva MOP č. 138 o minimálním věku pro zaměstnávání dětí;
- Úmluva MOP č. 111 o diskriminaci (zaměstnání a povolání);
- Úmluva MOP č. 100 o stejném odměňování mužů a žen za práci stejné hodnoty;
- Úmluva MOP č. 182 o nejhorších formách dětské práce;

Zadávací řízení

Zadavatel může využít následující varianty postupu v závislosti na specifičnosti předmětu plnění, kontextu reálné situace a cílech zadavatele, a podpořit důstojné pracovní podmínky v rozsahu:

ad 1) dodržování zákonného minima nebo

ad 2) dodržování v rozsahu větším, než jen zákonné minimum (např. vyšší odměnu, je-li to relevantní, i přísnější podmínky BOZP nebo lepší pracovní podmínky, než stanovuje zákon apod.).

V praxi se požadavek podporující dodržování důstojných pracovních podmínek v zadávacím řízení může prosazovat následovně:

Ad 1) Jde-li zadavateli pouze o dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu zákonného minima, je vhodné spojit proklamaci o záměrech zadavatele v zadávací dokumentaci a nápravná a/nebo sankční ujednání ve smluvních podmínkách.

Příklad možné textace v zadávací dokumentaci, kterou zadavatelé mohou zvolit:

Zadavatel má zájem zadat veřejnou zakázku v souladu se zásadami sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek. Sociálně odpovědné zadávání kromě důrazu na čistě ekonomické parametry zohledňuje také související dopady zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálních a pracovních práv a životního prostředí. Zadavatel od účastníka zadávacího řízení vyžaduje při plnění předmětu veřejné zakázky zajistit legální zaměstnávání, férové pracovní podmínky a odpovídající úroveň bezpečnosti práce pro všechny osoby, které se na plnění veřejné zakázky podílejí. Účastník zadávacího řízení je povinen zajistit tento požadavek zadavatele i u svých poddodavatelů.

Příklad možné textace ve smlouvě, kterou zadavatelé mohou zvolit, je uveden, pokud je to vhodné, ve variantním řešení: pro plnění v rámci stavebních prací (texty v levém sloupci) a služeb probíhajících na pravidelné bázi (v pravém sloupci). Texty vycházejí z interní metodiky k odpovědnému veřejnému zadávání Ministerstva práce a sociálních věcí.

V případě stavebních zakázek:	***V případě zakázek, kde se jedná o zajišťování pravidelné služby:***
Odst. 1. *Dodavatel si je vědom skutečnosti, že Objednatel má zájem o plnění předmětu této Smlouvy dle zásad sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek. Dodavatel se proto výslovně zavazuje při realizaci plnění dle této Smlouvy dodržovat veškeré* ***pracovněprávní předpisy*** *(a to zejména, nikoliv však výlučně, předpisy upravující mzdy zaměstnanců, pracovní dobu, dobu odpočinku mezi směnami, placené přesčasy)* ***dále předpisy týkající se oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci****, tj. zejména zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění poz-*	

dějších předpisů, a to vůči všem osobám, které se na realizaci plnění dle této Smlouvy podílejí a to bez ohledu na to, zda bude předmět plnění prováděn Dodavatelem či jeho Poddodavatelem.

Odst. 2. *Pro případ, že příslušný orgán veřejné moci (Státní úřad inspekce práce či oblastní inspektorát práce, Krajská hygienická stanice, atd.) zjistí svým pravomocným rozhodnutím v souvislosti s realizací plnění dle této Smlouvy porušení předpisů dle odst. 1 Smlouvy ze strany Dodavatele, …*

…má Objednatel právo na snížení ceny předmětu této Smlouvy o (XX) (přiměřeně, stanoví zadavatel) %.	***…bude na toto nahlíženo jako na porušení Smlouvy mající za následek výpověď této Smlouvy.***

Odst. 3. *Bude-li s Dodavatelem* ***zahájeno řízení pro porušení předpisů*** *dle odst. 1 Smlouvy ze strany Dodavatele v souvislosti s realizaci plnění dle této Smlouvy, je Dodavatel povinen zahájení takovéhoto řízení Objednateli neprodleně (nejpozději do XX pracovních dnů) oznámit. Objednatel je oprávněn po Dodavateli požadovat zaplacení smluvní pokuty ve výši (XX) Kč v případě, že Dodavatel bude v prodlení s plněním oznamovací povinnosti dle předchozí věty.*

Bude-li s Dodavatelem zahájeno řízení pro porušení předpisů dle odst. 1 Smlouvy ze strany Dodavatele v souvislosti s realizaci plnění dle této Smlouvy, ***Objednatel má dále právo pozastavit výplatu (XX) % ceny díla do okamžiku právní moci rozhodnutí*** *s tím, že po tuto dobu není v prodlení s úhradou ceny.*	

Odst. 4. *Dodavatel je povinen do 7 dnů ode dne právní moci takového rozhodnutí předat Objednateli kopii pravomocného rozhodnutí. V případě, že Dodavatel bude v prodlení s plněním povinnosti dle předchozí věty, je Objednatel oprávněn po Dodavateli požadovat zaplacení smluvní pokuty ve výši (XX) Kč. Bude-li v takovémto rozhodnutí pravomocně zjištěno v souvislosti s realizací plnění dle této Smlouvy porušení předpisů dle odst. 1 Smlouvy ze strany Dodavatele …*

… Objednatel jednostranně započte pozastavenou část ceny na závazek Dodavatele poskytnout slevu z ceny díla ve výši (XX) %. *Pro případ, že nebude v řízení pravomocně zjištěno v souvislosti s realizací plnění dle této Smlouvy porušení předpisů dle odst. 1 Smlouvy ze strany Dodavatele, zavazuje se Objednatel zadrženou část ceny díla vyplatit Dodavateli do 15ti dnů ode dne převzetí kopie pravomocného rozhodnutí.*	***… Objednatel zahájí kroky vedoucí k výpovědi Smlouvy.***

Ad 2) Jde-li zadavateli naopak o dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu větším, než je stanovené zákonné minimum, je vhodné využít multikriteriální hodnocení, kde míra nebo způsob naplnění požadavků zadavatele nad rámec zákonného minima jsou ponechány na rozmyslu a možnostech dodavatele.

I v tomto případě platí, že hodnoty uvedené v nabídce a hodnoty, které byly hodnoceny zadavatelem v hodnocení, musí být v průběhu realizace plnění plněny a jejich nedodržení je důvodem pro přijetí nápravných opatření a/nebo sankčních ujednání ve smluvních podmínkách.

Většina zadavatelů si zřejmě pod kritériem hodnocení podporujícího důstojné pracovní podmínky představí hodnocení výše odměny nad rámec stanoveného minimálního požadavku na mzdy. Je však vhodné, aby toto kritérium hodnocení nebylo jediným kritériem hodnocení vedle nejnižší nabídkové ceny a zadavatel podpořil v hodnocení celou škálu pozitivních dopadů v oblasti pracovních podmínek. Další kritéria hodnocení souvisí s charakterem a podmínkami daného zaměstnání, může se tak jednat např. o zvláštní péči v době vysokých letních teplot, nadstandardní délku povinných přestávek apod.

PROBLEMATIKA FINANČNÍHO OHODNOCENÍ OSOB, PODÍLEJÍCÍCH SE NA PLNĚNÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY.

K vhodné aplikaci požadavku na finanční ohodnocení osob, podílejících se na plnění veřejné zakázky lze využít metodické doporučení Ministerstva pro místní rozvoj ve věci zadávání veřejných zakázek v oblasti dopravní obslužnosti se zohledněním sociálních aspektů – stanovení minimálního finančního ohodnocení řidičů, které obsahuje podrobný právní rozbor právní úpravy, včetně judikatury SDEU.

Výňatek z metodického pokynu:

Zadávací podmínky:	**Hodnocení nabídek:**
Nastavit do zadávacích/obchodních podmínek sociální aspekty veřejné zakázky jako minimální požadavky na plnění zakázky. *Minimální požadavek na finanční ohodnocení:* *Jako minimum lze nastavit buď* ***minimální mzdu, nebo částku, která odpovídá kolektivní smlouvě vyššího stupně,*** *pokud taková kolektivní smlouva existuje a zároveň její závaznost je rozšířena ve smyslu zákona 2/1991 Sb. v platném znění, dle § 7 odst. 1 a 2. Nastavení musí mít vždy oporu v platném právním řádu.* *S ohledem na čl. 98 preambule Směrnice č. 2014/24/EU:* *Je zásadní, aby se kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky v* ***oblasti sociálních aspektů*** *výrobního procesu týkala stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být v rámci veřejné zakázky poskytnuty. Dále by se měla tato kritéria uplatnit v souladu se směrnicí 96/71/ES, a to ve smyslu výkladu Soudního dvora Evropské unie, a neměla by být vybírána a uplatňována způsobem, který přímo či nepřímo diskriminuje hospodářské subjekty z jiných členských států nebo třetích zemí, jež jsou stranami dohody o vládních zakázkách nebo dohod o volném obchodu, jejichž stranou je Unie.* ***Proto by požadavky související se základními pracovními podmínkami upravenými ve směrnici 96/71/ES,***	*V rámci hodnocení ekonomické výhodnosti nabídek lze* ***hodnotit výši finančního ohodnocení řidičů jako ekonomické kritérium veřejné zakázky se sociálním aspektem: Výše mzdy nad rámec stanoveného minimálního požadavku na mzdy – minimální mzdy nebo částky, která odpovídá kolektivní smlouvě vyššího stupně (tedy právní řád ČR).*** *Předmětem hodnocení bude lepší nabídnuté ohodnocení řidičů (např. násobkem uvedené minimální částky za minimální mzdu nebo částku odpovídající kolektivní smlouvě vyššího řádu).* *V takovém případě (i s ohledem na článek 92 preambule Směrnice č. 2014/24/EU) musí zadavatel velmi jasně odůvodnit, v čem spatřuje přidanou hodnotu zohlednění takového sociálního aspektu v hodnocení nabídek, který bude finančně náročnější (a který je zohledněn právě hodnotícím kritériem „vyšší kvalita za vyšší ceny za mzdy“), dobře vyvážit váhu mezi kritérii a systém přidělování bodů za navyšování mzdy (takové hodnotící kritérium by mělo vždy* ***vyjadřovat nejlepší vztah ceny a užitné hodnoty) a zcela jistě musí stanovit finanční strop, po jehož dosažení by další navyšování mezd nemělo být v hodnocení dále zvýhodňováno (od takové finanční hranice nabídky již nebudou dále zohledňovány v rámci hodnocení), neboť již bude ztrácet svůj smysl***

jako je minimální mzda, měly zůstat na úrovni stanovené vnitrostátními právními předpisy nebo kolektivními smlouvami uplatňovanými v souladu s právem Unie v souvislosti s uvedenou směrnicí.	***zohlednění sociálního opatření, a naopak by mohlo být považováno za nehospodárný postup zadavatele.***

PRO ÚPLNOST UPOZORŇUJEME NA NÁSLEDUJÍCÍ USTANOVENÍ ZZVZ:

Uplatňování kritérií pro vyloučení - § 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ:
Zadavatel může vyloučit účastníka zadávacího řízení pro nezpůsobilost, pokud prokáže, že plnění nabízené dodavatelem by vedlo k nedodržování povinností vyplývajících z předpisů sociálních nebo pracovněprávních nebo kolektivních smluv vztahujících se k předmětu plnění veřejné zakázky.

Posuzování mimořádně nízké nabídkové ceny - § 113 odst. 4 písm. a) ZZVZ:
Zadavatel v žádosti o zdůvodnění mimořádně nízké nabídkové ceny má povinnost požadovat, aby účastník zadávacího řízení potvrdil, mimo samotné odůvodnění své mimořádně nízké nabídkové ceny, také to, že při plnění veřejné zakázky zajistí dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k předmětu veřejné zakázky, jakož i pracovněprávních předpisů a kolektivních smluv vztahujících se na zaměstnance, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Dodržování pracovněprávních předpisů, jakož i předpisů v oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci osob podílejících se na plnění veřejné zakázky jsou neoddiskutovatelně součástí našeho právního řádu, v některých případech (zejm. kdy reálně hrozí jejich porušování či se jedná o specifickou oblast, kdy je efektivní zvažovat bonifikaci nadstandardního přístupu k pracovním podmínkám ze strany dodavatele) je vhodné jejich dodržování či zlepšování dále podpořit (typicky se nabízí oblasti související s poptáváním úklidových služeb, ostrahy a recepčních služeb, v lesnictví, při nákupu oděvů a obuvi, u stavebních prací apod.).

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Sociální nakupování
Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek (Evropská komise 2010)
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/z_socialni-nakupovani-pruvodce-zohlednovanim-socialnich-hledisek-pri-zadavana-verejnych-zakazek.pdf

Metodické doporučení Ministerstva pro místní rozvoj ve věci zadávání veřejných zakázek v oblasti dopravní obslužnosti se zohledněním sociálních aspektů – stanovení minimálního finančního ohodnocení řidičů

Judikatura SDEU
- 2006 – Rűffert (Rozsudek C – 346/06 Dirk Rűffert, jako likvidátor společnosti Objekt und Bauregie GmbH &Co. KG v Spolková země Dolní Sasko (2008) ECR I – 01989)
- 2013 – Bundesdruckerei (Rozsudek C – 549/2013 Bundesdruckerei GmbH v Stadt Dortmund (2013) ECR – 2235)
- 2014 – Regio Post (Rozsudek Regio Post GmbH &Co. KG v Stadt Landau in der Pfalz (2015) ECR – 760)

Užitečné webové stránky
Seznam úmluv MOP ratifikovaných Českou republikou, včetně jejich textu, http://www.mpsv.cz/cs/1009
Státní úřad inspekce práce http://www.suip.cz/

Příklady dobré praxe

Pro inspiraci uvádíme, jak zakomponovaly podporu důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce do zadávacích podmínek Lesy ČR, s.p.
(vyhlášeno v roce 2016 dle zákona č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách)

Lesy České republiky, s.p. (dále jen „Lesy ČR“) dlouhodobě využívají aspekty sociálního odpovědného zadávání ve svých veřejných zakázkách a přispívají tak k řešení problémů, se kterými se státní podnik setkává.

Veřejné zakázky na provádění lesnických činností s prodejem dříví se dlouhodobě soutěží podle hodnotícího kritéria nejnižší nabídková cena. Dlouhodobý tlak na cenu však nepřispívá k udržení a rozvoji podmínek osob pracujících v lesích. O práci v lesích proto stojí stále méně lidí. Sociálně odpovědné veřejné zadávání je vhodným nástrojem jak tento trend změnit, neboť podporuje důstojné pracovní podmínky a bezpečnost práce osob podílejících se na plnění veřejných zakázek a **vytváří podmínky pro účinnou kontrolu** dodržování předpisů pracovního práva, o zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Lesy ČR pokračují v ověřené praxi a ve vyhlášené veřejné zakázce s názvem **Provádění lesnických činností s prodejem dříví „při pni“ – rok 2017+** dále zpřísnily podmínky pro dodavatele.

Zadávací dokumentace
Zadavatel má zájem zadat veřejnou zakázku v souladu se zásadami společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek. Společensky odpovědné zadávání kromě důrazu na čistě ekonomické parametry zohledňuje také související dopady zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálních a pracovních práv a životního prostředí. Zadavatel od uchazeče vyžaduje při plnění předmětu plnění veřejné zakázky zajistit legální zaměstnávání, férové pracovní podmínky a odpovídající úroveň bezpečnosti práce pro všechny osoby, které se na plnění veřejné zakázky podílejí. Uchazeč je povinen zajistit splnění tohoto požadavku zadavatele i u svých subdodavatelů. Aspekty společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek jsou zohledněny v textu závazného vzoru smlouvy na plnění veřejné zakázky (dále též jen „závazný vzor smlouvy.“)

Smlouva

1. *Smluvní partner prohlašuje, že si je vědom skutečnosti, že Lesy ČR mají zájem na realizaci Veřejné zakázky v souladu se zásadami společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek. Smluvní partner se zavazuje po celou dobu trvání smluvního poměru založeného Smlouvou zajistit dodržování veškerých právních předpisů, zejména pak pracovněprávních (odměňování, pracovní doba, doba odpočinku mezi směnami, placené přesčasy), dále předpisů týkajících se oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, tj. zejména zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a Zákoníku práce, a to vůči všem osobám, které se na plnění zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda budou Lesnické činnosti prováděny Smluvním partnerem či jeho Subdodavatelem.*

2. *Smluvní partner je povinen po dobu trvání smluvního poměru založeného Smlouvou předkládat čtvrtletně, vždy do každého 20. dne kalendářního měsíce následujícího po uplynutí příslušného kalendářního čtvrtletí, čestné prohlášení, v němž uvede jmenný seznam všech svých zaměstnanců, agenturních zaměstnanců, živnostníků a dalších osob, se kterými se na realizaci zakázky podílel. V čestném prohlášení musí být uvedeno, že všechny osoby v seznamu uvedené jsou vedeny v příslušných registrech, zejména živnostenském rejstříku, registru pojištěnců ČSSZ a mají příslušná povolení k pobytu v ČR a k výkonu pracovní činnosti. Dále zde bude uvedeno, že byly proškoleny z problematiky BOZP a že jsou vybaveny osobními ochrannými pracovními prostředky dle účinné legislativy. Smluvní partner bere na vědomí, že tato prohlášení jsou Lesy ČR oprávněny poskytnout příslušným orgánům veřejné moci ČR. Tato povinnost platí bez ohledu na to, zda budou Lesnické činnosti prováděny Smluvním partnerem či jeho Subdodavatelem. Vzor čestného prohlášení tvoří Přílohu – Vzor čestného prohlášení.*

3. *Lesy ČR jsou oprávněny průběžně kontrolovat dodržování povinností Smluvního partnera dle odst. 1 a odst. 2 tohoto článku Smlouvy, a to i přímo u pracovníků vykonávajících Lesnické činnosti, přičemž Smluvní partner je povinen tuto kontrolu umožnit, strpět a poskytnout Lesům ČR veškerou nezbytnou součinnost k jejímu provedení.*

4. *Smluvní partner je povinen oznámit Lesům ČR, že vůči němu či jeho Subdodavateli bylo orgánem veřejné moci (zejména Státním úřadem inspekce práce či oblastními inspektoráty, Krajskou hygienickou stanicí apod.) zahájeno řízení pro porušení právních předpisů, jichž se dotýká ujednání v odst. 1 nebo odst. 2 tohoto článku Smlouvy, a k němuž došlo při plnění zakázky nebo v souvislosti s ním, a to nejpozději do 10 dnů od doručení oznámení o zahájení řízení. Součástí oznámení Smluvního partnera bude též informace o datu doručení oznámení o zahájení řízení.*

5. *Smluvní partner je povinen předat Lesům ČR kopii pravomocného rozhodnutí, jímž se řízení ve věci dle předchozího odstavce*

tohoto článku končí, a to nejpozději do 7 dnů ode dne, kdy rozhodnutí nabude právní moci. Současně s kopií pravomocného rozhodnutí Smluvní partner poskytne Lesům ČR informaci o datu nabytí právní moci rozhodnutí.

6. *V případě, že Smluvní partner (či jeho Subdodavatel) bude v rámci řízení zahájeného dle odst. 4 tohoto článku Smlouvy pravomocně uznán vinným ze spáchání přestupku, správního deliktu či jiného obdobného protiprávního jednání, je Smluvní partner povinen přijmout nápravná opatření a o těchto, včetně jejich realizace, písemně informovat Lesy ČR, a to v přiměřené lhůtě stanovené Lesy ČR.*

+ 7. *Lesy ČR jsou dále oprávněny požadovat po Smluvním partnerovi zaplacení smluvní pokuty ve výši:*

a) 5.000,- Kč v případě, že se na základě pravomocného rozhodnutí příslušných orgánů prokáže nepravdivost údajů obsažených v čestném prohlášení podle odst. 2 Smlouvy;

b) 1.000,- Kč v případě, že Smluvní partner bude v prodlení s plněním povinnosti oznámit Lesům ČR zahájení řízení a uvést datum jeho zahájení dle odst. 4 Smlouvy;

c) 1.000,- Kč v případě, že Smluvní partner bude v prodlení s plněním povinnosti předložit Lesům ČR kopii pravomocného rozhodnutí, jímž se řízení končí, a uvést datum právní moci, dle odst. 5 Smlouvy;

a to vždy za každý jednotlivý případ porušení, a i jen započatý den prodlení. V případě porušení povinnosti dle písm. b) nebo písm. c) však celková výše smluvní pokuty za každý jednotlivý případ porušení může činit nejvýše 60.000,- Kč.

+ 8. *Lesy ČR jsou oprávněny odstoupit od Smlouvy, pokud:*

a) Smluvní partner přes opakovanou výzvu poruší povinnost předložit čestné prohlášení podle odst. 2 Smlouvy nebo pokud čestné prohlášení podle tohoto odstavce Smlouvy je nebo se ukáže být nepravdivým;

b) Smluvní partner nebo jeho Subdodavatel bude orgánem veřejné moci opakovaně (2x a více) pravomocně uznán vinným ze spáchání přestupku či správního deliktu, popř. jiného obdobného protiprávního jednání, v řízení dle odst. 4 Smlouvy.

Lesy ČR jsou přesvědčeny, že správné nastavení veřejné zakázky může přinést požadované výsledky a kromě kvalitního plnění bude dosaženo i požadovaných sociálních cílů, tedy zlepšení podmínek osob pracujících v lesích.

PODPORA ÚČASTI SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ VE VEŘEJNÝCH ZAKÁZKÁCH

5.

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Sociálním podnikem se rozumí „subjekt sociálního podnikání“, tj. právnická osoba založená dle soukromého práva nebo její součást nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku (viz níže). Souhrnně lze uvést, že sociální podniky vytvářejí pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Sociální podnik tak naplňuje veřejně prospěšný cíl, který má formulován v zakládacích dokumentech. Sociální podniky vznikají a rozvíjejí se na konceptu tzv. trojího prospěchu: ekonomického, sociálního a environmentálního. Pro sociální podnik je důležité jak dosahování zisku, tak i zvýšení společenského prospěchu. Zisk je pak z větší části použit pro další rozvoj podniku. Sociální podnikání také podporuje solidární chování, sociální začleňování a má důležitou roli v místním rozvoji. Podpora sociálních podniků je totiž, obdobně jako podpora malých a středních podniků, mimo jiné podporou místní zaměstnanosti a ekonomiky.

Cílové skupiny zaměstnanců sociálních podniků jsou nejčastěji:

- **sociálně znevýhodnění** – dlouhodobě nezaměstnaní, etnické menšiny, mládež a mladí dospělí v obtížné životní situaci, lidé pečující o rodinné příslušníky, lidé bez přístřeší a po výkonu trestu, lidé se závislostmi a
- **zdravotně postižení** – tělesné postižení, mentální postižení, duševní postižení, sluchové postižení, kombinované postižení, vnitřní postižení, zrakové postižení.

Sociální podniky lze podle typu činnosti dělit na obecné, integrační a enviro-sociální podniky (více informací naleznete na: http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/socialni-podnikani/ principy-a-definice).

- **Obecný sociální podnik** se soustředí stejnou měrou na aktivity prospívající společnosti a na zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce.
- **Integrační sociální podnik** sociální prospěch naplňuje zaměstnáváním a sociálním začleňováním osob znevýhodněných na trhu práce.
  Roste i počet **enviro-sociálních podniků**, které se kromě zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce zabývají i ochranou životního prostředí, včetně recyklace, ale také například sdílením (např. car-sharing).

Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím svého operačního programu Zaměstnanost podporuje vznik tzv. integračních sociálních podniků, ty proto bývají nejčastějším typem sociálních podniků v České republice. MPSV připravilo seznam rozpoznávacích znaků neboli indikátorů, pomocí kterých lze identifikovat sociální podnik. Vznikly dvě sady těchto rozpoznávacích znaků (indikátorů) - pro obecný sociální podnik a pro integrační sociální podnik. Rozpoznávací znaky pro oba typy sociálních podniků jsou definovány v pěti oblastech: veřejně prospěšný cíl, sociální prospěch, ekonomický prospěch, environmentální prospěch a místní prospěch. V každé

z těchto oblastí je vymezen jeden nebo několik indikátorů včetně způsobu jejich naplnění. V praxi se využívá převážně sada integračního sociálního podniku.

Definice sociálního podniku v zadávací dokumentaci

Kromě případů, kdy zadavatel vyhradí veřejnou zakázku v souladu s § 37 odst. 6 a § 38 ZZVZ podnikům tam specifikovaným, musí zadavatel při neexistenci legální definice sociálního podniku, v zadávací dokumentaci definovat, koho za sociální podnik v daném zadávacím řízení považuje a jakým způsobem tuto skutečnost sociální podnik může prokázat. Definování sociálního podniku je nutné proto, aby byla zadávací dokumentace jednoznačná a bylo možné nabídky posoudit a hodnotit.

Jako vhodné se jeví využít v současné době například definici vytvořenou MPSV a používanou ve výzvách Evropského sociálního fondu pro integrační sociální podnik, která je tvořena sadou rozpoznávacích znaků a je dostupná jako příloha č. 2 na této adrese: https://www.esfcr.cz/vyzva-067-opz.

Sada rozpoznávacích znaků pro integrační sociální podnik (WISE)

Rozpoznávací znaky integračního sociálního podniku jsou pro příjemce závazné v plném rozsahu a budou sledovány v průběhu realizace projektu. Všechny principy sociálního podnikání včetně charakteristiky a konkrétního naplňování rozpoznávacích znaků v sociálním podniku uvede žadatel v zakládacích dokumentech, tzn., budou zveřejněné ve veřejném rejstříku (www.justice.cz), a to nejpozději k datu ukončení realizace projektu. OSVČ zveřejní např. formou prohlášení na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě. Doporučujeme žadatelům, aby principy sociálního podnikání zapracovali do zakládacích dokumentů při založení společnosti.

Princip/charakteristika	Rozpoznávací znak	Důkaz
1. SPOLEČENSKY PROSPĚŠNÝ CÍL		
a) společensky prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce formulován v zakládacích dokumentech	1a1. podnik má společensky prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, který je formulován v zakládacích dokumentech, a tyto dokumenty jsou veřejně dostupné	Zakládací dokumenty zveřejněné ve veřejném rejstříku, u OSVČ jiné závazně platné dokumenty zveřejněné na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě.
	Komentář: Žadatelé zveřejní dokumenty v obchodním rejstříku na www.justice.cz. U OSVČ jiné veřejně a bez překážek dostupné místo může být např. v místě provozovny.	
2. SOCIÁLNÍ PROSPĚCH		
a) zaměstnávání a sociální začleňování osob ze znevýhodněných skupin	2a1. podíl osob ze znevýhodněných skupin (OZS) tvoří více než 30 % zaměstnanců a tyto informace jsou veřejně dostupné	Doklady o pracovně-právních vztazích všech zaměstnanců podniku. Doklady o příslušnosti k OZS.
	Komentář: Poměr zaměstnanců ze znevýhodněných skupin vůči celkovému počtu zaměstnanců se vyjadřuje v průměrných ročních přepočtených počtech zaměstnanců, do kterých se započítávají zaměstnanci s pracovní smlouvou, DPP a DPČ. Do kategorie osob ze znevýhodněných skupin patří skupiny, které jsou definovány výzvou. Veřejně dostupná je pouze informace o podílu osob ze znevýhodněných skupin, nikoli doklady o pracovně-právních vztazích a doklady o příslušnosti k OZS.	
	2a2. zaměstnancům ze znevýhodněných skupin je poskytována podpora zohledňující jejich specifické potřeby	Doklad o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a náplň práce osoby, která podporu poskytuje, nebo doklad o poskytnutí služby a jejím charakteru (pokud je podpora externí).
	Komentář: Podpora je zde požadována ve smyslu personálního zabezpečení v oblasti péče o specifické potřeby zaměstnanců ze znevýhodněných skupin.	

b) účast zaměstnanců a členů na směřování podniku	2b1. zaměstnanci a/nebo členové jsou pravidelně a systematicky informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování společensky prospěšných cílů; zaměstnanci a/nebo členové jsou zapojení do rozhodování o směrování podniku	Lze doložit jedním z uvedených způsobů: emailová komunikace, interní zpravodaj, zápisy z příslušných schůzí, výsledky dotazníkového šetření, příp. jiný prokazatelný způsob.
	Komentář: Míra zapojení může být různá, vždy se týká pouze členů a/nebo zaměstnanců, kteří jsou k participaci způsobilí vzhledem k míře a typu svého znevýhodnění; musí existovat prostor pro zaměstnance a/nebo členy, aby mohli na směřování podniku participovat, pokud mají zájem. Automaticky tento rozpoznávací znak naplňují družstva za předpokladu, že zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou členy družstva.	
c) důraz na rozvoj pracovních kompetencí znevýhodněných zaměstnanců	2c1. zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou vzděláváni dle individuálních možností	Přehled školení/kurzů/kvalifikací zaměstnanců ze znevýhodněných skupin a certifikáty z externích školení za posledních 12 měsíců, nebo individuální plány rozvoje pro jednotlivé zaměstnance, případně pro jejich skupiny (např. na určité pracovní pozice).
	Komentář: Zahrnuje interní i externí školení, není dané, jaký počet či podíl zaměstnanců ze znevýhodněných skupin musí být proškoleno. Pokud vzdělávání není poskytováno, musí podnik prokázat jeho nerelevanci.	

3. EKONOMICKÝ PROSPĚCH

a) případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění jeho společensky prospěšných cílů	3a1. více než 50 % případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku a/nebo naplňování jeho deklarovaných společensky prospěšných cílů a informace o využití případného zisku je veřejně dostupná	Čestné prohlášení o reinvestici zisku s uvedením informace o výši a využití zisku po zdanění z minulých účetních období.
	Komentář: Pokud podnik vykazuje ztrátu, čestné prohlášení o reinvestici zisku není relevantní.	
b) nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích	3b1. manažerské řízení podniku je nezávislé na externím zřizovateli či vlastníkovi	Zakládací dokumenty a závazné vnitřní předpisy organizace. Pokud externí vlastník či zřizovatel neexistuje, podmínka je naplněna automaticky.
	Komentář: Nezávislostí se zde míní autonomie v manažerském rozhodování a řízení. Nezávislost se posuzuje v těchto oblastech: řídící struktura, rozhodovací pravomoci, dispozice podpisovým právem a schvalovací procesy. Pokud je jedním ze zřizovatelů obec, její celkový vlastnický podíl v podniku musí být menší než 50 %. Pokud je zřizovatelem více obcí, vlastnický podíl každé z těchto obcí musí být menší než 50 %. V zakládacích dokumentech sociálního podniku je vymezena míra nezávislosti na těchto jednotlivých obcích, která spočívá v dodržování principů demokratického řízení a široké participace a žádná z těchto obcí nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Zřizovatelem může být dobrovolný svazek obcí, který je složen nejméně ze tří obcí a žádná z nich v něm nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Ve stanovách svazku obcí je zakotvena nezávislost rozhodování orgánů svazku daná dodržováním principů demokratického řízení a široké participace a jeho rozhodování není založeno na výši kapitálových podílů. Ve stanovách svazku obcí je vymezena míra nezávislosti na svazku obcí i na jednotlivých obcích.	
c) alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech	3c1. tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku	Výsledovka podniku za posledních 12 měsíců realizace projektu nebo peněžní deník za posledních 12 měsíců realizace projektu (pro fyzické osoby, které vedou daňovou evidenci podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, nebo uplatňují výdaje procentem z příjmů - paušální výdaje a zároveň nevedou účetnictví).
	Komentář: Do celkových výnosů se pro účely tohoto rozpoznávacího znaku nezapočítávají investiční dotace. Tento rozpoznávací znak se sleduje za posledních 12 měsíců realizace projektu.	

4. ENVIRONMENTÁLNÍ PROSPĚCH

a) zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby	4a1. podnik má formulované zásady environmentálně šetrného podnikání, které jsou veřejně dostupné a zároveň tyto zásady naplňuje v praxi	Doložení naplňování v praxi skrze dokumenty: 3 účetní doklady o používání ekologicky šetrných výrobků (recyklované tonery, papíry, certifikace EŠV, BIO, Fairtrade apod.), průkaz energetické náročnosti budovy (tj. energetický štítek) A nebo B, zpracovaný environmentální audit typu EMS/EMAS apod.
	Komentář: Realizaci v praxi lze prokázat také ověřením na místě: nadstandardně hospodárné využívání materiálů a eliminace vzniku odpadů, využívání energeticky úsporných spotřebičů, způsob třídění odpadů a jejich následná likvidace, používání ekologických obalů, ekologicky šetrných prostředků, apod.	

5. MÍSTNÍ PROSPĚCH

a) přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky	5a1. podnik se ve své činnosti orientuje na lokální potřeby	Účetní doklady 3 odběratelů se sídlem nebo provozovnou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) ne starší než 12 měsíců.
	Komentář: „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region" se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Z účetních dokladů musí být poznat, že sídlo nebo provozovna jsou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu). Pokud podnik tento znak nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci.	
b) využívání přednostně místních zdrojů	5b1. podnik přednostně využívá místní zdroje: a) zaměstnává místní obyvatele, b) nakupuje od místních dodavatelů	a) Doklady o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a případně další dokumenty, které dokládají bydliště ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) u min. 50 % zaměstnanců; b) účetní doklady 3 různých dodavatelů podniku, kteří mají sídlo firmy ve stejném nebo sousedním kraji nebo přeshraničním regionu ne starší než 12 měsíců.
	Komentář: Sociální podnik při dodržování tohoto principu musí zachovávat pravidla hospodářské soutěže a nediskriminace v pracovněprávních vztazích. „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region" se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Z účetních dokladů musí být poznat, že sídlo nebo provozovna jsou ve stejném nebo sousedním kraji. Pokud podnik některý ze dvou uvedených znaků nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci.	
c) spolupráce sociálního podniku s místními aktéry	5c1. podnik komunikuje a spolupracuje s místními aktéry	Dva doklady o spolupráci s místními aktéry ne starší než 2 roky.
	Komentář: Možné doklady spolupráce: smlouva o spolupráci, partnerská smlouva, mediální zpráva o zapojení do veřejných občanských aktivit, referenční kontakty pro ověření ústní informace. Místní aktéři jsou například orgány místní samosprávy, pracoviště ÚP ČR, školy, další organizace s podobnými společensky prospěšnými cíli, tématické pracovní skupiny apod.	

Ačkoli zadavatel není ve stanovení definice sociálního podniku nikterak omezen, je vhodné držet se některé z používaných definicí sociálního podniku. Definice musí být odůvodněná a nesmí být zadavateli „vytvořena" na míru tak, aby zadavatel poskytl neoprávněnou výhodu některému z dodavatelů a zneužil tak níže popsaný postup k manipulaci s hodnocením a zadávacím řízením.

Vyhrazení veřejné zakázky sociálně zaměřeným podnikům v evropské a české právní úpravě

V evropské právní úpravě došlo se směrnicí č. 2014/24/EU k velkému průlomu; umožnila vyhradit veřejné zakázky nebo jejich část přímo sociálním podnikům, viz bod 36 preambule směrnice č. 2014/24/EU (zdůraznění přidáno):

„Zaměstnání a výkon povolání přispívají k začlenění do společnosti a tvoří základní prvky pro zajištění rovných příležitostí pro všechny. V této souvislosti mohou hrát významnou roli chrá-

něné dílny. ***Totéž platí i pro jiné sociálně zaměřené podniky, jejichž hlavním cílem je podpora sociálního a profesního začlenění nebo opětovného začlenění zdravotně postižených a znevýhodněných osob, jako jsou nezaměstnaní, příslušníci znevýhodněných menšin nebo jinak sociálně vyloučených skupin.*** *Takovéto dílny nebo podniky by však za obvyklých podmínek hospodářské soutěže nemusely být schopny veřejnou zakázku získat. Proto je vhodné stanovit, že by členské státy měly mít možnost vyhradit právo účasti v zadávacích řízeních na veřejné zakázky nebo jejich určité části těmto dílnám nebo podnikům, popřípadě vyhradit plnění veřejných zakázek pro programy chráněného zaměstnání.“*

Pro úplnost je třeba dodat, že **výraz „sociálně zaměřené podniky“ není upraven přímo v ustanovení čl. 20 směrnice č. 2014/24/EU, které se týká možnosti vyhradit veřejné zakázky mimo jiné těmto typům podniků, protože se nepodařilo nalézt sjednocující definici pro velmi různorodou praxi členských států EU. Členské státy tak mají (v mezích čl. 20 směrnice) nadále možnost upravit si definici sociálního podniku na národní úrovni.** Čl. 20 směrnice č. 2014/24/EU, který umožňuje vyhradit veřejné zakázky sociálním podnikům, zní (zdůraznění přidáno):

„(1) Členské státy mohou vyhradit právo na účast v zadávacím řízení chráněným dílnám a ***hospodářským subjektům, jejichž hlavním cílem je sociální a profesní začlenění osob s postižením nebo osob znevýhodněných, nebo mohou vyhradit plnění veřejných zakázek v rámci programů chráněného zaměstnání, pokud alespoň 30 % zaměstnanců těchto dílen, hospodářských subjektů nebo programů jsou osoby s postižením nebo osoby znevýhodněné.***

(2) Výzva k účasti v soutěži musí odkazovat na tento článek.“

Do ZZVZ však nebyl text směrnice plně transponován a § 37 odst. 6 a § 38 ZZVZ umožňuje zadavateli **vyhradit účast** v zadávacím řízení pouze některým typům sociálních podniků.

§ 37 odst. 6 ZZVZ:
“Zadavatel může vyhradit účast v zadávacím řízení určitým dodavatelům podle § 38.“

§ 38 ZZVZ:
„(1) Stanoví-li tak zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání nabídek ve zjednodušeném podlimitním řízení, může se zadávacího řízení účastnit pouze dodavatel zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců.
(2) Skutečnost, že v rámci dodavatele je na chráněných pracovních místech zaměstnáno alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců podle odstavce 1, musí být uvedena v nabídce společně s potvrzením Úřadu práce České republiky; rozhodným je průměrný přepočtený počet zaměstnanců za kalendářní čtvrtletí předcházející zahájení zadávacího řízení.
(3) Splnění podmínek podle odstavce 1 není možné prokázat prostřednictvím jiných osob. Při společné účasti v zadávacím řízení prokazuje splnění podmínek podle odstavce 1 každý účastník zadávacího řízení samostatně.“

ZZVZ tak umožňuje vyhradit, za splnění podmínek shora uvedených ustanovení, účast v zadávacím řízení pouze dodavatelům **zaměstnávajícím na chráněných pracovních místech alespoň 50 % osob se zdravotním postižením**. Účast v zadávacím řízení tak nelze vyhradit chráněným dílnám a hospodářským subjektům, jejichž hlavním cílem je **sociální a profesní začlenění osob znevýhodněných jinak než svým zdravotním postižením**. Subjekty, které se věnují sociálnímu a profesnímu začlenění osob jinak znevýhodněných než svým zdravotním postižením, lze (za dodržení ostatních ustanovení ZZVZ, zejména zásad zadávání veřejných zakázek) zvýhodnit hodnocením ekonomické výhodnosti nabídky podle kvality, neboť kritériem kvality jsou v souladu s § 116 odst. 2 písm. d) ZZVZ mimo jiné sociální aspekty. V souladu s odst. 5 tohoto ustanovení ZZVZ se má za to, že kritéria kvality souvisejí s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi životního cyklu předmětu veřejné zakázky.

Zadávací řízení

Zadavatel může podpořit:

1) sociálně zaměřené podniky - podniky zaměstnávající na chráněných pracovních místech alespoň 50 % OZP z celkového počtu svých zaměstnanců - vyhrazením veřejné zakázky ve smyslu § 37 odst. 6 a 38 ZZVZ,

2) subjekt sociálního podnikání - „sociální podnik" v hodnocení veřejné zakázky anebo

3) zpřístupnit veřejné zakázky sociálním podnikům i dalšími způsoby.

Ad 1) Vyhrazené veřejné zakázky sociálně zaměřeným podnikům ve smyslu § 37 odst. 6 a 38 ZZVZ

Zadávacího řízení se může účastnit pouze dodavatel zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců. V nabídce musí být uvedena skutečnost, že dodavatel splňuje výše požadované a současně musí být předloženo potvrzení Úřadu práce České republiky potvrzující tuto skutečnost; rozhodným je průměrný přepočtený počet zaměstnanců za kalendářní čtvrtletí předcházející zahájení zadávacího řízení.

Splnění nelze prokázat prostřednictvím jiných osob. Při společné účasti v zadávacím řízení prokazuje splnění podmínek každý účastník samostatně.

Ad 2) Podpora subjektů sociálního podnikání v hodnocení

Pokud se zadavatel rozhodne podpořit sociální podniky, jeví se jako nejvhodnější způsob zvýhodnění sociálního podniku **kombinace proklamace záměru** zadavatele v zadávací dokumentaci, která je doplněná o definici sociálního podniku, a využití **multikriteriálního hodnocení**, kde zadavatel stanoví způsob prokázání splnění definice sociálního podnikání. Zda, případně v jakém rozsahu, prokáže dodavatel, že je sociálním podnikem, je předmětem hodnocení, kdy sociální podnik obdrží předem stanovené body v rámci hodnocení. Výhodou hodnocení je skutečnost, že zadavatel nevylučuje dodavatele, kteří sociální podnikání v rozsahu, v jakém stanovil zadavatel v zadávací dokumentaci, neprokáží. S ohledem na situaci na trhu je tento postup i praktičtější.

Příklad možné textace **v zadávací dokumentaci**, kterou zadavatelé mohou zvolit:

> *Zadavatel má zájem zadat veřejnou zakázku v souladu se zásadami společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek. Společensky odpovědné zadávání kromě důrazu na čistě ekonomické parametry zohledňuje také související dopady zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálních a pracovních práv a životního prostředí. Zadavatel proto* ***v hodnocení zvýhodňuje účastníky zadávacího řízení, kteří prokáží, že se věnují sociálnímu podnikání****.*

*Pro potřeby tohoto zadávacího řízení se má za to, že **sociální podnikání provozuje každý integrační sociální podnik ve smyslu užívaném Ministerstvem práce a sociálních věcí ve Výzvách z Evropského strukturálního fondu, a který splňuje všechny ze sady rozpoznávacích znaků, (sada rozpoznávacích znaků je přílohou této zadávací dokumentace č. XX) a prokáže to způsobem stanoveným v této zadávací dokumentaci**.*

Způsob prokázání:

Účastník zadávacího řízení do nabídky předloží:

- čestné prohlášení potvrzující, že účastník zadávacího řízení je integračním sociálním podnikem ve smyslu užívaným Ministerstvem práce a sociálních věcí ve Výzvách z Evropského strukturálního fondu, a splňuje všechny ze sady rozpoznávacích znaků . Text čestného prohlášení:

*Účastník zadávacího řízení tímto čestně prohlašuje, že se podrobně seznámil se sadou rozpoznávacích znaků, které užívá Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Výzvách z Evropského strukturálního fondu a způsobem naplnění těchto znaků, a **splňuje je v plném rozsahu**.*

Přílohou tohoto čestného prohlášení účastník zadávacího řízení předkládá tyto dokumenty (případně jiné vhodné dokumenty) :

- 1) Zakládací dokumenty prokazující, že účastník zadávacího řízení má společensky prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce.
- 2) Uvedení počtu všech osob, které účastník zadávacího řízení zaměstnává, včetně % a seznamu osob z cílových skupin, náplní jejich práce a informace o pracovněprávním vztahu.
- 3) Výkaz zisku a ztrát (výsledovka podniku)/peněžní deník za posledních 12 měsíců prokazující, že tržby z prodeje výrobků/služeb tvoří min. 30 % z celkových výnosů podniku.

Hodnocení:

Variant, jakými sociální podnikání lze v hodnocení zvýhodnit, je několik. Zde uvádíme následující dvě:

1) Sociální podniky jsou zvýhodněny stejně

Tato varianta umožnuje zadavateli zvýhodnit každý sociální podnik stejně. Každý účastník zadávacího řízení, který prokáže, že provozuje definované sociální podnikání v rozsahu definovaném zadávací dokumentací, získá v zadávací dokumentaci počet bodů stanovený pro toto kritérium. Účastník zadávacího řízení, který neprokáže vůbec nebo v požadovaném rozsahu splnění, získá 0 bodů. Takový účastník zadávacího řízení však nebude vyloučen.

2) Sociální podnikání je hodnoceno dle kvality

Tato varianta umožňuje zadavateli nejen zvýhodnit sociální podnikání, ale i přidělit nejvyšší počet bodů tomu nejvhodnějšímu sociálnímu podniku. Zadavatel v zadávací dokumentaci v takovém případě musí jasně a srozumitelně uvést, jaký sociální podnik považuje za nejvhodnější, při dodržení všech obecných požadavků ZZVZ a případně principů relevantních pro užití subjektivního hodnocení (např. podnik, který svoji společenskou funkci plní nejefektivněji, podnik, jehož metodika dává největší záruku efektivní práce s osobami z cílových skupin apod.; kritéria pro hodnocení by přitom měla být popsána v zadávací dokumentaci jednoznačně, aby byly podmínky účasti a přístup zadavatele k hodnocení pro dodavatele předvídatelné).

Zadavatel zvolí poměr dílčího hodnotícího kritéria ve vztahu k dalším hodnotícím kritériím přiměřeně.

Smlouva a kontrola:
Jsou-li sociální podniky zvýhodněny v rámci hodnocení (ať již způsobem dle bodu 1), 2) nebo jiným vhodným způsobem) měly by se osoby znevýhodněné na trhu práce začleněné v předmětném sociálním podniku podílet na plnění. Ve smlouvě musí být tato podmínka zakotvena, včetně možnosti kontroly dodržování takového ujednání pod sankcí smluvní pokuty, příp. též odstoupení od smlouvy.

Ad 3) Další možnosti podpory sociálních podniků

Zadavatel může podniknout i mnoho **dalších opatření**, která zpřístupní soutěž o veřejnou zakázku i sociálním podnikům. Zejména se jedná o konkrétní kroky vedoucí ke snížení administrativních nároků účasti v řízení, dělení veřejné zakázky na části, které mohou menší podniky snadněji splnit, přičemž obdobně může malým (i sociálním podnikům) zjednodušeným procesem vyhovovat dynamický nákupní systém nebo nastavení či zlepšení komunikace se sociálními podniky. Využít lze předběžné tržní konzultace ve smyslu § 33 ZZVZ, kdy je možné vést konzultace nejen se samotnými zadavateli, ale i s odborníky, včetně asociací, sdružení apod. Usnadnit přístup sociálních podniků je možné i prostřednictvím školení pořádaného zadavatelem, které by jim v obecné rovině pomohlo získat informace o postupech v zadávacím řízení, jak podávat nabídky apod.

V obecné rovině lze:

- Veřejné zakázky malého rozsahu nevyžadující realizaci výběrového řízení lze zadávat sociálním podnikům podle možností přímo.
- Minimalizovat administrativní náročnost účasti ve výběrovém řízení (kvalifikace, finanční garance, jasné požadavky formou formulářů, požadovaná struktura nabídek, vysvětlení hodnotících kritérií, dostatek času na podání nabídky apod.).
- Sociální podniky můžou být také poddodavateli, tomu lze uzpůsobit zadávací dokumentaci. Rozdělení zakázky na menší části ve smyslu § 101 ZZVZ (zakázka se zadává jako celek, ale dodavatelé se mohou hlásit do soutěže jen o část zakázky).
- Znalost místní ekonomiky a komunikace s lokálními sociálními podniky (analýza, zda se sociální podniky účastní soutěží, pokud ne, je důležité zjistit proč ne, databáze místních sociálních podnikatelů a informování o vypsaných zakázkách způsobem, který je pro sociální podniky obvyklý a snadno dostupný).
- Nastavení vztahů s poddodavateli vítěze zakázky, možnost zaplatit poddodavatelům přímo, zapojení (místních) sociálních podniků do poddodávek ve smyslu § 105 a 106 ZZVZ. Více viz kapitola Podpora malých a středních podniků a dodavatelské vztahy.
- Pokud je zadavatelem obec, na jejímž území se např. nachází sociálně vyloučená lokalita, je možné propojit podmínku zaměstnávání sociálně vyloučených osob např. po vzoru města Kadaně (blíže viz kapitola Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce), se sociální prací a sociálním bydlením. Aby pracovní integrace nově zaměstnaných osob proběhla úspěšně, je třeba, aby obec spolupracovala se sociálním podnikem na vytvoření širších podmínek jejich integrace. Tento přístup založený na partnerské spolupráci má větší naději na úspěch.

Sociální podniky jsou často malými a středními podniky. Více o způsobech, jak je lze v obecné rovině podpořit, je uvedeno v kapitole Podpora malých a středních podniků a dodavatelské vztahy.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Sociální podniky lze podpořit pouze v těch předmětech plnění, ve kterých nabízí své služby, přičemž jejich zaměření a počty jsou limitované. Proto je vždy vhodné se informovat o možnostech poskytnutí plnění sociálními podniky, například v rámci předběžných tržních konzultací, a nejlépe kontaktovat regionální pobočku sdružení sociálních podniků (viz níže). Tato sdružení mají přehled o sociálních podnicích, jejich zaměření či kapacitách a mohou tak zadavateli poskytnout relevantní informace pro přípravu zadávací dokumentace.

Co se týče předmětů plnění, které lze realizovat prostřednictvím sociálních podniků, jedná se zejména o úklidové služby a potřeby a údržbu zeleně a technické služby. Typickou oblastí, ve které se sociální podniky často profilují, je i pohostinství či výroba potravin. Lze je tedy také podpořit ve veřejných zakázkách na zajištění občerstvení či stravování. Uvažovat je možné i o oblasti méně kvalifikovaných pracích v lesnictví a na stavbách, méně časté pak jsou projektové a architektonické činnosti. Dále může jít i o výrobu nábytku a vybavení interiérů, nákupy oděvů a obuvi, kancelářského papíru a propagačních předmětů.

Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v České republice dostupné na http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Socialni_podniky_setreni_2015.pdf uvádí následující odvětvovou klasifikaci ekonomických činností sociálních podniků a jejich počty, respektive procentní zastoupení.

Hlavní oblasti činnosti SP	Počet absolutně	Počet v procentech
Zahradnické služby, úpravy zeleně, údržba nemovitostí a úklidové práce	36	24 %
Ostatní služby	30	20 %
Obecný prodej	27	18 %
Pohostinství a ubytování	23	15 %
Potravinářská výroba	23	15 %

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Více informací k sociálnímu podnikání lze nalézt na stránkách Tematické sítě pro sociální ekonomiku – TESSEA ČR, z. s., jejíž součástí jsou i dvě regionální sítě SINEC, KSP: www.tessea.cz

Dále je možné nalézt informace na webových stránkách www.ceske-socialni-podnikani.cz spravovaných nestátní neziskovou organizací P3 - People, Planet, Profit, o.p.s., v rámci individuálního projektu MPSV Podpora sociálního podnikání v ČR. Obsahují i Adresář sociálních podniků.

Informace ke společensky odpovědnému zadávání veřejných zakázek lze nalézt také v příručce Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek, kterou vydala P3- People, Planet, Profit, o.p.s.:
http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/P3_Spolecensky_odpovedne__zadavani_-VZ.pdf

Příklady dobré praxe

Údržba veřejné zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12

Zadavatel Městská část Praha 12 zadal podle ZVZ veřejnou zakázku na údržbu veřejné zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12, s předpokládanou hodnotou 24 917 000 Kč bez DPH. Zadavatel zvolil kombinaci smluvní podmínky a hodnotícího kritéria kvality. Zadavatel zakázku vyhradil pouze pro dodavatele, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců, přičemž minimálně 30 % faktického plnění z celkového plnění zakázky mělo být uskutečněno osobami se zdravotním postižením. Tedy uplatnil absolutní zadávací podmínku pod sankcí vyloučení ze zadávacího řízení.

Ve smluvní podmínce uvádí:
5. Po celou dobu realizace veřejné zakázky je zhotovitel povinen zajistit její plnění osobami se zdravotním postižením v rozsahu uvedeném ve vypracované metodice řešení veřejné zakázky. Zhotovitel je povinen u těchto osob objednateli nejpozději do 15. dne každého kalendářního čtvrtletí dokládat relevantní doklady, předáním ověřené kopie rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení o uznání invalidity tedy, že se jedná o osoby se zdravotním postižením.

Hodnocena byla dále procentuální výše podílu účasti osob se zdravotním postižením na celkovém plnění – s váhou 20 % v hodnocení a zpracování metodiky řešení veřejné zakázky, kde dodavatelé ukazovali, jak budou pracovat s osobami se zdravotním postižením – s váhou 20 % v hodnocení.

Zadávací dokumentace je dostupná na:
http://sovz.cz/praxe/udrzba-verejne-zelene-a-uklid-verejnych-prostranstvi-praha-12/

PODPORA MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ A DODAVATELSKÉ VZTAHY

6.

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Zvláštní pozornost v rámci konceptu odpovědného veřejného zadávání si zaslouží malé a střední podniky, které veřejnému sektoru mohou nabídnout kvalitní i inovativní produkty a služby. Podpora malých a středních podniků může být jedním z legitimních cílů veřejného zadavatele, který tím sleduje například růst zaměstnanosti. Vždy je však vhodné, aby měli zadavatelé své cíle, které zadáváním veřejných zakázek hodlají podporovat, zpracovány ve svých strategických dokumentech.

Rozhodnutí zadavatele podpořit malé a střední podniky může jít ruku v ruce s rozhodnutím podpořit při zadávání veřejných zakázek jiné sociální, případně environmentální aspekty. Z pohledu malých a středních podniků je proto výhodné umět správně uspokojit i sociální či environmentální požadavky zadavatelů, a díky tomu, v kombinaci s nabídkou kvalitního plnění, získat nejlepší hodnocení a stát se tak vítězem zadávacího řízení.

Malé a střední podniky („MSP“) jsou hnacím motorem ekonomiky, zdrojem pracovních míst a vzniku inovací. Podpora malých a středních podniků často znamená podporu místní ekonomiky, tedy místních podniků. MSP představují až 99 % všech podnikatelských subjektů v České republice, jejich podíl na celkovém počtu zaměstnanců podnikatelské sféry je 59 % a podíl přidané hodnoty malých a středních podniků na celku ČR tvoří 54 % (rok 2015, zdroj www.mpo.cz).

Malé a střední podniky jsou podporované i na evropské úrovni. Jedním ze záměrů přijetí směrnice č. 2014/24/EU je podle bodu (2) preambule směrnice efektivita veřejných výdajů, zejména usnadněním účasti malých a středních podniků na veřejných zakázkách, a aby zadavatelé měli možnost lépe využívat veřejných zakázek na podporu společných společenských cílů. Důvody pro zohledňování potřeb malých a středních podniků při zadávání veřejných zakázek jsou pak blíže vysvětleny v dalších bodech preambule směrnice, zejména 59, 66, 78, 80, 83, 120 a 124, které naleznete v příloze „Body preambule směrnice č. 2014/24/EU týkající se OVZ a jejich celé znění“.

Zásadním článkem směrnice č. 2014/24/EU, který směřuje k podpoře MSP, je čl. 46 o rozdělení veřejných zakázek na části, který byl (až na nevyužitou možnost stanovit rozdělení zakázek na části členskými státy jako povinné) transponován do § 35 a § 101 ZZVZ (viz níže).

Také čl. 34 odst. 1 směrnice č. 2014/24/EU ve vztahu k dynamickým nákupním systémům uvádí, že DNS „*může být rozdělen do kategorií produktů, stavebních prací nebo služeb, které jsou objektivně vymezeny na základě vlastností veřejné zakázky, jež má být v rámci dané kategorie zadána. Tyto vlastnosti mohou zahrnovat odkaz na maximální přípustnou velikost následných jednotlivých veřejných zakázek nebo na konkrétní zeměpisné oblasti, v nichž budou následné jednotlivé veřejné zakázky plněny.*“

O tom, že Evropská komise má zájem sledovat míru účasti MSP na veřejných zakázkách svědčí i to, že členské státy EU mají povinnost jí poskytnout do 18. dubna 2017 a poté každé tři roky zprávu o sledování jejich míry účasti (viz čl. 83 odst. 3 druhý pododstavec směrnice).

Zadávací řízení

Je-li podpora malých a středních podniků jedním ze strategických cílů zadavatele, může zadavatel podniknout mnohá opatření vedoucí ke zpřístupnění zadávacích řízení malým a středním podnikům a zvýšit tak pravděpodobnost, že vybraným dodavatelem bude právě malá nebo střední firma. V zadávacím řízení lze využít mimo jiné tyto postupy či instituty:

1) Znalost místní ekonomiky a komunikace s lokálními malými a středními firmami

- **Analýza současného stavu spolupráce s MSP** – Zadavatel, který chce podpořit malé a střední podniky prostřednictvím svých veřejných zakázek by měl nejprve analyzovat současný stav. Analýza by měla zejména odpovědět na otázky: účastní se malé a střední (případně místní nebo sociální) podniky vypisovaných zadávacích řízení? Pokud ne, jaký je důvod této neúčasti?
- **Databáze místních MSP** – Pro účely výše uvedené analýzy i pro následné kroky je důležité mít přehled o místních malých a středních podnicích (včetně sociálních podniků). Vytvoření databáze místních podniků, která obsahuje nejen kontaktní údaje, ale i obory působení firmy, případně velikost obratu je výborným nástrojem pro oslovení potenciálních dodavatelů.
- **Maximální šíření informací o zakázkách směrem k MSP** – Databáze místních malých a středních firem pak může být využívána k rozesílání informací o vypsaných veřejných zakázkách, výzev k podání nabídky nebo k obecnějšímu informování o připravovaných veřejných zakázkách v následujícím roce apod. O zakázkách by zadavatel měl také informovat v dalších komunikačních prostředcích, které místní podniky sledují – může se jednat o místní časopis, webové stránky, podnikatelská sdružení. Dále je užitečné vést dialog i s neúspěšnými dodavateli a zjistit, zda v zadávacím řízení narazili na nějaké obtížně splnitelné požadavky, či jim podrobněji vysvětlit rozhodnutí o vítězi zakázky, aby příště mohli podat lepší nabídky.
- **Předběžné tržní konzultace** – Zákon o zadávání veřejných zakázek (§33 ZZVZ.) umožňuje, aby zadavatel organizoval předběžné tržní konzultace. Jedná se o otevřené, transparentní a dobře zdokumentované setkání (případně i elektronickou komunikaci) s potenciálními dodavateli/odborníky v plánovaném zadávacím řízení. Zadavatel dodavatelům/odborníkům sdělí svůj předběžný záměr, co bude v zakázce požadovat. Potenciální dodavatelé mohou na tento záměr reagovat: navrhovat různá řešení, komentovat detaily plnění jako jsou např. parametry zboží, dodací lhůty, rozsah zakázky, logistická řešení apod. V průběhu této konzultace mohou firmy nabízet svá inovativní řešení a zadavatel

tak získá informace o nejnovějších řešeních existujících na trhu. Během předběžné tržní konzultace zadavatel může získat zpětnou vazbu od místních malých a středních firem, zda je nastavení požadavků zakázky pro ně splnitelné. Více se o předběžných tržních konzultacích viz str. 28.

2) Minimalizace administrativní náročnosti zadávacího řízení v těchto oblastech

- **Kvalifikace** – Požadavky na kvalifikaci dodavatele nastavit tak, aby je mohly splnit i malé firmy. **Poskytnutí požadovaných dokumentů a osvědčení může být stanoveno až na dobu, kdy bude firma vybrána do užšího výběru nebo jako vítězná.** Zadavatel může maximálně omezit výčet požadovaných dokumentů. Viz § 73 – 96 ZZVZ.
- **Finanční garance** – Zadavatel by měl požadovat jen ty finanční garance, které souvisí s předmětem zakázky a mohou je splnit i malé podniky. Pokud má zadavatel požadavek na minimální obrat, za maximální přiměřenou míru se považuje dvojnásobek odhadované hodnoty veřejné zakázky. Viz § 41 ZZVZ.
- **Pojistné smlouvy** – Zadavatel by měl požadovat jen přiměřené nastavení pojistných smluv, aby jejich uzavření nebylo bariérou vstupu malých a středních podniků do soutěže.
- **Jasné požadavky plnění** – V zadávací dokumentaci by mělo být jasně uvedeno, co je předmětem plnění a jaké požadavky zadavatel má. Malým a středním podnikům pak při vytváření nabídek pomáhají vzorové formuláře, šablony dokumentů, požadovaná struktura nabídek, tabulky k vyplnění apod. Zadavatel může pro potenciální dodavatele pořádat i školení, a pomoci jim tak v budoucnu podávat kvalitní nabídky.
- **Vysvětlení hodnotících kritérií** – Malým podnikům také pomáhá, jsou-li podrobněji vysvětlena hodnotící kritéria, systém udělování bodů a postup výběru vítěze zakázky. Viz § 114 – 121 ZZVZ.
- **Dostatek času na podání nabídky** – Vzhledem k náročnosti příprav nabídky je vhodné, aby zadavatel poskytl dostatek času na vypracování nabídky, protože menší firmy nemají velký administrativní aparát. Malé a střední firmy mohou pro účely podání nabídky vytvářet sdružení nebo využít poddodavatele a příprava nabídky tak může být časově náročnější. Zadavatel může také publikovat seznam připravovaných (zamýšlených) veřejných zakázek, oznámení o zveřejněných zadávacích řízeních. Viz § 40 ZZVZ.

3) Rozdělení zakázky na části (zakázka se zadává jako celek, ale dodavatelé se mohou hlásit do soutěže jen o část zakázky)

Zadávanou zakázku lze rozdělit na části podle předmětů plnění nebo geograficky podle místa plnění, pokud se rozdělením neobchází povinnosti stanovené ZZVZ. Pokud zadavatel zadává více částí veřejné zakázky v jednom zadávacím řízení, vymezí rozsah těchto částí a stanoví pravidla pro účast dodavatele v jednotlivých částech a pro zadání každé z těchto částí. To mimo jiné znamená, že zadavatel může (pokud není v ZZVZ stanoveno jinak) pro různé části veřejné zakázky stanovit odlišně i požadavky na kvalifikaci, zvláštní podmínky plnění či pravidla pro hodnocení nabídek.

Pokud se zadavatel rozhodne omezit možnost podání nabídek na jednotlivé části rozdělené veřejné zakázky, stanoví již v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast v užším řízení podle § 58 odst. 5 ZZVZ, zda dodavatel může podat nabídku na jednu, několik nebo na všechny části veřejné zakázky. Pokud je připuštěno podání nabídek na více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast omezit počet částí, které lze zadat jednomu účastníku zadávacího řízení. V takovém případě zadavatel vymezí pravidla pro

výběr částí, které budou zadány účastníku zadávacího řízení, kterému by podle pravidel pro hodnocení jinak mělo být zadáno více částí. Při výběru dodavatele v jedné části je tak zohledňován i výsledek zadávacího řízení v jiné části. Lze-li jednomu účastníku zadávacího řízení zadat více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádostí o účast stanovit pravidla pro určení částí, které si vyhrazuje k případnému zadání jednomu účastníku zadávacího řízení.

Rozdělením zakázky na části se sníží finanční či technické nároky zakázky a plnění části zakázky může zajistit i menší podnik (např. se může jednat o požadavek na disponování určitým počtem stavebních strojů nebo velikost vozového parku).

Za rozdělení veřejné zakázky je třeba považovat i postup, kdy jsou jednotlivé části veřejné zakázky zadávány ve zcela samostatných zadávacích řízeních (viz § 18 odst. 1 písm. a) ZZVZ). Podle důvodové zprávy k tomuto ustanovení se dělení velkých veřejných zakázek považuje za posilující hospodářskou soutěž a je vhodným nástrojem umožňujícím přístup malých a středních podniků k veřejným zakázkám. Při rozdělení veřejné zakázky na části (bez ohledu na skutečnost, zda jsou tyto části zadávány v jednom nebo více zadávacích řízeních) je vždy třeba respektovat ustanovení § 18 ZZVZ (obecně lze říct, že se předpokládaná hodnota stanoví podle součtu předpokládaných hodnot všech částí).

Při posuzování vhodnosti rozdělení veřejných zakázek na části se zadavatel podle důvodové zprávy k ZZVZ bude zabývat například vysokou mírou rizika omezení hospodářské soutěže, prodražením, technickou náročností, nebo skutečností, že koordinace jednotlivých zhotovitelů může ohrožovat řádné plnění veřejné zakázky. Vždy je třeba brát v potaz zásady upravené v § 6 odst. 1 a 2 ZZVZ, především zásadu transparentnosti a zásadu zákazu diskriminace. V nadlimitním režimu je pak zadavatel povinen důvody, na základě kterých dospěl k závěru, že veřejnou zakázku nerozdělí, uvést v zadávací dokumentaci nebo v písemné zprávě zadavatele v souladu s § 217 odst. 2 písm. m) ZZVZ. I to svědčí o příklonu zákonodárce k dělení veřejných zakázek na části a k podpoře MSP.

Příkladem rozdělení veřejné zakázky může být situace, kdy zadavatel zadávající veřejnou zakázku s celorepublikovou působností tuto rozdělí na základě územních celků. Takový přístup může vytvořit podmínky k širšímu přístupu místních dodavatelů do soutěže o veřejnou zakázku, ale může také vést ke snížení nákladů oproti situaci, kdy by byla veřejná zakázky zadána jako celek jednomu dodavateli.

Je vhodné, aby rozsah částí jednotlivých veřejných zakázek odpovídal kapacitě malých a středních podniků nebo byl vhodně uzpůsoben specializovaným oborům malých a středních podniků.

4) Využití dynamického nákupního systému (dále „DNS“)

Dynamický nákupní systém (upravený v § 138 – § 142 ZZVZ) přispívá k výraznému posílení a rozvoji elektronického zadávání veřejných zakázek. Jedná se o elektronickou formu zadávání veřejných zakázek, která umožňuje flexibilně reagovat na aktuální potřeby zadavatele při pořizování obecně dostupných produktů, služeb a stavebních prací běžného charakteru a umožňuje opakovaně zadávat veřejné zakázky, pro které byl DNS zaveden. Zadavatel také může rozdělit i rozsáhlé DNS do kategorií, které jsou objektivně vymezeny na základě předmětu veřejných zakázek (např. DNS na výpočetní techniku na notebooky, monitory, tiskárny apod.) nebo jejich územního rozsahu. Má-li plnění probíhat v celé ČR, lze rozdělit DNS podle krajů, což může vést k většímu zapojení malých a středních podniků, které mají často vliv na místní zaměstnanost.

Zároveň DNS snižuje administrativní náročnost pro vstup malých a středních podniků do zadávacích řízení. Navíc je DNS otevřený po dobu svého trvání všem dodavatelům, kteří splní kritéria pro zařazení do něj. Více se o dynamickém nákupním systému viz str. 103.

5) Subdodavatelské vztahy, zapojení (místních) podniků do subdodávek

- Pro malé a střední podniky může být vhodnou cestou k účasti na veřejné zakázce uzavření sdružení s jinou firmou (nebo firmami), ale také uzavření dohody s poddodavateli tak, aby dokázali dodat požadované plnění. Zadavatel má právo vyhradit si v zadávací dokumentaci, aby účastník zadávacího řízení určil v nabídce, které části veřejné zakázky za něj bude plnit poddodavatel a předložil seznam již známých poddodavatelů, tedy těch, u nichž účastník zadávacího řízení již v okamžiku podání nabídky ví, že je při realizaci veřejné zakázky využije.
- Malé a střední firmy jsou také často poddodavateli při plnění veřejných zakázek. Zadavatel je může podpořit tím, že bude včasně informovat o připravované zakázce, aby případní poddodavatelé (malé a střední firmy) mohli jednat o spolupráci s potenciálními dodavateli v tendru. Viz § 105 ZZVZ

6) Platební podmínky, přímé platby poddodavatelům

- Malé a střední podniky často vidí bariéru pro jejich účast na veřejných zakázkách v dlouhých lhůtách splatnosti. Proto by zadavatelé měli zkrátit platební termíny na minimum. Podniky by také uvítaly možnost průběžných plateb.
- Zadavatel může v zadávací dokumentaci stanovit, že na žádost poddodavatele bude úhrady za plnění veřejné zakázky platit přímo poddodavateli. Zadavatelé mohou v zadávací dokumentaci stanovit též mechanismus poskytování přímých plateb poddodavatelům, a to včetně možnosti hlavního dodavatele rozporovat přímou platbu poddodavateli. Umožnění přímých plateb poddodavatelům musí být stanoveno v zadávací dokumentaci, aby s touto eventualitou mohli dodavatelé počítat při sestavování svých nabídek. Povinné hlášení poddodavatelů, kteří se zapojí do realizace veřejné zakázky, pak upravuje § 105 ZZVZ. Záleží na zadavateli, jakým způsobem nastaví mechanismus vztahů mezi zadavatelem, dodavatelem a poddodavatelem. Zadavatel by měl také zvážit, zda je možnost využít plateb poddodavatelům v souladu s jeho požadavky, a zda jeho využití nebrání jiné právní předpisy.

7) Pro podporu malých a středních podniků může být využito i multikriteriální hodnocení zvláštních podmínek plnění zohledňujících sociální aspekty, a tedy míru naplnění ponechat na možnostech dodavatele a následně naplnění těchto kritérií hodnotit. Stanovit takové podmínky jako mandatorní může naopak omezit účast malých a středních podniků. Je proto nutné důkladně zvážit, zda je pro umožnění vstupu malých a středních podniků vhodnější zvolit dle jejich možností zvláštní podmínky zadávacího řízení jako podmínky mandatorní a hodnotit pouze nejnižší nabídkovou cenu či vhodně zvolit multikriteriální hodnocení a zaměřit se na získání nejvýhodnější nabídky hodnocené dle specifikovaných kritérií.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Předměty plnění, ve kterých se dá uplatnit podpora malých a středních podniků

Podpořit malé a střední podniky lze v řadě předmětů plnění, protože tyto podniky působí snad ve všech oblastech ekonomiky. K nejčastějším předmětům plnění, kde se malé a střední podniky mohou dobře uplatnit, je stavebnictví. Tam se také mohou účastnit v rámci sdružení firem podávajících společnou nabídku, nebo případně i jako poddodavatelé. Některé činnosti, jako jsou architektonické nebo projektové činnosti jsou dodávány téměř výhradně malými nebo středními firmami. Zakázky na dodávky nábytku a vybavení interiérů, nebo třeba i v oboru lesnictví lze také přizpůsobit tak, aby se zvýšily šance na to, že se na plnění budou podílet MSP. Ostraha, bezpečnostní služby či úklid bývají zadávány na více objektů po celé České republice, což je klasická příležitost, kdy by se zakázka měla dělit na části, aby se zadávacího řízení mohly účastnit i místní menší společnosti.

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

V roce 2008 vydala Evropská komise Evropský kodex osvědčených postupů pro usnadnění přístupu malých a středních podniků k veřejným zakázkám:
http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/sme_code_of_best_practices_cs.pdf

Vymezení malých a středních podniků je uvedené v doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků:
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003H0361&rid=4

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 1. 11. 2012, sp. zn. 62 Af 57/2011, uvádí následující: *„Z judikatury například vyplývá, že nevyužití práva zadavatele rozdělit veřejnou zakázku na části může za určitých okolností představovat skrytou diskriminaci dodavatelů. Tato diskriminace může nastat v případě, kdy neexistují důvody, které by zadavateli umožňovaly veřejnou zakázku na části nerozdělit, současně sloučení jednotlivých částí do jednoho celku zužuje okruh potenciálních dodavatelů oproti situaci, kdy by k rozdělení na části došlo.“* Zdroj: ASPI [právní informační systém], Wolters Kluwer ČR.

Rozdělení (respektive nerozdělení) veřejné zakázky na části se věnuje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2015, sp. zn. 3 As 212/2014: Jednalo se o veřejnou zakázku na tři různé lékařské přístroje, jejichž dodání na sebe nemuselo nutně navazovat, každý z těchto přístrojů byl schopen „pracovat“ a „být obsluhován“ samostatně a každý z nich může být určen pro různý okruh pacientů, přitom dílčí plnění předmětu veřejné zakázky nebylo umožněno. Nejvyšší správní soud konstatoval, že při zadávání veřejných zakázek je nutné zachovat adekvátní konkurenční prostředí a postupovat tak, aby nedošlo k nedůvodnému zúžení okruhu potenciálních zájemců o veřejnou zakázku. Za skrytou diskriminaci je třeba považovat situaci, kdy někteří z dodavatelů mají bez jakýchkoli rozumných ekonomických důvodů a priori znemožněnu účast v zadávacím řízení, byť by předmět veřejné zakázky mohli realizovat stejně úspěšně jako dodavatelé ostatní (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2008, č. j. 1 Afs 20/2008 - 152, publ. pod č. Sb. NSS 1771/2009). Nejvyšší správní soud také konstatoval, že v případě rozdělení předmětu veřejné zakázky na části by mohl stěžovatel na každou část obdržet více než dvě nabídky a mohl by tak jednotlivé lékařské přístroje pořídit za nižší cenu.

Nejvyšší správní soud považuje v projednávané věci za podstatné právě to, že stěžovatel bez oprávněných potřeb veřejné zakázky neumožnil podávání nabídek na části plnění. Upřel tak možnost ucházet se o veřejnou zakázku těm dodavatelům, kteří by byli schopni podat nabídky na dodání jednotlivých přístrojů, které byly předmětem veřejné zakázky, nebyli však schopny dodat současně všechny tři přístroje. Stěžovatel tím vytvořil neodůvodněnou překážku hospodářské soutěži. V důsledku toho mohl ovlivnit průběh zadávacího řízení a tedy výběr nejvhodnější nabídky.

Příklady dobré praxe

Recyklace odpadu s podporou malých podniků

Ve Velké Británii lze najít řadu příkladů dobré praxe podpory malých či místních podniků. Na tomto místě uvádíme dva: Rada hrabství Devon vypsala zakázku na recyklaci odpadu s předpokládanou hodnotou 1 mil. liber a upravila podmínky zadávacího řízení tak, aby se mohly účastnit i malé a střední podniky nebo sociální podniky. V podmínkách byl také kladen důraz na přidanou hodnotu v oblasti udržitelnosti. V hodnocení nabídek pak připadalo na udržitelnost 20 z 60 procent, kterými se posuzovala kvalita. Zbývajících 40 procent připadalo na cenu. Detailnější informace k tomuto příkladu lze najít na tomto odkazu:
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/dp_cs_devon-recycling-service.pdf

Dodávky jídla pro školy v hrabství Northumberland

Rada hrabství Northumberland nakupuje dodávky jídla pro školy a zařízení sociální péče. V zakázce předpokládané hodnoty 3 mil. liber zadavatel udělal řadu kroků, aby v soutěži měly rovné příležitosti i menší a lokální firmy. Zakázka byla rozdělena do 16 částí (dříve to byly jen 4), a hodnocení bylo rozděleno 60 % na kvalitu a 40 % na cenu. Účastníci zadávacího řízení také museli přijmout závazek, že budou prosazovat strategii nákupu udržitelných potravin – toto představovalo 8 % z kritéria kvality. Výsledkem bylo, že se tendru účastnilo pětkrát více místních podniků než v předchozích zadávacích řízeních, 4 ze 7 kategorií jídla jsou dodávány lokálními malými podniky, 3 celonárodními společnostmi. Téměř polovina z 3 mil. hodnoty zakázky jde ročně k místním podnikům. Podrobněji viz příklad zde:
http://sovz.cz/praxe/dodavky-jidla-pro-skoly-a-zarizeni-socialni-pece-rada-hrabstvi-northumberland-velka-britanie/

Zapojení sociálních, malých a středních podniků v jižním Glasgow a Clyde

Nové nemocnice v jižním Glasgow a Clyde (NHSGGC) využily při zadávacím řízení na práce na nemocnicích Ustanovení pro prospěch místní komunity (CBCs), čímž daly ostatním zadavatelům návod, jak zapojit sociální podniky a malé a střední podniky. Další klíčovou oblastí sociálního a ekonomického přínosu pro zadavatele bylo zapojení i místních nových účastníků na trhu a získání pracovních míst pro učňovskou praxi a pracovní stáže. Ve spolupráci s Agenturou pro obnovu města Glasgow bylo založeno Partnerství pro prospěch místní komunity, s cílem zajistit, aby místní lidé získali přístup k dostupným příležitostem. Požadavek na

nátěr oplocení staveniště byl vyhodnocen jako příležitost pro sociální podnik. Před uveřejněním byl kontaktován tzv. program „Připraveni podnikat“, s cílem zajistit, aby si sociální podniky byly vědomy příležitosti ucházet se o veřejnou zakázku a možnosti splnit zadávací podmínky. Vítězným uchazečem se stal sociální podnik OsKar, který provozuje recyklační centrum v Paisley, vytváří pracovní místa a příležitosti pro znevýhodněné mladé lidi. Tento vítězný uchazeč tak vytvořil 185 pracovních míst pro nové účastníky na trhu práce, z toho 161 (81 %) bylo obsazeno místními lidmi. Vytvořil 100 kvalifikovaných pracovních míst, 47 míst učňovské praxe a 141 pracovních stáží, proběhla řada výchovných a vzdělávacích návštěv na staveništi, kterých se účastnili studenti místních škol a univerzit a především byla s místními malými a středními podniky uzavřena řada smluv na subdodávky. Detailněji je případová studie dostupná na tomto odkazu: http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/dp_cs_new-south-glasgow-hospitals.pdf

Zpřístupnění veřejných zakázek malým a středním podnikům v Severním Irsku

V Severním Irsku vláda vydala pokyny, jak zadavatelé mají pomáhat zpřístupňovat veřejné zakázky malým a středním podnikům. Ať už se jedná o jejich účast na zakázce přímo v roli dodavatele nebo v pozici poddodavatele či níže v subdodavatelském řetězci. Shrnutí těchto pokynů v českém jazyce si můžete prohlédnout v této prezentaci: http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/10/t5_pomoc-msp-k-ucasti-na-vz_severni-irsko.pdf

V Severním Irsku vláda dále požaduje, aby pro větší stavební zakázky zadavatelé zakládali tzv. projektové bankovní účty, díky kterým poddodavatelé dostávají promptní platby za své dodávky a služby. Tyto projektové bankovní účty se využívají ve všech veřejných zakázkách na stavební práce, jejichž hodnota přesahuje 2 mil. liber (cca 62 mil. Kč) a na kterých se významně podílí poddodavatelé (hodnota subkontraktu je více než 1 % hodnoty zakázky). Projektový bankovní účet je účelově vázaný účet, který má status trustu. Platby mohou odcházet jen oprávněným osobám – zadavateli, dodavateli a vyjmenovaným poddodavatelům. Správcové účtu jsou zadavatel a dodavatel, kteří kontrolují peníze. Na základě faktury od hlavního dodavatele a rozpisu plateb poddodavatelům, zadavatel převede platbu na projektový bankovní účet. Tato platba se z projektového účtu rozdělí podle rozpisu odsouhlaseného zadavatelem a hlavním dodavatelem a odešle na účty hlavního dodavatele a poddodavatelům. Platby tedy autorizuje jak zadavatel, tak hlavní dodavatel. Prostředky na projektovém bankovním účtu jsou majetkem hlavního dodavatele, a ne všechny platby související s danou veřejnou zakázkou se posílají přes tento účet. Účet zřizuje vždy zadavatel, a to ještě před vypsáním zakázky, aby se předešlo zdržením spojeným se založením tohoto účtu. Využití projektového bankovního účtu má významný vliv na cash flow dodavatele, proto o jeho využití musí být informováno už v rámci zadávací dokumentace. Shrnutí pokynů o projektových bankovních účtech v češtině si můžete otevřít zde: http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/10/t5_projektove-bankovni-ucty_severni-irsko.pdf

Dynamický nákupní systém

§ 138 odst. 1 ZZVZ – Zadavatel může zavést dynamický nákupní systém, kterým se pro účely tohoto zákona rozumí plně elektronický, otevřený systém pro zadávání veřejných zakázek, jejichž předmětem je pořízení běžného, obecně dostupného zboží, služeb nebo stavebních prací. Zadavatel zavede dynamický nákupní systém v zadávacím řízení, ve kterém postupuje přiměřeně podle pravidel pro užší řízení. Zadavatel může rozdělit dynamický nákupní systém do kategorií, které jsou objektivně vymezeny na základě předmětu veřejných zakázek nebo jejich územního rozsahu. V podrobnostech viz § 138 – § 142 ZZVZ.

Dynamický nákupní systém (dále také „DNS") je plně elektronický systém veřejných nákupů, jehož účelem je **ulehčit zadavatelům** zadávání veřejných zakázek v případech, kdy zadavatel pořizuje opakovaně zboží, služby či stavební práce běžného charakteru, které jsou na trhu obecně dostupné. DNS je také díky jednoduchému procesu vhodným prostředkem pro **zpřístupnění veřejných zakázek malým a středním podnikům**, které mají často vliv na místní zaměstnanost.

DNS je zvláštním postupem upraveným v části šesté zákona č. 134/ 2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ"). Už předchozí zákon č. 137/ 2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále jen „ZVZ") znal tento systém, ZZVZ však zjednodušuje a mění úpravu:

- je to zadavatel, kdo určí dobu trvání DNS
- při zavádění DNS se přiměřeně použijí pravidla pro užší řízení
- nepožaduje se uveřejnění předběžného oznámení ani zjednodušeného oznámení
- v § 139 odst. 7 ZZVZ je jasně vymezen okamžik zavedení DNS
- je možné rozdělit DNS na kategorie podle předmětu veřejné zakázky nebo územního rozsahu.

Využití:

DNS umožňuje zadavatelům jednoduše, opakovaně zadávat veřejné zakázky, pro které byl zaveden. K zařazení do DNS jsou vhodné běžné komodity nebo služby, u kterých dochází k pohybu cen, přitom plnění nevyžaduje zvláštní postup při přípravě ani komplikovanou realizaci, např. kancelářské potřeby, tiskařské služby, běžně dostupná výpočetní technika, překladatelské služby apod.

Zadavatel může **rozdělit** i rozsáhlé DNS **do kategorií**, které jsou objektivně vymezeny na základě předmětu veřejných zakázek (např. kategorie notebooky, monitory, tiskárny apod.). DNS lze rozdělit i na základě územního rozsahu, např. DNS s plněním po celé ČR podle krajů. Obojí může vést k většímu **zapojení malých a středních podniků** (a tím i k podpoře místní zaměstnanosti) a zároveň ke zvýšení počtu dodavatelů zavedených v DNS. Je-li dynamický nákupní systém rozdělen do kategorií, zadavatel vyzývá k podání nabídek pro danou veřejnou zakázku ty dodavatele, kteří jsou zařazeni v příslušné kategorii. Rozdělení DNS na kategorie je obdobou rozdělení veřejné zakázky na části, kdy stejně jako jednotlivé části může mít i každá kategorie DNS vlastní podmínky účasti, které musí dodavatel splnit.

Forma:

Jedná se o plně elektronický proces za využití elektronického nástroje ve smyslu § 28 odst. 1 písm. i) ZZVZ.

Průběh:

DNS probíhá ve dvou fázích:

- 1. fáze: dochází k zavedení DNS, a to formou užšího řízení,
- 2. fáze: dochází k zadávání jednotlivých veřejných zakázek v zavedeném DNS, a to podle pravidel pro DNS.

Zadavatel může nejprve zavést DNS a teprve s odstupem času, kdy již má v DNS zavedený větší počet dodavatelů, odeslat první výzvu k podání nabídek. DNS je otevřený po celou dobu svého trvání všem dodavatelům, kteří splní kritéria pro zařazení do něj.

Pokud dojde ke změně doby trvání DNS nebo k jeho ukončení, zadavatel to oznámí způsobem podle § 212 ZZVZ.

Výhody DNS:

- zjednodušení pro zadavatele poté, co byl DNS zaveden
- flexibilní pro dodavatele; mají možnost přistoupit do zavedeného DNS
- lze využít jednoduchý, standardizovaný proces zadávání veřejných zakázek v zavedeném DNS, proto může být DNS vhodný pro podporu malých a středních podniků (které mají často vliv i na místní zaměstnanost)

Podmínky využití:

- pouze k pořízení standardního plnění
- dostatečně určitá specifikace předmětu plnění, informace o elektronickém nástroji a technické informace nezbytné pro elektronickou komunikaci v zadávací dokumentaci

- pokud zadavatel DNS rozdělil, informace o rozdělení DNS do kategorií a uvedení kritérií pro kategorie v zadávací dokumentaci
- od účastníků zadávacího řízení nelze požadovat poskytnutí jistoty a od dodavatelů nelze požadovat úplatu za používání DNS
- dobu trvání DNS je třeba stanovit s přihlédnutím k souhrnné předpokládané hodnotě všech veřejných zakázek, které mohou být v DNS zadány.

Zkušenosti Masarykovy univerzity

Masarykova univerzita zavedla dynamický nákupní systém už v roce 2009. DNS vnímá jako vhodný nástroj pro centralizaci zadávání - je jím možno jednoduše sdružit poptávání standardního zboží a služeb pro jednotlivá hospodářská střediska univerzity.

V letech 2009 - 2010 Masarykova univerzita pořádala semináře pro dodavatele, aby je s tímto, tehdy poměrně novým a ne příliš využívaným, institutem v obecné rovině seznámila.

Masarykova univerzita vyzkoušela řadu DNS, a i když od některých později ustoupila, nyní má zavedeno pět DNS, které považuje z hlediska naplňování svých potřeb za funkční:

- Dynamický nákupní systém pro tonery 2016 – 2017,
- Dynamický nákupní systém pro drogistické zboží 2016 – 2017,
- Dynamický nákupní systém pro standardní kancelářské potřeby 2016,
- Dynamický nákupní systém pro standardní tiskařské služby 2016 a
- Dynamický nákupní systém pro vybrané standardní kancelářské ICT vybavení 2016.

V rámci DNS na ICT vybavení požaduje MU např. nadstandardní délku záruční doby (5 let na PC a monitory a 3 roky na NB), čímž působí na prodloužení životního cyklu výrobků. Směřuje také k podpoře ekologicky šetrných řešení.

Především v počátku fungování DNS zaznamenala Masarykova univerzita u některých nákupů prováděných tímto způsobem výrazné úspory, oproti předchozím nákupům, při kterých DNS nevyužívala. I nadále je cena dosahovaná v rámci DNS nižší oproti ceně, za kterou lze např. kancelářské potřeby nakoupit v běžných obchodech.

Zkušenosti Ministerstva práce a sociálních věcí

Plnění na dodávky běžného zboží či služeb bylo často nutné poptávat s ohledem na obdobná a související plnění v nejpřísnějším nadlimitním režimu. Zajištění poptávaného plnění se tak výrazně prodlužovalo a bylo administrativně náročné.

MPSV proto v rámci elektronizace procesů přistoupilo v roce 2016 k zavedení tří DNS, a to Dynamického nákupního systému pro standardní evaluace, Dynamického nákupního systému pro technické a logistické zajištění standardních akcí a Dynamického nákupního systému pro standardní grafické a tiskařské služby. Pro MPSV jako zadavatele se jedná ve všech třech případech o běžné, opakované a často poptávané plnění, a to včetně výše uvedených evaluací. Tyto odborné služby MPSV jako zadavatel poptává každý rok ve velkém počtu. Jde přitom o standardizovaný proces s jasně vymezeným okruhem dodavatelů na trhu, kteří mohou průběžně podat žádost o účast v DNS a pokud jsou do systému zařazeni, účastnit se všech veřejných zakázek zadávaných v DNS.

I když DNS zjednodušuje postupy zadavatele i dodavatelů, MPSV připravuje zadávací dokumentaci vždy pečlivě a hledá cesty jak získat kvalitní plnění, což umožňuje hodnocení podle ekonomické výhodnosti nabídek, která nezahrnuje pouze nejnižší nabídkovou cenu. V rámci DNS pro standardní evaluace proto MPSV volí zásadně jako hodnotící kritérium kvalitu plnění, v některých případech s hodnotou až do výše 60 %.

Na základě „Strategie odpovědného veřejného zadávání resortu práce a sociálních věcí“ MPSV vždy zvažuje zařazení sociálních a environmentálních aspektů do vhodných veřejných zakázek. DNS je pak ideálním nástrojem, jak sociální a environmentální hlediska zařadit ve větším rozsahu a důrazněji tak podpořit strategické cíle zadavatele. DNS otevírá cestu, jak podporovat přístup malých a středních podniků, které často ovlivňují místní zaměstnanost, k soutěži o veřejné zakázky. Oproti objemným rámcovým dohodám se v rámci DNS otevírá prostor pro uplatnění stejně kvalitních, avšak menších dodavatelů.

Pro usnadnění vstupu dodavatelů do DNS vypracovalo MPSV brožuru vysvětlující, co dodavatele v DNS čeká, a jak se do něj zařadit: https://mpsv.ezak.cz/document_dns_download_14279.html). MPSV také pořádá pro dodavatele seminář.

V rámci DNS pro technické a logistické zajištění standardních akcí pak MPSV **podporuje etické nakupování**, neboť jedním z požadavků, které organizátoři mohou požadovat, je dodání kávy a čaje pocházejících z tzv. spravedlivého obchodu (**fair trade**). Podpora etického nakupování je na MPSV dlouhodobě akcentována. Zahrnutí spravedlivého obchodu do požadavků na plnění veřejných zakázek tak není pro dodavatele překvapením.

ETICKÉ NAKUPOVÁNÍ

7.

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Každý zadavatel pořizuje celou škálu různého zboží. Tím, z jakého zdroje je zboží pořízeno, lze ovlivnit řadu faktorů. Zadavatel má ve vhodných případech možnost nakupovat způsobem, kterým nepřispěje k využívání dětské práce, nucené práce, práce v nebezpečných či zdravotně závadných podmínkách, práce s extrémními přesčasy, kácení pralesů, zamořování půdy a dalším problematickým oblastem. Upřednostnění výrobků, při jejichž produkci nebylo využito dětské práce a dalších výše uvedených negativních faktorů, s sebou jako přidanou hodnotu zpravidla přináší vyšší kvalitu pořízeného zboží a dále též informaci, že nám nejsou lhostejné okolnosti, za kterých námi pořízený výrobek vznikal.

Etické nakupování je přístup, kdy se dbá na to, za jakých ekologických a sociálních podmínek bylo zboží vyrobeno, přičemž jsou zohledňovány výše uvedené oblasti. S ohledem na skutečnost, že na veřejné zakázky bylo v České republice jen v roce 2015 vynaloženo více než 500 mld. Kč, jedná se o velkou příležitost ovlivnit směr, jakým se bude trh a způsob výroby zboží nadále ubírat.

Jedním z významných nástrojů (vhodný zejména při nákupu občerstvení), podporující etické nakupování je systém fair trade (spravedlivý obchod). Systém fair trade se věnuje následujícím oblastem:

- ekonomické (poskytování odpovídající odměny za práci či různé etické finanční služby),
- sociální (dodržování pracovněprávních pravidel Mezinárodní organizace práce - ILO, zákaz nucené a dětské práce či dlouhodobě udržitelný rozvoj místních komunit),
- environmentální (šetrnější přístup k využívání přírodních zdrojů či omezování používání zemědělské chemie).

Všechny tyto tři oblasti jsou úzce propojené a společně fungují za účelem zlepšení situace zemědělců, řemeslníků i zaměstnanců v rozvojových zemích.

Fair trade je vhodné zohledňovat zejména u následujících komodit: káva, čaj, kakao, čokoláda, rýže, banány, bavlna.

Fair trade definoval též Evropský parlament v bodě 2 Usnesení Evropského parlamentu o Spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)), dále též jen „Usnesení 2005/2245(INI)“, kde se Evropský parlament přihlásil k podpoře fair trade a mimo jiné uvedl, že věří, že k tomu, aby se zamezilo riziku zneužití, musí spravedlivý obchod splňovat několik kritérií, která evropské hnutí spravedlivého obchodu definuje následujícím způsobem:

- spravedlivá výrobní cena zaručující spravedlivou odměnu za práci a pokrývající náklady na udržitelnou výrobu a na živobytí; tato cena musí být nejméně stejně vysoká jako minimální cena spravedlivého obchodu, s navýšením o příplatky, pokud byly mezinárodními asociacemi spravedlivého obchodu určeny

- část plateb je možné uskutečnit předem, pokud to výrobce požaduje
- dlouhodobé stabilní vztahy s výrobci a zapojení ze strany výrobců do stanovování norem spravedlivého obchodu
- transparentnost celého dodavatelského řetězce a dohledatelnost původu v jeho rámci, aby byly zajištěny příslušné spotřebitelské informace
- výrobní podmínky dodržující osm základních úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO)
- respekt k životnímu prostředí, ochrana lidských práv, a zejména práv žen a dětí a respekt k tradičním výrobním metodám, které podporují hospodářský a sociální rozvoj
- budování kapacit a posilování postavení výrobců, zejména malých a opomíjených výrobců a pracovníků v rozvojových zemích a jejich organizací i pro příslušná společenství, aby byla zajištěna udržitelnost spravedlivého obchodu
- podpora výroby a přístupu na trh pro organizace výrobců
- činnosti ke zvyšování povědomí o výrobě v rámci spravedlivého obchodu a o obchodních vztazích, poslání a cílech spravedlivého obchodu a přetrvávající nespravedlnosti mezinárodních obchodních pravidel
- sledování a ověřování, zda jsou tato kritéria dodržována – v tomto procesu musejí hrát důležitější úlohu jižní organizace, což povede ke snížení nákladů a ke zvýšení místní účasti na certifikačním procesu
- pravidelná hodnocení dopadu činností v rámci spravedlivého obchodu

Evropský parlament v Usnesení 2005/2245(INI) též připomíná, že Evropa je pro výrobky spravedlivého obchodu největším trhem, představuje přibližně 60 – 70 % celosvětového prodejního obratu a je zde potenciál pro další růst.

Fair trade systém podpořila směrnice č. 2014/24/EU, která jak ve své preambuli, tak v konkrétních ustanoveních vyšla vstříc možnosti zadávat odpovědné veřejné zakázky, a potvrdila tak předchozí judikaturu Soudního dvora EU. Směrnice již v bodě 97 preambule výslovně zmiňuje možnost zadávat veřejné zakázky na dodávky zboží pocházející ze spravedlivého obchodu (fair trade). Směrnice doporučuje, aby:

> *„[…] veřejní zadavatelé měli možnost využívat kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejných zakázek v souvislosti s dodávkami nebo službami, které mají být poskytnuty v rámci veřejné zakázky, ve všech ohledech a v kterékoli fázi jejich životního cyklu od těžby surovin použitých v daném výrobku po likvidaci takového výrobku, včetně faktorů, které jsou spojeny s konkrétním výrobním procesem, poskytováním nebo obchodem a jeho podmínkami v případě těchto […] dodávek nebo služeb nebo s konkrétním procesem v pozdější fázi jejich životního cyklu, a to i pokud tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty. Kritéria a podmínky odkazující na takovýto proces výroby či poskytování mohou například stanovit, že při výrobě nakupovaných výrobků nejsou používány toxické chemické látky nebo že nakupované služby jsou poskytovány za použití energeticky účinných strojů. V souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie to zahrnuje rovněž kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky související s dodávkami nebo používáním výrobků spravedlivého obchodu (fair trade) v průběhu plnění veřejné zakázky, jež má být zadána. Kritéria a podmínky související s obchodem a jeho podmínkami mohou například odkazovat na skutečnost, že dotčený výrobek pochází ze spravedlivého obchodu (fair trade), včetně povinnosti platit výrobcům určitou minimální cenu a cenovou přirážku. Podmínky plnění veřejné zakázky týkající se otázek životního prostředí mohou zahrnovat například dodání, balení a likvidaci výrobků a v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a na služby minimalizaci odpadu nebo účinné využívání zdrojů. Podmínka spojení s předmětem veřejné zakázky nicméně vylučuje kritéria a podmínky týkající se obecné obchodní politiky společnosti.“*

Ačkoli preambule nemá normativní význam, je důležitou interpretační pomůckou při výkladu obsahu směrnice 2014/24/EU.

Fair trade není totéž jako bio. Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj je jedním z důležitých principů fair trade, ale nemá tak přísná pravidla, jako ekologické zemědělství. Certifikace Fairtrade má např. seznam povolených chemických látek, které je možné použít v případě problémů se škůdci nebo nemocemi.

Systémem fair trade se zabývá též NaZemi, z. s., spolek založený pro řešení problémů rozvojových zemí.

Zadávací řízení

Zadavatel musí mít vždy na paměti, že při definování podmínek, požadavků nebo kritérií hodnocení v zadávacím řízení je nutné v souladu s § 6 ZZVZ dodržovat základní zásady zadávání veřejných zakázek, tedy i v ZZVZ nově výslovně stanovenou zásadu přiměřenosti.

Předpokladem vhodného nastavení požadavků v zadávací dokumentaci, a tedy efektivního řešení, je také znalost trhu. Při přípravě zadávacích podmínek lze využít institut tzv. předběžných tržních konzultací ve smyslu § 33 ZZVZ, při kterých může zadavatel získat zpětnou vazbu od potenciálních dodavatelů. Může se dozvědět, zda je plnění, u kterého zvažuje podpořit aspekty spravedlivého obchodu, vhodné pro zohlednění těchto požadavků, a které požadavky etického nakupování jsou vhodné pro dané zboží, a tedy zda je možné za zvažovaných podmínek získat dostatečný počet nabídek. Z předběžných tržních konzultací může vyplynout i jiné, vhodnější řešení, než které zadavatel původně zvažoval.

Pro níže uvedené předměty plnění a výrobky je nejvhodnějším místem pro zakotvení požadavků souvisejících s etickým nákupem v zadávací dokumentaci specifikace předmětu plnění, jakožto podmínky účasti v zadávacím řízení ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ (tzv. „zvláštní podmínky plnění“) a dále ve smlouvě jako obchodní podmínky. Nedodržení takového smluvního ujednání při plnění veřejné zakázky může být sankcionováno smluvní pokutou nebo odstoupením zadavatele od smlouvy. Ve smlouvě je vhodné nastavit též mechanismus kontroly dodržování požadavků souvisejících s etickým nakupováním.

ODĚVY
- co je možné požadovat v zadávacím řízení a jak požadované ověřovat:

Požadavky na produkci materiálu a/nebo požadavky na výrobní proces zpracování oděvu je vhodné nastavit jako absolutní zadávací podmínku ve specifikaci předmětu plnění, tj. ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ jako zvláštní podmínku plnění. Dodavatelský řetězec výroby oděvů je složitý a často se skládá z desítek článků. Požadované podmínky je vhodné vztahovat ke všem článkům řetězce. Je možné vybrat též pouze určitou část zpracovatelského řetězce a/nebo pouze některé z níže uvedených požadavků, dle možnosti ověření a přiléhavosti požadavku u konkrétně poptávaného oděvu. Je vhodné provést průzkum trhu s důrazem na zjištění počtu dodavatelů schopných dodat konkrétní druh oděvu při dodržení zvolených požadavků.

Požadavek na produkci materiálu - nabízené produkty musí být vyrobeny z bavlny, produkované v souladu s následujícími podmínkami:

- nevyužívání geneticky modifikované bavlny,
- produkce šetrná k životnímu prostředí,

- zákaz nucené a dětské práce,
- kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií,
- dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO) uvedených v příloze X směrnice č. 2014/24/EU.

Způsob ověření: Dodavatel je povinen prokázat splnění výše požadovaných podmínek.

Možnost splnění:
- výrobek je označen ochrannou certifikační modrozelenou značkou Fairtrade,
- výrobek nese certifikační značku dokládající jak bioprodukci, tak soulad se sociálními kritérii (např. GOTS - The Global Organic Textile Standard),
- jiným vhodným způsobem (např. čestným prohlášením o splnění požadavků uvedených výše při produkci v souladu s požadavky na certifikaci podle mezinárodního standardu GOTS či Fairtrade).

Požadavek na výrobní proces zpracování oděvu - při výrobním procesu nabízených produktů musí být dodrženo následující:
- transparentní dodavatelský řetězec,
- vyplácení spravedlivé mzdy,
- možnost svobodně zakládat odbory a podílet se na jejich činnosti,
- bezpečné pracovní podmínky (dodržování relevantních standardů),
- zákaz nucené a dětské práce,
- dodržování pracovní doby (přesčasy nepřesahují zákonně povolené limity),
- platné pracovní smlouvy.

Způsob ověření: Dodavatel je povinen prokázat, že výše požadované podmínky jsou splněny.

Možnost splnění:
- členství výrobce ve Fair Wear Foundation,
- jiným vhodným způsobem, např. čestným prohlášením o dodržování požadovaných podmínek, tj. prohlášení o dodržení požadovaných podmínek v každé fázi výrobního procesu nabízeného oděvu, s výjimkou produkce materiálu; v případě prokazování čestným prohlášením je vhodné požadovat též informaci o továrnách, které byly v rámci výrobního procesu využity za účelem možnosti ověření splnění požadavků případným provedením auditu, přičemž je vhodné výhradu provedení auditu sjednat ve smlouvě.

OBČERSTVENÍ
- co je možné požadovat v zadávacím řízení a jak požadované ověřovat:

Ministerstvo práce a sociálních věcí využívá odpovědné zadávání veřejných zakázek v oblasti občerstvení a cateringových služeb následujícím způsobem:

Technické specifikace:
V souladu s úsilím zadavatele naplňovat principy sociální odpovědnosti a udržitelného rozvoje je **požadováno**,
- aby všechny kávové a čajové produkty byly vyrobeny v souladu s parametry Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)), a naplňovaly tak především tyto základní principy spravedlivého obchodování:
    - výkupní cena odpovídající nákladům udržitelné produkce a důstojného živobytí,
    - možnost využití předfinancování,
    - dlouhodobé obchodní vztahy,
    - zákaz nucené a dětské práce,
    - dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO),
    - kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií.

- aby občerstvení bylo z přiměřené části, tzn. více než z 50 % z certifikovaných biopotravin z kontrolovaného ekologického zemědělství.
- aby nealko nápoje byly podávané ve skle.

Ověření:
Dodavatel je povinen prokázat, že jsou tato kritéria splněna.

- Za vyhovující jsou považovány výrobky nesoucí značku FAIRTRADE dle certifikace FLO nebo výrobky dovážené a distribuované prostřednictvím fair trade organizací (členové WFTO), které jsou uvedeny na webových stránkách WFTO. Dodavatelé mohou prokázat shodu s požadavky také jiným vhodným způsobem.
- V případě výrobků z certifikovaných biopotravin z kontrolovaného ekologického zemědělství musí být dodán produkt se značkou označující, že se jedná o produkt ekologického zemědělství. Produkty označené ekoznačkou vnitrostátní nebo ekoznačkou EU jsou považovány za vyhovující. Dodavatel může prokázat naplnění požadavku i jiným vhodným způsobem.

Hodnotícím kritériem:
Ekonomická výhodnost nabídky na základě nejnižší nabídkové ceny.

Pozn.: V případě, že se zadavatelé rozhodnou pracovat s fair trade a produkty ekologického zemědělství v rámci hodnotících kritérií, je nutné vyhnout se subjektivnímu hodnocení a nastavit odůvodnitelné váhy jednotlivých dílčích hodnotících kritérií. Zakázky se pak mohou účastnit též dodavatelé nesplňující výše uvedené požadavky, neboť při jejich splnění dochází pouze ke zvýhodnění v rámci hodnocení.

Obchodní podmínky:
Dodavatel je povinen plnit v souladu s požadavky stanovenými v technické specifikaci. Porušení je sankcionováno smluvní pokutou.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Příležitosti k podpoře etického nakupování lze nalézt zejména u následujících předmětů plnění:

- catering a stravování,
- nákup oděvů,
- propagační předměty.

Aspekty etického nakupování je možné zohledňovat u výrobků, jako jsou především textil, obuv, hračky, občerstvení (káva, čaj, kakao, čokoláda, rýže, banány) apod., produkovaných v zemích mimo Evropskou unii (především Asie, Latinská Amerika, Afrika). Při výrobě zboží vhodného pro zohlednění etického nakupování je na místě vyžadovat soulad s přílohou X směrnice č. 2014/24/EU, která obsahuje následující úmluvy:

- Úmluva MOP č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat;
- Úmluva MOP č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat;
- Úmluva MOP č. 29 o nucené nebo povinné práci;
- Úmluva MOP č. 105 o odstranění nucené práce;
- Úmluva MOP č. 138 o minimálním věku pro zaměstnávání dětí;
- Úmluva MOP č. 111 o diskriminaci (zaměstnání a povolání);
- Úmluva MOP č. 100 o stejném odměňování mužů a žen za práci stejné hodnoty;
- Úmluva MOP č. 182 o nejhorších formách dětské práce;
- Vídeňská úmluva o ochraně ozonové vrstvy a Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu;
- Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování (Basilejská úmluva);
- Stockholmská úmluva o perzistentních organických znečišťujících látkách;
- Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu (UNEP/FAO) (Rotterdamská úmluva), Rotterdam, 10. září 1998 a její tři regionální protokoly.

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. 5. 2012 v případu C-368/10, Komise proti Nizozemí, kdy Provincie North Holland požadovala zajištění dodávky nápojových automatů s certifikační známkou Max Havellar (holandská známka označující fairtradové výrobky) a EKO (V podrobnostech viz kapitola Právní úprava OVZ)

8 základních úmluv obsahující Základní pracovní standardy dle Mezinárodní organizace práce (ILO):

- Úmluva MOP č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat;
- Úmluva MOP č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat;
- Úmluva MOP č. 29 o nucené nebo povinné práci;
- Úmluva MOP č. 105 o odstranění nucené práce;
- Úmluva MOP č. 138 o minimálním věku pro zaměstnávání dětí;
- Úmluva MOP č. 111 o diskriminaci (zaměstnání a povolání);
- Úmluva MOP č. 100 o stejném odměňování mužů a žen za práci stejné hodnoty;
- Úmluva MOP č. 182 o nejhorších formách dětské práce

Usnesení Evropského parlamentu o Spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)), v němž se Evropský parlament přihlásil k podpoře fair trade:
http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2006-0207+0+DOC+XML+V0//CS

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. 5. 2010 o novém vývoji v oblasti veřejných zakázek (2009/2175(INI)), v němž byla potvrzena podpora fairtradovým veřejným zakázkám:
http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0173+0+DOC+XML+V0//CS

NaZemi, z. s. k etickému nakupování:
Nakupujeme férově! Nové trendy v zadávání veřejných zakázek FAIR TRADE A VEŘEJNÉ ZAKÁZKY – Analýza možností přidávání fairtradových kritérií do vypisovaných veřejných zakázek:
http://www.nazemi.cz/sites/default/files/nazemi_pravni_analyza_bouda_web.pdf

Příklady dobré praxe

Nákup hasičských uniforem (Düsseldorf, Německo)

Düsseldorf zadával pro Hasičský záchranný sbor zakázku na nákup hasičských uniforem. V rámci zadávacího řízení bylo požadováno předložení dokladu o výrobních podmínkách při výrobě uniforem v nabídce, přičemž požadavku zadavatele vyhověl pouze takový uchazeč, u nějž bylo zřejmé, že on, i jeho dodavatelé dodržují základní normy Mezinárodní organizace práce.

Zajištění stravování pro Dopravní podnik Londýn (Dopravní podnik Londýn, Velká Británie)

Dopravní podnik Londýn v rámci zakázky na zajištění stravování stanovil v zadávací dokumentaci požadavky související s udržitelnou spotřebou, mimo jiné na etické nakupování produktů (products fairly traded), ekologicky šetrná řešení a další. Konkrétně bylo požadováno, aby 1) byl všechen odpad z jídla kompostován, 2) byl další odpad recyklován, 3) všechno jednorázové balení bylo z recyklovatelného materiálu a všechen použitý olej byl sebrán a druhotně využit. Nejméně 50 % jídla musí být vyrobeno z lokálních potravin, všechna použitá vajíčka od slepic z volných výběhů, maso ze zvířat chovaných v certifikovaných chovech. Požadovány byly sezónní a certifikované potraviny (vč. požadavku na etické nakupování), nesmí se používat ryby ze seznamu těch, kterým hrozí vyhynutí.

Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Zadavatel u veřejné zakázky „ZAJIŠTĚNÍ PROJEKTOVÝCH KONFERENCÍ“ s předpokládanou hodnotou 5.685.000,- Kč bez DPH stanovil následující podmínku pro plnění veřejné zakázky:
V rámci realizace konferencí budou dodržovány principy prospěšné společnosti i životnímu prostředí, proto pro zajištění občerstvení zadavatel požaduje:

- Všechny kávové a čajové produkty musejí být vyrobeny v souladu s parametry Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)). Dodavatel je povinen prokázat, že jsou tato kritéria splněna, uvedením dodavatelů použitých produktů. Za vyhovující jsou považovány např. výrobky nesoucí značku FAIRTRADE dle certifikace FLO nebo výrobky dovážené a distribuované prostřednictvím fair trade organizací (členové WFTO). Mezi nejvýznamnější členy patří Gepa, Eza, El Puente, Comercio

Alternativo, Eine Welt Handel.) Dodavatelé mohou prokázat shodu s požadavky také jiným vhodným způsobem.

- Občerstvení z přiměřené části, tzn. více než 50 %, z certifikovaných biopotravin z kontrolovaného ekologického zemědělství.
- Nealko nápoje podávané ve skle.

Ve smlouvě bylo sjednáno, že opakované (ve dvou konferencích) nenaplnění sjednaných parametrů úrovně služeb, po marné písemné výzvě zadavatele (objednatele) k odstranění nedostatků, bylo považováno za závažné neplnění smluvních povinností.

EKOLOGICKY ŠETRNÁ ŘEŠENÍ VE VEŘEJNÝCH ZAKÁZKÁCH

Úvod

Zadávací řízení

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Příklady dobré praxe

Úvod

Jedním ze tří pilířů odpovědného veřejného zadávání je vedle ekonomických a sociálních aspektů i zohlednění dopadů dané dodávky, služby či stavební práce na životní prostředí. Environmentální aspekty s pozitivním dopadem na život lidí a společnosti se v některých případech se sociálními aspekty prolínají. Chytrými veřejnými nákupy za využití ekologicky šetrných řešení lze zmenšit negativní dopady na životní prostředí, šetřit energii, snižovat množství odpadu a rozsah znečištění, ale také podpořit udržitelný přístup na trhu s daným segmentem či dávat průmyslu stimulaci pro vývoj zelených technologií. Ekologicky šetrné zakázky mohou přispět k udržitelnému rozvoji daného regionu.

Zohledňování environmentálních aspektů ve veřejných zakázkách má výslovnou oporu ve směrnici č. 2014/24/EU (je jedním ze strategických cílů směrnice) i v tuzemské právní úpravě v ZZVZ, do něhož byla směrnice transponována. Oproti předchozí právní úpravě v ZVZ došlo v ZZVZ k posunu spočívajícímu ve větší akcentaci na zohlednění kvality, sociálních a environmentálních aspektů. Přitom už v roce 2010 ale bylo přijato usnesení Vlády České republiky č. 465 ze dne 14. června 2010 k Pravidlům uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy, ve kterém se uvádí: „*Zelené veřejné zakázky představují způsob, kterým veřejné instituce systematicky integrují environmentální požadavky do procesu veřejných zakázek na výrobky, služby a stavební práce, čímž mohou významným způsobem ovlivnit dopady těchto výrobků a služeb na životní prostředí (čerpání přírodních zdrojů, produkce odpadů, používání chemických látek atp.)*.“

Pro nalezení vhodného ekologicky šetrného řešení je důležité důkladně analyzovat, jaké plnění vlastně zadavatel potřebuje, více viz kapitola Implementace odpovědného veřejného zadávání v rámci organizace. Není-li si zadavatel jistý, jaká ekologicky šetrná řešení jsou na trhu dostupná, či za jakou cenu, je možné relevantní informace obdržet prostřednictvím předběžných tržních konzultací v souladu s § 33 ZZVZ, viz kapitola Právní úprava a judikatura. Nelze nezmínit, že ekologicky šetrné nakupování nemusí znamenat jen nákup produktů šetrnějších k životnímu prostředí. Může to znamenat i nakupovat účelněji, tedy např. výrobky, které zadavateli díky své kvalitě budou sloužit delší dobu. Také to může znamenat nakupovat pouze to, co zadavatel skutečně potřebuje a využije, zjednodušeně řečeno nakupovat prostě méně.

Ekoznačky

Produktům a službám může být na základě splnění určitých parametrů udělena ekoznačka, přičemž to, jestli produkt nebo služba parametry ekoznačky splňuje, kontroluje nezávislá třetí strana.

Může se jednat o ekoznačky pro různé produkty jako je EU květina a Ekologicky šetrný výrobek anebo o speciální ekoznačky, např. Biopotraviny, FSC pro dřevo a výrobky ze dřeva nebo ENERGY STAR pro výpočetní techniku.

- Ekoznačkou Evropské unie pro různé produkty šetrné k životnímu prostředí po celou dobu jejich životního cyklu, od výroby až po likvidaci, je tzv. EU květina. Kritéria pro její udělení jsou stanovena v nařízení (ES) č. 66/2010, o ekoznačce EU. V České republice se EU květina uděluje prostřednictvím agentury CENIA, české informační agentury životního prostředí.
- Agentura CENIA propůjčuje různým produktovým skupinám i českou národní značku Ekologicky šetrný výrobek – EŠV a taktéž značku Ekologicky šetrná služba. Podmínky technických směrnic pro udělení EŠV jsou povětšinou sladěné s požadavky ekoznačky EU pro srovnatelné výrobky. Na našem trhu se lze setkat i s německou ekoznačkou Der Blauer Engel (Modrý anděl) a s Nordic Ecolabelling (tzv. severskou labutí), společnou ekoznačkou severských států (Norska, Švédska, Finska, Dánska a Islandu).
- Jiným typem ekoznačky, určené pouze pro specifické výrobky, jako dřevo a výrobky ze dřeva, včetně papíru, je FSC – Forest Stewardship Council a PEFC – Programme for the Endorsement of Forest Certification.
    - Certifikace FSC představuje systém lesní certifikace a certifikace spotřebitelského řetězce výrobků ze dřeva. Vylučuje ilegální těžbu dřeva a certifikuje lesy různých klimatických oblastí v souladu s příslušnými národními standardy, přičemž vyžaduje zlepšování péče o lesy a efektivní přírodě blízké lesní hospodaření. Propojuje jak ekologické aspekty, tak sociální aspekty, zejména vliv obhospodařování lesů na pracovníky a místní komunity.
    - Certifikace PEFC je další ekoznačkou v této oblasti, zajišťující jak lesní certifikaci, tak certifikaci spotřebitelského řetězce, která se zaměřuje převážně na ekologické aspekty. Logo PEFC zaručuje prokazatelný původ dřeva a skutečnost, že je les obhospodařován k přírodě šetrným způsobem. Certifikace probíhá na regionální úrovni.
- Produkty ekologického zemědělství, nejčastěji biopotraviny, zaručují, že jsou pěstovány v souladu s nařízením (ES) č. 834/2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a zákonem č. 242/2000 Sb., pak je jim propůjčena evropská ekoznačka (lístek z hvězd) a národní značka, tzv. biozebra. Garantuje šetrné hospodaření, nepoužívání chemických hnojiv a nebezpečných látek, citlivý chov zvířat a péči o krajinu.
- V oblasti výpočetní techniky je dostupný certifikační program ENERGY STAR stanovený Rozhodnutím Evropské komise č. 2009/489/ES, který výpočetní techniku certifikuje podle spotřeby energie, přičemž kritéria se průběžně zpřísňují. Dále existuje certifikační program TCO Development (švédské neziskové organizace), který vyžaduje kromě nízké spotřeby energie i vyloučení některých chemikálií a plnění alespoň minimálních sociálních standardů při výrobě.
- Další typ značení vychází z klasifikace produktů nebo služeb podle jejich ekologických vlastností z hlediska daného aspektu. Příkladem může být Energetický štítek EU, který zboží pro domácnost klasifikuje podle energetické náročnosti, od A jako nejúspornějšího po G jako nejnáročnějšího.

Zadávací řízení

V praxi se ekologicky šetrná řešení v zadávacím řízení nejčastěji podporují formou kombinace podmínky účasti v zadávacím řízení, tedy **„zvláštní podmínky plnění“** v zadávací dokumentaci ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ, a obchodní podmínky ve smlouvě, přičemž nedodržení smluvního ujednání při plnění veřejné zakázky je sankcionováno smluvní pokutou nebo odstoupením zadavatele od smlouvy. Pro zvýšení transparentnosti je možné nazvat veřejnou zakázku tak, aby její zaměření bylo na první pohled zřejmé, např. „Zakázka na ekologický úklid“ nebo „Zakázka na stavbu energeticky úsporné budovy“.

Zvláštní podmínky plnění je možno uplatnit pouze na některou část plnění, např. pouze u těch částí nábytku, které jsou vyrobeny ze dřeva nebo z materiálů na bázi dřeva, bude požadováno ekologicky šetrné řešení (viz příklady dobré praxe). Pokud takový postup nepostačuje, zadavatel může na základě znalosti trhu zvážit rozdělení předmětu veřejné zakázky na části ve smyslu § 101 ZZVZ, a postupovat pak při výběru dodavatelů v každé části odděleně. To může navíc podpořit účast malých a středních podniků v zadávacím řízení. Rozdělení předmětu plnění veřejné zakázky na části lze alternovat takovým způsobem, kdy každá z uvažovaných částí bude zadána jako samostatné zadávací řízení (avšak zcela v souladu s § 18 ZZVZ).

Jiná možnost je popsat v zadávací dokumentaci parametry předmětu plnění prostřednictvím požadavků na **výkon nebo funkci, popis účelu nebo potřeb**, které mají být naplněny ve smyslu § 89 odst. 1 písm. a) ZZVZ. Zadavatel nemusí stanovovat všechny charakteristiky, které má produkt, služba nebo stavební práce mít, musí ale dostatečně podrobně stanovit, jaký má mít efekt. Tento přístup ponechává větší prostor pro tržní kreativitu, včetně inovací, nicméně možnosti, které trh nabízí, se mohou značně lišit, a proto je třeba zajistit, aby technické podmínky byly dostatečně přesné, aby bylo na jejich základě možné zpracovat nabídky, a aby je následně bylo možné řádně vyhodnotit.

V některých případech je vhodnější zařadit ekologicky šetrná řešení do **multikriteriálního hodnocení** a tedy míru naplnění ponechat na rozmyslu a možnostech dodavatele a následně ji hodnotit. Jako dílčí hodnotící kritérium lze například hodnotit podíl recyklovaných materiálů (papír, karton, lepenka, plast apod.) ve výrobku, s tím, že se stanoví minimální hranice tohoto podílu, a čím větší podíl recyklovaných materiálů budou výrobky obsahovat, tím více bodů v hodnocení nabídka získá.

Ekonomickou výhodnost nabídky lze v souladu s § 114 odst. 2 ZZVZ hodnotit mimo jiné na základě poměru nákladů životního cyklu a kvality nebo také podle nejnižších nákladů životního cyklu. Životním cyklem se rozumí všechny po sobě jdoucí nebo provázané fáze, zahrnující výzkum a vývoj, pokud mají být provedeny, výrobu, obchod a jeho podmínky, přepravu, užívání a údržbu, po celou dobu existence předmětu dodávky nebo stavby nebo poskytování služby, od

získání surovin nebo vytvoření zdrojů po odstranění, likvidaci a ukončení služby nebo používání (§ 28 odst. 1 písm. k) ZZVZ).

Náklady životního cyklu musí v souladu s § 117 ZZVZ zahrnovat nabídkovou cenu a mohou také zahrnovat ostatní pořizovací náklady, náklady související s užíváním předmětu plnění, náklady na údržbu, nebo náklady spojené s koncem životnosti (např. náklady na jeho recyklaci nebo likvidaci poté, co dosloužíl), přičemž se jedná o neuzavřený výčet. Dále mohou zahrnovat náklady způsobené dopady na životní prostředí (tzv. environmentální externality), které jsou spojeny s předmětem plnění kdykoli v průběhu jeho životního cyklu (mohou se vyskytovat i pouze v části životního cyklu). Podmínkou je, že lze vyčíslit jejich peněžní hodnotu. Mohou jimi být zejména náklady na emise skleníkových plynů nebo jiných znečišťujících látek nebo jiné náklady na zmírnění změny klimatu apod.

ZZVZ tak dle své důvodové zprávy jednoznačně podporuje zadavatele v možnosti hodnotit předmět veřejné zakázky co nejkomplexněji z pohledu nákladů životního cyklu. Jde o reakci na dosavadní preferenci zadavatelů hodnotit pouze pořizovací cenu a nezahrnovat do hodnocení provozní náklady. Provozní náklady přitom v mnoha případech ve své výši převyšují pořizovací cenu; v některých případech dokonce nižší provozní náklady vedou ke zvýšeným nákladům, které bude muset zadavatel vynaložit v průběhu životního cyklu předmětu plnění, například na jeho údržbu. Je namístě požadované náklady životního cyklu promítnout do ustanovení smlouvy a stanovit i smluvní sankce pro případ, že náklady nebudou odpovídat nabídce vybraného dodavatele, na jejímž základě zvítězil v zadávacím řízení

Požadavky na metody pro stanovení nákladů životního cyklu jsou stanoveny v § 118 ZZVZ. V jeho 2. odstavci je pro případ nákladů životního cyklu způsobených dopady na životní prostředí stanovena povinnost zadavatele použít metodu, která je založena na objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritériích, přístupná všem dodavatelům, a je založena na údajích, které mohou dodavatelé poskytnout bez vynaložení nepřiměřeného úsilí, tj. shromáždění a poskytnutí těchto údajů by nemělo být pro dodavatele nepřiměřeně komplikované. Vláda může nařízením stanovit společné metody pro stanovení nákladů životního cyklu a rozsah jejich používání, což dosud učinila pro určité kategorie vozidel v nařízení vlády č. 173/2016 Sb., o stanovení závazných zadávacích podmínek pro veřejné zakázky na pořízení silničních vozidel.

V případě výslovného připuštění nebo požadování variant v souladu s § 102 ZZVZ lze bodově zvýhodnit ekologicky šetrné **varianty**. Zadavatel je pak povinen v zadávací dokumentaci uvést minimální technické podmínky, které musí varianty splňovat. Zadavatel také musí stanovit taková kritéria hodnocení, jejichž prostřednictvím je možné hodnotit jak nabídky s variantami, tak nabídky, které varianty neobsahují (viz § 102 odst. 4 ZZVZ).

Zadavatel může ve smyslu § 39 odst. 5 ZZVZ posuzovat splnění podmínek účasti na základě údajů, dokladů, **vzorků** nebo modelů poskytnutých účastníkem zadávacího řízení. Zadavatel může ověřovat jejich věrohodnost a může si je i opatřovat sám. Vzorky může zadavatel podrobovat zkouškám a může pak vycházet z výsledků těchto zkoušek.

V souladu s § 79 odst. 1 a odst. 2 písm. h) ZZVZ zadavatel může k prokázání technické kvalifikace požadovat **opatření v oblasti řízení z hlediska ochrany životního prostředí**, která bude dodavatel schopen použít při plnění veřejné zakázky. Typickým opatřením podle tohoto ustanovení bude požadavek na zavedení systému environmentálního řízení a auditu Evropské unie (EMAS) či jiného systému environmentálního řízení v souladu s § 80 odst. 2 ZZVZ. Využití těchto ustanovení přichází v úvahu pouze tehdy, pokud je prokázání technické kvalifikace nezbytné pro plnění veřejné zakázky v odpovídající kvalitě (viz § 79 odst. 1 první věta ZZVZ).

V zadávací dokumentaci je také možné, pokud má zadavatel požadavky na vlastnosti předmětu plnění z hlediska environmentálního, požadovat předložení určitého osvědčení (**štítek**) ve smyslu § 94 odst. 1 ZZVZ. Takovými štítky mohou být například ekoznačky, pokud splňují požadavky tohoto ustanovení. Zadavatel však musí přijmout jakýkoli jiný vhodný štítek osvědčující, že předmět plnění splňuje rovnocenné požadavky.

Příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání

Ekologicky šetrná řešení lze zohledňovat ve veřejných zakázkách s nejrůznějšími předměty plnění. Pro inspiraci lze nabídnout následující příležitosti:

1) Nákup nábytku a papíru

Při nákupu nábytku můžete upřednostnit produkty, které neobsahují nebezpečné látky, barvy a mořidla. V dokumentaci si lze vymínit nábytek bez formaldehydu a těkavých organických látek (nebo alespoň s jejich velmi nízkým obsahem). Produkty označené jako ekologicky šetrné výrobky (EŠV) mohou obsahovat určitý objem zmíněných látek, především formaldehydu. Proto je lepší požadovat přímo výrobky s nulovým obsahem této škodlivé látky. Zároveň můžete vybírat nábytek ze dřeva, které pochází z udržitelně spravovaných lesů (splňuje požadavky na certifikaci FSC nebo PEFC nebo rovnocenné požadavky), případně částečně nebo úplně nahradit dřevotřísku výrobky z aglomerovaného dřeva.

Obdobně lze ve veřejných zakázkách požadovat papír, který splňuje tyto požadavky na ekologicky šetrná řešení, např. proces bělení musí být prováděn ekologicky, tj. bez použití elementárního chloru (ECF). Dále lze požadovat, aby byl kancelářský papír založen na bázi primárního vlákna pocházejícího ze zákonně nebo udržitelně obhospodařovaných zdrojů (splňuje požadavky na certifikaci FSC nebo PEFC nebo rovnocenné požadavky).

2) Investice do oprav škol, dalších budov a jiných staveb

Jde o jedny z klíčových položek rozpočtů ve veřejné správě a místní samosprávě a nabízejí tedy příležitosti s velkým dopadem. Významným prvním krokem by měl být požadavek na technickou kapacitu a především adekvátní zkušenosti dodavatele stavby v oboru nízkoenergetické a pasivní výstavby, eventuálně výstavby jiných požadovaných staveb (např. infrastruktury).

Zadavatelé zakázky můžou například požadovat projekty s určitým počtem materiálů s označením ekologicky šetrný výrobek (EŠV) nebo s certifikátem Environmentální prohlášení typu III (EPD, jak tomu bylo například u projektů v rámci výzvy Zelená úsporám). Ekologické značení, případně nulový obsah formaldehydu a minimální obsah těkavých organických látek je rovněž možné požadovat při nákupu materiálů pro povrchové úpravy (omítky, malby, podlahové krytiny).

Kromě ekoznačení použitých stavebních materiálů je vhodné požadovat velmi nízkou úroveň energetické náročnosti budovy – a to včetně stanovení spotřeby primárních energií. Tímto způsobem dojde k zásadnímu snížení spotřeby energie, produkce emisí a také k dlouhodobé finanční úspoře. Stanovením hranice spotřeby primární energie se podpoří využívání obnovitelných a environmentálně šetrnějších zdrojů energie.

Požadovat lze také co největší využití zeleně na pozemku, fasádě, či střeše budov. Další environmentální přínosy má využití dešťové, eventuálně odpadní vody na pozemku, instalace úsporných baterií a energeticky úsporných zařízení a úsporného osvětlení. Nedílnou součástí požadavků může být přiměřeně prodloužená záruční doba na zhotovení stavby, která může vést k větší motivaci dodavatele stavby postavit budovu co nejlépe a s využitím co nejkvalitnějších materiálů a zařízení.

3) Úklid budov

Při nákupu služeb spočívajících v úklidu lze požadovat takové dodavatele, kteří se zavážou používat pouze ekologicky šetrné a zdravotně nezávadné úklidové prostředky, poskytovat služby za použití energeticky účinných strojů a zároveň dodávat pouze ekologicky šetrný a zdravotně nezávadný spotřební materiál a zboží. Požadovat lze rovněž řádné ekologické třídění odpadu po celou dobu plnění veřejné zakázky.

4) Počítače a kancelářská technika

Při nákupech počítačů a kancelářské techniky může zadavatel zohledňovat nejen spotřebu energií těchto zařízení, ale také postupy a materiály, ze kterých byly vyrobené. Lze tak požadovat výrobky splňující nejnovější normy ENERGY STAR pro energetický výkon, případně rovnou Ekologicky šetrné výrobky.

5) Svoz odpadu

Při výběru společností, které budou zajišťovat svoz odpadu lze hodnotit, případně stanovit, míru emisí vozového parku dodavatele a upřednostnit či přímo požadovat auta s nižšími emisemi. Je například možné požadovat určitý limit CO_2 na svezenou tunu odpadu.

6) Stavby autobusových zastávek/hřišť/laviček

Při realizaci těchto drobných staveb lze využívat dřevostavby, jejichž dopad na životní prostředí je méně problematický než v případě jiných materiálů. I zde je dále možno aplikovat kritéria z bodu 1) a 2), pokud jsou relevantní.

7) Nákup elektrické energie

Při nákupu elektrické energie lze požadovat povinný podíl z obnovitelných zdrojů. Eventuální volba dodavatele elektrické energie by měla být realizována s přihlédnutím ke složení tzv. energetického mixu a na základě jím deklarovaných environmentálních parametrů výroby. Informace týkající se podílu zdrojů elektřiny pro výrobu jsou výrobci povinni dodávat dle zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon, v platném znění.

8) Veřejné osvětlení

V případě nákupu či obnovy veřejného osvětlení lze hodnotit nebo požadovat energeticky úsporné varianty. Spotřeba energie, kterou lze snadno doložit, by potom byla jedním z kritérií ekonomické výhodnosti nabídky. Lze požadovat energeticky úsporné osvětlení z LED zdrojů nebo s energetickou třídou A, max. B, s dlouhou životností a vysokou hodnotou počtu spínacích cyklů. V rámci technické kvalifikace lze také při dodržení podmínek ZZVZ požadovat opatření v oblasti řízení z hlediska ochrany životního prostředí, tedy požadovat, aby výrobce měl certifikát EMAS, ISO 14001 nebo obdobný.

9) Vodovodní instalace

Při nákupu vodovodních instalací (baterie, záchody apod.) lze vedle ceny hodnotit také spotřebu vody a upřednostnit výrobky s nižší spotřebou, tzn. úsporné baterie. Racionální hospodaření

s vodou zahrnuje především maximální/minimální dosažitelný průtok vody, ovládání teploty a časovou regulaci zdravotně technických armatur pro více uživatelů s vysokou frekvencí používání. Pokud je to reálné, lze rovněž mezi požadavky zahrnout využívání dešťové vody na pozemku, eventuálně využívání odpadní vody.

10) Nákup vozidel

Při nákupu vozidel doporučujeme v rámci technických podmínek zohledňovat jak náklady na jejich provoz, tak i množství emisí CO_2, případně další parametry, a vyžadovat přísnější hodnoty, než jsou povinně stanoveny. Uvedené hodnoty je možné stanovit buď absolutně, případně využít hodnotících kritérií pro výběr.

11) Obaly

V obecné rovině, s možností využití u různých předmětů plnění lze zmínit také požadavek, aby dodavatel odebíral zpět a recykloval, případně znovu používal, všechny obaly dodané s produktem. To může pomoci, aby se dodavatel snažil minimalizovat veškeré zbytečné balení.

Důležitá judikatura, odborná stanoviska, metodiky a další zdroje

Judikatura SDEU:
C-513/99 Concordia Bus, C-488/01 Wienstrom GmbH, C-368/10 MAX HAVELAAR a EKO (v podrobnostech viz kapitola Právní úprava a judikatura)

Evropská komise zpracovala formulace vhodné pro uplatnění environmentálních kritérií u vybraných komodit, služeb a stavebních prací, a to jak základních (jednoduchých) požadavků, tak i požadavků komplexních, které volí spíše zadavatelé, pro něž je ohled na životní prostředí skutečně prioritou, dostupné v českém jazyce na:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Evropská komise také vydala publikaci „Nakupujte zeleně! Příručka o zadávání zelených veřejných zakázek“, která se také komplexně věnuje tématu tzv. zeleného zadávání, dostupná v českém jazyce na:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_cs.pdf

Síť ekologických poraden připravila řadu metodik pod souhrnným názvem Zelené úřadování, které nabízejí technické specifikace pro řadu nakupovaných komodit, mj. i pro nákup různých kancelářských potřeb, papíru, kancelářskou a výpočetní techniku apod.:
http://www.zeleneuradovani.cz/verejne-zakazky

Česká rada pro šetrné budovy připravila **Průvodce zadáváním veřejných zakázek na šetrné budovy**, který nabízí zadavatelům možné cesty, jak postupovat při zadávání zakázek na energeticky úsporné i šetrné, tedy **kvalitní a dlouhodobě efektivní nové i rekonstruované budovy s nižšími provozními náklady a šetrnější k životnímu prostředí:**
http://www.czgbc.org/Download/Pruvodce%20zadavatele_CZGBC_komplet%20s%20prilohami.pdf

Informace k zeleným zakázkám v oblasti stavebnictví lze nalézt také v Příloze publikace „Co je ekologicky šetrné veřejné zadávání“, Nová ekonomika, o.p.s., dostupné na:
http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/p3_stavebmictvi-jako-zasadni-oblast-pro-zelene-verejne-zadavani.pdf

Příklady dobré praxe

Zajištění ekologického úklidu v objektu MPSV

MPSV použilo koncept odpovědného zadávání ve veřejné zakázce na **„Zajištění ekologického úklidu v objektu MPSV“**, vyhlášené v září 2014 formou otevřeného nadlimitního řízení s předpokládanou hodnotou 10 mil. Kč bez DPH. Aspekty odpovědného zadávání nebyly předmětem hodnocení.

V zakázce zadavatel podpořil zaměstnanost, když požadoval zaměstnat nejméně 2 dlouhodobě nezaměstnané osoby, a dále podpořil ochranu životního prostředí uplatněním požadavku, aby úklidové služby a s nimi spojené dodávky spotřebního zboží a materiálu byly ekologicky šetrné. Při vypracování technické specifikace předmětu plnění MPSV spolupracovalo s Ministerstvem životního prostředí a neziskovou organizací, jejíž odborníci pomohli vymezit tzv. Definici ekologického úklidu, která se stala samostatnou přílohou zadávací dokumentace. V zadávací dokumentaci bylo dále také uvedeno: *„veškeré výrobky používané uchazečem při plnění předmětu veřejné zakázky budou splňovat kritéria ekologické šetrnosti definované buď Ministerstvem životního prostředí v požadavcích pro propůjčení ochranné známky, Ekologicky šetrný výrobek, např. č. 07-2012 pro univerzální čisticí přípravky a č. 72-2013 Prací prostředky používané v průmyslu a institucích či 3-2012 Prací prostředky apod.) zveřejněných na internetu (http://dataplan.info/img_upload/c6e3eef692b618867bd4ece4fa16cf48/vz.pdf), nebo rovnocennými směrnicemi jiných národních systémů ekoznačení v Evropě pro tyto kategorie produktů“*.

Povinnou součástí nabídky bylo čestné prohlášení dodavatele o naplnění obou shora uvedených požadavků a tyto požadavky byly promítnuty jako obchodní podmínka do smlouvy. S vybraným dodavatelem byla uzavřena rámcová smlouva na 4 roky.

Odkaz na profil zadavatele:
https://mpsv.ezak.cz/contract_display_28.html

Zajištění dodávky kancelářského papíru pro resort MPSV

MPSV jako centrální zadavatel vyhlásilo veřejnou zakázku na kancelářský papír pro všechny své resortní organizace. Jednalo se o rámcovou smlouvu na zajištění dodávek kancelářského papíru na 4 roky (2015 – 2019), přičemž hodnotícím kritériem byla nejnižší cena. Zadávací řízení proběhlo formou e-aukce, jejímž předmětem byly jednotkové nabídkové ceny za jednotlivé druhy a typy formátu kancelářského papíru. MPSV v zadávací dokumentaci stanovilo několik ekologických požadavků na poptávaný papír - proces bělení papíru musel být prováděn ekologicky, tj. bez použití elementárního chloru (ECF - Elemental Chlorine Free), což musel uchazeč prokázat dodáním technické dokumentace výrobce kancelářského papíru, z níž byl průkazný technologický postup při bělení, a to bez použití elementárního chlóru. Dále muselo dřevo pro výrobu papíru pocházet ze zákonně nebo udržitelně obhospodařovaných lesů, což bylo možné prokázat např. certifikací FSC (Forest Stewardship Council) či PEFC (Programme for Endorsement of Forest Certification) nebo jakýmkoli rovnocenným důkazem.

Zákonný původ dřeva mohl uchazeč také prokázat zavedeným systémem sledování. Tyto dobrovolné systémy mohou být certifikovány třetí stranou, jako součást systému řízení podle ISO 9000 nebo ISO 14000 či EMAS. Pokud dřevo pochází ze země, která podepsala dobrovolnou partnerskou dohodu s EU, mohla sloužit jako důkaz zákonnosti licence FLEGT. U necertifikovaného primárního vlákna musel uchazeč uvést typy (druhy), množství a původ vláken používaných při výrobě papírenské buničiny a papíru společně s prohlášením o jejich zákonnosti. Vlákna musela být sledovatelná celým výrobním řetězcem z lesa až k výrobku.

Blíže viz zadávací dokumentace dostupná na:
https://mpsv.ezak.cz/contract_display_33.html

Dodávka nábytku pro mateřskou školu

Příspěvková organizace Jihomoravského kraje Lužánky – středisko volného času Brno využila environmentální aspekty při nákupu nábytku a vybavení interiéru mateřské školy, včetně externích herních prvků v zahradě mateřské školy. Jednalo se o zakázku malého rozsahu, s předpokládanou hodnotou 950 000 Kč bez DPH. Aspekty odpovědného zadávání nebyly předmětem hodnocení.

V zadávací dokumentaci zadavatel musel odlišit požadavky na výrobky ze dřeva nebo z materiálů na bázi dřeva a požadavky na výrobky z kovu, např. věšáky. U nábytku a vybavení interiéru, které jsou vyrobeny ze dřeva nebo z materiálů na bázi dřeva, požadoval, aby výrobky byly odolné vůči oděru, omyvatelné, nepodporovaly hoření, a aby montážní spoje zboží zaručovaly jeho stabilní pevnost. Dále musely splňovat v zadávací dokumentaci podrobně uvedené technické parametry, které se týkaly: A) nebezpečných látek, B) obsahu formaldehydu a těkavých látek, C) složení použitých změkčovadel, D) obsahu těkavých organických sloučenin a E) materiálů použitých na obaly. Nábytek opatřený ekoznačkou (např. Ekologicky šetrný výrobek, Evropská ekoznačka – The

Flower) splňující požadavky A) až D) byl považován za vyhovující. Zadavatel obdržel nábytek ze dřeva a z materiálů na bázi dřeva opatřený ekoznačkou Ekologicky šetrný výrobek.

Blíže viz zadávací dokumentace dostupná na:
https://zakazky.krajbezkorupce.cz/contract_display_8012.html

Zajištění obědů ve školních jídelnách v Římě

Zadávací řízení na školní stravovací služby v hodnotě přibližně 355 milionů eur se týkalo období září 2007 - červen 2012.

Použitá minimální kritéria, která souvisí s potravinami:

- Použití potravin pocházejících z ekologického zemědělství, dle definice v nařízení (ES) č. 834/2007, např. chleba, luštěnin, cereálií, olivového oleje, těstovin, rýže, sýrů, ovoce a zeleniny.
- Kritérium „Zaručeně čerstvé“ pro ovoce a zeleninu (např. mangold, čekanka listová, celer, bazalka, hlávkový salát, jahody a třešně) stanovilo, že od sklizně do spotřeby nesmí uplynout více než tři dny. Použité produkty musely být opatřeny informací o podniku, který je sklidil, včetně data sklizně a zpracovatelského centra.
- Záruka čerstvosti masa: červená a bílá masa je třeba dodat ve formě vakuově uzavřených balíčků nejpozději do čtyř dnů od jejich zabalení.
- Respektování sezónnosti vlastní zeměpisné poloze hlavního města Říma.

Další použitá minimální kritéria:

- Třídění biologického a ostatního odpadu.
- Používání ekologických mycích a úklidových prostředků.
- Materiál na jedno použití (např. ubrousky) musí být biologicky rozložitelný a recyklovatelný. Je třeba používat keramické talíře a ostatní servírovací nádobí, sklo a příbory z nerezové oceli.

Základním kritériem hodnocení byla ekonomická výhodnost nabídek. Body se udělovaly za nabídkovou cenu (cena za oběd): 51 bodů, technickou úroveň nabídky (přizpůsobení a vylepšení kuchyní a školních jídelen, školení zaměstnanců, využívání produktů ze sociálních družstev, úsilí o zachování kritéria „zaručené čerstvosti“, apod.): 49 bodů. Součástí školních obědů měly být i potraviny vyprodukované v souladu s principy „fair trade“, např. banány, čokoláda a sušenky. Zakázka rozdělila území hlavního města Říma na 11 částí, aby se zadávacího řízení mohly účastnit i malé a střední podniky.

Podrobné informace jsou k dispozici v anglickém jazyce v dokumentu Kritéria EU pro zelené veřejné zakázky na: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/food_GPP_product_sheet.pdf a na: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/-toolkit/food_GPP_background_report.pdf .

Dodávka interiéru firemní mateřské školy

K VEŘEJNÉ ZAKÁZCE

Širší společenské zájmy:

Požadavek na ekologicky šetrné plnění

Hodnocení:

Aspekty odpovědného zadávání nebyly předmětem hodnocení

Předpokládaná hodnota VZ:

950 000 Kč bez DPH

Zadavatel:

LUŽÁNKY - STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU BRNO, příspěvková organizace

Název VZ:

Dodávka interiéru firemní mateřské školy Kounicova 16, Brno

Odkaz na profil zadavatele:
https://zakazky.krajbezkorupce.cz/contract_display_8012.html

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE (květen 2016)

Lentilka – firemní mateřská škola Jihomoravského kraje, kterou již čtyři roky provozuje příspěvková organizace Jihomoravského kraje Lužánky – středisko volného času Brno, byla v roce 2016 rozšířena o tři třídy. Ty bylo potřeba před zahájením provozu vybavit nábytkem.

Zadavatel si uvědomoval, že uplatnění aspektů odpovědného zadávání veřejných zakázek je často o něco komplikovanější, než prosté hodnocení na nejnižší cenu. Při přípravě veřejné zakázky proto spolupracoval se zřizovatelem, Jihomoravským krajem, a s Ministerstvem práce a sociálních věcí, aby co nejlépe uplatnil tento koncept. V době přípravy zadávací dokumentace nebyl zadavateli znám obdobný příklad dobré praxe společensky odpovědného nákupu nábytku v České republice. Dobrou inspirací se mu proto v obecné rovině stala příručka zřizovatele „Základní principy odpovědného nakupování“ (zpracovala Nová ekonomika, o.p.s., 2015) a dále pak na internetu zveřejněné metodiky.

Informace a metodiky související s pořizováním nábytku jsou dostupné např. na http://sovz.cz/ predmety/nabytek-a-vybaveni-interieru/.

Předmětem veřejné zakázky, realizované jako zakázka malého rozsahu mimo režim zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

(při respektování zásad postupu zadavatele), byla dodávka nábytku a vybavení interiéru, včetně externích herních prvků v zahradě mateřské školy. Zadavatel se po zvážení možnosti uplatnit principy odpovědného nakupování rozhodl požadovat, aby dodávka co nejvíce eliminovala dopady na životní prostředí.

V zadávací dokumentaci zadavatel musel odlišit požadavky na výrobky ze dřeva nebo z materiálů na bázi dřeva a požadavky na výrobky z kovu, např. věšáky. U nábytku a vybavení interiéru, které jsou vyrobeny ze dřeva nebo z materiálů na bázi dřeva, požadoval, aby výrobky byly odolné vůči oděru, omyvatelné, nepodporovaly hoření, a aby montážní spoje zboží zaručovaly jeho stabilní pevnost. Dále musely splňovat v zadávací dokumentaci podrobně uvedené technické parametry, které se týkaly:

A) nebezpečných látek,
B) obsahu formaldehydu a těkavých látek,
C) složení použitých změkčovadel,
D) obsahu těkavých organických sloučenin,
E) materiálů použitých na obaly.

Nábytek opatřený ekoznačkou (např. Ekologicky šetrný výrobek, Evropská ekoznačka – The Flower) splňující požadavky A) až D) byl považován za vyhovující.

Blíže viz zadávací dokumentace dostupná na:
https://zakazky.krajbezkorupce.cz/contract_display_8012.html

Zadavatel obdržel pět nabídek, přičemž dodavatelé přistoupili k prokázání splnění požadavků zakázky různě. Někteří nabídli nábytek, kterému byla udělena značka Ekologicky šetrný výrobek, jiní dokládali ve vztahu k jednotlivým technickým požadavkům čestná prohlášení a certifikáty. Jedna z nabídek nesplnila technické požadavky zadavatele. Ze zbylých nabídek byl vybrán dodavatel s nejnižší nabídkovou cenou, který však následně odmítl zakázku realizovat. Proto byl osloven dodavatel, který se umístil jako druhý v pořadí (obchodní společnost MY DVA group a.s.), a poskytl nábytek ze dřeva a z materiálů na bázi dřeva označený ekoznačkou Ekologicky šetrný výrobek.

Z pohledu zadavatele proběhla realizace dodávek hladce a v požadovaných termínech. Ocenil zejména přípravu dodavatele před jednáními o postupu při realizaci zakázky.

Zadavatel by ostatním zadavatelům určitě doporučil, aby při nákupu nábytku a vybavení interiéru požadovali minimalizaci dopadů na životní prostředí. Sám při příští vhodné příležitosti hodlá tuto již vyzkoušenou praxi zopakovat.

IMPLEMENTACE ODPOVĚDNÉHO ZADÁVÁNÍ V RÁMCI ORGANIZACE

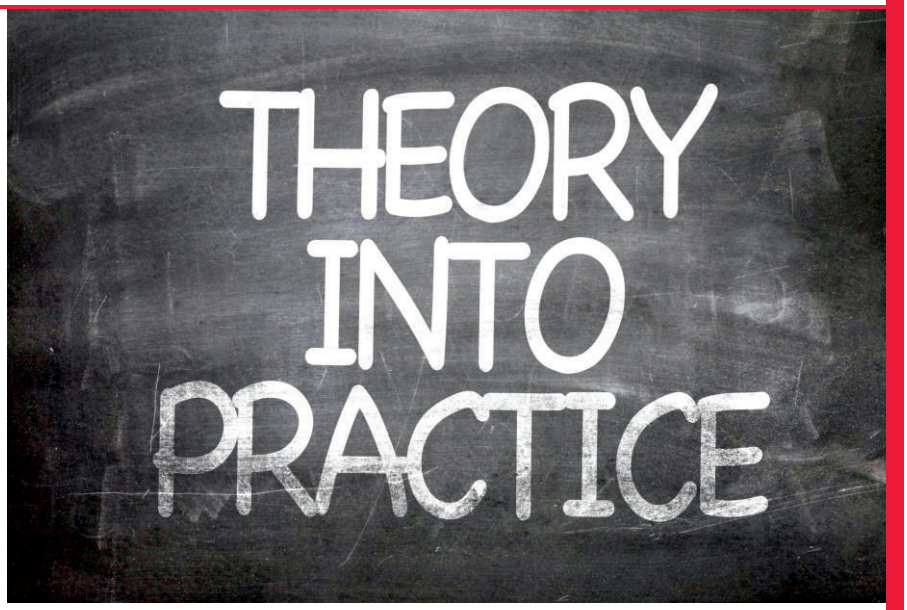

I. Pilotní veřejná zakázka s prvky odpovědného zadávání

II. Implementace odpovědného veřejného zadávání v organizaci

I. Pilotní veřejná zakázka s prvky odpovědného zadávání

KROK 1
Určete si téma, které chcete podpořit.

V předchozích kapitolách byla představena celá řada témat, která může zadavatel při odpovědném zadávání veřejných zakázek uplatnit, počínaje podporou zaměstnanosti či zvyšování kvalifikace, přes důraz na důstojné pracovní podmínky až k aspektům etického nakupování či zapojení malých a středních nebo sociálních podniků.

Pro pilotní veřejnou zakázku je vhodné zvolit téma, které zadavatel vnímá jako důležité pro svou organizaci. Je to téma, které, bude-li veřejnou zakázkou podpořeno, zadavateli přinese přidanou hodnotu. Jinými slovy: výsledky odpovědného zadání pilotní veřejné zakázky, které zadavatel obdrží spolu s jejím primárním plněním, přinesou jeho organizaci nebo adresátům jeho činnosti (například znevýhodněným osobám v jeho městě) užitek a zadavatel tak bude moci ocenit přínos zapojení prvků OVZ. Pro někoho takovým tématem může být zapojení sociálních podniků do plnění veřejné zakázky, pro jiného dát příležitost osobě jinak znevýhodněné na trhu práce, ať už je to čerstvý absolvent, žena po rodičovské dovolené nebo osoba jinak znevýhodněná, pro dalšího pak například nákup výrobků vyráběných v důstojných pracovních podmínkách či výrobků ekologicky šetrných.

KROK 2
Vyberte vhodnou zakázku a začněte v malém.

Z dosavadních zkušeností víme, že pro zadavatele může být složité učinit první krok k odpovědnému zadání veřejné zakázky, protože už v samotném procesu zadávání veřejných zakázek vnímají řadu rizik, a obávají se o to více vnášení jakýchkoli nových postupů a přístupů. Proto doporučujeme tato potenciální vnímaná rizika při prvních krocích eliminovat:

- napoprvé začít s uplatněním jednoho, nanejvýše dvou jednodušších, odzkoušených aspektů odpovědného veřejného zadávání; je možné využít již v praxi vyzkoušené příklady zadávací dokumentace;
- ne každá veřejná zakázka je vhodná pro uplatnění aspektů sociálně odpovědného zadávání; záleží na jejím předmětu plnění, rozsahu, délce trvání plnění a na sociálním aspektu, který se veřejnou zakázkou podporuje;
- inspiraci i příklady zadávací dokumentace lze najít v jednotlivých tématech metodiky.

KROK 3
Vyhodnoťte si přínos odpovědného zadání veřejné zakázky.

a) Je vhodné si vyhodnotit průběh a výsledek odpovědně zadané veřejné zakázky a odpovědět si na otázky, které jsou relevantní právě pro vás.

1. V obecné rovině to mohou být například tyto otázky:
   - Bylo složité veřejnou zakázku zadat odpovědně?
   - S jakými problémy jste se jako zadavatelé potýkali?
   - Jak k odpovědné veřejné zakázce přistoupili dodavatelé?
   - Přineslo plnění požadovaný společenský benefit?
   - Přineslo jiné, nečekané, výsledky?
   - A jiné.

2. Ve vztahu ke konkrétním zakázkám to mohou být například tyto otázky:
   - Co bylo přínosem pro zadavatele?
   - Co bylo přínosem pro
     - sociální nebo malý podnik
     - jiného dodavatele
     - zaměstnanou osobu znevýhodněnou na trhu práce
     - zaměstnance, studenty či jiné adresáty plnění z veřejné zakázky?
     - A jiné.
   - V čem by bylo vhodné postupovat jinak?
   - Co se osvědčilo a mělo by se zopakovat i příště?
   - A jiné.

b) Dejte o své zkušenosti s odpovědným veřejným zadáváním vědět ostatním zadavatelům a ukažte jim, jakou přidanou hodnotu mohou získat tímto novým přístupem. Můžete využít webové stránky www.sovz.cz, kde se příklady praxe publikují. Napište o vašich zkušenostech na sovz@mpsv.cz.

c) O přínosu odpovědně zadané veřejné zakázky by se měli dozvědět i adresáti plnění. Pokud jste např. podpořili zaměstnání dosavadních nezaměstnaných či sociální podnik, nakoupili výrobky pocházející ze spravedlivého obchodu, biopotraviny nebo ekologicky šetrné výrobky, měli by se to dozvědět vaši zaměstnanci nebo ti, kteří byli obdarovaní vašimi odpovědnými propagačními předměty či studenti ve školách, kteří k obědu dostanou biopotraviny.

d) Můžete se obrátit i na dodavatele, ať už ty, kteří uspěli nebo ty, kteří neuspěli, a získat od nich zpětnou vazbu.

II. Implementace odpovědného veřejného zadávání v organizaci

Úspěšná implementace odpovědného veřejného zadávání ve vaší organizaci předpokládá systémový přístup, který popisujeme v následujících krocích.

KROK 1
a) Určete oblasti, které chcete podpořit

Oblast zájmu by měla reflektovat **kompetence, strategické či politické cíle zadavatele** a vycházet z jeho potřeb. Jiná tak bude oblast zájmu místní samosprávy a jiná úřadu státní správy. Potřeby samosprávy jsou často spojené s daným územím a tedy regionálního či lokálního charakteru, naopak potřeby úřadu státní správy budou vycházet hlavně z jeho pravomocí a reflektovat tak budou spíše obecnější, celonárodní cíle a strategické dokumenty. Je důležité **konkrétně identifikovat potřeby** zadavatele, tedy problém, který hodláte odpovědným zadáváním řešit. Samospráva např. často identifikuje své problémy či výzvy v daném místě, z hlediska např. místní (ne)zaměstnanosti, struktury skupin osob znevýhodněných na trhu práce apod.

Při identifikaci uvedené oblasti lze využít spolupráci s úřady či jinými organizacemi, např. krajskými pobočkami Úřadu práce a s jejich kontaktními pracovišti ve vztahu k osobám znevýhodněným na trhu práce, středními či vysokými školami ve vztahu k zapojení studentů či absolventů do plnění veřejných zakázek, ale také s neziskovým sektorem, např. ve vztahu k sociálním podnikům. Záleží na vašich kompetencích a zkušenostech jako zadavatele, koho bude nejvhodnější kontaktovat při určení vhodných oblastí pro odpovědné veřejné zadávání, resp. při implementaci OVZ.

Ze škály problémů, které potřebujete řešit, bude nutné vybrat tu oblast nebo několik oblastí, které pro vás mají největší prioritu. Zaměřte se na ty, které budou mít právě pro vaši instituci **největší společenský dopad**. Budou to ty, které právě vám jako zadavateli přinesou, pokud je odpovědným veřejným zadáváním podpoříte, největší přidanou hodnotu („value for money“).

b) Popište příčiny problémů

Pokud jste si identifikovali oblast nebo oblasti, které hodláte odpovědným veřejným zadáváním podpořit, je vhodné zabývat se hlouběji příčinami problémů v těchto oblastech. Tak se vyhnete tomu, že budete reagovat až na vzniklý problém, aniž byste se snažili odstranit jeho příčiny.

Důležité je proto zejména shromáždit relevantní data, například o skladbě skupiny osob znevýhodněných na trhu práce ve vašem regionu, o příčinách nezaměstnanosti a podobně. V jiném případě může být dobré zjistit počet a zaměření sociálních podniků, zjistit, jestli a případně jaké mají těžkosti při podávání nabídek nebo proč jsou v zadávacích řízeních neúspěšní. V obecnější

rovině pak zejména z pohledu samosprávy může být vhodné získat obdobné informace o malých a středních podnicích, které zpravidla mají (či mohou mít) vliv na místní zaměstnanost a identifikovat jejich přístup k veřejným zakázkám.

KROK 2
Navrhněte, čeho chcete dosáhnout

Zamyslete se nad tím, čeho chcete odpovědným veřejným zadáváním dosáhnout a stanovte si konkrétní, dosažitelný a nejlépe i měřitelný cíl nebo cíle. Při úvahách o implementaci odpovědného veřejného zadávání ve vaší organizaci nezapomeňte ani na vládní a resortní cíle. Přitom si můžete odpovědět na otázky, které jsou relevantní právě pro vás. V obecné rovině to mohou být například tyto otázky:

- Jak by měl vypadat dosažitelný cílový stav?
- V jakém časovém horizontu chcete cíle dosáhnout?

Dobrý cíl je takový, který vás správně nasměruje (viz Krok 1), a který vás zároveň dostatečně motivuje (je dostatečně ambiciózní). Bez jasně stanoveného cíle mívá snaha zavést v organizaci změny tendenci vyprchat do prázdna.

KROK 3
Zaveďte odpovědné veřejné zadávání systematicky

Už znáte slabé stránky a potřeby vaší organizace (regionu), včetně jejich příčin, určili jste si oblasti, které chcete odpovědným veřejným zadáváním podpořit, a cíl, kterého chcete dosáhnout. Nyní je potřeba tyto informace a cíl **systémově promítnout do chodu vaší organizace**.

Začněte nejlépe tím, že zpracujete **komplexní strategický dokument** a v něm co nejkonkrétněji pojmenujete oblasti, které chcete prostřednictvím OVZ podpořit, včetně popisu příčin problémů v těchto oblastech. Komplexní strategický dokument by měl být ve vaší organizaci **odsouhlasen nejlépe na nejvyšší úrovni a promítnut do souvisejících vnitřních předpisů**, pokud se jimi chod vaší organizace řídí. Měl by být podrobně komunikován vašim zaměstnancům, zejména administrátorům veřejných zakázek. Je vhodné administrátory v OVZ vyškolit a případně jim poskytnout rozpracované interní pokyny, včetně příkladů vhodných formulací pro využití v zadávacích řízeních.

Motivujte své zaměstnance k odpovědnému veřejnému zadávání.

Vedle toho je důležité stanovit odpovědnosti za implementaci a plnění cílů OVZ, a to včetně promyšlení evaluačních nástrojů (tj. určit si, jak v určitém období vyhodnotit, zda byl daný cíl naplněn, viz Krok 5).

KROK 4
Objevte příležitost v konkrétní zakázce

Ne každá veřejná zakázka poskytne tolik možností pro odpovědné veřejné zadávání, kolik byste si přáli. **Klíčové je proto umět rozpoznat příležitost, když se objeví**. Každopádně k odpovědnému vydávání veřejných peněz nejsou nutně potřeba rozsáhlá výběrová řízení. Je ale vždy potřeba vhodně propojit možnosti konkrétní veřejné zakázky s podporovanou oblastí. Například zaměstnanost nebo stáže studentů je možné lépe podpořit v rámci veřejných zakázek, jejichž plnění probíhá po delší dobu. Dále je vždy třeba si určit priority. Pokud totiž budete chtít jednou veřejnou zakázkou podpořit například příliš mnoho cílů najednou, nakonec možná zbytečně zkomplikujete celý proces a nepodpoříte tak žádný z nich.

První změny můžete nastartovat už tím, když se zaměříte na chod vlastního úřadu či organizace, ve které pravděpodobně běžně dochází k nákupu občerstvení, kancelářských potřeb a papí-

ru, nábytku či propagačních předmětů. Věnujte proto pozornost přípravě veřejné zakázky, abyste v každé zakázce, ve které je to možné, zohlednili nejvhodnější hlediska, která jste si určili ve vašem komplexním strategickém dokumentu.

Začněte v malém a postupně praxi rozšiřujte.

Více o příležitostech pro odpovědné veřejné zadávání, včetně příkladů zadávací dokumentace, naleznete v jednotlivých tématech představených v metodice.

KROK 5
Evaluace a sdílení dobrých praxí

Evaluace

Ve strategii odpovědného veřejného zadávání nezapomeňte na nastavení hodnocení. Hodnoťte

a) každou jednotlivou zakázku a
b) pravidelně (např. jednou ročně) naplňování vašeho komplexního strategického dokumentu OVZ.

Ad a) Při hodnocení průběhu a výsledku vybrané veřejné zakázky byste si měli odpovědět na otázky, které jsou relevantní právě pro vás. Pravidelným hodnocením veřejných zakázek můžete zlepšit ty budoucí.

V obecné rovině mohou být kladeny například tyto otázky:

- Bylo složité veřejnou zakázku zadat?
- S jakými problémy jste se jako zadavatelé potýkali?
- Jak k této veřejné zakázce přistoupili dodavatelé?
- Přineslo plnění požadovaný společenský benefit?
- Přineslo jiné, nečekané, výsledky?

Ve vztahu ke konkrétním zakázkám to mohou být například tyto otázky:

- Jaký byl skutečný společenský přínos? (například pro daný sociální podnik/podpořenou osobu, ale i pro dodavatele)
- V čem by bylo vhodné postupovat jinak?
- Co se osvědčilo a mělo by se zopakovat i příště?

Ad b) Vyhodnocujte si v pravidelných intervalech, jak se vám daří naplňování vaší strategie odpovědného veřejného zadávání.

Zejména si vyhodnocujte:

- Jak se vám daří naplňovat cíle, které jste si vytýčili ve vašem komplexním strategickém dokumentu?
- Jaký je vztah získané hodnoty a vydaných finančních prostředků?
- Jaký vliv má OVZ na plnění veřejných zakázek?
- Jaké jsou reakce na odpovědné veřejné zadávání
  - „adresátů plnění“, např. sociálních podniků/podpořených osob apod.?
  - dodavatelů?
  - vašich administrátorů veřejných zakázek?
  - vašich zaměstnanců, kteří odpovědně zadané plnění využívají?
- Napadají vás na základě hodnocení jednotlivých zakázek i naplňování komplexního strategického dokumentu další příležitosti pro odpovědné veřejné zadávání?

Sdílení dobrých praxí

Dejte o své zkušenosti s odpovědným veřejným zadáváním vědět ostatním zadavatelům a ukažte jim, jakou přidanou hodnotu mohou získat tímto novým přístupem.

O přínosu odpovědného veřejného zadávání by se měli dozvědět i adresáti plnění. Pokud jste např. podpořili zaměstnání dosavadních nezaměstnaných či sociální podnik, nakoupili výrobky pocházející ze spravedlivého obchodu, biopotraviny nebo ekologicky šetrné výrobky, měli by se to dozvědět vaši zaměstnanci nebo ti, kteří byli obdarovaní vašimi odpovědnými propagačními předměty či studenti ve školách, kteří k obědu dostanou biopotraviny.

Můžete se obrátit i na dodavatele, ať už ty, kteří uspěli nebo ty, kteří neuspěli, a získat od nich zpětnou vazbu.

Přínosná je i kombinace evaluace a sdílení, resp. PR výsledků odpovědného veřejného zadávání. I veřejnost by se tak měla dozvídat, že díky odpovědnému přístupu k veřejným zakázkám došlo např. k vytvoření určitého počtu pracovních míst pro nezaměstnané osoby nebo k ušetření určitého množství tun vypouštěných emisí či snížení ekologické zátěže, která může mít vliv na nemocnost nebo kvalitu života v regionu apod. Odpovědné zadávání zakázek se tak pozitivně odrazí nejen v každodenním životě daného regionu, ale také v PR zadavatele.

Můžete dát vědět i nám na: sovz@mpsv.cz, jaká veřejná zakázka s prvky OVZ se vám povedla zrealizovat a čeho jste jejím prostřednictví dosáhli. Rádi budeme prostřednictvím webových stránek www.sovz.cz sdílet s ostatními zadavateli vaši zkušenost a dobrou praxi.

Pokud potřebujete podporu při přípravě veřejné zakázky s prvky odpovědného veřejného zadávání nebo strategického dokumentu, kterým zavedete odpovědné veřejné zadávání ve vaší instituci, anebo školení OVZ pro vaše zaměstnance, můžete nás kontaktovat, rádi vám pomůžeme: sovz@mpsv.cz. Další kontakty naleznete na www.sovz.cz.

NAMÍSTO ZÁVĚRU - MÝTY O ODPOVĚDNÉM VEŘEJNÉM ZADÁVÁNÍ

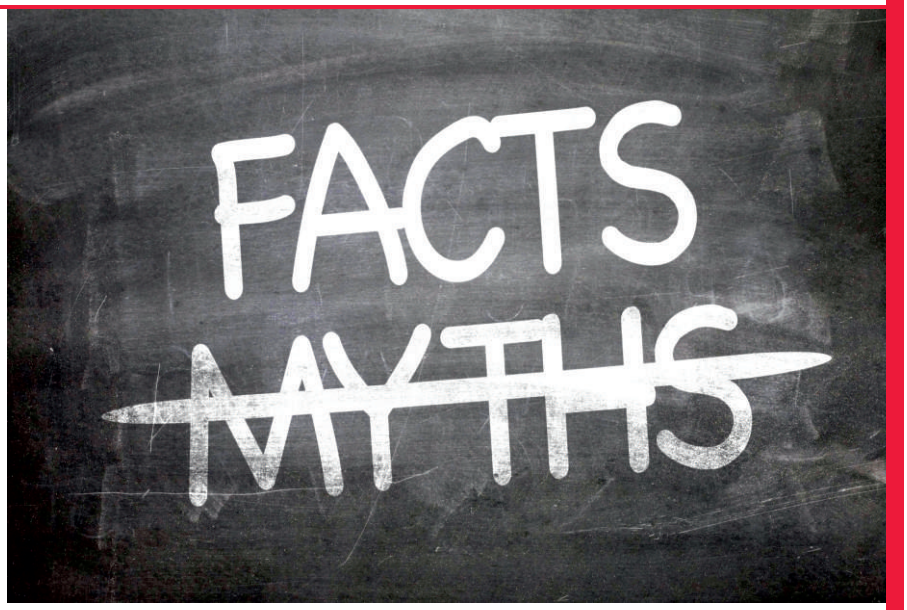

1. mýtus

Pokud v zakázce využijeme aspekty OVZ, zakázka se prodraží

Traduje se, že odpovědné veřejné zadávání je oproti tomu běžnému drahé. Faktem je, že při veřejných nákupech lze často upřednostňovat varianty zohledňující sociální aspekty nebo varianty šetrnější k životnímu prostředí, aniž by došlo k zásadnímu navýšení ceny daného produktu či služby. Často se také ekonomická výhodnost odpovědného veřejného zadávání projeví až ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu. Veřejné nákupy se tak stanou sociálně a environmentálně udržitelné. Vždy záleží na předmětu a rozsahu požadovaného plnění, a zejména „přísnosti" zvláštních podmínek plnění či situaci na trhu.

Obecně platí, že získat za peníze nejlepší hodnotu neznamená, že je třeba přijmout „absolutně" nejlevnější nabídku na trhu, bez ohledu na to, zda a jak dobře naplní potřeby zadavatele; potřebami zadavatele totiž (v souladu se ZZVZ) mohou být i sociální a environmentální cíle. Ekonomická výhodnost nabídky se pak posuzuje v mezích parametrů, které zadavatel v zadávací dokumentaci stanoví. Jde tedy spíše o nejlepší poměr požadované kvality a ceny, nikoli o cenu na trhu absolutně nejnižší.

Informace o cenách plnění se sociálním přínosem nebo plnění ekologicky příznivého, které je dostupné na trhu, může zadavatel získat prostřednictvím předběžných tržních konzultací, ale také například za využití soutěžního dialogu, při kterém dodavatelé soutěží o co nejlepší řešení pro zadavatele, včetně sociálních benefitů.

Zejména ve vztahu k ekologicky šetrným řešením se jeví výhodné zohlednit náklady životního cyklu, včetně nákladů na likvidaci předmětu plnění, který již dosloužil. Počáteční investice, která může být vyšší než u řešení nezohledňujícího ekologické aspekty, se často projeví výrazně nižšími náklady na provoz a likvidaci. Náklady se tak nepřesouvají z jednoho stádia životního cyklu předmětu plnění do druhého. Příkladem může být stavba budovy v pasivním nebo nízkonákladovém standardu.

- Realizovaným příkladem dobré praxe, při kterém nedošlo k navýšení ceny veřejné zakázky, je veřejná zakázka IPRM DEMOS (Integrovaný plán rozvoje města – Deprivované mostecké zóny a občanské soužití) Rekonstrukce jednotlivých bloků bytových domů a úprava veřejných prostranství v lokalitě Most-Chanov. V této veřejné zakázce byla využita zvláštní podmínka plnění spočívající v zaměstnání 10 % z celkového počtu pracovníků dodavatele, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky, z řad dlouhodobě nezaměstnaných. Více se o tomto příkladu dobré praxe můžete dozvědět v tématu Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, zadávací dokumentaci a další informace lze nalézt na těchto stránkách:
  http://www.mesto-most.cz/rekonstrukce-bloku-2-v-chanove/ds-3330/p1=2747
  http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/dp_cs_euromont_most_dodavatele.pdf

- Ve veřejné zakázce MPSV na zajištění ekologického úklidu v objektech MPSV byl zahrnut požadavek na zaměstnání nejméně 2 dlouhodobě nezaměstnaných osob a dále požadavek, aby úklidové služby a s nimi spojené dodávky spotřebního zboží a materiálu pro budovu MPSV byly ekologicky šetrné. Při této zakázce se podařilo vysoutěžit cenu dokonce o 20 % nižší než v předchozím případě, ve kterém nebyly zahrnuty prvky odpovědného veřejného zadávání, viz tisková zpráva na konci příkladu dobré praxe:
  http://sovz.cz/wp-content/uploads/2016/08/dp_ekologicky-uklid_mpsv.pdf .

- Dalším příkladem může být veřejná zakázka MPSV (jako centrálního zadavatele) na dodávku ekologického kancelářského papíru, s předpokládanou hodnotou 98 mil. Kč. Jednalo se o rámcovou smlouvu na zajištění dodávek kancelářského papíru na 4 roky (2015 – 2019). Hodnotícím kritériem byla nejnižší cena, a to na základě výsledků e-aukce. MPSV v zadávací dokumentaci stanovilo několik ekologických požadavků na poptávaný papír - proces bělení papíru musel být prováděn ekologicky, tj. bez použití elementárního chloru (ECF - Elemental Chlorine Free), a dřevo pro výrobu papíru muselo pocházet ze zákonně nebo udržitelně obhospodařovaných lesů, což bylo možné prokázat např. certifikací FSC (Forest Stewardship Council) či PEFC (Programme for Endorsement of Forest Certification). Vysoutěžená cena papíru splňujícího ekologické požadavky byla nižší než předpokládaná. Další informace viz příklad dobré praxe:
  http://sovz.cz/praxe/zajisteni-dodavky-kancelarskeho-papiru-pro-resort-mpsv/

2. mýtus

Vydat se cestou odpovědného zadávání dá moc práce

Je nutno připustit, že veřejné zadávání jako takové je komplexní proces. Zahrnout aspekty odpovědného veřejného zadávání (sociální, environmentální požadavky) do kvalitně připravené veřejné zakázky jistě obnáší určitou „práci navíc“, ta ale nemusí být (alespoň v pilotních veřejných zakázkách) nijak obsáhlá. Každopádně si zahrnutí prvků OVZ do veřejné zakázky vyžádá určitý čas na přípravu.

V metodice jsme v jednotlivých tématech shromáždili jak již vyzkoušené příklady dobré praxe, tak návrhy textací v souladu se ZZVZ, a to i méně složité způsoby zahrnutí aspektů OVZ, jako je např. využití tzv. zvláštní podmínky plnění ve smyslu ustanovení § 37 odst. odst. 1 písm. d) ZZVZ, jakožto podmínky účasti, v kombinaci s obchodní podmínkou ve smlouvě a za spolupůsobení sankční pokuty či možnosti odstoupit od smlouvy v případě nedodržení takové podmínky. Veškeré metodické materiály jsou tak připravovány s tím, aby zadavateli co nejvíce pomohly a sejmuly z něj větší časovou či personální zátěž při přípravě zakázky. Lze také využít i konzultací nabízených v rámci projektu.

Jak si vyzkoušet pilotní veřejnou zakázku s prvky odpovědného zadávání se dozvíte v kapitole Implementace odpovědného veřejného zadávání v rámci organizace. Pokud máte i nadále pochybnosti, jak aspekty odpovědného veřejného zadávání v praxi uplatnit, můžete se obrátit na některý z kontaktů uvedených níže.

3. mýtus

Odpovědné veřejné zadávání není nosné téma v ČR, máme nízkou nezaměstnanost

Odpovědné veřejné zadávání vnímáme jako proces, při kterém zadavatel nakupuje produkty, služby a stavební práce, které potřebuje, přičemž získává maximální hodnotu za peníze vytvářením prospěchu pro společnost a minimalizací negativních dopadů na životní prostředí. Nejedná se tedy pouze o problematiku (ne)zaměstnanosti. Tuto širokou definici odpovědného zadávání preferujeme proto, že propojuje ekonomické, sociální i environmentální aspekty a má tak blízko k tzv. principu 3E, který zahrnuje hospodárnost (economy), účelnost (efficiency) a efektivnost (effectiveness). Jedná se tak o přístup, který se nesoustředí pouze na některé, úzce vymezené, společenské aspekty, ale jeho význam tkví v komplexnosti jeho pojetí.

Navíc i v rámci tématu (ne)zaměstnanosti se nemusí jednat pouze o zaměstnávání jen určité cílové skupiny (typicky dlouhodobě nezaměstnaných), může se jednat o podporu jiných skupin osob znevýhodněných na trhu práce, které jsou pro zadavatele důležité, jako jsou osoby se zdravotním postižením, mladé lidi do 24 let věku či absolventy bez praxe, osoby po rodičovské dovolené, osoby ve věku nad 55 let, osoby bez kvalifikace či s nízkou kvalifikací, osoby ze sociálně vyloučených lokalit a další. Podrobnější informace viz kapitola Podpora zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce.

Kromě oblasti podpory zaměstnání se OVZ může zaměřit na důstojné pracovní podmínky zaměstnanců (zejména v některých oborech, např. dosud bylo řešeno ve vztahu k těžbě dřeva, u řidičů autobusů dálkové dopravy, v úklidových a bezpečnostních službách apod.), podporu vzdělávání, praxe studentů (kteří se na základě praxe mohou např. v daném podniku zaměstnat a rozhodnout se pak zůstat ve svém regionu, ze kterého mladí vzdělaní lidé jinak odchází), podporu rekvalifikací nebo zvyšování kvalifikace osob s nízkou nebo žádnou kvalifikací, podporu sociálního podnikání, etické nakupování, ekologicky šetrná řešení a další.

4. mýtus

Není možné podpořit místní ekonomiku/místní zaměstnanost

Zejména subjekty územní samosprávy často potřebují řešit otázku nezaměstnanosti nebo ztíženého přístupu některých skupin osob na trh práce ve svém regionu. Proto se objevují snahy některých zadavatelů podmínku zaměstnání osob znevýhodněných na trhu práce omezit v zadávací dokumentaci na zaměstnání místních osob.

Jakkoli je snaha subjektů územní samosprávy řešit místní nezaměstnanost pochopitelná, nelze dle názoru Evropské komise, ale též Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže podmínku zaměstnání jmenovitě místních nezaměstnaných uplatnit v zadávací dokumentaci. Argumentace Evropské komise spočívá v otázce omezení základních komunitárních svobod, ÚOHS pak v otázce rovného zacházení ve smyslu ustanovení § 6 ZZVZ.

To však neznamená, že zadavatel nemůže využít dalších možností, jak napomoci vlastní investiční aktivitou místní zaměstnanosti, aniž by se dopustil porušení právních předpisů.

Zadavatel tak může stanovit cíle odpovědného veřejného zadávání s ohledem na místní specifika (například cílovou skupinu nebo cílové skupiny zvolit tak, aby dodavatel měl dostatek možností, z nichž si může vybírat), intenzivně, dlouhodobě a široce komunikovat své záměry ohledně požadavku na zapojení uvedených osob, nabídnout podporu místní pobočky Úřadu práce při hledání nejvhodnějších osob pro danou zakázku, dále může požadovat zveřejnění inzerce volných pracovních příležitostí souvisejících s plněním veřejné zakázky v daném místě, čímž umožní lokálním zájemcům přístup k informacím o pracovních příležitostech s plněním veřejné zakázky spojených a může tak zvýšit jejich šanci na uplatnění. Stejně tak lze požadovat, aby byly veškeré případné volné pracovní pozice související s plněním veřejné zakázky hlášeny dodavatelem kontaktnímu pracovišti Úřadu práce České republiky.

Pro některé zadavatele může být vhodným nepřímým podpůrným krokem pro řešení otázek zaměstnávání místních obyvatel zvýšení povědomí místních, zejména pak drobných, dodavatelů o veřejných zakázkách, přičemž lze očekávat, že tito dodavatelé budou pro plnění veřejné zakázky využívat lokální pracovní sílu. Zvyšování informovanosti zejména menších hráčů na trhu přitom není opatřením zacíleným na podporu konkrétního dodavatele, ale cílí na odstranění potenciálních bariér účasti menších místních dodavatelů na veřejných zakázkách. Tímto postupem navíc může dojít k rozšíření okruhu dodavatelů a tedy k zintenzivnění soutěže.

V každém případě je vhodné podrobně analyzovat jak potřeby zadavatele (situaci na trhu práce, skladbu osob znevýhodněných na trhu práce v jeho územním obvodu), tak znát možnosti trhu, k čemuž mohou zadavatelé v souladu s § 33 ZZVZ využít předběžné tržní konzultace. Více informací k předběžným tržním konzultacím viz str. 28.

5. mýtus

Odpovědné veřejné zadávání přináší riziko problémů; neprojde přes kontrolní orgány

Uplatnit sociální a environmentální aspekty je zcela v souladu se směrnicí č. 2014/24/EU a ZZVZ, do kterého byla tato směrnice transponována. OVZ je proto legální a nemůže být jako takové kontrolními orgány zpochybňováno, natož sankcionováno.

Je však třeba mít na paměti, že je třeba vždy dodržet všechna relevantní ustanovení právních předpisů, jak ta, která se týkají odpovědného veřejného zadávání, tak obecná ustanovení ZZVZ.

6. mýtus

Nemůžeme zvýhodnit sociální podniky

Je pravdou, že sociální podnik dosud není v právních předpisech definován (v současné době se připravuje zákon o sociálním podnikání). Přesto je možné sociální podniky v rámci zadávání veřejných zakázek podpořit.

V souladu s § 37 odst. 6 a § 38 ZZVZ je možné vyhradit pro dodavatele zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců.

Je také možné bodově zvýhodnit sociální podnik, který nezaměstnává OZP, ale zaměřuje se na podporu jiné skupiny osob znevýhodněné na trhu práce (ať už je zaměstnává či nikoliv). Takovému sociálnímu podniku nelze veřejnou zakázku v souladu se ZZVZ vyhradit a při nedostatku legální definice musí zadavatel v zadávací dokumentaci sám definovat, jak sociální podnik chápe. Doporučujeme využití rozpoznávacích znaků sociálního podniku. Pak je možné zařadit podporu sociálních podniků do multikriteriálního hodnocení a nechat na dodavatelích, do jaké míry jsou schopni toto kritérium naplnit.

Můžete se inspirovat veřejnou zakázkou Údržba veřejné zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12, při které zadavatel zvolil kombinaci smluvní podmínky a hodnotícího kritéria kvality. Zadavatel zakázku vyhradil pouze pro dodavatele, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců, přičemž minimálně 30 % faktického plnění z celkového plnění zakázky mělo být uskutečněno osobami se zdravotním postižením, viz:
http://sovz.cz/praxe/udrzba-verejne-zelene-a-uklid-verejnych-prostranstvi-praha-12/

Tomuto tématu je blíže věnována pozornost v kapitole Podpora účasti sociálních podniků ve veřejných zakázkách.

7. mýtus

Nemůžeme komunikovat s dodavateli

Není tomu tak. Jednání s dodavateli (ale i odborníky) je nyní výslovně upraveno v § 33 ZZVZ (předběžné tržní konzultace), a to pokud to nenaruší hospodářskou soutěž. Zadavatel může při předběžných tržních konzultacích představit trhu či odborníkům svůj záměr, včetně navrhovaných detailů jak předmětu veřejné zakázky, tak celkového zadávacího řízení. Dodavatelé či odborníci se pak mohou k navrhovaným parametrům zakázky vyjádřit. Zadavatel tak získá potřebné informace o možnostech trhu nebo možných řešeních, s jejichž pomocí může co nejpřesněji specifikovat vhodné řešení svých potřeb a vymezit konkrétní předmět veřejné zakázky.

Jednání s potenciálními dodavateli je dále umožněno v rámci jednacího řízení s uveřejněním (§ 60 ZZVZ) a v rámci soutěžního dialogu (§ 68 ZZVZ). Jednání s dodavateli může být pro zadavatele velmi efektivní a přínosné, neboť ti mohou přijít s jinými úhly pohledu a novými řešeními, které zadavateli přinesou větší přidanou hodnotu. Z hlediska sociálních aspektů mohou být např. dodavatelé schopni naplnit více společenských cílů zadavatele, než zadavatel původně očekával. Jednání s potenciálními dodavateli tak otevírá prostor trhu, aby soutěžil o co nejlepší řešení pro zadavatele, včetně sociálních benefitů.

Více informací k předběžným tržním konzultacím viz str. 28.

8. mýtus

Dodavatelé nejsou schopní poskytnout plnění s aspekty odpovědného zadávání

Není tomu tak. Příklady dobré praxe ukazují, že poskytnout plnění v rámci veřejných zakázek s prvky odpovědného veřejného zadávání je možné. Pokud jsme dodavatele kontaktovali a dotazovali se na to, zda jim poskytnutí plnění činilo potíže, tito nám často sdělovali, že nikoliv a v řadě případů se ani nijak nenavýšila cena veřejné zakázky, viz výše. Mnohdy se ukázalo, že „nadstandardní" požadavky ze strany veřejné správy jsou již standardem v požadavcích soukromých společností. Dodavatelé poukazují na to, že řada podniků již sama obdobné přístupy stanoví jako své priority např. v rámci společenské odpovědnosti firem (CSR) nebo je mají zakotveny v etických kodexech apod. Trh tak může být v řadě ohledů progresivnější, než by zadavatel očekával, což vyplývá i ze zahraničních zkušeností, které doporučují, aby firmám byl v zakázkách ponechán prostor, aby „o co nejodpovědnější řešení" mohly soutěžit (typicky v rámci multikriteriálního hodnocení či prostřednictvím zadávacích řízení, která to umožňují).

Dále je také zřejmé, že pokud se zvýší poptávka po plnění s prvky odpovědného veřejného zadávání, ovlivní to trh tak, že se přirozeně rozšíří i nabídka takového zboží či služeb a připravenost dodavatelů plnění s prvky OVZ poskytnout.

Příklady úspěšně realizovaných veřejných zakázek s prvky odpovědného veřejného zadávání naleznete na stránkách: http://sovz.cz/priklady-dobre-praxe/ .

9. mýtus

Neumíme OVZ a nikdo nám s ním nepomůže

Metodika shrnuje jak právní základy pro odpovědné veřejné zadávání, tak společenská témata a oblasti, které lze odpovědným veřejným zadáváním podpořit a příležitosti, které k tomu lze ve veřejných zakázkách využít. Jsou v ní uvedeny jak již realizované příklady dobré praxe, tak textace, které lze v zadávacích dokumentacích využít. Jak již bylo řečeno, veškeré metodické materiály byly připraveny s tím, aby zadavateli co nejvíce pomohly při přípravě zakázky. Lze také využít i konzultací nabízených v rámci projektu.

Pokud potřebujete podporu při přípravě veřejné zakázky s prvky odpovědného veřejného zadávání nebo strategického dokumentu, kterým zavedete odpovědné veřejné zadávání ve vaší instituci, anebo školení OVZ pro vaše zaměstnance, můžete nás kontaktovat, rádi vám pomůžeme: sovz@mpsv.cz. Další kontakty naleznete na www.sovz.cz.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I
Body preambule směrnice č. 2014/24/EU,
o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES,
týkající se OVZ a jejich celé znění

PŘÍLOHA II
Srovnávací tabulka ZVZ x ZZVZ x směrnice č. 2014/24/EU

PŘÍLOHA 1

Body preambule směrnice č. 2014/24/EU, o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES, týkající se OVZ a jejich celé znění

Téma	Bod preambule
Obecné	2, 37, 39, 40, 45, 47, 48, 49, 75, 79, 84, 89, 90, 93, 95, 96, 98, 101, 102, 103, 105, 123
Udržitelný rozvoj, etické nákupy	41, 47, 49, 74, 75, 88, 91, 92, 93, 95, 97, 98, 101, 102, 103, 105
Sociální věci	36, 47, 49, 95, 97, 98, 101, 102, 103, 105
Pracovní podmínky	99, 105
Zaměstnanost, osoby znevýhodněné, praxe a vzdělávání	3, 99
Výzkum a inovace	35, 47, 48, 49, 74, 95, 124
Malí a střední podnikatelé/sociální podnikatelé	35, 59, 66, 78, 79, 80, 83, 84, 118, 120, 124

(2)
Veřejné zakázky hrají klíčovou roli ve strategii Evropa 2020 obsaženou ve sdělení Komise ze dne 3. března 2010 nazvaném „Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění" (dále jen "strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění") jako jeden z tržně založených nástrojů, jenž se dá využít k dosažení inteligentního, udržitelného růstu podporujícího začlenění a zároveň k zajištění nejefektivnějšího využití veřejných prostředků. Za tímto účelem musí být současná pravidla pro zadávání veřejných zakázek přijatá podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES(4) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES(5) revidována a modernizována, aby se zvýšila efektivita veřejných výdajů, zejména usnadněním účasti malých a středních podniků na veřejných zakázkách, a aby zadavatelé měli možnost lépe využívat veřejných zakázek na podporu společných společenských cílů. Je rovněž třeba vyjasnit základní pojmy a koncepty, aby se zajistila právní jistota, a začlenit do současných pravidel určité aspekty související s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie.

(3)
Při provádění této směrnice by měla být zohledněna Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (6), a to zejména v souvislosti s výběrem komunikačních prostředků, technickými specifikacemi, kritérii pro zadání a podmínkami plnění veřejné zakázky.

(35)
Spolufinancování programů výzkumu a vývoje ze zdrojů z daného odvětví by mělo být podporováno. Mělo by tudíž být vyjasněno, že tato směrnice se použije pouze tehdy, pokud takové spolufinancování neprobíhá a pokud výsledek činnosti v oblasti výzkumu a vývoje připadne dotčenému veřejnému zadavateli. Tím by neměla být vyloučena možnost, aby poskytovatel služeb, který dané činnosti vykonal, o těchto činnostech uveřejnil zprávu, pokud veřejnému zadavateli zůstane výhradní právo využívat výsledek činnosti v oblasti výzkumu a vývoje při jeho vlastní

činnosti. Nicméně jakékoli fiktivní sdílení výsledků výzkumu a vývoje či jakákoli čistě symbolická účast na odměně poskytovatele služeb by neměla bránit uplatňování této směrnice.

(36)
Zaměstnání a výkon povolání přispívají k začlenění do společnosti a tvoří základní prvky pro zajištění rovných příležitostí pro všechny. V této souvislosti mohou hrát významnou roli chráněné dílny. Totéž platí i pro jiné sociálně zaměřené podniky, jejichž hlavním cílem je podpora sociálního a profesního začlenění nebo opětovného začlenění zdravotně postižených a znevýhodněných osob, jako jsou nezaměstnaní, příslušníci znevýhodněných menšin nebo jinak sociálně vyloučených skupin. Takovéto dílny nebo podniky by však za obvyklých podmínek hospodářské soutěže nemusely být schopny veřejnou zakázku získat. Proto je vhodné stanovit, že by členské státy měly mít možnost vyhradit právo účasti v zadávacích řízeních na veřejné zakázky nebo jejich určité části těmto dílnám nebo podnikům, popřípadě vyhradit plnění veřejných zakázek pro programy chráněného zaměstnání.

(37)
S cílem začlenit do zadávacích řízení náležitě požadavky týkající se životního prostředí, sociální oblasti a pracovních podmínek, je zvláště důležité, aby členské státy a veřejní zadavatelé přijali příslušná opatření, jimiž zajistí dodržování povinností v oblasti environmentálního, sociálního a pracovního práva, které jsou platné v místě provádění stavebních prací nebo poskytování služeb a které vyplývají ze zákonů, nařízení, vyhlášek a rozhodnutí na vnitrostátní úrovni i na úrovni Unie, jakož i z kolektivních smluv, pokud jsou taková pravidla i jejich uplatňování v souladu s právem Unie. Během plnění veřejné zakázky by rovněž měly být uplatňovány závazky vyplývající z mezinárodních smluv, které byly ratifikovány všemi členskými státy a které jsou uvedeny v příloze X. To by však žádným způsobem nemělo bránit uplatňování pracovních podmínek, které jsou pro pracovníky příznivější.

Příslušná opatření by měla být uplatňována v souladu se základními zásadami práva Evropské unie, zejména s cílem zajistit rovné zacházení. Tato opatření by měla být uplatňována v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES[(11)] a způsobem, který zajišťuje rovné zacházení a který přímo ani nepřímo nediskriminuje hospodářské subjekty a pracovníky z jiných členských států.

(39)
Příslušné povinnosti by se mohly odrážet ve smluvních ujednáních. Zároveň by mělo být možné začleňovat do smluv na veřejné zakázky ustanovení zajišťující soulad s kolektivními smlouvami v souladu s právem Unie v oblasti veřejných zakázek. Nedodržení příslušných povinností může být považováno za vážné pochybení ze strany daného hospodářského subjektu a může vést k vyloučení tohoto hospodářského subjektu ze zadávacího řízení na veřejnou zakázku.

(40)
Kontrola dodržování environmentálních, sociálních a pracovněprávních předpisů by měla probíhat v příslušných fázích zadávacího řízení, tedy při uplatňování obecných zásad upravujících výběr účastníků a zadávání veřejných zakázek, při uplatňování kritérií pro vyloučení a při uplatňování ustanovení o mimořádně nízkých nabídkách. Potřebná ověřování k tomuto účelu by měla být prováděna v souladu s příslušnými ustanoveními této směrnice, zejména s těmi, jež upravují poskytování dokladů a vlastní prohlášení.

(41)
Tato směrnice by neměla bránit zavedení nebo uplatňování opatření nutných k ochraně veřejného pořádku, veřejné mravnosti, veřejné bezpečnosti, zdraví, života lidí a zvířat a k ochraně rostlin, či jiných opatření v oblasti životního prostředí, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj, za podmínky, že tato opatření jsou v souladu se Smlouvou o fungování EU.

(45)
Jednací řízení by měla doprovázet odpovídající ochranná opatření zajišťující dodržování zásad rovného zacházení a transparentnosti. Veřejní zadavatelé by měli zejména v předstihu uvést minimální požadavky, které vystihují povahu veřejné zakázky a které by v průběhu jednání neměly být měněny. Kritéria pro zadání veřejné zakázky a jejich váha by měly v průběhu celého řízení zůstat stejné a neměly by být předmětem jednání, aby bylo zajištěno rovné zacházení se všemi hospodářskými subjekty. Cílem jednání by mělo být zlepšení nabídek tak, aby veřejní zadavatelé měli možnost pořizovat stavební práce, dodávky a služby, jež budou plně uzpůsobeny jejich konkrétním potřebám. Jednání se může týkat všech vlastností pořizovaných staveb, dodávek a služeb, včetně například kvality, množství, obchodních doložek i sociálních, environmentálních a inovačních aspektů, nepředstavují-li minimální požadavky.

Mělo by být vyjasněno, že minimálními požadavky, jež má stanovit veřejný zadavatel, se rozumí podmínky a vlastnosti (zejména fyzické, funkční a právní), jež by měla každá nabídka splňovat nebo mít tak, aby veřejný zadavatel mohl veřejnou zakázku zadat v souladu se zvoleným kritériem pro zadání. K zajištění transparentnosti a zpětné dohledatelnosti postupu by měly být všechny fáze řádně zdokumentovány. Dále by všechny nabídky měly být v průběhu celého řízení podávány písemně.

(47)
Výzkum a inovace, včetně ekoinovací a sociálních inovací, patří mezi hlavní hybné síly budoucího růstu a představují jádro strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Orgány veřejné správy by měly co nejstrategičtěji využívat zadávání veřejných zakázek za účelem podpory inovací. Nákupy inovativních výrobků, stavebních prací a služeb hrají klíčovou úlohu při zlepšování účinnosti a kvality veřejných služeb a zároveň řeší hlavní společenské problémy. Takové nákupy přispívají k dosažení nejlepšího poměru získané hodnoty a výše vynaložených veřejných prostředků, jakož i širších hospodářských, environmentálních a společenských výhod ve smyslu vytváření nových nápadů a jejich přeměny na inovativní výrobky a služby, a tím i k podpoře udržitelného hospodářského růstu.

Mělo by být připomenuto, že řada modelů zadávání veřejných zakázek je uvedena ve sdělení Komise ze dne 14. prosince 2007 nazvaném „Zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi: Podpora inovace za účelem zajištění udržitelně vysoké kvality veřejných služeb v Evropě", které se týká veřejných zakázek na ty služby v oblasti výzkumu a vývoje, jež nespadají do oblasti působnosti této směrnice. Tyto modely by byly nadále k dispozici jako doposud, avšak tato směrnice by rovněž měla přispět k usnadnění zadávání veřejných zakázek v oblasti inovací a napomáhat členským státům při dosahování cílů v oblasti Unie inovací.

(48)
Z důvodu významu inovací by měly být veřejní zadavatelé podporováni v tom, aby umožňovali varianty tak často, jak je to jen možné. Tito zadavatelé by tedy měli mít na paměti, že před oznámením o tom, že mohou být předloženy varianty, je nutné vymezit minimální požadavky, jež mají tyto varianty splňovat.

(49)
Nelze-li potřebu vývoje inovativního výrobku nebo služby nebo inovativních stavebních prací a následné koupě výsledných dodávek, služeb nebo stavebních prací uspokojit pomocí řešení, která jsou na trhu již dostupná, měli by mít veřejní zadavatelé k dispozici zvláštní zadávací řízení, pokud jde o smlouvy spadající do oblasti působnosti této směrnice. Toto zvláštní řízení by mělo veřejným zadavatelům umožnit vytváření dlouhodobých inovačních partnerství pro vývoj a následnou koupi nových inovativních výrobků, služeb nebo stavebních prací za předpokladu, že tyto inovativní výrobky, služby nebo stavební práce mohou být dodány podle dohodnutých úrovní plnění a nákladů bez potřeby samostatného zadávacího řízení pro nákup. Inovační partnerství by měla vycházet z pravidel pro postup platných pro jednací řízení a veřejné zakázky by se měly zadávat výhradně na základě nejlepšího poměru mezi cenou a kvalitou, neboť se jedná o nejvhodnější způsob srovnávání nabídek na inovativní řešení. Bez ohledu na to, zda souvisejí s velmi rozsáhlými projekty, nebo malými inovativními projekty, by inovační partnerství měla být strukturována tak, aby mohla vytvořit nezbytnou „tržní poptávku" podněcující vývoj inovativního řešení, aniž by vyloučila trh.

Veřejní zadavatelé by proto neměli používat inovační partnerství způsobem, který by bránil hospodářské soutěži, omezoval ji nebo ji narušoval. V některých případech by k odstranění těchto účinků mohlo přispět vytvoření inovačního partnerství s několika partnery.

(59)
Na trzích Unie v oblasti veřejných zakázek se objevuje silná tendence k soustředění poptávky veřejných kupujících s cílem dosáhnout úspor z rozsahu, včetně nižších cen a transakčních nákladů a zlepšování a profesionalizace řízení zadávání veřejných zakázek. Toho lze dosáhnout soustředěním nákupů buď podle počtu zúčastněných veřejných zadavatelů, nebo podle průběžného objemu a průběžné hodnoty. Avšak soustředění a centralizace nákupů by měly být pečlivě sledovány, aby se zabránilo nadměrnému soustředění kupní síly a nekalé soutěži, a aby byla zachována transparentnost, hospodářská soutěž a rovněž možnosti malých a středních podniků ohledně jejich přístupu na trh.

(66)
Za účelem zlepšení možností malých a středních podniků účastnit se rozsáhlých dynamických nákupních systémů, například takových, jež provozuje centrální zadavatel, by měl dotčený veřejný zadavatel mít možnost rozdělit systém na objektivně vymezené kategorie výrobků, stavebních prací nebo služeb. Tyto kategorie by měly být vymezeny na základě objektivních faktorů, k nimž může patřit například maximální přípustný rozsah jednotlivých veřejných zakázek, jež mají být v dané kategorii zadány, nebo konkrétní zeměpisná oblast, v níž se jednotlivé veřejné zakázky budou následně provádět. Je-li dynamický nákupní systém rozdělen do kategorií, měl by veřejný zadavatel uplatňovat kritéria pro výběr přiměřená vlastnostem příslušné kategorie.

(74)
Technické specifikace vypracované veřejnými kupujícími musí umožňovat, aby byly veřejné zakázky otevřeny hospodářské soutěži a aby bylo dosaženo cílů udržitelnosti. Za tímto účelem by mělo být možné podávat nabídky, které budou odrážet rozmanitost technických řešení, norem a technických specifikací na trhu, včetně těch, které byly vypracovány na základě kritérií výkonnosti týkajících se životního cyklu a udržitelnosti produkčního procesu, pokud jde o stavební práce, dodávky a služby.

V důsledku toho by měly být technické specifikace vypracovány tak, aby se zabránilo umělému omezování hospodářské soutěže prostřednictvím požadavků, které upřednostňují konkrétní hospodářský subjekt kopírováním klíčových vlastností dodávek, služeb nebo stavebních prací, které tento hospodářský subjekt obvykle nabízí. Vypracování technických specifikací tak, aby stanovovaly požadavky na výkon a funkci, obecně umožňuje, aby bylo tohoto cíle dosaženo co nejlépe. Provozní a výkonnostní požadavky jsou rovněž vhodným prostředkem podpory inovací v oblasti zadávání veřejných zakázek a měly by být využívány v nejširší možné míře. Odkazuje-li se na evropskou normu nebo na vnitrostátní normu, neexistuje-li norma evropská, měli by veřejní zadavatelé posoudit i nabídky založené na rovnocenných ujednáních. Prokázání rovnocennosti požadovaným štítkem by mělo být povinností hospodářského subjektu.

Za účelem prokázání rovnocennosti by mělo být možné od uchazeče požadovat, aby poskytl doklad potvrzený třetí stranou. V případech, kdy nebude mít dotčený hospodářský subjekt přístup k těmto osvědčením či zkušebním protokolům, nebo pokud nebude možné, aby je získal včas, by však mělo být možné povolit jiné vhodné doklady, například technickou dokumentaci výrobce, jestliže tím dotčený hospodářský subjekt prokáže, že stavební práce, dodávky nebo služby splňují požadavky nebo kritéria stanovená v technických specifikacích, kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky.

(75)
Veřejní zadavatelé, kteří chtějí nakupovat stavební práce, dodávky nebo služby s konkrétními environmentálními, sociálními nebo jinými vlastnostmi, by měli mít možnost odkázat na konkrétní označení štítky, jako je evropská ekoznačka, mezinárodní nebo vnitrostátní ekoznačky a jiné štítky za předpokladu, že se požadavky na označování štítky budou týkat předmětu veřejné zakázky, například popisu výrobku a jeho prezentace, včetně požadavků na obaly. Kromě toho je nezbytné, aby byly tyto požadavky navrženy a přijaty na základě objektivně ověřitelných kritérií a za použití postupů, na nichž se budou moci podílet zúčastněné strany, například orgány státní správy, spotřebitelé, výrobci, distributoři a environmentální organizace, a aby dané označení bylo přístupné a dostupné všem subjektům, které o to mají zájem. Mělo by být upřesněno, že zúčastněnými stranami mohou být veřejné či soukromé subjekty, podniky či nevládní organizace jakéhokoli druhu (organizace, které nejsou součástí státní správy, ale nejsou ani podniky v tradičním slova smyslu).

Rovněž je třeba vyjasnit, že se konkrétní státní či vládní subjekty nebo organizace mohou podílet na stanovování požadavků na štítky, které lze použít v souvislosti s veřejnou zakázkou veřejného zadavatele, aniž tím ztratí status třetí strany.

Odkazy na štítcích by neměly vést k omezování inovací.

(76)
Pro všechny veřejné zakázky určené pro využívání osobami, ať již širokou veřejností nebo zaměstnanci veřejného zadavatele, je nezbytné, aby zadavatelé stanovili technické specifikace tak, aby byla s výjimkou řádně odůvodněných případů zohledněna kritéria přístupnosti pro osoby s postižením nebo řešení pro všechny uživatele.

(78)
Zadávání veřejných zakázek by mělo být uzpůsobeno potřebám malých a středních podniků. Zadavatelé by měli být vybízeni k tomu, aby využívali kodex osvědčených postupů stanovený v pracovním dokumentu útvarů Komise ze dne 25. června 2008 nazvaném „Evropský kodex osvědčených postupů umožňujících přístup malým a středním podnikům k veřejným zakázkám", který obsahuje pokyny, jakým způsobem mohou rámec pro veřejné zakázky uplatňovat, aby účast malých a středních podniků usnadnili. Za tímto účelem a v zájmu posílení hospodářské soutěže by měli být veřejní zadavatelé vybízeni zejména k tomu, aby rozsáhlé veřejné zakázky rozdělovali na části. Toto dělení by mohlo probíhat na množstevním základě, díky čemuž by rozsah jednotlivých veřejných zakázek lépe odpovídal kapacitě malých a středních podniků, nebo na základě kvalitativním a v návaznosti na jednotlivá dotčená odvětví a specializace, aby mohl být obsah jednotlivých veřejných zakázek lépe uzpůsoben specializovaným oborům malých a středních podniků, nebo v návaznosti na různé následné fáze projektů.

Rozsah a předmět daných částí by měl bez omezení stanovit veřejný zadavatel, jenž by měl v souladu s příslušnými pravidly pro výpočet odhadované hodnoty veřejné zakázky rovněž mít možnost zadat některé části, aniž by se použila pravidla stanovená touto směrnicí. Veřejný zadavatel by měl mít povinnost posoudit vhodnost rozdělení veřejných zakázek na části a zároveň mít i nadále možnost samostatně rozhodovat na základě jakýchkoli důvodů, jež považuje za relevantní, aniž by podléhal správnímu nebo soudnímu dohledu. Rozhodne-li veřejný zadavatel, že by rozdělení veřejné zakázky na části nebylo vhodné, měly by samostatná zpráva či zadávací dokumentace obsahovat nástin hlavních důvodů rozhodnutí veřejného zadavatele. K těmto důvodům může například patřit to, že veřejný zadavatel v takovém rozdělení spatřuje riziko možného omezení hospodářské soutěže, popřípadě riziko, že se plnění veřejné zakázky příliš prodraží nebo bude příliš technicky náročné, nebo že by potřeba koordinovat jednotlivé zhotovitele daných částí mohla vážně ohrožovat řádné plnění veřejné zakázky.

Členské státy by měly mít i nadále možnost jít v úsilí o usnadnění účasti malých a středních podniků na trhu veřejných zakázek ještě dále, a to rozšířením oblasti působnosti pro povinnost zvážit vhodnost rozdělení veřejných

zakázek na části i pro menší veřejné zakázky, požadavkem, aby veřejní zadavatelé odůvodňovali rozhodnutí o nerozdělení veřejných zakázek na části, nebo stanovením povinnosti za určitých podmínek veřejnou zakázku na části rozdělit. Za stejným účelem by členské státy rovněž měly mít možnost stanovit mechanismy pro přímé platby subdodavatelům.

(79)
Budou-li veřejné zakázky rozděleny na části, veřejní zadavatelé by například kvůli tomu, aby zachovali hospodářskou soutěž nebo aby zajistili spolehlivost dodávek, měli mít možnost omezit počet částí, pro něž může hospodářský subjekt podat nabídku; zároveň by měli mít možnost omezit počet částí, jež mohou být zadány kterémukoliv jednotlivému uchazeči.

Cíl spočívající v usnadnění většího přístupu malých a středních podniků k veřejným zakázkám by však mohl být ohrožen, pokud by veřejní zadavatelé museli zadávat veřejnou zakázku po částech i v případech, kdy by to znamenalo nutnost přijmout podstatně méně výhodná řešení ve srovnání se zadáním souboru několika nebo všech částí. Byla-li možnost použít tuto metodu jasně uvedena předem, měli by mít veřejní zadavatelé možnost provést srovnávací posouzení nabídek s cílem stanovit, zda nabídky podané určitým uchazečem pro konkrétní kombinaci částí by jako celek ve vztahu k těmto částem splňovaly kritéria pro zadání veřejné zakázky podle této směrnice lépe než příslušné jednotlivé části posuzované odděleně. Pokud tomu tak je, veřejný zadavatel by měl mít možnost zadat veřejnou zakázku kombinující dané části příslušnému uchazeči. Mělo by být upřesněno, že veřejní zadavatelé by měli provést toto srovnávací posouzení tak, že nejprve pro každou jednotlivou část určí, které nabídky nejlépe splňují kritéria pro zadání veřejné zakázky na každou jednotlivou část, a poté je porovnají s nabídkami podanými určitým uchazečem pro konkrétní kombinaci částí jako celkem.

(80)
Za účelem zrychlení a zefektivnění řízení by měly být lhůty pro účast v zadávacích řízeních co nejkratší, aniž by vytvářely neodůvodněné překážky pro přístup hospodářských subjektů z celého vnitřního trhu, zejména pak malých a středních podniků. Mělo by se však pamatovat na to, že by veřejní zadavatelé při stanovování lhůt pro podání nabídek a žádostí o účast měli zohledňovat zejména složitost veřejné zakázky a dobu potřebnou k vypracování nabídek, i když by to znamenalo stanovení lhůt delších, než je minimum uvedené v této směrnici. Na druhou stranu používání elektronických informačních a komunikačních prostředků, zejména pak plná elektronická dostupnost zadávací dokumentace hospodářským subjektům, uchazečům a zájemcům, a elektronický přenos sdělení vedou k větší transparentnosti a časovým úsporám. Proto by mělo být stanoveno zkrácení minimálních lhůt, a to v souladu s pravidly stanovenými v dohodě o vládních zakázkách a pod podmínkou, že budou v souladu s konkrétním způsobem přenosu plánovaným na úrovni Unie. Navíc by veřejní zadavatelé měli mít možnost dále zkrátit lhůty pro podávání žádostí o účast a nabídek v případech, kdy s ohledem na naléhavost situace nejsou obvyklé lhůty uplatnitelné, avšak řádné řízení s uveřejněním je stále možné. Pouze v mimořádných situacích, kdy mimořádná naléhavost způsobená událostmi, které veřejný zadavatel nemohl předvídat a které mu nelze přičítat, znemožňuje vedení řádného řízení, a to ani se zkrácenými lhůtami, by měli mít veřejní zadavatelé v nezbytně nutném rozsahu možnost zadávat veřejné zakázky v jednacím řízení bez uveřejnění. To by mohlo nastat například v případech, kdy přírodní pohromy vyžadují okamžitá opatření.

(83)
Příliš náročné požadavky týkající se hospodářské a finanční kapacity často představují neoprávněnou překážku pro účast malých a středních podniků v zadávacích řízeních. Všechny takové požadavky by měly souviset s předmětem veřejné zakázky a být ve vztahu k němu přiměřené. Veřejným zadavatelům by zejména nemělo být povoleno požadovat od hospodářských subjektů minimální obrat, který by nebyl přiměřený ve vztahu k předmětu veřejné zakázky; tento požadavek by běžně neměl přesáhnout dvojnásobek odhadované hodnoty veřejné zakázky. V řádně odůvodněných případech by však mělo být možné uplatňovat i vyšší požadavky. Takové případy mohou nastat, existují-li vysoká rizika spojená s plněním veřejné zakázky nebo je-li její včasné a řádné plnění zcela nezbytné například proto, že představuje nezbytný předpoklad pro plnění jiných veřejných zakázek.

V těchto řádně odůvodněných případech by měli mít veřejní zadavatelé i nadále možnost samostatně rozhodnout, zda by požadavky na vyšší minimální obrat byly vhodné a relevantní, aniž by podléhali správnímu nebo soudnímu dohledu. Pokud mají být požadavky na vyšší minimální obrat uplatněny, veřejní zadavatelé by měli mít i nadále možnost stanovit příslušnou úroveň, pokud souvisí s předmětem veřejné zakázky a je ve vztahu k němu přiměřená. Pokud veřejný zadavatel rozhodne, že požadavek na minimální obrat by měl být stanoven na úrovni vyšší než dvojnásobek odhadované hodnoty veřejné zakázky, měla by samostatná zpráva či zadávací dokumentace uvádět hlavní důvody rozhodnutí veřejného zadavatele.

Veřejní zadavatelé by měli mít rovněž možnost požadovat informace o poměru například mezi aktivy a pasivy v ročních účetních závěrkách. Kladný poměr vykazující vyšší hodnoty aktiv než pasiv by mohl být dodatečným dokladem o dostatečné finanční způsobilosti hospodářských subjektů.

(84)
Mnohé hospodářské subjekty, a zejména malé a střední podniky, spatřují vážnou překážku své účasti v zadávacích řízeních v administrativní zátěži vyplývající z toho, že musí předkládat značný počet osvědčení nebo jiných dokumentů, jež souvisejí s kritérii pro vyloučení a výběr. Omezení takových požadavků, například na základě využití jednotného evropského osvědčení pro veřejné zakázky sestávajícího z aktualizovaného vlastního prohlášení, by mohlo vést k významnému zjednodušení výhodnému jak pro veřejné zadavatele, tak pro hospodářské subjekty.

Od uchazečů, u nichž bylo rozhodnuto, že jim bude zadána veřejná zakázka, by však poskytnutí příslušných dokladů vyžadováno být mělo a veřejní zadavatelé by neměli uzavírat smlouvy s uchazeči, kteří nejsou schopni tak učinit. Veřejní zadavatelé by rovněž měli mít právo kdykoli požádat o všechny další podklady nebo jejich část, považují-li to za nezbytné s ohledem na řádné vedení řízení. K tomu může dojít zejména u dvoufázových řízení, jako jsou užší řízení, jednací řízení, soutěžní dialogy a inovační partnerství, u nichž veřejní zadavatelé využívají možnosti omezit počet zájemců vyzvaných k podání nabídky. Požadavek na předložení dalších podkladů v okamžiku výběru zájemců, kteří mají být vyzváni, by mohl být odůvodněný v zájmu zamezení situaci, kdy veřejní zadavatelé vyzvou zájemce, kteří nakonec nebudou s to předložit další podklady ve fázi zadání, čímž znemožní účast jinak způsobilým zájemcům.

Je třeba výslovně stanovit, že jednotné evropské osvědčení pro veřejné zakázky by mělo rovněž poskytovat příslušné informace o subjektech, jejichž kapacity hospodářský subjekt využívá, aby bylo možné ověřit informace týkající se těchto subjektů společně s ověřením hlavního hospodářského subjektu a za stejných podmínek.

(88)
Veřejní zadavatelé by měli mít možnost požadovat, aby byla během realizace veřejné zakázky uplatňována opatření nebo systémy environmentálního řízení. Systémy environmentálního řízení, bez ohledu na to, zda jsou registrovány podle nástrojů Unie, například podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009[15], mohou prokázat, že hospodářský subjekt je technicky způsobilý k plnění veřejné zakázky. Patří mezi ně osvědčení ekoznačky zahrnující kritéria environmentálního řízení. Pokud hospodářský subjekt nemá přístup k těmto registrovaným systémům environmentálního řízení nebo nemá možnost je získat v příslušných lhůtách, měl by mít možnost předložit popis uplatňovaných opatření environmentálního řízení, pokud prokáže, že tato opatření zajišťují stejnou úroveň ochrany životního prostředí jako opatření vyžadovaná v rámci environmentálního řízení.

(89)
Kritéria pro zadání veřejné zakázky jsou zásadním pojmem této směrnice. Je proto důležité, aby příslušná ustanovení byla stručná a srozumitelná. Toho lze docílit použitím pojmu „ekonomicky nejvýhodnější nabídka" jako základního pojmu, jelikož všechny vítězné nabídky by měly být s konečnou platností vybrány podle toho, co jednotlivý veřejný zadavatel považuje za ekonomicky nejlepší z nabízených řešení. Aby se zabránilo záměně s kritériem pro zadání veřejné zakázky, které je již uváděno jako „hospodářsky nejvýhodnější nabídka" ve směrnicích 2004/17/ES a 2004/18/ES, měl by se pro tento pojem použít odlišný termín, a to „nejlepší poměr mezi cenou a kvalitou". V důsledku toho by měly být dané pojmy vykládány v souladu s judikaturou k uvedeným směrnicím, kromě případů, kdy tato směrnice obsahuje zjevně věcně odlišné řešení.

(90)
Veřejné zakázky by měly být zadávány na základě objektivních kritérií, která zajistí dodržení zásad transparentnosti, nediskriminace a rovného zacházení, a to s ohledem na zajištění objektivního srovnání relativní hodnoty nabídek s cílem určit v podmínkách skutečné hospodářské soutěže, která nabídka je ekonomicky nejvýhodnější. Je třeba výslovně stanovit, že ekonomicky nejvýhodnější nabídka by měla být posuzována na základě nejlepšího poměru mezi cenou a kvalitou, což by mělo vždy zahrnovat prvek související s cenou nebo náklady. Rovněž by mělo být upřesněno, že toto posouzení ekonomicky nejvýhodnější nabídky by bylo rovněž možné provést pouze na základě ceny či nákladové efektivnosti. Dále je vhodné připomenout, že veřejní zadavatelé mají možnost stanovit přiměřené kvalitativní standardy pomocí technických specifikací nebo podmínek plnění veřejné zakázky.

Za účelem podpory větší orientace na kvalitu v oblasti veřejných zakázek by členské státy měly mít možnost zakázat nebo omezit použití pouze cenového či pouze nákladového kritéria pro posouzení ekonomicky nejvýhodnější nabídky, považují-li to za vhodné.

Za účelem zajištění dodržování zásady rovného zacházení při zadávání veřejných zakázek by veřejní zadavatelé měli mít povinnost dosáhnout nezbytné transparentnosti, jež umožní všem uchazečům získat přiměřené informace o kritériích a podmínkách, jež se použijí při rozhodování o zadání veřejné zakázky. Veřejní zadavatelé by proto měli mít povinnost uvést kritéria pro zadání veřejné zakázky a relativní váhu každého z těchto kritérií. Veřejní zadavatelé by nicméně v řádně odůvodněných případech, kdy jsou s to příslušné důvody uvést, měli být oprávněni odchýlit se od této povinnosti uvést váhu kritérií, nelze-li váhu dopředu stanovit zejména s ohledem na složitost veřejné zakázky. V takových případech by měli uvést kritéria v sestupném pořadí podle důležitosti.

(91)
Podle článku 11 Smlouvy o fungování EU musí být do vymezení a provádění politik a činností Unie zahrnuty požadavky na ochranu životního prostředí, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje. Tato směrnice vyjasňuje, jak mohou veřejní zadavatelé přispět k ochraně životního prostředí a podpoře udržitelného rozvoje, aniž by přišli o možnost získat pro své veřejné zakázky nejlepší poměr kvality a ceny.

(92)
Veřejní zadavatelé by měli při posuzování nejlepšího poměru mezi cenou a kvalitou vymezit ekonomická a kvalitativní kritéria spojená s předmětem veřejné zakázky, která za tímto účelem použijí. Tato kritéria by tudíž měla umožňovat srovnávací posouzení úrovně plnění, kterou jednotlivé nabídky nabízejí, s ohledem na předmět veřejné zakázky, jak je vymezen v technických specifikacích. V souvislosti s nejlepším poměrem mezi cenou a kvalitou tato směrnice stanoví demonstrativní výčet možných kritérií pro zadání, která zahrnují environmentální a sociální aspekty. Veřejní zadavatelé by měli být podněcováni k volbě kritérií, jež jim umožní pořídit stavební práce, dodávky a služby vysoké kvality, které dokonale vyhovují jejich potřebám.

Volbou kritérií pro zadání veřejné zakázky by zadavatel neměl získat neomezenou volnost a tato kritéria by měla zajišťovat možnost účinné a spravedlivé hospodářské soutěže a být doprovázena podmínkami, jež umožňují účinně ověřit informace, které uchazeči předložili.

Pro určení ekonomicky nejvýhodnější nabídky by rozhodnutí o zadání veřejné zakázky nemělo být založeno výhradně na jiných než nákladových kritériích. Kvalitativní kritéria by proto měla být doplněna o kritérium založené na nákladech, jímž by mohla být v závislosti na volbě veřejného zadavatele buď cena, nebo přístup vycházející z nákladové efektivnosti, jako například náklady životního cyklu. Kritéria pro zadání by nicméně neměla mít vliv na uplatňování vnitrostátních pravidel upravujících odměňování za určité služby nebo stanovujících pevné ceny za určité dodávky.

(93)
Pokud vnitrostátní předpisy stanoví odměnu za určité služby či pevné ceny za určité dodávky, je třeba upřesnit, že je i nadále možné posuzovat poměr ceny a kvality na základě jiných faktorů, než je pouze cena nebo odměna. V závislosti na příslušné službě či produktu by tyto faktory mohly zahrnovat například podmínky dodání a platby, aspekty poprodejního servisu (například rozsah poradních služeb či služeb poskytování náhradních služeb či produktů) nebo environmentální či sociální aspekty (například, zda knihy byly vytištěny na recyklovaném papíře nebo papíře z udržitelně získaného dřeva, náklady plynoucí z environmentálních externalit, či zda je podporováno sociální začlenění znevýhodněných osob nebo příslušníků ohrožených skupin mezi osoby pověřené realizací veřejné zakázky). Vzhledem k četným možnostem hodnocení poměru ceny a kvality na základě věcných kritérií je třeba zabránit možnosti losování jakožto jedinému způsobu zadání veřejné zakázky.

(95)
Aby bylo dosaženo cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění pro udržitelný růst, je nanejvýš důležité plně využívat potenciál veřejných zakázek. V této souvislosti je třeba připomenout, že zadávání veřejných zakázek je klíčové pro podporu inovací, které mají velký význam pro budoucí růst v Evropě. Vzhledem k výrazným rozdílům mezi jednotlivými odvětvími a trhy by však nebylo vhodné stanovit obecně platné povinné požadavky na environmentální, sociální a inovativní zadávání veřejných zakázek.

Právní předpisy Unie již stanovily povinné požadavky v oblasti veřejných zakázek pro splnění určitých cílů v odvětví silničních dopravních vozidel (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/33/ES[16]) a kancelářského vybavení (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 106/2008[17]). Navíc definice společných metodik pro náklady životního cyklu již významně pokročily.

Zdá se proto vhodné pokračovat tímto směrem a ponechat stanovení povinných cílů na právních předpisech pro jednotlivá odvětví s ohledem na konkrétní politiky a podmínky, kterými se příslušné odvětví řídí, a propagovat rozvoj a používání evropských přístupů k nákladům životního cyklu, aby se dále posílilo používání veřejných zakázek na podporu udržitelného růstu.

(96)
Tato opatření specifická pro konkrétní odvětví by měla být doplněna úpravou směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES, která oprávní veřejné zadavatele k tomu, aby ve svých nákupních strategiích sledovali cíle strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Proto je třeba vyjasnit, že kromě případů, kdy posouzení probíhá pouze na základě ceny, veřejní zadavatelé mohou určit ekonomicky nejvýhodnější nabídku a nejnižší cenu pomocí přístupu nákladů životního cyklu. Pojem nákladů životního cyklu zahrnuje všechny náklady během životního cyklu stavebních prací, dodávek či služeb.

To znamená interní náklady, jako například náklady na výzkum, jenž má být proveden, na vývoj, výrobu, přepravu, použití, údržbu a likvidaci na konci doby životnosti, ale může to zahrnovat i náklady plynoucí z environmentálních externalit, jako je znečištění způsobené těžbou surovin použitých v daném výrobku nebo výrobkem samotným nebo jeho výrobou, mohou-li být vyjádřeny v penězích a monitorovány. Metody využívané veřejnými

zadavateli pro posouzení nákladů plynoucích z environmentálních externalit by měly být předem stanoveny objektivním a nediskriminačním způsobem a být přístupné všem zúčastněným stranám. Tyto metody mohou být stanoveny na celostátní, regionální nebo místní úrovni, avšak v zájmu zamezení narušení hospodářské soutěže prostřednictvím metodiky uzpůsobené konkrétnímu subjektu by měly zůstat obecné v tom smyslu, že by neměly být zvlášť stanovovány pro konkrétní zadávací řízení.

Na úrovni Unie je třeba vypracovat společné metody výpočtu nákladů životního cyklu u konkrétních kategorií dodávek nebo služeb. Jsou-li tyto společné metody vypracovány, mělo by být jejich použití povinné

Dále by měla být posouzena proveditelnost stanovení společných metod pro náklady v souvislosti se sociálními dopady životního cyklu, a to při zohlednění stávajících metodik, jako jsou pokyny pro posuzování sociálních dopadů životního cyklu výrobků přijaté v rámci Programu OSN pro životní prostředí.

(97)
Dále by s ohledem na lepší začlenění sociálních a environmentálních aspektů při zadávání veřejných zakázek měli mít veřejní zadavatelé možnost využívat kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejných zakázek v souvislosti se stavebními pracemi, dodávkami nebo službami, které mají být poskytnuty v rámci veřejné zakázky, ve všech ohledech a v kterékoli fázi jejich životního cyklu, od těžby surovin použitých v daném výrobku po fázi likvidace výrobku, včetně faktorů, které jsou spojeny s konkrétním výrobním procesem, poskytováním nebo obchodem a jeho podmínkami v případě těchto stavebních prací, dodávek nebo služeb nebo s konkrétním procesem v pozdější fázi jejich životního cyklu, a to i pokud tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty. Kritéria a podmínky odkazující na takovýto proces výroby či poskytování mohou například stanovit, že při výrobě nakupovaných výrobků nejsou používány toxické chemické látky nebo že nakupované služby jsou poskytovány za použití energeticky účinných strojů. V souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie to zahrnuje rovněž kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky související s dodávkami nebo používáním výrobků spravedlivého obchodu (fair trade) v průběhu plnění veřejné zakázky, jež má být zadána. Kritéria a podmínky související s obchodem a jeho podmínkami mohou například odkazovat na skutečnost, že dotčený výrobek pochází ze spravedlivého obchodu, včetně povinnosti platit výrobcům určitou minimální cenu a cenovou přirážku. Podmínky plnění veřejné zakázky týkající se otázek životního prostředí mohou zahrnovat například dodání, balení a likvidaci výrobků a v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a na služby minimalizaci odpadu nebo účinné využívání zdrojů.

Podmínka spojení s předmětem veřejné zakázky nicméně vylučuje kritéria a podmínky týkající se obecné obchodní politiky společnosti, jež nelze považovat za faktor, který je příznačný pro daný proces výroby nebo poskytování nakupovaných stavebních prací, dodávek nebo služeb. Veřejní zadavatelé by proto neměli mít možnost požadovat od uchazečů existenci určité politiky sociální nebo environmentální odpovědnosti společnosti.

(98)
Je zásadní, aby se kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky v oblasti sociálních aspektů výrobního procesu týkala stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být v rámci veřejné zakázky poskytnuty. Dále by se měla tato kritéria uplatnit v souladu se směrnicí 96/71/ES, a to ve smyslu výkladu Soudního dvora Evropské unie, a neměla by být vybírána a uplatňována způsobem, který přímo či nepřímo diskriminuje hospodářské subjekty z jiných členských států nebo třetích zemí, jež jsou stranami dohody o vládních zakázkách nebo dohod o volném obchodu, jejichž stranou je Unie. Proto by požadavky související se základními pracovními podmínkami upravenými ve směrnici 96/71/ES, jako je minimální mzda, měly zůstat na úrovni stanovené vnitrostátními právními předpisy nebo kolektivními smlouvami uplatňovanými v souladu s právem Unie v souvislosti s uvedenou směrnicí.

Cílem podmínek plnění veřejné zakázky může být také podpora provádění opatření v zájmu prosazování rovnosti žen a mužů při práci, posílení účasti žen na trhu práce a sladění pracovního a soukromého života, ochrany životního prostředí nebo dobrých životních podmínek zvířat, ale také dodržení zásad základních úmluv Mezinárodní organizace práce (MOP) či nábor více znevýhodněných osob, než vyžadují vnitrostátní právní předpisy.

(99)
Opatření zaměřená na ochranu zdraví zaměstnanců zapojených do výrobního procesu, podporu sociálního začlenění znevýhodněných osob nebo členů ohrožených skupin z řad osob, jimž bylo provádění této veřejné zakázky přiděleno, nebo odbornou přípravu v oblasti dovedností potřebných pro danou veřejnou zakázku mohou rovněž být předmětem kritérií pro zadání nebo podmínek plnění veřejné zakázky, pokud se týkají stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být v rámci veřejné zakázky poskytnuty. Tato kritéria nebo podmínky se mohou mimo jiné týkat například zaměstnávání dlouhodobých uchazečů o zaměstnání nebo uplatnění opatření v oblasti odborné přípravy pro nezaměstnané nebo mladé osoby v průběhu plnění veřejné zakázky, jež má být zadána. V technických specifikacích mohou veřejní zadavatelé stanovit sociální požadavky, které přímo souvisejí s vlastnostmi daného výrobku nebo služby, jako je přístup pro osoby se zdravotním postižením nebo řešení pro všechny uživatele.

(101)
Veřejní zadavatelé by dále měli mít možnost vyloučit hospodářské subjekty, které se ukázaly jako nespolehlivé, a to například z důvodu porušení environmentálních nebo sociálních povinností, včetně pravidel pro přístupnost oso-

bám se zdravotním postižením nebo jiných druhů vážného profesního pochybení, jako je porušení pravidel hospodářské soutěže nebo práv duševního vlastnictví. Je třeba upřesnit, že vážné profesní pochybení může zpochybnit důvěryhodnost hospodářského subjektu a učinit jej nezpůsobilým pro zadání veřejné zakázky bez ohledu na to, zda by daný hospodářský subjekt byl jinak technicky a ekonomicky způsobilý k plnění zakázky.

Vzhledem k tomu, že veřejný zadavatel ponese odpovědnost za důsledky svého případného chybného rozhodnutí, by veřejní zadavatelé měli i nadále mít možnost se domnívat, že došlo k vážnému profesnímu pochybení, mohou-li před vydáním konečného a závazného rozhodnutí o existenci důvodů pro povinné vyloučení jakýmkoli vhodným způsobem prokázat, že daný hospodářský subjekt porušil své povinnosti, včetně povinností spojených s platbou daní nebo příspěvků sociálního zabezpečení, nestanoví-li vnitrostátní právní předpisy jinak. Zároveň by měli mít možnost vyloučit zájemce nebo uchazeče, jejichž plnění u dřívějších veřejných zakázek vykazovalo závažné nedostatky s ohledem na základní požadavky, například absenci dodávky nebo výkonu, významné nedostatky dodaného výrobku nebo služby, které výrobek nebo službu činí neupotřebitelným pro zamýšlený účel, nebo pochybení, jež vyvolává vážné pochybnosti ohledně spolehlivosti daného hospodářského subjektu. Vnitrostátní právo by mělo stanovit maximální dobu takových vyloučení.

Při použití fakultativních důvodů pro vyloučení by veřejní zadavatelé měli věnovat zvláštní pozornost zásadě proporcionality. Drobné nesrovnalosti by měly vést k vyloučení hospodářského subjektu pouze ve výjimečných případech. Nicméně opakované případy drobných nesrovnalostí mohou vést k pochybnostem o spolehlivosti hospodářského subjektu, což by mohlo odůvodnit vyloučení.

(102)
Měla by se však zohlednit možnost, že hospodářské subjekty přijmou opatření k zajištění souladu s předpisy zaměřená na odstranění důsledků všech trestných činů nebo pochybení a na účinnou prevenci dalšího výskytu nezákonného jednání. Tato opatření mohou spočívat zejména v personálních nebo organizačních opatřeních, jako je přerušení všech kontaktů s osobami nebo organizacemi zapojenými do nezákonného jednání, příslušná reorganizace zaměstnanecké struktury, zavedení systémů hlášení a kontrol, vytvoření mechanismu vnitřních auditů za účelem sledování dodržování předpisů a přijetí pravidel týkajících se vnitřní odpovědnosti a odpovědnosti za škodu. Pokud taková opatření poskytují dostatečné záruky, dotčené hospodářské subjekty by pouze z těchto důvodů již neměly být vylučovány. Hospodářské subjekty by měly mít možnost požádat, aby opatření přijatá k zajištění souladu s předpisy za účelem případného přijetí do zadávacího řízení byla posouzena. Mělo by však být ponecháno na členských státech, aby stanovily přesné procesní a věcné podmínky pro uplatnění této možnosti. Měly by mít zejména možnost svobodně rozhodnout, zda ponechají provedení příslušného posouzení na jednotlivých veřejných zadavatelích, nebo svěří tento úkol jiným orgánům na ústřední či neústřední úrovni.

(103)
Nabídky na stavební práce, dodávky nebo služby, které se jeví mimořádně nízké, mohou být založeny na technicky, hospodářsky nebo právně nevhodných předpokladech či postupech. Nebude-li uchazeč schopen poskytnout dostatečné vysvětlení, veřejný zadavatel by měl být oprávněn tuto nabídku odmítnout. Odmítnutí by mělo být povinné v případech, kdy veřejný zadavatel zjistí, že mimořádně nízká cena nebo navrhované náklady jsou důsledkem nedodržení imperativních norem práva Unie nebo z nich vyplývajících vnitrostátních právních předpisů v oblastech sociálního nebo pracovního práva nebo práva životního prostředí nebo ustanovení mezinárodního pracovního práva.

(105)
Je důležité zajistit, aby subdodavatelé plnili příslušné povinnosti v oblasti environmentálního, sociálního a pracovního práva stanovené právními předpisy Unie, vnitrostátními právními předpisy, kolektivními smlouvami nebo prostřednictvím ustanovení mezinárodního environmentálního, sociálního a pracovního práva uvedených v této směrnici, pokud jsou tato pravidla a jejich uplatňování v souladu s právem Unie, a to prostřednictvím vhodných opatření příslušných vnitrostátních orgánů v rámci jejich povinností a pravomocí, jako jsou například pracovněprávní inspekce nebo agentury pro ochranu životního prostředí.

Je rovněž nezbytné zajistit v subdodavatelském řetězci určitou transparentnost, jelikož tak budou veřejným zadavatelům poskytnuty informace o osobách přítomných na staveništích, kde pro ně probíhají stavební práce, nebo o tom, které podniky poskytují služby v souvislosti s budovami, infrastrukturami či prostorami, jako jsou radnice, obecní školy, sportovní zařízení, přístavy nebo dálnice, za něž jsou veřejní zadavatelé odpovědní nebo nad nimiž vykonávají přímý dohled. Je třeba upřesnit, že povinnost poskytovat požadované informace bude v každém případě uložena hlavnímu dodavateli, buď na základě zvláštních smluvních ustanovení, která by každý veřejný zadavatel musel zahrnout do všech zadávacích řízení, nebo na základě povinností, které by členské státy uložily hlavním dodavatelům prostřednictvím všeobecně platných ustanovení.

Je rovněž třeba vyjasnit, že podmínky související s vymáháním plnění příslušných povinností v oblasti environmentálního, sociálního a pracovního práva stanovených právními předpisy Unie, vnitrostátními právními předpisy, kolektivními dohodami nebo prostřednictvím ustanovení mezinárodního environmentálního, sociálního a pracovního práva uvedených v této směrnici, pokud jsou tato pravidla a jejich uplatňování v souladu s právem

Unie, by se měly použít ve všech případech, kdy vnitrostátní právní předpisy členského státu stanoví mechanismus společné odpovědnosti mezi subdodavateli a hlavním dodavatelem. Dále je třeba výslovně uvést, že členské státy by měly mít možnost přijmout další opatření, například rozšířit povinnosti týkající se transparentnosti, umožnit přímé platby subdodavatelům nebo umožnit či nařídit veřejným zadavatelům, aby ověřili, že subdodavatelé nejsou v některé ze situací, jež vyžadují vyloučení hospodářských subjektů. Pokud se na subdodavatele použijí tato opatření, měla by být zajištěna konzistentnost s ustanoveními, která se vztahují na hlavní dodavatele, aby v případě, že se vyskytnou důvody pro povinné vyloučení, následoval požadavek, aby hlavní dodavatel dotčeného subdodavatele nahradil. Pokud dané ověření prokáže výskyt nepovinných důvodů pro vyloučení, mělo by být vyjasněno, že veřejní zadavatelé mohou nahrazení vyžadovat. Mělo by však být rovněž výslovně stanoveno, že veřejní zadavatelé mohou být nuceni vyžadovat nahrazení dotčeného subdodavatele, pokud se v těchto případech ukázalo jako nutné vyloučit hlavní dodavatele.

Rovněž by mělo být výslovně stanoveno, že členské státy mají i nadále možnost stanovit v rámci vnitrostátních právních předpisů přísnější pravidla odpovědnosti nebo přijmout podle vnitrostátních právních předpisů další opatření týkající se přímých plateb subdodavatelům.

(118)
Za účelem zajištění nepřetržitosti veřejných služeb by tato směrnice měla umožnit, aby mohla být účast v zadávacích řízeních na některé služby v oblasti zdravotní péče, sociální péče a kultury vyhrazena určitým organizacím, u nichž zaměstnanci mají podíl na vlastnictví či aktivně se účastní jejího vedení, a stávajícím organizacím, jako jsou družstva, aby se podílely na poskytování těchto služeb koncovým uživatelům. Toto ustanovení je svým rozsahem omezeno výlučně na některé služby zdravotní péče, sociální péče a související služby, některé vzdělávací služby, knihovnické, archivářské, muzejní a jiné kulturní služby, sportovní služby a služby pro soukromé domácnosti a nemá za cíl zahrnout kteroukoli z výjimek stanovených jinde v této směrnici. Na tyto služby by se měl vztahovat pouze zjednodušený režim.

(120)
Soutěže o návrh byly tradičně většinou používány v oblastech územního plánování, architektury a inženýrství nebo zpracování dat. Mělo by však být připomenuto, že tyto flexibilní nástroje by mohly být využity rovněž pro jiné účely, jako například pro získání plánů na finanční inženýrství, jež by optimalizovaly podporu malých a středních podniků v rámci společných evropských zdrojů pro nejmenší až střední podniky (iniciativa JEREMIE) nebo programů Unie na podporu malých a středních podniků v daném členském státě. Soutěže o návrh využívané pro získávání plánů na toto finanční inženýrství by mohly rovněž uvádět, že následné veřejné zakázky na služby na realizaci tohoto finančního inženýrství by byly zadány vítězi nebo jednomu z vítězů soutěže o návrh prostřednictvím jednacího řízení bez uveřejnění.

(123)
Za účelem plného využití potenciálu veřejných zakázek k dosažení cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění bude svou úlohu muset sehrát také strategické zadávání veřejných zakázek s environmentálním, sociálním a inovačním rozměrem. Je proto důležité získat celkový přehled o vývoji v oblasti strategického zadávání veřejných zakázek, a vytvořit si tak informovaný názor na obecné trendy na souhrnné (makro) úrovni v této oblasti. V této souvislosti je samozřejmě možno použít veškeré již připravené relevantní zprávy.

(124)
Vzhledem k potenciálu malých a středních podniků pro vytváření pracovních míst, růst a inovace je důležité podporovat jejich účast na veřejných zakázkách, a to jak prostřednictvím vhodných ustanovení této směrnice, tak prostřednictvím iniciativ na vnitrostátní úrovni. Nová ustanovení této směrnice by měla přispět ke zvýšení úspěšnosti, čímž se rozumí podíl malých a středních podniků na celkové hodnotě zadaných veřejných zakázek. Není vhodné stanovit povinné podíly úspěšnosti, nicméně vnitrostátní iniciativy na podporu účasti malých a středních podniků by měly být vzhledem k jejich významu důkladně sledovány.

PŘÍLOHA 2

Srovnávací tabulka
ZVZ x ZZVZ x směrnice č. 2014/24/EU

Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách (ZVZ)	Zákon č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek (ZZVZ)	SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2014/24/EU (Směrnice)
Dělení na části		
§ 98 odst. 1 ZVZ: Zadavatel může rozdělit veřejnou zakázku na části, připouští-li to povaha předmětu veřejné zakázky. **§ 98 odst. 2 ZVZ:** V případě rozdělení veřejné zakázky na části uvede zadavatel tuto skutečnost v oznámení či výzvě o zahájení zadávacího řízení a vymezí předmět jednotlivých částí veřejné zakázky a další požadavky související s rozdělením veřejné zakázky na části. **§ 98 odst. 3 ZVZ:** Pokud zadavatel rozdělil veřejnou zakázku na části, uvede v oznámení či výzvě o zahájení zadávacího řízení, zda je dodavatel oprávněn podat nabídku na všechny či některé části veřejné zakázky nebo jen na jednu část veřejné zakázky. **§ 98 odst. 4 ZVZ:** Je-li veřejná zakázka rozdělena na části, vztahují se ustanovení tohoto zákona týkající se postupů zadavatele v zadávacím řízení či práv a povinností dodavatele na každou jednotlivou část, nevyplývá-li z tohoto zákona jinak. Ustanovení § 13 odst. 4 tím není dotčeno.	**§ 35 ZZVZ:** Zadavatel může rozdělit veřejnou zakázku na více částí, pokud tím neobejde povinnosti stanovené tímto zákonem. Pokud zadavatel zadává více částí veřejné zakázky v jednom zadávacím řízení, vymezí rozsah těchto částí a stanoví pravidla pro účast dodavatele v jednotlivých částech a pro zadání těchto částí. **§ 101 odst. 1:** Pokud zadavatel v zadávací dokumentaci rozdělí veřejnou zakázku na části, postupuje zadavatel při výběru dodavatele v každé části odděleně, pokud není dále stanoveno jinak. **§ 101 odst. 2:** Zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast podle § 58 odst. 5 stanoví, zda dodavatel může podat nabídku na jednu, několik nebo na všechny části veřejné zakázky. **§ 101 odst. 3:** Pokud je připuštěno podání nabídek na více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádosti o účast omezit počet částí, které lze zadat jednomu účastníku zadávacího řízení. V takovém přípa-	**Čl. 46 odst. 1** Směrnice: Veřejní zadavatelé mohou rozhodnout o zadání veřejné zakázky tak, že ji rozdělí na jednotlivé části, a mohou vymezit rozsah a předmět těchto částí. S výjimkou veřejných zakázek, jejichž rozdělení se stalo povinným na základě odstavce 4 tohoto článku, uvedou veřejní zadavatelé hlavní důvody pro rozhodnutí o zadání veřejné zakázky bez rozdělení na části; toto odůvodnění je součástí zadávací dokumentace nebo samostatné zprávy podle článku 84. **Čl. 46 odst.** 2 Směrnice: Veřejní zadavatelé uvedou v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu, zda lze nabídky podávat pro jednu, několik nebo všechny části. Veřejní zadavatelé mohou i v případech, kdy lze nabídky podávat pro několik nebo všechny části, omezit počet částí, které lze zadat jedinému uchazeči, pokud je tento maximální počet částí na uchazeče uveden v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu. Veřejní zadava-

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
	dě zadavatel vymezí pravidla pro výběr částí, které budou zadány účastníku zadávacího řízení, kterému by podle pravidel pro hodnocení jinak mělo být zadáno více částí. § 101 odst. 4: Lze-li jednomu účastníku zadávacího řízení zadat více částí, může zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k podání žádostí o účast stanovit pravidla pro určení částí, které si vyhrazuje k případnému zadání jednomu účastníku zadávacího řízení. **§ 217 odst. 2 písm. m) ZZVZ:** Písemná zpráva musí obsahovat alespoň: m) pokud zadavatel nadlimitní veřejnou zakázku nerozdělí na části, uvede zadavatel odůvodnění tohoto postupu, pokud je neuvedl v zadávací dokumentaci.	telé uvedou v zadávací dokumentaci objektivní a nediskriminační kritéria či pravidla, jež hodlají uplatnit k určení toho, které části budou zadány, pokud by použití kritérií pro zadání vedlo k tomu, že by jednomu uchazeči byl zadán vyšší než maximální možný počet částí. **Čl. 46 odst. 3 Směrnice:** Členské státy mohou stanovit, že pokud lze jednomu uchazeči zadat více než jednu část, mohou veřejní zadavatelé zadávat veřejné zakázky kombinující několik nebo všechny části, pokud si v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě k potvrzení zájmu tuto možnost vyhradili, a uvést části nebo jejich skupiny, které lze kombinovat. **Čl. 46 odst. 4 Směrnice:** Členské státy mohou provést odst. 1 druhý pododstavec stanovením povinnosti rozdělit veřejné zakázky na jednotlivé části za podmínek stanovených v souladu s jejich vnitrostátním právem a s ohledem na právo Unie. Za těchto okolností se použije také odst. 2 první pododstavec a podle okolností i odstavec 3.
Sociální podmínka		
§ 44 odst. 10 ZVZ: Zadavatel může v zadávacích podmínkách uvést též **požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky, a to zejména v sociální oblasti, v oblasti zaměstnanosti nebo v oblasti životního prostředí.** **§ 46 odst. 4 ZVZ:** Technické podmínky může zadavatel stanovit formou požadavků na výkon nebo funkci, které mohou zahrnovat rovněž charakteristiky z hlediska vlivu na životní prostředí. Tyto požadavky a charakteristiky musí být dostatečně přesné, aby uchazečům umožnily jednoznačně určit předmět zakázky a zpracovat porovnatelné nabídky.	**§ 37 odst. 1 ZZVZ:** Podmínky účasti v zadávacím řízení musí souviset s předmětem veřejné zakázky a zadavatel je může stanovit jako **a)** podmínky kvalifikace, **b)** technické podmínky včetně podmínek nakládání s právy k průmyslovému nebo duševnímu vlastnictví vzniklými v souvislosti s plněním smlouvy na veřejnou zakázku, **c)** obchodní nebo jiné smluvní podmínky, nebo **d)** zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí, sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky, hospodářské oblasti nebo inovací.	**Čl. 70 Směrnice:** Veřejní zadavatelé mohou stanovit zvláštní podmínky pro plnění veřejné zakázky za předpokladu, že souvisí s předmětem veřejné zakázky ve smyslu čl. 67 odst. 3 a že jsou uvedeny ve výzvě k účasti v soutěži nebo v zadávací dokumentaci. Tyto podmínky mohou zahrnovat hospodářské, inovační, environmentální, sociální nebo se zaměstnáním související aspekty.

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
§ 46 odst. 8 ZVZ: Jestliže zadavatel stanoví charakteristiky z hlediska vlivu na životní prostředí formou požadavků na výkon nebo na funkci podle odstavce 4, může použít podrobné specifikace nebo jejich části, jak jsou vymezeny evropskými, národními, nadnárodními nebo jinými systémy pro udělování ekoznaček, za předpokladu, že tyto specifikace jsou vhodné pro vymezení charakteristik výrobků nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky. **§ 46 odst. 9 ZVZ:** Zadavatel může uvést, že u výrobků a služeb opatřených ekoznačkou podle odstavce 8 se má za to, že splňují technické podmínky stanovené v zadávací dokumentaci. Zadavatel však musí přijmout jakýkoli jiný vhodný důkaz, zejména technickou dokumentaci výrobce nebo zkušební protokol vydaný uznaným orgánem.		
Zvýhodnění OZP		
§ 101 odst. 1 ZVZ: Stanoví-li tak zadavatel v oznámení či výzvě o zahájení zadávacího řízení, **může se zadávacího řízení účastnit pouze dodavatel, který zaměstnává více než 50 % osob se zdravotním postižením podle zvláštního právního předpisu z celkového počtu zaměstnanců dodavatele.** **§ 101 odst. 2 ZVZ:** Skutečnost, že dodavatel zaměstnává více než 50 % osob se zdravotním postižením podle odstavce 1, musí být dodavatelem uvedena v nabídce společně s potvrzením Úřadu práce České republiky - krajské pobočky nebo pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) nebo s potvrzeními nebo rozhodnutími orgánu sociálního zabezpečení, která se týkají osob se zdravotním postižením. **§ 101 odst. 3 ZVZ:** Při použití tohoto ustanovení je vyloučena možnost prokazovat sku-	**§ 37 odst. 6 ZZVZ:** Zadavatel může vyhradit účast v zadávacím řízení určitým dodavatelům podle § 38. **§ 38 odst. 1 ZZVZ:** Stanoví-li tak zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení, **může se zadávacího řízení účastnit pouze dodavatel zaměstnávající na chráněných pracovních místech podle zákona o zaměstnanosti alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců.** **§ 38 odst. 2 ZZVZ:** Skutečnost, že v rámci dodavatele je na chráněných pracovních místech zaměstnáno alespoň 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců podle odstavce 1, musí být uvedena v nabídce společně s potvrzením Úřadu práce České republiky; rozhodným je průměrný přepočtený počet zaměstnanců za kalendářní čtvrtletí předcházející	**Článek 20 Směrnice:** Členské státy mohou vyhradit právo na účast v zadávacím řízení chráněným dílnám a hospodářským subjektům, jejichž hlavním cílem je sociální a profesní začlenění osob s postižením nebo osob znevýhodněných, nebo mohou vyhradit plnění veřejných zakázek v rámci programů chráněného zaměstnání, pokud alespoň 30 % zaměstnanců těchto dílen, hospodářských subjektů nebo programů jsou osoby s postižením nebo osoby znevýhodněné.

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
tečnosti podle odstavce 2 prostřednictvím jiných osob. **§ 101 odst. 4 ZVZ:** Účastní-li se otevřeného řízení, užšího řízení nebo zjednodušeného podlimitního řízení při zadávání podlimitní veřejné zakázky na dodávky nebo služby **dodavatel zaměstnávající více než 25 zaměstnanců, z nichž je více než 50% zaměstnanců osobami se zdravotním postižením, je pro hodnocení nabídek rozhodná výše nabídkové ceny tohoto dodavatele snížená o 15 %.** Ustanovení § 82 odst. 4 tím není dotčeno.	zahájení zadávacího řízení. § 38 odst. 3 ZZVZ: Splnění podmínek podle odstavce 1 není možné prokázat prostřednictvím jiných osob. Při společné účasti v zadávacím řízení prokazuje splnění podmínek podle odstavce 1 každý účastník zadávacího řízení samostatně.	
Předtržní konzultace		
	§ 33 ZZVZ: Zadavatel je oprávněn vést tržní konzultace s odborníky či dodavateli s cílem připravit zadávací podmínky a informovat dodavatele o svých záměrech a požadavcích, pokud to nenarušuje hospodářskou soutěž; ustanovení § 211 odst. 1 se použije obdobně.	**Článek 40 Směrnice:** Před zahájením zadávacího řízení mohou veřejní zadavatelé vést tržní konzultace s cílem připravit zadání veřejné zakázky a informovat hospodářské subjekty o svých plánech a požadavcích při zadávání veřejných zakázek. Za tímto účelem mohou veřejní zadavatelé například vyhledat nebo přijmout poradenství od nezávislých odborníků nebo orgánů či účastníků trhu. Toto poradenství mohou využít při plánování a vedení zadávacího řízení, pokud toto poradenství nenarušuje hospodářskou soutěž a nevede k porušení zásady zákazu diskriminace a zásady transparentnosti.
Kvalifikace		
§ 56 ZVZ: Technické kvalifikační předpoklady Dodávky **Odst. 1:** K prokázání splnění technických kvalifikačních předpokladů dodavatele pro plnění veřejné zakázky na dodávky může veřejný zadavatel požadovat: **písm. a)** seznam významných dodávek realizova-	**§ 79 ZZVZ: Kritéria technické kvalifikace a jejich prokázání** Dodávky **odst. 2:** K prokázání kritérií technické kvalifikace zadavatel může požadovat: **písm. b)** seznam významných dodávek nebo významných služeb poskytnutých za poslední	

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
ných dodavatelem v posledních 3 letech a v případě oblasti obrany nebo bezpečnosti v posledních 5 letech s uvedením jejich rozsahu a doby plnění **písm. f)** doklad prokazující shodu požadovaného výrobku vydaný příslušným orgánem Služby **odst. 2:** K prokázání splnění technických kvalifikačních předpokladů dodavatele pro plnění veřejné zakázky na dodávky může veřejný zadavatel požadovat: **písm. a)** viz odst. 1 písm. a) výše (dodávky), **písm. e)** osvědčení o vzdělání a odborné kvalifikaci dodavatele nebo vedoucích zaměstnanců dodavatele nebo osob v obdobném postavení a osob odpovědných za poskytování příslušných služeb (tým), **písm. h)** přehled nástrojů či pomůcek, provozních a technických zařízení, které bude mít dodavatel při plnění veřejné zakázky k dispozici	3 roky před zahájením zadávacího řízení včetně uvedení ceny a doby jejich poskytnutí a identifikace objednatele; zadavatel může stanovit, že budou zohledněny doklady i za dobu delší než poslední 3 roky před zahájením zadávacího řízení, pokud je to nezbytné pro zajištění přiměřené úrovně hospodářské soutěže **písm. l)** doklad prokazující shodu požadovaného výrobku s požadovanou technickou normou nebo technickým dokumentem Služby **odst. 2:** K prokázání kritérií technické kvalifikace zadavatel může požadovat: **písm. b)** viz odst. 2 písm. b) výše (dodávky), **písm. d)** osvědčení o vzdělání a odborné kvalifikaci vztahující se k požadovaným dodávkám, službám nebo stavebním pracím, a to jak ve vztahu k fyzickým osobám, které mohou dodávky, služby nebo stavební práce poskytovat, tak ve vztahu k jejich vedoucím pracovníkům, **písm. j)** přehled nástrojů nebo pomůcek, provozních nebo technických zařízení, které bude mít dodavatel při plnění veřejné zakázky k dispozici	
Hodnocení		
§ 78 odst. 4 ZVZ: Rozhodne-li se zadavatel pro zadání veřejné zakázky podle základního hodnotícího kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, stanoví vždy dílčí hodnotící kritéria tak, aby vyjadřovala vztah užitné hodnoty a ceny. Dílčí hodnotící kritéria se musí vztahovat k nabízenému plnění veřejné zakázky. Mohou jimi být zejména nabídková cena,	**§ 114 odst. 1 ZZVZ:** Zadavatel v zadávací dokumentaci stanoví, že nabídky budou hodnoceny podle jejich ekonomické výhodnosti. **§ 114 odst. 2 ZZVZ:** Ekonomická výhodnosti nabídek se hodnotí na základě nejvýhodnějšího poměru nabídkové ceny a kvality včetně poměru nákladů životního cyklu a kvality. Zadavatel může ekonomickou výhodnost	**Článek 67 odst. 1 Směrnice:** Aniž jsou dotčeny vnitrostátní právní a správní předpisy týkající se ceny některých dodávek nebo odměňování za určité služby, vycházejí veřejní zadavatelé při zadávání veřejných zakázek z ekonomicky nejvýhodnější nabídky. **Článek 67 odst. 2 Směrnice:** Ekonomicky nejvýhodnější nabídka z hlediska

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
kvalita, technická úroveň nabízeného plnění, estetické a funkční vlastnosti, **vlastnosti plnění z hlediska vlivu na životní prostředí, vliv na zaměstnanost osob se zdravotním postižením a osob se ztíženým přístupem na trh práce**, provozní náklady, návratnost nákladů, záruční a pozáruční servis, zabezpečení dodávek, dodací lhůta nebo lhůta pro dokončení. Dílčími hodnotícími kritérii mohou být také organizace, kvalifikace a zkušenosti osob zapojených do realizace veřejné zakázky, pokud mají významný dopad na její plnění. Dílčím hodnotícím kritériem nemohou být smluvní podmínky, jejichž účelem je zajištění povinností dodavatele, nebo platební podmínky.“	nabídek hodnotit také podle nejnižší nabídkové ceny nebo nejnižších nákladů životního cyklu. **§ 116 odst. 1 ZZVZ:** Pro hodnocení ekonomické výhodnosti nabídky podle kvality je zadavatel povinen stanovit kritéria, která vyjadřují kvalitativní, **environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky.** **§ 116 odst. 2 ZZVZ:** Kritériem kvality mohou být zejména a) technická úroveň, b) estetické nebo funkční vlastnosti, c) uživatelská přístupnost, **d) sociální, environmentální nebo inovační aspekty,** e) organizace, kvalifikace nebo zkušenost osob, které se mají přímo podílet na plnění veřejné zakázky v případě, že na úroveň plnění má významný dopad kvalita těchto osob, f) úroveň servisních služeb včetně technické pomoci, nebo g) podmínky a lhůta dodání nebo dokončení plnění. **§ 116 odst. 4 ZZVZ:** Zadavatel může rovněž stanovit pevnou cenu a hodnotit pouze kvalitu nabízeného plnění. **§ 117 ZZVZ** Náklady životního cyklu musí zahrnovat nabídkovou cenu a mohou zahrnovat **a)** náklady zadavatele nebo jiných uživatelů v průběhu životního cyklu předmětu veřejné zakázky, kterými mohou být zejména 1. ostatní pořizovací náklady, 2. náklady související s užíváním předmětu veřejné zakázky, 3. náklady na údržbu, nebo **4. náklady spojené**	veřejného zadavatele se stanoví na základě ceny nebo nákladů prostřednictvím nákladové efektivnosti, například podle nákladů životního cyklu v souladu s článkem 68, a může zahrnovat nejlepší poměr mezi cenou a kvalitou, který je posuzován na základě kritérií, jež zahrnují kvalitativní, environmentální a sociální hlediska spojená s předmětem dané veřejné zakázky. Mezi tato kritéria může patřit například: a) kvalita, včetně technické úrovně, estetických a funkčních vlastností, přístupnosti, konceptu pro všechny uživatele, sociálních, environmentálních a inovačních vlastností, obchodu a jeho podmínek; b) organizace, kvalifikace a zkušenosti pracovníků pověřených realizací dané veřejné zakázky v případě, že na úroveň plnění veřejné zakázky může mít významný dopad kvalita zapojených pracovníků, nebo c) poprodejní služby a technická pomoc, podmínky dodání, jako je datum dodání, postup dodání, doba dodání nebo dokončení. Prvek související s náklady může mít také podobu pevné ceny nebo nákladů, kdy hospodářské subjekty budou soutěžit pouze z hlediska kritérií kvality. Členské státy mohou stanovit, že veřejní zadavatelé nemohou použít pouze cenové či pouze nákladové kritérium jakožto jediné kritérium pro zadání veřejné zakázky nebo omezit jejich použití na určité kategorie veřejných zadavatelů nebo na určité typy veřejných zakázek. **Článek 67 odst. 3 Směrnice:** Má se za to, že kritéria pro zadání jsou spojena s předmětem veřejné zakázky, pokud se týkají stavebních prací, dodávek nebo služeb,

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
	s koncem životnosti, nebo **b) náklady způsobené dopady na životní prostředí**, které jsou spojeny s předmětem plnění veřejné zakázky kdykoli v průběhu jeho životního cyklu, a to v případě, že lze vyčíslit jejich peněžní hodnotu; mohou jimi být zejména náklady na emise skleníkových plynů nebo jiných znečišťujících látek nebo jiné náklady na zmírnění změny klimatu.	které mají být poskytnuty v rámci dané veřejné zakázky, v jakémkoli ohledu a v kterékoli fázi jejich životního cyklu, a to včetně faktorů ve spojitosti s: a) konkrétním procesem výroby, poskytování stavebních prací, dodávek nebo služeb či obchodování s nimi nebo b) konkrétním procesem pro jinou fázi jejich životního cyklu, a to i v případě, že tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty. **Článek 67 odst. 4 Směrnice:** Kritéria pro zadání veřejné zakázky nesmějí ponechávat veřejnému zadavateli neomezenou volnost výběru. Musí zajistit možnost účinné hospodářské soutěže a být doplněna specifikacemi, které umožňují účinné ověření informací poskytovaných uchazeči, aby bylo možno posoudit, jakou měrou nabídky splňují kritéria pro zadání. V případě pochybností veřejní zadavatelé fakticky ověří správnost informací a dokladů, které uchazeči poskytli. **Článek 67 odst. 5 Směrnice:** Veřejný zadavatel upřesní v zadávací dokumentaci poměrnou váhu, kterou přikládá každému z kritérií zvolených pro stanovení ekonomicky nejvýhodnější nabídky, s výjimkou případů, kdy je stanovena pouze na základě ceny. Tato váha může být vyjádřena stanovením rozmezí s přiměřeným maximálním rozpětím. Pokud stanovení váhy není možné z objektivních důvodů, veřejný zadavatel uvede kritéria sestupně podle významu.
Štítky		
	§ 94 odst. 1 ZZVZ: Jestliže má zadavatel požadavky na vlastnosti dodávek, služeb nebo stavebních prací například z hlediska environmentálního nebo sociálního, může v zadávací dokumentaci požadovat předložení určitého osvědčení, že příslušné	**Článek 43 odst. 1 Směrnice:** Pokud veřejní zadavatelé mají v úmyslu nakoupit stavební práce, dodávky nebo služby, které mají zvláštní environmentální, sociální nebo jiné vlastnosti, mohou v technických specifikacích, kritériích pro zadání nebo

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
	stavební práce, služby nebo dodávky požadovaným vlastnostem vyhovují, pokud a) se požadavky na označení štítkem týkají výhradně kritérií, která souvisejí s předmětem veřejné zakázky, b) jsou štítky vhodné pro vymezení vlastností stavebních prací, dodávek nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky, c) podmínky pro přidělení štítku vycházejí z objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií, d) byl systém přidělování štítků zaveden v otevřené a transparentní proceduře, na které se mohly podílet všechny relevantní zúčastněné strany, včetně orgánů státní správy, spotřebitelů, sociálních partnerů, výrobců, distributorů a nevládních organizací, e) jsou štítky přístupné všem osobám, které o to mají zájem, a f) jsou podmínky pro přidělení štítku stanoveny osobou, nad níž dodavatel žádající o štítek nemůže vykonávat rozhodující vliv. **§ 94 odst. 2 ZZVZ:** Zadavatel musí přijmout jakýkoli jiný vhodný štítek osvědčující, že dodávky, služby nebo stavební práce splňují rovnocenné požadavky. **§ 94 odst. 3 ZZVZ:** Pokud dodavatel prokazatelně neměl možnost požadovaný štítek nebo rovnocenný štítek získat a předložit, zadavatel přijme jakýkoli jiný vhodný důkaz, že dodávky, služby nebo stavební práce splňují požadavky na označení štítkem nebo konkrétní požadavky uvedené v zadávací dokumentaci, například technickou dokumentaci výrobce. **§ 94 odst. 4 ZZVZ:** Zadavatel může požadovat splnění pouze některých vlastností osvědčovaných štítkem.	podmínkách plnění veřejné zakázky vyžadovat zvláštní štítek coby doklad, že příslušné stavební práce, služby nebo dodávky požadovaným vlastnostem vyhovují, jsou-li splněny všechny následující podmínky:apožadavky na označení štítkem se týkají výhradně kritérií, která souvisejí s předmětem veřejné zakázky a která jsou vhodná pro definování vlastností stavebních prací, dodávek nebo služeb, které jsou předmětem veřejné zakázky;bpožadavky na označení štítkem vycházejí z objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií;cštítky jsou zavedeny v otevřeném a transparentním řízení, na kterém se mohou podílet všechny relevantní zúčastněné strany, včetně orgánů státní správy, spotřebitelů, sociálních partnerů, výrobců, distributorů a nevládních organizací;dštítky jsou přístupné všem subjektům, které o to mají zájem;epožadavky na označení štítkem jsou stanoveny třetí stranou, nad níž hospodářský subjekt žádající o štítek nemůže vykonávat rozhodující vliv.Pokud veřejný zadavatel nevyžaduje, aby stavební práce, dodávky nebo služby splňovaly veškeré požadavky na označení štítky, uvede, o které požadavky se jedná. Veřejný zadavatel vyžadující konkrétní štítek musí přijmout všechny štítky, jež potvrzují, že stavební práce, dodávky nebo služby splňují rovnocenné požadavky na štítky. Pokud hospodářský subjekt prokazatelně neměl možnost získat v příslušné lhůtě konkrétní štítek uvedený veřejným zadavatelem nebo štítek jemu rovnocenný z důvodů, jež mu nelze přičítat, přijme veřejný zadavatel jiné vhodné doklady, jako například technickou dokumentaci výrobce, pokud příslušný hospodářský subjekt prokáže, že stavební práce, dodáv-

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
	§ 94 odst. 5 ZZVZ: Pokud štítek osvědčuje i vlastnosti, které nesouvisejí s předmětem veřejné zakázky, zadavatel nesmí požadovat štítek, může však požadovat osvědčení technických vlastností odkazem na jednotlivé specifikace štítku, které souvisejí s předmětem veřejné zakázky a jsou vhodné pro definování jeho vlastností.	ky nebo služby, jež má poskytnout, splňují požadavky na označení konkrétním štítkem nebo konkrétní požadavky uvedené veřejným zadavatelem. **Článek 43 odst. 2 Směrnice:** Pokud štítek splňuje podmínky stanovené v odst. 1 písm. b), c), d) a e), avšak zahrnuje i požadavky, které nesouvisejí s předmětem veřejné zakázky, nevyžadují veřejní zadavatelé štítek jako takový, avšak mohou definovat technické specifikace odkazem na ty podrobné specifikace štítku nebo v případě potřeby jejich části, které souvisejí s předmětem veřejné zakázky a jsou vhodné pro definování jeho vlastností.
Další podmínky pro uzavření smlouvy		
	§ 104 odst. 1 ZZVZ: Zadavatel může v zadávací dokumentaci požadovat od vybraného dodavatele jako další podmínky pro uzavření smlouvy a) předložení dokladů nebo vzorků vztahujících se k předmětu plnění veřejné zakázky nebo kvalifikaci dodavatele, b) úspěšný výsledek zkoušek vzorků, e) bližší podmínky součinnosti před uzavřením smlouvy. **§ 122 odst. 3 písm. b) ZZVZ:** Zadavatel odešle vybranému dodavateli výzvu k předložení b) dokladů nebo vzorků, jejichž předložení je podmínkou uzavření smlouvy, pokud si je zadavatel vyhradil podle § 104.“	
Vyloučení - nabízené plnění by vedlo k nedodržování předpisů		
§ 22 odst. 1 písm. d) ZVZ: […] Nepřijatelnými nabídkami jsou nabídky d) které jsou v rozporu s platnými právními předpisy	**§ 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ:** Zadavatel může vyloučit účastníka zadávacího řízení pro nezpůsobilost, pokud prokáže, že	**Čl. 57 odst. 4 písm. a) Směrnice:** Veřejní zadavatelé mohou z účasti v zadávacím řízení vyloučit nebo po nich mohou

ZVZ	ZZVZ	Směrnice
§ 76 odst. 1 ZVZ: Hodnotící komise posoudí nabídky uchazečů z hlediska splnění zákonných požadavků a požadavků zadavatele uvedených v zadávacích podmínkách a z hlediska toho, zda uchazeč nepodal nepřijatelnou nabídku podle § 22 odst. 1 písm. d). Nabídky, které tyto požadavky nesplňují, musí být vyřazeny […]. **§ 76 odst. 6 ZVZ:** Uchazeče, jehož nabídka byla při posouzení nabídek hodnotící komisí vyřazena, vyloučí zadavatel bezodkladně z účasti v zadávacím řízení […].	a) plnění nabízené dodavatelem by vedlo k nedodržování povinností vyplývajících z předpisů práva životního prostředí, sociálních nebo pracovněprávních předpisů nebo kolektivních smluv vztahujících se k předmětu plnění veřejné zakázky. **§ 48 odst. 8 ZZVZ:** Vybraného dodavatele zadavatel vyloučí z účasti v zadávacím řízení, pokud zjistí, že jsou naplněny důvody vyloučení podle odstavce 2 nebo může prokázat naplnění důvodů podle odstavce 5 písm. a) až c).	členské státy požadovat, aby vyloučili hospodářský subjekt, který se nachází v některé z těchto situací: a) Může-li veřejný zadavatel jakýmikoli vhodnými prostředky prokázat porušení příslušných povinností podle čl. 18 odst. 2; **Čl. 18 odst. 2 Směrnice:** Členské státy přijmou vhodná opatření k zajištění toho, aby hospodářské subjekty při plnění veřejných zakázek dodržovaly příslušné povinnosti v oblasti práva životního prostředí a sociálního a pracovního práva, jež vyplývají z práva Unie, vnitrostátních právních předpisů, kolektivních smluv nebo z ustanovení mezinárodního sociálního a pracovního práva a práva v oblasti životního prostředí uvedených v příloze X.
Přímé platby poddodavatelům		
	§ 106 ZZVZ: Zadavatel může v zadávací dokumentaci stanovit podmínky, při jejichž splnění budou na žádost poddodavatele převedeny splatné částky úhrady veřejné zakázky přímo poddodavateli, tím nejsou dotčeny jiné právní předpisy.	**Čl. 71 odst. 3 Směrnice:** Členský stát může stanovit, že na žádost subdodavatele a pokud to povaha veřejné zakázky umožňuje, veřejný zadavatel převede splatné částky přímo subdodavateli služeb, dodávek nebo stavebních prací poskytnutých subdodavatelem hospodářskému subjektu, kterému byla veřejná zakázka zadána (hlavní dodavatel). Tato opatření mohou zahrnovat příslušné mechanismy umožňující hlavnímu dodavateli podat námitku proti neoprávněně vyplaceným částkám. Úprava týkající se tohoto způsobu plateb musí být stanovena v zadávací dokumentaci.

O projektu

Projekt **Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání** realizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí od března 2016 s cílem podpořit využívání a rozvoj (sociálně) **odpovědného veřejného zadávání** (OVZ).

Jde o snahu začlenit užívání principů OVZ do každodenní praxe zadávání veřejných zakázek a zajistit tak funkční řešení pro efektivnější vynakládání veřejných prostředků, zejména s ohledem na potřeby v oblasti zaměstnanosti, sociální začleňování, případně udržitelnosti obecně, tj. včetně dopadu na životní prostředí.

Projekt vytváří dlouhodobou konzultační a odbornou platformu pro rozvoj tohoto konceptu a mimo jiné nabízí:

- platformu pro získávání informací, příkladů dobré praxe, vzorových textací apod., současně nabízí poradenství a konzultace v oblasti využívání OVZ (definování vhodných příležitostí v rámci veřejných zakázek, definice konkrétních požadavků či kritérií a jejich smluvní ošetření, zanesení principů OVZ do interních předpisů apod.),
- aktivity na podporu výměny zkušeností a získávání informací (vzdělávací akce, workshopy, e-learning, konference),
- výstupy mezinárodní spolupráce a přístup k inspirativním řešením v požadovaných oblastech.

K dispozici je tým odborníků v oblasti zadávání veřejných zakázek, práva, zaměstnanosti, sociálního začleňování, udržitelnosti a dalších souvisejících oblastech.

Vedle krátkodobé spolupráce se zadavateli při řešení jednotlivých otázek souvisejících s OVZ při zadávání veřejných zakázek se projekt otevírá i možnosti nastavení dlouhodobé spolupráce mezi MPSV a zadavatelem. V rámci této spolupráce je na počátku definován cíl a potřeby daného zadavatele v oblasti OVZ, které by měly být díky využívání výše uvedených aktivit naplněny.

Po dobu trvání projektu jsou všechny náklady hrazeny z prostředků Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR (projekt č. CZ.03.3.60/0.0/0.0/15_018/0000732).

Tým projektu

David Novák

Absolvoval Právnickou fakultu na Masarykově univerzitě v Brně. Oblasti zadávání veřejných zakázek se věnuje již více než 10 let. Od roku 2011 vede odbor centrálních nákupů a veřejných zakázek na Ministerstvu práce a sociálních věcí, v rámci kterého sestavil tým a nastavil vnitřní procesy a pravidla zadávání veřejných zakázek, a to vč. resortních centrálních nákupů, takovým způsobem, aby bylo při naplňování zásad rovného přístupu a zákazu diskriminace dodavatelů maximálně eliminováno riziko jakéhokoli pochybení v náročném procesu zadávání veřejných zakázek. Koncept sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek, kdy zadavatelé mohou přispět k řešení konkrétních společenských témat, bere jako nejaktuálnější výzvu a v současné době jako jednu z priorit činnosti jím řízeného odboru.

Leona Gergelová Šteigrová

Vystudovala mezinárodní vztahy a evropská studia na Masarykově univerzitě v Brně, ve své doktorandské práci se specializovala na téma europeaizace. Osm let pracovala na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, kde – mj. jako ředitelka odboru pro záležitosti EU – zastupovala Českou republiku v Evropské unii. Během předsednictví ČR v Radě EU předsedala Výboru pro vzdělávání Rady Evropské unie. Tématu odpovědného zadávání veřejných zakázek se věnuje již řadu let, nejprve jako ředitelka neziskové organizace Nová ekonomika. Od roku 2014 působí jako vedoucí oddělení veřejných zakázek na Ministerstvu práce a sociálních věcí, kde po věcné stránce vede i projekt Sociálně odpovědného veřejného zadávání.

Petra Ingerová

Věnuje se zadávání veřejných zakázek a jeho metodice. V současné době pracuje pro oddělení veřejných zakázek na Ministerstvu práce a sociálních věcí. Součástí projektu Sociálně odpovědného veřejného zadávání je od jeho zahájení, spolupodílí se na tvorbě vzorových dokumentů i osvětě. Od zahájení studia práv a během zahraničních studijních pobytů se zaměřuje také na problematiku lidských práv, rovných příležitostí a životního prostředí.

Eva Chvalkovská

Je profesionál v oblasti společenské odpovědnosti, komunikace, public affairs a networkingu. V týmu se věnuje zejména komunikaci s dodavateli veřejných zakázek s cílem, aby soukromé společnosti byly připraveny plnit sociální či environmentální aspekty ve veřejných zakázkách, resp. aby v jejich plnění nacházely i svou konkurenční výhodu. Eva má předchozí desetiletou zkušenost z Americké obchodní komory v ČR, kde v posledních letech působila jako zástupkyně ředitele. Budování dlouhodobých vztahů s relevantními partnery, nacházení a prosazování inovativních řešení mezi byznysem a veřejným sektorem patřily mezi její hlavní cíle. Vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze, obor hospodářská politika na Národohospodářské fakultě.

Monika Dobrovodská

Vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a ve své diplomové práci se věnovala některým aspektům práv dětí. Poté pracovala jako právník na různých pozicích ve veřejném sektoru a překládala a konsekutivně tlumočila z angličtiny a novořečtiny. Od roku 2003 pracovala na zahraničním a poté právním oddělení Státní

zemědělské a potravinářské inspekce a posledních 6 let vedla oddělení právní a legislativní tamtéž. V letech 2004–2006 byla vyslaná jako národní expert na právní oddělení Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele Evropské komise. Od srpna 2016 působí jako právník na Ministerstvu práce a sociálních věcí, v rámci projektu Sociálně odpovědné veřejné zadávání. Ve volném čase se věnuje přírodnímu zahradničení a józe.

Marie Janečková

Vystudovala právnickou fakultu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Již více než deset let se zabývá možnostmi financování rozvojových záměrů a disponuje zkušenostmi z celé řady projektů realizovaných v soukromém i veřejném sektoru. Kromě jiného působila v projektových kancelářích České správy sociálního zabezpečení a Ministerstva práce a sociálních věcí, kde byla zodpovědná za zpracování a vedení mnoha dalších projektů a strategií. V současné době se věnuje odpovědnému veřejnému zadávání na Ministerstvu práce a sociálních věcí.

Jan Beránek

Absolvoval bakalářský stupeň vysokoškolského studia na Vysoké škole ekonomické v Praze, obor národní hospodářství. V současné době dokončuje magisterský stupeň studia na Vysoké škole finanční a správní, obor finance a finanční služby. Od roku 2008 působí v oblasti veřejných zakázek, od srpna roku 2014 působí na Ministerstvu práce a sociálních věcí na pozici administrátora veřejných zakázek. S problematikou odpovědného veřejného zadávání se blíže seznámil právě v rámci své pracovní činnosti na ministerstvu.

Markéta Matysíková

Několik let se věnovala zadávání veřejných zakázek u významného administrátora veřejných zakázek. Nejprve na pozici konzultant veřejných zakázek a následně jako právník pro veřejné zakázky. Během tohoto působení získala znalost celého procesu zadávacího řízení, včetně nezbytných znalostí pro zadávání zakázek dotovaných z fondů Evropské unie. V současné době je součástí týmu projektu Sociálně odpovědného veřejného zadávání, na kterém se podílí od jeho počátku, a to zejména při tvorbě metodiky v oblasti odpovědného veřejného zadávání, podkladů pro zadávací řízení v části formulování požadavků souvisejících s odpovědným veřejným zadáváním a dalších materiálů v oblasti odpovědného veřejného zadávání.

Adam Gromnica

Je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity a studentem Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci projektu se věnuje zejména tématu zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce a v poslední době zaměřuje pozornost na problematiku zaměstnávání osob s trestní minulostí.

Gabriela Kurková

Je absolventkou studia managementu na VŠE a fakulty sociálních věd UK v Praze a také je jednou ze tří zakladatelek P3 – People, Planet, Profit, o.p.s., organizace, která má ve svém poslání podporu a prosazování sociálního podnikání v podmínkách ČR. Od roku 2009 se pohybuje v neziskovém sektoru také jako konzultantka a lektorka při zpracovávání podnikatelských plánů pro sociální podniky. V oblasti projektů byla a je součástí těch, které se snaží prosazovat téma sociálního podnikání. V propojení společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek a sociálního podnikání vidí správnou cestu.

Petr Kocián

Vystudoval obor podniková ekonomika a management na ZČU v Plzni a na VŠE v Praze. Od roku 2002 pracuje v oblasti marketingu. Na Ministerstvu práce a sociálních věcí působí od roku 2014, nejdříve v tiskovém a PR oddělení, v roce 2016 se pak jako expert komunikace zapojil do projektu.

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

METODIKA

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
1. vydání, Praha 2017
Tisk: TISK CENTRUM s.r.o., Bratislavská 855/48, 602 00 Brno
Účelová publikace. Není určena k prodeji na knižním trhu.

ISBN 978-80-7421-134-8

www.mpsv.cz, www.sovz.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

SOCIÁLNĚ ODPOVĚDNÉ
VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

Projekt Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání je spolufinancován Evropskou unií.
Registrační číslo projektu je CZ.03.3.60/0.0/0.0/15_018/0000732.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

ISBN 978-80-7421-134-8